

VERSLAG
OVER DE FINANCIËLE TOESTAND VAN
HET
HOGER ONDERWIJS IN 2010

DEEL 1 – sector hogescholen

Inhoudslijst

Woord vooraf	5
1 Lijst van de hogescholen	6
2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen.....	8
2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	8
2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2010	8
2.1.2 Componenten van het globaal bedrag werkingsuitkeringen.....	9
2.1.3 Componenten van de effectieve werkingsmiddelen als onderdeel van het globaal bedrag werkingsuitkeringen	10
3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen	11
3.1 Aggregatie en vergelijkbaarheid.....	11
3.2 Geconsolideerde resultatenrekening	12
3.2.1 Geconsolideerde bedrijfsopbrengsten	13
3.2.2 Geconsolideerde bedrijfskosten	16
3.2.3 Geconsolideerde bedrijfswinst [70/65]	19
3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat [75 - 65].....	20
3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat [76 - 66].....	21
3.2.6 De geconsolideerde winst van het boekjaar [70/67]	21
3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool	22
3.3.1 Bedrijfsopbrengsten	22
3.3.2 Bedrijfskosten.....	24
3.3.3 Resultaten per hogeschool	26
3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering	28
3.4.1 Geconsolideerde investeringen	28
3.4.2 Financiering van de investeringen	30
3.5 Investeringen en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool.....	31
3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen.....	33
3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen	33
3.6 Geconsolideerde balans	33
3.6.1 Activa.....	36
3.6.2 Passiva.....	39
3.7 Geconsolideerde cashflow	42
3.7.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2010	43
3.8 Financiële ratio's	44
3.8.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's.....	44
3.8.2 Liquiditeit	44

3.8.3	Solvabiliteit	49
3.8.4	Rentabiliteit	52
3.9	Conclusies.....	55

4 Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten 59

4.1	Inleiding	59
4.2	Geaggregeerde personeelsformatie: effectieve tewerkstelling 2010	61
4.2.1	Geaggregeerde personeelstewerkstelling: evolutie jaarrekening 2009 versus jaarrekening 2010 en evolutie jaarrekening 2010 versus begroting 2010.....	61
4.2.2	Statutair onderwijzend personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2010 en vergelijking met 2009 per groep.....	62
4.2.3	Statutair administratief en technisch personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2010 en vergelijking met 2009 per niveau	65
4.2.4	Personeel buiten formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2010 en vergelijking met 2009	67
4.2.5	Gastprofessoren: tewerkstelling 2008-2010	70
4.2.6	Contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren: tewerkstelling 2010	71
4.2.7	Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP	72
4.2.8	Voltijdse eenheden OP en ATP per subcategorie per hogeschool	75
4.3	Geaggregeerde personeelsformatie: effectieve bezetting 2010	78
4.3.1	Geaggregeerde personeelsbezetting: evolutie jaarrekening 2009-2010 en vergelijking jaarrekening 2010 met begroting 2010	78
4.4	Historisch overzicht evolutie personeelstewerkstelling 2008-2010.....	79
4.4.1	Verhouding OP/ATP in de periode 2008-2010	79
4.4.2	Evolutie studentenaantallen periode 2007-2008 tot en met 2009-2010 en de omzetting van deze cijfers naar boekjaren.....	80
4.4.3	Evolutie geaggregeerde personeelstewerkstelling 2008-2010.....	85
4.4.4	Evolutie studentenaantallen versus evolutie personeelstewerkstelling over de laatste 3 boekjaren	86
4.4.5	Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2008-2010	87
4.4.6	Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2008-2010	89
4.4.7	Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2008-2010	89
4.5	Geaggregeerde personeelskosten.....	90
4.5.1	Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: jaarrekening 2009 versus jaarrekening 2010	90
4.5.2	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2010: de 2,5%-norm	91
4.5.3	Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2010 per personeelscategorie	92
4.6	Ratio's in verband met de personeelskosten	93
4.6.1	Geaggregeerde 80-20 ratio 2010.....	93
4.6.2	80-20 ratio per hogeschool jaarrekening 2010 – begroting 2010	96
4.6.3	80-20 ratio per hogeschool evolutie 2007 – 2010.....	98
4.6.4	Economische loonnorm per hogeschool jaarrekening 2010 – begroting 2010.....	99
4.6.5	Economische loonnorm norm per hogeschool evolutie 2009 – 2010.....	100
4.6.6	Verzamelde personeelsratio's per hogeschool jaarrekening 2008-2010.....	101

4.7	Controlepercentages in verband met de personeelsformatie van het OP, benoemingspercentage OP en ATP per hogeschool (bezetting) en geaggregeerde benoemingsgegevens OP en ATP (tewerkstelling)	102
4.7.1	Geaggregeerde controlepercentages personeelsformatie OP (bezetting)	102
4.7.2	Procentueel aandeel benoemde personeelsleden OP per hogeschool (bezetting)	104
4.7.3	Procentueel aandeel benoemde personeelsleden ATP per hogeschool (bezetting)	105
4.7.4	Statutair onderwijzend personeel: geaggregeerd aantal benoemingen per groep en per soort ambt (tewerkstelling)	106
4.7.5	Statutair administratief en technisch personeel: geaggregeerd aantal benoemingen per niveau en per graad (tewerkstelling)	110
4.8	Conclusies analyse personeelsformatie en loonkosten 2010	113
5.	De vzw's voor studentenvoorzieningen	116
5.1.	Inleiding	116
5.2.	Analyse van de financiële toestand - periode 2008-2010	117
5.2.1.	Geaggregeerde resultatenrekening	117
5.2.2.	Geaggregeerde balans	126
5.2.3.	Geaggregeerde investeringen en financiering	131
5.2.4.	Geaggregeerde cashflow	134
5.2.5.	Ratioanalyse	135
5.3.	Personeel	141
5.4.	Conclusies	142

Woord vooraf

Dit is de tweede editie van het jaarverslag over de werking van de instellingen voor hoger onderwijs in Vlaanderen. Met deze editie wordt volledig uitvoering gegeven aan de bepaling uit artikel 59 van het financieringsdecreet waarin wordt gesteld “dat het college van regeringscommissarissen moet rapporteren over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen”.

Dit jaarverslag behandelt het boekjaar 2010 en wil rapporteren over de financiële analyse van de jaarrekeningen van de universiteiten en hogescholen. Het verslag bestaat opnieuw uit 2 boekdelen, maar dient als één geheel beschouwd te worden. Boekdeel 1 bevat deel 1 van het verslag en heeft betrekking op de hogescholen, boekdeel 2 bevat de delen 2 en 3 van het verslag die respectievelijk betrekking hebben op de universiteiten en de associaties.

In **deel 1 van het jaarverslag** wordt de **sector hogescholen** onder de loep genomen. Het financiële luik van het jaarverslag 2010 bouwt verder op de lijn die in het jaarverslag 2009 werd uitgezet en vormt aldus een nieuwe horizontale analyse en verticale analyse. Er wordt een vergelijking van de reëel geboekte bedragen uit de deelrubrieken van de resultatenrekening gemaakt en een vergelijking met de begroting 2010.

Het jaarverslag 2010 bevat zoals het vorig jaar ook een hoofdstuk over de analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten. In het licht van de integratie van de VZW's studentenvoorzieningen in de hogescholen is ten slotte een hoofdstuk over de werking van deze stuvo's toegevoegd. Wellicht kan deze analyse voor de hogescholen nuttige beleidsinformatie m.b.t. de stuvo's aanreiken.

Deel 2 van het jaarverslag heeft betrekking op de **sector universiteiten** en bevat net als vorig jaar een overzicht van de financieringsbronnen van de universiteiten en een financiële analyse van hun jaarrekening. Als uitbreiding op het vorige sectorverslag wordt ook de evolutie van de subsidiestromen van 2008 tot 2010 opgenomen en de vergelijking met de begroting voor het jaar 2010 gemaakt. Voor het eerst werd nu ook in het deel over de universiteiten een hoofdstuk over de evolutie van het personeelsbestand opgenomen. Aangezien het hier een inhaalbeweging betreft, worden zowel het jaar 2008, 2009 als 2010 onder de loep genomen.

Deel 3 van het jaarverslag behandelt ten slotte de financiële toestand van de **associaties**. Ook dit is een nieuwigheid in vergelijking met de vorige editie.

Ik wens uitdrukkelijk iedereen te bedanken die een substantiële bijdrage heeft geleverd bij de totstandkoming van dit globaal verslag en ik hoop dat het nuttig is voor zowel de beleidsmakers als de instellingen zelf.

Johan Dhondt
Voorzitter college van regeringscommissarissen
bij het hoger onderwijs

Brussel, juli 2012

1 Lijst van de hogescholen

Deze sectoranalyse heeft betrekking op 22 hogescholen. Ten opzichte het jaar 2009 zijn de namen van twee hogescholen veranderd: Lessius Hogeschool Antwerpen is Lessius Antwerpen geworden en Katholieke Hogeschool Mechelen is gewijzigd in Lessius Mechelen. Per 1 oktober 2010 heeft de Hogeschool voor Wetenschap & Kunst de opleidingen van campus De Naeyer overgedragen aan Lessius Mechelen¹.

In uitvoering van art. 242 §4 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap worden de 22 hogescholen als volgt verdeeld over de 3 ambtsgebieden.

Amtsgebied A: Wim Leybaert – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Arteveldehogeschool	ARTEVELDE	9000 Gent
Hogeschool West-Vlaanderen	HWVL	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen	KATHO	8500 Kortrijk
Katholieke Hogeschool Brugge-Oostende	KHBO	8000 Brugge
Katholieke Hogeschool Sint-Lieven	KHSL	9000 Gent
Hogeschool Gent	HG	9000 Gent
Hogeschool voor Wetenschap & Kunst	W&K	1030 Brussel
Hogeschool Sint-Lukas Brussel	LUK	1030 Brussel
Amtsgebied B: Anita Ruttens – regeringscommissaris		
HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Katholieke Hogeschool Leuven	KHL	3001 Leuven
Katholieke Hogeschool Kempen	KHK	2440 Geel
GROEP-T Internationale Hogeschool Leuven	Groep T	3000 Leuven
XIOS Hogeschool Limburg	XIOS	3590 Diepenbeek
Katholieke Hogeschool Limburg	KHLIM	3590 Diepenbeek
HUB-EHSAL	HUB-EHSAL	1000 Brussel
Erasmushogeschool Brussel	ERASMUS	1070 Brussel

¹ We melden voor de volledigheid dat er op 1 oktober 2011 een fusie heeft plaatsgevonden tussen de Hogeschool Sint-Lukas en de Hogeschool voor Wetenschap en Kunst. Deze fusie is niet verwerkt in deze analyse gezien ze plaats vond in 2011.

Amtsgebied C: Nadine Van Haecke – regeringscommissaris

HOGESCHOOL	AFKORTING	ZETEL
Karel de Grote Hogeschool - Katholieke Hogeschool Antwerpen	KdG	2018 Antwerpen
Artesis Hogeschool	ARTESIS	2000 Antwerpen
Lessius Antwerpen	LESSIUS A	2018 Antwerpen
Provinciale Hogeschool Limburg	PHL	3500 Hasselt
Plantijn Hogeschool	PLANTIJN	2000 Antwerpen
Lessius Mechelen	LESSIUS M	2800 Mechelen
Hogere Zeevaartschool	HZS	2030 Antwerpen

2 Basisgegevens i.v.m. de hogescholen

In uitvoering van artikel 59, 3° van het decreet betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen brengt het college van regeringscommissarissen bij de hogescholen en de universiteiten jaarlijks verslag uit aan de Vlaamse Regering over de financiële toestand van de universiteiten, hogescholen en associaties en over de evolutie van het personeelsbestand van universiteiten en hogescholen.

2.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

2.1.1 Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen 2010

In 2010 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 678.555.832 EUR ten opzichte van 673.551.599 EUR in 2009. Dit is een toename van 0,74% of in absolute cijfers een toename van 5.004.232 EUR.

De belangrijkste evoluties in het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen 2010 ten opzichte van het jaar 2009 worden besproken. In 2010 werden geen bijkomende middelen voor de kunstopleidingen opgenomen. Het extra miljoen voor de kunstopleidingen was enkel voorzien in de begrotingsjaren 2008 en 2009 conform art.35 , §5 van het decreet van 14 maart 2008 betreffende de financiering van de werking van de hogescholen en de universiteiten in Vlaanderen.

Het bijkomende vakantiegeld is in 2010 opnieuw gestegen met 3.213.000 EUR naar aanleiding van artikel 4.1. “verhoging vakantiegeld personeel hogescholen” uit de afgesloten CAO II Hoger onderwijs van 12 december 2006. In 2010 werd beslist om geen index te verrekenen conform art. 9, §7 van het financieringsdecreet.

De middelen voor de geïntegreerde lerarenopleiding namen in 2010 toe met 33% en bedragen 1.400.000 EUR. Dit bedrag staat ingeschreven in artikel 16 van het lerarendecreet van 15 december 2006. Via bovenvermeld artikel werd in het structuurdecreet het artikel 55quinquies, §5 ingevoerd, waarin de 1.400.000 EUR middelen ingeschreven staan.

De opbouw en de verdeling van dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de jaren 2008, 2009 en 2010 wordt op de volgende pagina schematisch weergegeven.

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen

Overzicht werkbladen

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	Decretale basis	2008	2009	2010
Effectieve werkingsmiddelen (*)	FD art. 30 - 34	597.609.536,09	615.515.248,59	618.187.533,58
Aanvullende uitkeringen				
. Meester-, vak- en dienstpersoneel (**)	FD art. 35, §1. 1°	887.730,79	6.671.964,50	5.735.072,18
. Wachtgeldten personeelsleden centraal fonds (**)	FD art. 35, §1. 2°	6.800.221,08		
. Kinderbijslagen (**) (***)	FD art. 35, §1. 3°	12.985.317,11	13.890.822,68	15.127.205,54
. Bevallingsverlof (***)	FD art. 35, §1. 3°	548.345,66	784.548,16	767.487,88
. Bijkomend vakantiegeld	FD art. 35, §3	2.759.864,92	5.707.302,35	8.920.302,35
. Voortgezette lerarenopleiding	FD art. 35, §4	323.023,79	107.027,89	14.135,76
. Bijkomende middelen kunstopleidingen	FD art. 35, §5	1.019.000,00	1.035.303,99	0,00
. Recuperatiefonds	FD art. 37	489.519,03	354.254,76	206.319,47
. Academisering AHoVoS (***)	FD art. 38	14.109.289,90	14.377.366,41	14.429.347,39
. Academisering DO (***)	FD art. 39, §1	5.239.448,29	8.161.239,13	8.229.000,00
. Extra werkingsmiddelen Hogeschool Gent	FD art. 39, §2	14.132,57	14.401,09	14.401,09
Aanmoedigingsfonds	FD art. 43	1.925.910,00	3.925.004,58	3.913.664,57
Andere				
. Specifieke lerarenopleiding	HD art. 179, 12°	1.576.410,56	1.606.362,35	1.606.362,36
. Geïntegreerde lerarenopleiding	SD art. 55 quinquies §5 en §6	583.331,99	1.049.999,00	1.400.000,00
. Schoolpremie (***)		279.000,00	350.754,39	5.000,00
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen		647.150.081,80	673.551.599,86	678.555.832,17
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - jaarlijks groeipercentage			4,08%	0,74%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen - index 2008 = 100		647.150.081,80	4,08%	4,85%
Effectieve werkingsmiddelen - index 2008 = 100		597.609.536,09	3,00%	3,44%

(*) Effectieve werkingsmiddelen = som van de "effectieve werkingsmiddelen" per hogeschool berekend op basis van :

- onderwijsokkel per hogeschool
- variabel onderwijsdeel voor professioneel gerichte opleidingen per hogeschool
- variabel onderwijsdeel voor academisch gerichte opleidingen per hogeschool
- HOSP-middelen per hogeschool
- bijkomende middelen
- 2009 : inclusief "globaal" bedrag Hogere Zeevaartschool
- 2010 : inclusief bedrag effectieve werkingsmiddelen Hogere Zeevaartschool

(**) Centraal betaalde uitkeringen

(***) vanaf 2010 : inclusief bedrag Hogere Zeevaartschool

2.1.2 Componenten van het globaal bedrag werkingsuitkeringen

Het globaal bedrag van de werkingsuitkeringen hogescholen bestaat uit drie componenten: enerzijds de effectieve werkingsmiddelen, anderzijds de uitkeringen bestemd voor de hogescholen en tenslotte de centraal betaalde uitkeringen. De verdeling van deze drie componenten met de absolute bedragen en de relatieve verdeling in percentages vindt u in onderstaande schema's:

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	2008	2009	2010
Effectieve werkingsmiddelen	597.609.536,09	615.515.248,59	618.187.533,58
Uitkeringen bestemd voor de hogescholen	28.867.276,73	37.473.564,10	39.506.020,87
Centraal betaalde uitkeringen	20.673.268,98	20.562.787,18	20.862.277,72
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	647.150.081,80	673.551.599,86	678.555.832,17

Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	2008	2009	2010
Effectieve werkingsmiddelen	92,34%	91,38%	91,10%
Uitkeringen bestemd voor de hogescholen	4,46%	5,56%	5,82%
Centraal betaalde uitkeringen	3,19%	3,05%	3,07%
Globaal bedrag werkingsuitkeringen hogescholen	647.150.081,80	673.551.599,86	678.555.832,17

Relatief gezien liggen de drie componenten van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen in dezelfde lijn van het jaar 2009. Er zijn geen belangrijke wijzigingen of evoluties vast te stellen.

2.1.3 Componenten van de effectieve werkingsmiddelen als onderdeel van het globaal bedrag werkingsuitkeringen

De belangrijkste component van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen zijn uiteraard de effectieve werkingsmiddelen. Deze omvatten 91,10% van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen in het jaar 2010.

De effectieve werkingsmiddelen zijn verdeeld in zes componenten:

- de onderwijssoevereigniteit hogescholen;
- het variable onderwijsdeel hogescholen;
- de HOSP-middelen hogescholen;
- het globale bedrag Hogere Zeevaartschool;
- de bijkomende middelen voor de hogescholen;
- het bedrag gezinswetenschappen HUB-EHSAL.

Onderstaande tabellen geven de verdeling weer over de jaren 2008, 2009 en 2010 van de component effectieve werkingsmiddelen met de absolute bedragen en de relatieve verdeling in percentages:

Effectieve werkingsmiddelen hogescholen	2008	2009	2010
Onderwijssoevereigniteit hogescholen	73.768.069,57	75.266.357,65	75.384.668,03
Variabel onderwijsdeel hogescholen	518.766.261,58	530.378.679,90	532.921.337,61
HOSP-middelen hogescholen	1.073.459,95	729.237,00	364.618,56
Bijkomende middelen voor hogescholen	3.610.744,99	3.338.085,09	3.888.858,63
Bedrag "Gezinswetenschappen" HUB - EHSAL	391.000,00	1.479.037,68	1.479.037,68
Bedrag Hogere Zeevaartschool	0,00	4.323.851,27	4.149.013,08
Totaal effectieve werkingsmiddelen hogescholen	597.609.536,09	615.515.248,59	618.187.533,60

Effectieve werkingsmiddelen hogescholen	2008	2009	2010
Onderwijssoevereigniteit hogescholen	12,34%	12,23%	12,19%
Variabel onderwijsdeel hogescholen	86,81%	86,17%	86,21%
HOSP-middelen hogescholen	0,18%	0,12%	0,06%
Bijkomende middelen voor hogescholen	0,60%	0,54%	0,63%
Bedrag "Gezinswetenschappen" HUB - EHSAL	0,07%	0,24%	0,24%
Bedrag Hogere Zeevaartschool	0,00%	0,70%	0,67%
Totaal effectieve werkingsmiddelen hogescholen	597.609.536,09	615.515.248,59	618.187.533,60

Het variabel onderwijsdeel van de hogescholen blijft uiteraard de belangrijkste component binnen de effectieve werkingsmiddelen van de hogescholen. Het variabel onderwijsdeel van de hogescholen bedraagt 532.921.337 EUR in het jaar 2010. De onderwijssoevereigniteit hogescholen bedraagt 75.384.668 EUR en is de tweede grootste component van de effectieve werkingsmiddelen. De HOSP-middelen, de bijkomende middelen, het bedrag gezinswetenschappen HUB-EHSAL en het globale bedrag voor de Hogere Zeevaartschool vormen samen de kleinste en laatste component.

3 Financiële analyse van de jaarrekeningen van de hogescholen

3.1 Aggregatie en vergelijkbaarheid

De financiële analyse werd uitgevoerd op de geaggregeerde² gegevens van 22 hogescholen. Op basis van deze financiële analyse worden per hogeschool enkele financiële kengetallen weergegeven. Dit moet de hogescholen toelaten hun financiële gegevens te positioneren binnen de sector.

---

² Conform met de huidige regelgeving verstrekken de hogescholen geen informatie over de transacties die ze uitvoeren met andere hogescholen. Daardoor is het onmogelijk om de geaggregeerde financiële informatie te corrigeren voor de vorderingen en schulden of de opbrengsten en kosten die verband houden met verrichtingen tussen de hogescholen onderling. Deze onderlinge transacties blijven evenwel beperkt in omvang. Daardoor geeft de geaggregeerde informatie toch een getrouw beeld van het vermogen en de financiële positie van de hogeschoolsector.

3.2 Geconsolideerde resultatenrekening

RESULTATENREKENING					
Resultatenrekening	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)		2008	2009	2010	2010
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	811.424.562	847.573.444	869.160.477	857.411.237
A. Omzet	70	736.250.232	764.547.683	779.918.623	774.598.734
B. Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	71	(995.887)	1.494.410	(93.651)	(788.467)
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	40.278.476	52.900.753	61.304.318	44.297.497
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	35.891.740	28.630.598	28.031.186	39.303.473
II. Bedrijfskosten	(-) 60/64	(779.934.770)	(834.860.520)	(867.764.012)	(880.423.016)
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	12.404.957	13.246.859	13.625.408	12.720.579
1. Inkopen	600/8	12.385.844	13.242.987	13.558.440	12.720.579
2. Wijzigingen in de voorraad (toename -, afname +)	609	19.113	3.872	66.969	0
B. Diensten en diverse goederen	61	136.638.292	142.292.595	146.786.173	155.466.967
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	582.980.515	627.734.812	648.065.278	651.152.277
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	45.807.542	51.350.669	56.869.569	62.563.508
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -)	631/4	399.472	182.437	458.095	138.495
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)	635/8	687.841	(1.046.731)	245.257	(2.415.240)
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.016.151	1.099.879	1.714.231	796.430
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 649	0	0	0	0
III. Bedrijfswinst	(+) 70/64	31.489.792	12.712.924	1.396.465	0
Bedrijfsverlies	(-) 64/70	0	0	0	(23.011.779)
IV. Financiële opbrengsten	75	13.451.061	7.545.722	7.780.604	7.676.932
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	0	78.741	0
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	10.408.058	4.816.908	4.337.984	4.300.003
C. Andere financiële opbrengsten	752/9	3.043.003	2.728.814	3.363.879	3.376.929
V. Financiële kosten	(-) 65	(6.778.361)	(5.690.189)	(8.024.484)	(8.202.168)
A. Kosten van schulden	650	5.241.134	6.186.210	7.700.376	8.049.629
B. Waardeverminderingen op andere vlottende activa dan bedoeld onder II. E (toevoegingen +, terugnemingen -)	651	1.099.281	(628.143)	104.045	30.000
C. Andere financiële kosten	652/9	437.946	132.122	220.064	122.539
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening	(+) 70/65	38.162.492	14.568.457	1.152.585	0
Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	(-) 65/70	0	0	0	(23.537.015)
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	6.317.106	4.445.195	13.421.394	12.464.751
A. Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760	14.828	6.678	4.423.712	0
B. Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761	0	0	0	0
C. Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762	400.000	0	1.436.600	0
D. Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa	763	937.917	28.952	5.544	6.258.342
E. Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/9	4.964.361	4.409.565	7.555.538	6.206.409
VIII. Uitzonderlijke kosten	(-) 66	(2.382.559)	(1.408.402)	(2.961.441)	(537.016)
A. Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660	215.512	72.217	2.183.933	437.819
B. Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661	0	0	13.000	0
C. Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen -)	662	0	0	0	0
D. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663	2.227	21.795	1.066	0
E. Andere uitzonderlijke kosten	664/8	2.164.820	1.314.390	763.442	99.197
F. Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	669	0	0	0	0
IX Winst van het boekjaar	(+) 70/66	42.097.040	17.605.250	11.612.539	0
Verlies van het boekjaar	(-) 66/70	0	0	0	(11.567.424)

3.2.1 Geconsolideerde bedrijfsopbrengsten

3.2.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010

De horizontale analyse heeft tot doel na te gaan hoe de financiële gegevens evolueerden in de periode 2009 en 2010. De 22 hogescholen realiseerden in het boekjaar 2010 een geconsolideerde bedrijfsopbrengst van 869.160.477 EUR. De vergelijking van de belangrijkste rubrieken van de bedrijfsopbrengsten wordt in volgende tabel weergegeven.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van jaarrekening 2009	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09
		2009	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	847.573.444	869.160.477	+ 21.587.032	+ 2,55 %
A. Omzet	70	764.547.683	779.918.623	+ 15.370.940	+ 2,01 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	1.494.410	(93.651)	- 1.588.061	- 106,27 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	52.900.753	61.304.318	+ 8.403.565	+ 15,89 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	28.630.598	28.031.186	- 599.412	- 2,09 %

Tijdens het boekjaar 2010 groeiden de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten met 2,55%. In absolute bedragen is dit een toename met 21.587.032 EUR. De verklaringen voor de toename van de bedrijfsopbrengsten volgen verder in de tekst.

De *omzet* vormt in absolute termen de hoofdbron van de bedrijfsopbrengsten. Deze rubriek bestaat uit een aantal deelrubrieken: de *werkingsuitkeringen*, de *studie- en inschrijvingsgelden*, de *opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop*, de *sociale toelagen*, de *dienstverlening en onderzoek*, de *toegekende kortingen* en de *overige omzet*. Samengevat geeft deze rubriek weer welke inkomsten de hogescholen gegenereerd hebben uit hun corebusiness, met name onderwijs, onderzoek en dienstverlening.

De toename van de rubriek *omzet* is vooral te verklaren door de stijging van de deelrubriek *werkingsuitkeringen* met 6.172.849 EUR (+0,9%), de deelrubriek *studie- en inschrijvingsgelden* met 5.867.447 EUR (+10,36%) en de deelrubriek *opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop* met 3.153.181 EUR (+13,95%).

De deelrubriek *werkingsuitkeringen* is door de niet indexering in 2010 slechts heel licht gestegen (+0,9%). Het bijkomend vakantiegeld is in 2010 opnieuw toegenomen naar aanleiding van artikel 4.1. "verhoging vakantiegeld personeel hogescholen" uit de afgesloten CAO II Hoger onderwijs van 12 december 2006. Er was ook een andere component binnen de *werkingsuitkeringen* die meer middelen voortbracht dan voorheen, namelijk de *actualisatie van de loonmassa december*. In toepassing van een advies van de IBR commissie voor het Vlaams hoger onderwijs boekten de hogescholen per eind 2006 hun historische langetermijnvorderingen m.b.t. de lonen van december 1995, het vakantiegeld 1995 en de RSZ vierde kwartaal 1995 af en vervingen dit door een anticipatie (via een overlopende actiefrekening) op de enveloppe voor het volgend boekjaar op basis van het geactualiseerde bedrag van de betreffende personeelsschulden in de betrokken periode.

De deelrubriek *studie- en inschrijvingsgelden* steeg in het jaar 2010 met 5.867.447 EUR. De tijdens een academiejaar ontvangen studiegelden en inschrijvingsgelden hebben betrekking op twee kalenderjaren en dienen bijgevolg ook deels overgedragen te worden naar het volgend boekjaar. De

voor 2010 geboekte opbrengsten liggen 10,36% hoger dan in 2009. De hogescholen geven hiervoor diverse verklaringen:

- de herschikking van het programma-aanbod;
- toename van het aantal studenten in de reguliere maar ook in de voortgezette opleidingen;
- andere timing in de organisatie van de cursussen, waarbij de opbrengsten gerelateerd worden aan het boekjaar waarin ze georganiseerd worden.

De deelrubriek *opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop* steeg met 3.153.181 EUR of 13,95% in het jaar 2010. Door het toegenomen aantal studenten stegen ook logischerwijze de facturaties aan die studenten.

Een andere bron van de bedrijfsopbrengsten, namelijk de *wijziging in de voorraad goederen*, daalt met 1.588.061 EUR in het jaar 2010. Er zijn drie hogescholen (KDG, KHBO en Plantijn) die hun projecten in uitvoering in 2010 verwerken via een activering onder de voorraadpost Projecten in Uitvoering (onderdeel van de op de actiefzijde van de balans opgenomen voorraden). Deze boekingswijze omvat ook het gebruik van de rekening “Voorraadjwijzigingen projecten in uitvoering” (code 71 van de resultatenrekening) om de wijzigingen in de voorraadwaarde van de zelf geproduceerde voorraden te verklaren.

De rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* neemt toe met 15,89% of 8.403.565 EUR. We stellen zowel een toename van de geboekte subsidies vast als van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers. De subsidies zijn toegenomen met 11,37%. Vooral de subsidies afkomstig van de lokale en regionale besturen (provincies, gemeenten, steden) en van de Europese Gemeenschap stijgen het meest. De stijging van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers bedraagt 16,65% en is ook opvallend te noemen. Deze opbrengsten worden conform het CBN-advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. “de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B.” geboekt op de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies*.

De *andere bedrijfsopbrengsten* liggen in lijn met het vorig jaar 2009, we stellen geen opvallende evoluties vast.

3.2.1.2 Horizontale analyse: begroting 2010 – jaarrekening 2010

Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2010 echter vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit dicht aanleunen bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten liggen slechts 1,37% boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. De hogescholen hebben dus keurig de bedrijfsopbrengsten begroot voor het jaar 2010.

Onderstaande tabel geeft heel overzichtelijk de begrote en de reële bedrijfsopbrengsten weer voor 2010.

Evolutie bedrijfsopbrengsten : ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2010	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	869.160.477	857.411.237	+ 11.749.240	+ 1,37 %
A. Omzet	70	779.918.623	774.598.734	+ 5.319.889	+ 0,69 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	(93.651)	(788.467)	+ 694.816	+ 88,12 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	+ 0	
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	61.304.318	44.297.497	+ 17.006.821	+ 38,39 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	28.031.186	39.303.473	- 11.272.287	- 28,68 %

De hogescholen slaagden er in de *omzet* als rubriek van hun bedrijfsopbrengsten heel nauwkeurig in te schatten. We stellen een minimale afwijking vast van 0,69%.

Wat betreft de *werkingsuitkeringen* kunnen de hogescholen zich baseren op de raming die AHOVOS hen in de aanloop naar de begrotingsopmaak meedeelt (per einde september). De hogescholen hebben bijgevolg hun werkingsuitkeringen, voor zover dit in hun mogelijkheden lag, op een vrij realistische en correcte wijze ingeschat. Dezelfde opmerking geldt voor de andere deelrubrieken van de opbrengstenrekening *omzet*. Ook hier werden de opbrengsten vrij correct begroot.

De drie hogescholen (KdG, KHBO en Plantijn) die hun projecten in uitvoering verwerken via activering onder de voorraadpost Projecten in uitvoering (code 30 – activa balans) hebben de waarde van de voorraadwijziging m.b.t. deze projecten geraamd. De afwijking tussen de begrote cijfers en de effectief geboekte bedragen is te verklaren door het feit dat de voortgang van een project bij de begrotingsopstelling moeilijk in te schatten is.

De wijzigingen in de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* en de rubriek *andere bedrijfsopbrengsten* dienen samen bekeken te worden. De toename in de jaarrekening 2010 t.o.v. de begroting 2010 bij de rubriek *lidgelden, schenkingen en subsidies* is hoofdzakelijk te verklaren door de boeking van de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers op deze rekening conform het CBN-advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. “de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B.”

Op het moment van opstellen van de begroting 2010 (september 2009 – oktober 2009) was dit CBN-advies nog niet van kracht en werd de gedeeltelijke terugvordering van de bedrijfsvoorheffing van onderzoekers nog geboekt op de rekening *andere bedrijfsopbrengsten*. Logischerwijze stellen wij bij deze rekening een significante daling vast van de geboekte bedragen ten opzichte van de begrote bedragen. Dit verklaart meteen de belangrijke evoluties in 2010 in deze twee rubrieken.

3.2.1.3 Verticale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010

De hogescholen realiseren de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten met de opbrengsten van de vier hierboven reeds vermelde rubrieken. De rubriek *omzet* waarin de werkingsuitkeringen van de overheid vervat zitten, blijft de belangrijkste opbrengstenbron. De rubriek omzet bedraagt 89,73% van de totale bedrijfsopbrengsten.

De rubriek *lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies* omvat 7,05% van de totale bedrijfsopbrengsten. Tenslotte bedragen de andere bedrijfsopbrengsten 3,23% van de totale bedrijfsopbrengsten.

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2010 benadert sterk de structuur van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2009.

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfsopbrengsten		2008	2009	2010
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	90,74 %	90,20 %	89,73 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	- 0,12 %	0,18 %	- 0,01 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	4,96 %	6,24 %	7,05 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	4,42 %	3,38 %	3,23 %

3.2.1.4 Verticale analyse: begroting 2010 – jaarrekening 2010

De samenstelling van de bedrijfsopbrengsten in de jaarrekening 2010 benadert de begrote structuur van de bedrijfsopbrengsten. De bedrijfsopbrengsten werden dit jaar vrij correct begroot.

De verschuiving tussen het aandeel van rubriek D en rubriek E is te verklaren door de invoering van het CBN advies 2009/12 van 18 november 2009 m.b.t. “de boekhoudkundige verwerking van het stelsel tot gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing zoals geregeld door artikel 275/3 van het W.I.B.”

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
% aandeel in de bedrijfsopbrengsten		2010	2010
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	100,00 %	100,00 %
A. Omzet	70	89,73 %	90,34 %
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	- 0,01 %	- 0,09 %
C. Geproduceerde vaste activa	72	0,00 %	0,00 %
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	7,05 %	5,17 %
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	3,23 %	4,58 %

3.2.2 Geconsolideerde bedrijfskosten ³

3.2.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010

Tijdens het boekjaar 2010 besteedden de 22 hogescholen 867.764.012 EUR aan bedrijfskosten. Voor de belangrijkste kostenrubrieken wordt in onderstaande tabel een vergelijking gemaakt tussen de werkelijke kosten opgenomen in de geconsolideerde resultatenrekeningen 2009 en 2010.

³ Een aantal oorspronkelijke inrichtende machten (rechtspersonen) bleven eigenaar van de gebouwen en stellen bijvoorbeeld d.m.v. een *gebruiksovereenkomst om niet* deze gebouwen ter beschikking van de nieuwe hogeschool. Dit leidt tot een onderschatting van de afschrijvingskosten en/of de huurkosten opgenomen in de resultatenrekeningen.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van jaarrekening 2009		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09
			2009	2010	absolute	relatieve
			(eenheden euro)		wijziging	wijziging
II. Bedrijfskosten		60/64	834.860.520	867.764.012	+ 32.903.492	+ 3,94 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen		60	13.246.859	13.625.408	+ 378.549	+ 2,86 %
B. Diensten en diverse goederen		61	142.292.595	146.786.173	+ 4.493.578	+ 3,16 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen		62	627.734.812	648.065.278	+ 20.330.466	+ 3,24 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA		630	51.350.669	56.869.569	+ 5.518.900	+ 10,75 %
E. Waardeverminderingen op voorraden		631/4	182.437	458.095	+ 275.658	+ 151,10 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten		635/8	(1.046.731)	245.257	+ 1.291.988	+ 123,43 %
G. Andere bedrijfskosten		640/8	1.099.879	1.714.231	+ 614.352	+ 55,86 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten		(-) 649	0	0	+ 0	

Tijdens het boekjaar 2010 stegen de bedrijfskosten met 3,94% (+32.903.492 EUR). De toename van de bedrijfskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* kende de grootste absolute groei en was vrij bepalend voor het groeiritme van de totale bedrijfskosten.

De geconsolideerde kosten *diensten en diverse goederen* stegen met 3,16%. De toename van deze kosten kan toegeschreven worden aan een brede waaier van factoren: hogere budgetten voor departementen (of opleidingen) en algemene diensten, stijgende kosten voor onderhoud en herstelling van de gebouwen, hogere energieprijzen, toegenomen erelonen of duurdere onderhoudscontracten.

De kosten voor *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* groeiden (+ 3,24%) tijdens het boekjaar 2010 o.a. door de uitbreiding van het personeelsbestand, de toekenning van de biënnales en de verhoging van het vakantiegeld (CAO II). De aangroei werd vastgesteld zowel bij de bezoldigingskosten betaald via AHOVOS als bij de bezoldigingskosten die de hogeschool zelf rechtstreeks betaalt. We zien dat de contractuele loonkost in 2010 meer is toegenomen dan de statutaire loonkost. Meer details hierover zijn terug te vinden in hoofdstuk vier.

De afschrijvingskosten zijn toegenomen in het jaar 2010 met 10,75%. In het vorig jaar 2009 werd een groot bedrag aan investeringen geboekt. Het effect op jaarbasis van de afschrijvingslast m.b.t. deze investeringen is in 2010 voor het eerst merkbaar. Het volume aan investeringen in 2010 bedraagt 91.256.283 EUR en is nog steeds vrij groot. Uiteraard verklaart het investeringsvolume gerealiseerd in 2010 ook de gestegen afschrijvingskosten. Om de toename van de afschrijvingskosten te verklaren, dient niet alleen rekening gehouden te worden met het investeringsvolume, maar ook met de investeringsmix. De aard van de investeringen is immers bepalend voor het al of niet afschrijven en voor het toepassen van het afschrijvingsritme zoals vastgelegd in de waarderingsregels.

3.2.2.2 Horizontale analyse: begroting 2010 – jaarrekening 2010

De reële bedrijfskosten liggen onder het begrote niveau in 2010. Het werkelijke kostenbedrag is 1,44% lager dan het geraamde bedrag. In absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 12.659.004 EUR. Het valt niet uit te maken in welke mate dit moet toegeschreven worden aan een voorzichtige begrotingsopstelling (ramen van maximale kosten), dan wel aan een zuinig beleid bij de uitvoering van de begroting.

Evolutie bedrijfskosten : ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2010	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
II. Bedrijfskosten	60/64	867.764.012	880.423.016	- 12.659.004	- 1,44 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	13.625.408	12.720.579	+ 904.829	+ 7,11 %
B. Diensten en diverse goederen	61	146.786.173	155.466.967	- 8.680.794	- 5,58 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	648.065.278	651.152.277	- 3.086.999	- 0,47 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	56.869.569	62.563.508	- 5.693.938	- 9,10 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	458.095	138.495	+ 319.600	+ 230,77 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	245.257	(2.415.240)	+ 2.660.497	+ 110,15 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.714.231	796.430	+ 917.801	+ 115,24 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0	+ 0	

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor *handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen, voorzieningen voor risico's en kosten en andere bedrijfskosten*.

Waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen zijn moeilijk begrootbaar. De problemen komen immers meestal pas na de begrotingsopstelling aan de oppervlakte. Budgetoverschrijdingen zijn hier dan ook vrij logisch. Ook bij het begroten van voorzieningen wordt men met dit probleem geconfronteerd. De noodzaak tot het aanleggen van bepaalde voorzieningen komt vaak pas tot uiting nadat de begroting is opgesteld. Vertragingen in de uitvoering van de begrote onderhouds- en herstellingswerken kunnen dan weer aanleiding geven tot belangrijke afwijkingen in de aanwending van voorheen gevormde voorzieningen t.a.v. wat begroot was.

Bij de overige rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend. In absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken *diensten de diverse goederen* (8.680.794 EUR), *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* (3.086.999 EUR) en bij de *afschrijvingen en waardeverminderingen* (5.693.938 EUR).

De onderbesteding op het budget voor *afschrijvingen en waardeverminderingen* is een jaarlijks weerkerend gegeven. Historisch begrote investeringsprojecten lopen wel vaker wat vertraging op in hun uitvoering waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting beginnen te lopen.

3.2.2.3 Verticale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010

De structuur van de geconsolideerde bedrijfskosten wordt hieronder weergegeven. Voor elke component van de bedrijfskosten wordt het procentueel aandeel in de totale bedrijfskosten aangeduid. Drie kostencomponenten, nl. de kosten voor diensten en diverse goederen, de bezoldigingskosten en de afschrijvingskosten nemen samen 98,15% van de totale bedrijfskosten voor hun rekening in het jaar 2010.

De samenstelling van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2010 benadert sterk de structuur van de bedrijfskosten in de jaarrekening 2009. De verschuivingen binnen de bedrijfskostenstructuur zijn minimaal.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2009	2010
II. Bedrijfskosten	60/64	834.860.520	867.764.012
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	13.246.859	13.625.408
B. Diensten en diverse goederen	61	142.292.595	146.786.173
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	648.065.278
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	51.350.669	56.869.569
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	182.437	458.095
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	(1.046.731)	245.257
G. Andere bedrijfskosten	640/8	1.099.879	1.714.231
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0	0

3.2.2.4 Verticale analyse: begroting 2010 – jaarrekening 2010

De begrote structuur van de bedrijfskosten van het jaar 2010 sluit behoorlijk aan bij de werkelijke kostenstructuur. De uitvoering van de begroting heeft geen fundamentele verschuivingen in de structuur van de bedrijfskosten veroorzaakt. De begrote kosten voor diensten en diverse goederen blijven onderbested. We merken in deze verticale analyse toch het procentueel groter dan begroot aandeel van de loonkosten op in de jaarrekening 2010.

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>% aandeel in de bedrijfskosten</i>		2010	2010
II. Bedrijfskosten	60/64	100,00 %	100,00 %
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	1,57 %	1,44 %
B. Diensten en diverse goederen	61	16,92 %	17,66 %
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	74,68 %	73,96 %
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVA/MVA	630	6,55 %	7,11 %
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	0,05 %	0,02 %
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	0,03 %	- 0,27 %
G. Andere bedrijfskosten	640/8	0,20 %	0,09 %
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten (-)	649	0,00 %	0,00 %

3.2.3 Geconsolideerde bedrijfswinst | 70/65 |

De geconsolideerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2010 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 1.396.465 EUR ten opzichte van 12.712.924 EUR vorig jaar.

De bedrijfswinst 2010 is minder gunstig dan vorig jaar toen er 11.316.459 EUR meer bedrijfswinst werd geboekt. De negatieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2010 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een sterkere stijging (+3,94%) van de bedrijfskosten ten opzichte van de stijging (+2,55%) van de bedrijfsopbrengsten in het jaar 2010. Vooral de toename van de bezoldigingskosten met 3,24% en de toename van de afschrijvingskosten met 10,75% tegenover het vorig jaar 2009 vallen toch wat op. Sedert het jaar 2008 stellen we een stelselmatige daling vast van het bedrijfsresultaat wat betekent dat de hogescholensector meer en meer de verkregen middelen

besteedt voor haar werking.

De bedrijfswinst 2010 is gunstiger dan het in de begroting 2010 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2010 van –23.011.779 EUR. Er is dus een afwijking van 24.408.244 EUR tussen de in 2010 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2010 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

Bij het opstellen van de begroting nemen de hogescholen enige voorzichtigheid in acht. Dit vertaalt zich doorgaans in lagere bedrijfskosten en hogere bedrijfsopbrengsten dan begroot. Wanneer door het effect van een dergelijke politiek het spanningsveld tussen de begrote cijfers en de gerealiseerde cijfers te groot wordt, kan dit enigszins de waarde van de begroting als beleidsinstrument in het gedrang brengen.

Evolutie bedrijfswinst / bedrijfsverlies :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	2010	absolute
		(eenheden euro)			wijziging	(eenheden euro)
· ten opzichte van jaarrekening 2009						
· ten opzichte van begroting 2010						
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	847.573.444	869.160.477	+ 21.587.032	857.411.237	+ 11.749.240
II. Bedrijfskosten	60/64	834.860.520	867.764.012	+ 32.903.492	880.423.016	- 12.659.004
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies (+) / (-)	70/64	12.712.924	1.396.465	- 11.316.459	(23.011.779)	+ 24.408.244

3.2.4 Geconsolideerd financieel resultaat | 75 - 65 |

Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten en bedraagt in 2010 -243.880 EUR tegenover +1.855.533 EUR vorig jaar. Deze daling van het financieel resultaat is bijna volledig toe te schrijven aan de toename van de financiële kosten. De toename van de financiële kosten is het gevolg van het feit dat in het jaar 2010 voor het eerst de volledige rentelasten op jaarbasis vervat zitten van de in 2009 afgesloten leningen. In 2009 had de sector een belangrijk bedrag aan leningen afgesloten (73.779.752 EUR ten opzichte van 20.834.943 EUR in 2010). De financiële kosten m.b.t. de in 2010 aangegane leningen verklaren uiteraard ook deze stijging.

De financiële opbrengsten bleven in 2010 ongeveer status quo tegenover vorig jaar. We merken echter wel twee bewegingen binnen de rubriek financiële opbrengsten. Enerzijds dalen de opbrengsten uit vlottende activa door een dalend volume aan geldbeleggingen in 2010 en door dalende marktinterestvoeten in 2010, anderzijds wordt deze daling gecompenseerd door toename van de rekening andere financiële opbrengsten. Het begrote financiële resultaat 2010 ligt in lijn met het effectief financieel resultaat.

Evolutie financiële opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	2010	absolute
		(eenheden euro)			wijziging	(eenheden euro)
· ten opzichte van jaarrekening 2009						
· ten opzichte van begroting 2010						
IV. Financiële opbrengsten	75	7.545.722	7.780.604	+ 234.882	7.676.932	+ 103.673
V. Financiële kosten	65	5.690.189	8.024.484	+ 2.334.295	8.202.168	- 177.684
Financieel resultaat (+) / (-)	75/65	1.855.533	(243.880)	- 2.099.413	(525.236)	+ 281.357

3.2.5 Geconsolideerd uitzonderlijk resultaat | 76 - 66 |

De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop. Wegens het uitzonderlijke karakter van dit resultaat is het moeilijk hieruit conclusies te trekken die gelden voor de sector in zijn geheel.

Eénmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld. Zo wijzigde Hogeschool Gent in 2010 zijn waarderingsregels en had dit een impact van ongeveer 4,4 miljoen EUR op de uitzonderlijke opbrengsten (rekening 760 *Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa*) en een impact van ongeveer 2 miljoen EUR op de uitzonderlijke kosten (rekening 660 *Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa*).

Daarnaast merken we ook grote afwijkingen tussen de voor 2009 en de voor 2010 geboekte uitzonderlijke opbrengsten op de post 764/10 *andere uitzonderlijke opbrengsten*. Hetzelfde beeld geldt bij de vergelijking tussen de voor 2009 en de voor 2010 geboekte uitzonderlijke kosten. Ook hier situeren zich grote afwijkingen bij de post 664/8 *andere uitzonderlijke kosten*. Voor de afwijking tussen het begrote uitzonderlijke resultaat 2010 en het effectief geboekte resultaat 2010 gelden dezelfde verklaringen.

Evolutie uitzonderlijke opbrengsten / kosten :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	2010	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
- ten opzichte van jaarrekening 2009						
- ten opzichte van begroting 2010						
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	4.445.195	13.421.394	+ 8.976.199	12.464.751	+ 956.643
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	1.408.402	2.961.441	+ 1.553.039	0	+ 2.961.441
Uitzonderlijk resultaat (+) / (-)	76/66	3.036.793	10.459.953	+ 7.423.160	12.464.751	- 2.004.798

3.2.6 De geconsolideerde winst van het boekjaar | 70/67 |

De geconsolideerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2010 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 11.612.539 EUR. Het positieve uitzonderlijke resultaat van 10.459.953 EUR heeft vooral bijgedragen tot deze winst van het boekjaar, de bedrijfswinst bedroeg maar 1.396.465 EUR.

De winst van het boekjaar 2010 is gunstiger dan het in de begroting 2010 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2010 een verlies van het boekjaar begroot van -11.567.424 EUR. Er is dus een significante afwijking van 23.179.963 EUR tussen de in 2010 effectief gerealiseerde winst van het boekjaar en het voor 2010 begrote verlies van het boekjaar.

Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks weerkerende vaststelling. Deze vaststelling bevestigt de conclusie die geformuleerd werd bij de bespreking van het bedrijfsresultaat (zie punt 3.2.3).

Evolutie winst / verlies van het boekjaar :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	2010	absolute
		(eenheden euro)		wijziging	(eenheden euro)	afwijking
Totale opbrengsten	70/76	859.564.361	890.362.475	+ 30.798.114	877.552.919	+ 12.809.556
Totale kosten	60/66	841.959.111	878.749.936	+ 36.790.825	889.162.200	- 10.412.263
IX. Winst / Verlies van het boekjaar (+) / (-)	70/66	17.605.250	11.612.539	- 5.992.712	(11.567.424)	+ 23.179.963

3.3 Resultatenrekening: enkele kengetallen per hogeschool

3.3.1 Bedrijfsopbrengsten

De tabel op de volgende pagina geeft een overzicht van de totale bedrijfsopbrengsten en van de belangrijkste componenten ervan per hogeschool.

♦ **Aandeel van de totale bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten**

De Hogeschool Gent (HG) verwerft als grootste hogeschool het hoogste individuele aandeel (12,64%) in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten. Het laagste individuele aandeel (0,67%) in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten geldt voor de Hogere Zeevaartschool (HZS).

♦ **Aandeel van de omzet per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

De geconsolideerde omzet van de 22 hogescholen vertegenwoordigen in het boekjaar 2010 89,73% van de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten. In de Hogere Zeevaartschool bedraagt de omzet 95,38% van de totale bedrijfsopbrengsten, in de Kaho- St.Lieven bedraagt de omzet 81,17% van de totale bedrijfsopbrengsten.

♦ **Aandeel van de opbrengst uit lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

Het relatieve belang van de geconsolideerde opbrengst uit *lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies* bedraagt 7,05% van de totale bedrijfsopbrengsten.

♦ **Aandeel van de andere bedrijfsopbrengsten per hogeschool in de totale bedrijfsopbrengsten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van de *andere bedrijfsopbrengsten* in de geconsolideerde bedrijfsopbrengsten bedraagt in het boekjaar 2010 3,23%. Het relatieve belang van de *andere bedrijfsopbrengsten* schommelt sterk van hogeschool tot hogeschool: laagste waarde 0,40% (HZS), hoogste waarde 5,78% (HWVL).

Bedrijfsopbrengsten per hogeschool - Boekjaar 2010

	Bedrijfsopbrengsten RR [70/74]		Omzet RR [70]			Wijziging in de voorraad goederen RR [71]			Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies - RR [73]			Andere bedrijfsopbrengsten RR [74]		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo	Bedrag	% Ag Hs	% Bo
<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>														
Artevelde	56.924.192	6,55 %	53.457.279	6,85 %	93,91 %	0	0,00 %	0,00 %	1.976.782	3,22 %	3,47 %	1.490.131	5,32 %	2,62 %
Erasmus	39.908.526	4,59 %	35.831.860	4,59 %	89,78 %	0	0,00 %	0,00 %	2.269.811	3,70 %	5,69 %	1.806.855	6,45 %	4,53 %
Artesis	62.790.826	7,22 %	57.456.978	7,37 %	91,51 %	0	0,00 %	0,00 %	4.351.325	7,10 %	6,93 %	982.523	3,51 %	1,56 %
HG	109.865.856	12,64 %	97.408.125	12,49 %	88,66 %	0	0,00 %	0,00 %	8.454.626	13,79 %	7,70 %	4.003.105	14,28 %	3,64 %
LUK	9.629.930	1,11 %	8.568.874	1,10 %	88,98 %	0	0,00 %	0,00 %	757.864	1,24 %	7,87 %	303.192	1,08 %	3,15 %
WenK	42.271.537	4,86 %	36.719.149	4,71 %	86,86 %	0	0,00 %	0,00 %	4.173.358	6,81 %	9,87 %	1.379.030	4,92 %	3,26 %
HWVI	34.545.131	3,97 %	28.666.890	3,68 %	82,98 %	0	0,00 %	0,00 %	3.881.043	6,33 %	11,23 %	1.997.198	7,12 %	5,78 %
KDG	55.727.016	6,41 %	50.769.734	6,51 %	91,10 %	35.266	- 37,66 %	0,06 %	3.344.160	5,46 %	6,00 %	1.577.856	5,63 %	2,83 %
KHBO	26.434.691	3,04 %	23.541.427	3,02 %	89,06 %	(596.740)	637,20 %	- 2,26 %	2.665.139	4,35 %	10,08 %	824.865	2,94 %	3,12 %
KHK	49.118.396	5,65 %	43.275.243	5,55 %	88,10 %	0	0,00 %	0,00 %	3.513.267	5,73 %	7,15 %	2.329.886	8,31 %	4,74 %
KHL	37.872.903	4,36 %	34.672.824	4,45 %	91,55 %	0	0,00 %	0,00 %	1.872.370	3,05 %	4,94 %	1.327.709	4,74 %	3,51 %
KHLim	45.344.750	5,22 %	41.042.034	5,26 %	90,51 %	0	0,00 %	0,00 %	3.383.835	5,52 %	7,46 %	918.881	3,28 %	2,03 %
Lessius M	31.106.406	3,58 %	27.551.794	3,53 %	88,57 %	0	0,00 %	0,00 %	2.242.701	3,66 %	7,21 %	1.311.911	4,68 %	4,22 %
KaHoStL	44.952.000	5,17 %	36.489.232	4,68 %	81,17 %	0	0,00 %	0,00 %	7.371.835	12,02 %	16,40 %	1.090.933	3,89 %	2,43 %
KHZWVI	49.385.233	5,68 %	46.574.643	5,97 %	94,31 %	0	0,00 %	0,00 %	2.086.558	3,40 %	4,23 %	724.032	2,58 %	1,47 %
Lessius A	21.338.997	2,46 %	19.896.821	2,55 %	93,24 %	0	0,00 %	0,00 %	989.787	1,61 %	4,64 %	452.389	1,61 %	2,12 %
Plantijn	20.424.037	2,35 %	18.548.913	2,38 %	90,82 %	462.372	- 493,72 %	2,26 %	712.482	1,16 %	3,49 %	700.270	2,50 %	3,43 %
PHL	34.380.772	3,96 %	29.857.251	3,83 %	86,84 %	0	0,00 %	0,00 %	3.522.829	5,75 %	10,25 %	1.000.692	3,57 %	2,91 %
Groep T	16.418.348	1,89 %	14.676.381	1,88 %	89,39 %	0	0,00 %	0,00 %	1.070.738	1,75 %	6,52 %	671.229	2,39 %	4,09 %
HUB - EHSAL	53.424.145	6,15 %	49.118.545	6,30 %	91,94 %	5.451	- 5,82 %	0,01 %	1.543.616	2,52 %	2,89 %	2.756.533	9,83 %	5,16 %
XIOS - HL	21.446.637	2,47 %	20.214.807	2,59 %	94,26 %	0	0,00 %	0,00 %	873.278	1,42 %	4,07 %	358.552	1,28 %	1,67 %
HZS	5.850.146	0,67 %	5.579.818	0,72 %	95,38 %	0	0,00 %	0,00 %	246.914	0,40 %	4,22 %	23.414	0,08 %	0,40 %
Aggregatie Hs	869.160.477	100,00 %	779.918.623	100,00 %	89,73 %	(93.651)	100,00 %	- 0,01 %	61.304.318	100,00 %	7,05 %	28.031.186	100,00 %	3,23 %
Rekenkundig gemiddelde	39.507.294		35.450.847		89,95 %	(4.257)		0,00 %	2.786.560		6,92 %	1.274.145		3,12 %
Laagste waarde	5.850.146	0,67 %	5.579.818	0,72 %	81,17 %	(596.740)	- 493,72 %	- 2,26 %	246.914	0,40 %	2,89 %	23.414	0,08 %	0,40 %
Hoogste waarde	109.865.856	12,64 %	97.408.125	12,49 %	95,38 %	462.372	637,20 %	2,26 %	8.454.626	13,79 %	16,40 %	4.003.105	14,28 %	5,78 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen
 % Bo = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfsopbrengsten RR [70/74] van de hogeschool

3.3.2 Bedrijfskosten

Op de volgende pagina worden de totale bedrijfskosten en de belangrijkste componenten van de bedrijfskosten per hogeschool weergegeven.

♦ **Aandeel van de kosten voor diensten en diverse goederen per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

De geconsolideerde kosten voor *diensten en diverse goederen* van de 22 hogescholen bedroegen 16,92% van de geconsolideerde bedrijfskosten. Verhoudingsgewijze besteedt de Hogere Zeevaartschool het meest aan kosten voor *diensten en diverse goederen* (26,32% van haar bedrijfskosten) en Lessius Mechelen het minst (13,97%).

♦ **Aandeel van de bezoldigingskosten per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

Tijdens het boekjaar 2010 bedroeg het aandeel van de geconsolideerde bezoldigingskosten in de geconsolideerde bedrijfskosten 74,68%. De Karel de Grote Hogeschool realiseerde in 2010 met een aandeel van 79,45% de hoogste score. De Hogere Zeevaartschool tekende het kleinste aandeel op (67,46%).

♦ **Aandeel van de afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten en op immateriële en materiële vaste activa per hogeschool in de totale bedrijfskosten van de hogeschool**

Het geconsolideerde aandeel van deze kosten stabiliseerde zich op 6,55%. De divergentie inzake eigendom en waardering van het onroerend patrimonium (terreinen en gebouwen) beïnvloedt uiteraard het aandeel van de afschrijvingskosten in de totale bedrijfskosten. De range van de uiterste waarden voor dit kostenaandeel stijgt enigszins (6,35% t.o.v. 5,4% in 2009).

Bedrijfskosten per hogeschool - Boekjaar 2010

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bedrijfskosten RR 60/64		Diensten en diverse goederen RR 61			Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen - RR 62			Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVAMVA - RR 630		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk	Bedrag	% Ag Hs	% Bk
Artevelde	55.241.643	6,37 %	7.957.669	5,42 %	14,41 %	42.673.940	6,58 %	77,25 %	4.341.408	7,63 %	7,86 %
Erasmus	38.073.202	4,39 %	5.896.265	4,02 %	15,49 %	29.608.880	4,57 %	77,77 %	2.162.066	3,80 %	5,68 %
Artesis	61.277.919	7,06 %	9.355.058	6,37 %	15,27 %	47.461.751	7,32 %	77,45 %	2.783.149	4,89 %	4,54 %
HG	119.022.927	13,72 %	17.958.358	12,23 %	15,09 %	91.307.277	14,09 %	76,71 %	7.954.549	13,99 %	6,68 %
LUK	9.920.705	1,14 %	1.922.480	1,31 %	19,38 %	7.026.406	1,08 %	70,83 %	954.290	1,68 %	9,62 %
WenK	41.845.999	4,82 %	7.451.786	5,08 %	17,81 %	31.317.958	4,83 %	74,84 %	2.646.452	4,65 %	6,32 %
HWVI	33.706.280	3,88 %	6.083.030	4,14 %	18,05 %	25.223.073	3,89 %	74,83 %	2.238.374	3,94 %	6,64 %
KDG	54.852.500	6,32 %	7.669.744	5,23 %	13,98 %	43.578.655	6,72 %	79,45 %	2.701.346	4,75 %	4,92 %
KHBO	25.641.993	2,95 %	4.723.716	3,22 %	18,42 %	19.021.516	2,94 %	74,18 %	1.799.477	3,16 %	7,02 %
KHK	49.364.275	5,69 %	7.004.269	4,77 %	14,19 %	36.097.322	5,57 %	73,12 %	4.422.363	7,78 %	8,96 %
KHL	37.111.542	4,28 %	5.461.668	3,72 %	14,72 %	27.839.273	4,30 %	75,02 %	2.563.528	4,51 %	6,91 %
KHLim	45.579.447	5,25 %	7.173.801	4,89 %	15,74 %	34.057.702	5,26 %	74,72 %	3.318.204	5,83 %	7,28 %
Lessius M	29.919.936	3,45 %	4.178.416	2,85 %	13,97 %	23.221.204	3,58 %	77,61 %	1.814.451	3,19 %	6,06 %
KaHoStL	45.205.687	5,21 %	9.478.211	6,46 %	20,97 %	31.657.910	4,88 %	70,03 %	3.291.605	5,79 %	7,28 %
KHZWVI	47.242.741	5,44 %	9.693.585	6,60 %	20,52 %	33.764.479	5,21 %	71,47 %	2.953.827	5,19 %	6,25 %
Lessius A	21.082.570	2,43 %	4.032.008	2,75 %	19,12 %	15.760.739	2,43 %	74,76 %	1.177.823	2,07 %	5,59 %
Plantijn	20.488.738	2,36 %	3.682.001	2,51 %	17,97 %	15.923.647	2,46 %	77,72 %	670.927	1,18 %	3,27 %
PHL	34.413.224	3,97 %	5.369.364	3,66 %	15,60 %	24.667.647	3,81 %	71,68 %	1.821.298	3,20 %	5,29 %
Groep T	17.361.610	2,00 %	4.382.871	2,99 %	25,24 %	11.929.357	1,84 %	68,71 %	968.252	1,70 %	5,58 %
HUB - EHSAL	52.586.276	6,06 %	11.894.475	8,10 %	22,62 %	35.695.472	5,51 %	67,88 %	4.269.844	7,51 %	8,12 %
XIOS - HL	21.971.135	2,53 %	3.876.482	2,64 %	17,64 %	16.282.073	2,51 %	74,11 %	1.654.740	2,91 %	7,53 %
HZS	5.853.662	0,67 %	1.540.916	1,05 %	26,32 %	3.948.998	0,61 %	67,46 %	361.596	0,64 %	6,18 %
Aggregatie Hs	867.764.012	100,00 %	146.786.173	100,00 %	16,92 %	648.065.278	100,00 %	74,68 %	56.869.569	100,00 %	6,55 %
Rekenkundig gemiddelde	39.443.819		6.672.099		17,84 %	29.457.513		73,98 %	2.584.980		6,53 %
Laagste waarde	5.853.662	0,67 %	1.540.916	1,05 %	13,97 %	3.948.998	0,61 %	67,46 %	361.596	0,64 %	3,27 %
Hoogste waarde	119.022.927	13,72 %	17.958.358	12,23 %	26,32 %	91.307.277	14,09 %	79,45 %	7.954.549	13,99 %	9,62 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Bk = procentueel aandeel van de rubriek in de bedrijfskosten RR |60/64| van de hogeschool

3.3.3 Resultaten per hogeschool

Het overzicht van de resultaten per hogeschool wordt op de volgende pagina weergegeven.

- ◆ **Winst/verlies van het boekjaar**

De 22 hogescholen realiseerden in het jaar 2010 samen een geconsolideerde winst van het boekjaar van 11.612.539 EUR. Artesis Hogeschool realiseerde met een winst van 4.757.296 EUR de hoogste score in de sector. Hogeschool Gent boekte de laagste score met een verlies van -4.788.953 EUR.

- ◆ **Bedrijfswinst/verlies**

De Katholieke Hogeschool Zuid-West-Vlaanderen realiseert de hoogste bedrijfswinst (2.142.492 EUR). Hogeschool Gent boekt het grootste bedrijfsverlies (-9.157.071 EUR).

- ◆ **Financieel resultaat**

De sector realiseerde een negatief financieel resultaat van -243.880 EUR. Artesis Hogeschool scoort het best (1.222.467 EUR).

- ◆ **Uitzonderlijk resultaat**

Het geconsolideerde uitzonderlijk resultaat leverde een grote positieve bijdrage van 10.459.953 EUR aan het globale resultaat van de sector. Wegens het uitzonderlijke karakter ervan is het moeilijk hieruit conclusies te trekken. Eenmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld.

Winst / Verlies van het boekjaar per hogeschool - Boekjaar 2010

	Winst / Verlies van het boekjaar - RR [70/66]		Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies RR [70/64]			Financieel resultaat RR [75/65]			Uitzonderlijk resultaat RR [76/66]		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% WV	Bedrag	% Ag Hs	% WV	Bedrag	% Ag Hs	% WV
	<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>										
Artevelde	1.282.085	11,04 %	1.682.549	120,49 %	131,24 %	(400.464)	164,21 %	- 31,24 %	0	0,00 %	0,00 %
Erasmus	2.519.170	21,69 %	1.835.324	131,43 %	72,85 %	283.535	- 116,26 %	11,26 %	400.311	3,83 %	15,89 %
Artesis	4.757.296	40,97 %	1.512.907	108,34 %	31,80 %	1.222.467	- 501,26 %	25,70 %	2.021.922	19,33 %	42,50 %
HG	(4.788.953)	- 41,24 %	(9.157.071)	- 655,73 %	191,21 %	538.014	- 220,61 %	- 11,23 %	3.830.104	36,62 %	- 79,98 %
LUK	(469.704)	- 4,04 %	(290.775)	- 20,82 %	61,91 %	(154.640)	63,41 %	32,92 %	(24.289)	- 0,23 %	5,17 %
WenK	366.811	3,16 %	425.538	30,47 %	116,01 %	(44.599)	18,29 %	- 12,16 %	(14.128)	- 0,14 %	- 3,85 %
HWVI	1.147.062	9,88 %	838.851	60,07 %	73,13 %	312.304	- 128,06 %	27,23 %	(4.093)	- 0,04 %	- 0,36 %
KDG	713.892	6,15 %	874.516	62,62 %	122,50 %	(125.132)	51,31 %	- 17,53 %	(35.492)	- 0,34 %	- 4,97 %
KHBO	240.271	2,07 %	792.698	56,76 %	329,92 %	(552.427)	226,52 %	- 229,92 %	0	0,00 %	0,00 %
KHK	(452.494)	- 3,90 %	(245.879)	- 17,61 %	54,34 %	(140.960)	57,80 %	31,15 %	(65.655)	- 0,63 %	14,51 %
KHL	1.186.318	10,22 %	761.361	54,52 %	64,18 %	(49.996)	20,50 %	- 4,21 %	474.953	4,54 %	40,04 %
KHLim	595.612	5,13 %	(234.697)	- 16,81 %	- 39,40 %	44.405	- 18,21 %	7,46 %	785.904	7,51 %	131,95 %
Lessius M	2.313.875	19,93 %	1.186.471	84,96 %	51,28 %	(230.925)	94,69 %	- 9,98 %	1.358.329	12,99 %	58,70 %
KaHoStL	(729.807)	- 6,28 %	(253.687)	- 18,17 %	34,76 %	(455.003)	186,57 %	62,35 %	(21.117)	- 0,20 %	2,89 %
KHZWVI	1.659.332	14,29 %	2.142.492	153,42 %	129,12 %	(428.592)	175,74 %	- 25,83 %	(54.568)	- 0,52 %	- 3,29 %
Lessius A	553.764	4,77 %	256.427	18,36 %	46,31 %	297.337	- 121,92 %	53,69 %	0	0,00 %	0,00 %
Plantijn	313.830	2,70 %	(64.701)	- 4,63 %	- 20,62 %	155.686	- 63,84 %	49,61 %	222.845	2,13 %	71,01 %
PHL	296.529	2,55 %	(32.451)	- 2,32 %	- 10,94 %	29.728	- 12,19 %	10,03 %	299.253	2,86 %	100,92 %
Groep T	(105.026)	- 0,90 %	(943.262)	- 67,55 %	898,12 %	229.442	- 94,08 %	- 218,46 %	608.794	5,82 %	- 579,66 %
HUB - EHSAL	799.787	6,89 %	837.869	60,00 %	104,76 %	(710.965)	291,52 %	- 88,89 %	672.883	6,43 %	84,13 %
XIOS - HL	(594.312)	- 5,12 %	(524.498)	- 37,56 %	88,25 %	(74.771)	30,66 %	12,58 %	4.957	0,05 %	- 0,83 %
HZS	7.200	0,06 %	(3.516)	- 0,25 %	- 48,83 %	11.676	- 4,79 %	162,16 %	(960)	- 0,01 %	- 13,33 %
Aggregatie Hs	11.612.539	100,00 %	1.396.465	100,00 %	12,03 %	(243.880)	100,00 %	- 2,10 %	10.459.953	100,00 %	90,07 %
Rekenkundig gemiddelde	527.843		63.476		112,81 %	(11.085)		- 7,42 %	475.452		- 5,39 %
Laagste waarde	(4.788.953)	- 41,24 %	(9.157.071)	- 655,73 %	- 48,83 %	(710.965)	- 501,26 %	- 229,92 %	(65.655)	- 0,63 %	- 579,66 %
Hoogste waarde	4.757.296	40,97 %	2.142.492	153,42 %	898,12 %	1.222.467	291,52 %	162,16 %	3.830.104	36,62 %	131,95 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% W/V = procentueel aandeel van de rubriek in de winst / verlies van het boekjaar RR [70/66] van de hogeschool

3.4 Geconsolideerde investeringen en financiering

3.4.1 Geconsolideerde investeringen

3.4.1.1. Horizontale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van jaarrekening 2009	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09
		2009	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	802	2.131.518	2.148.196	+ 16.678	+ 0,78 %
III. Materiële vaste activa	816	165.909.541	88.990.718	- 76.918.823	- 46,36 %
A. Terreinen en gebouwen		67.815.994	29.887.810	- 37.928.184	- 55,93 %
B. Installaties, machines en uitrusting		19.672.077	25.514.279	+ 5.842.202	+ 29,70 %
C. Meubilair en rollend materieel		8.760.338	9.035.611	+ 275.273	+ 3,14 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		1.470.104	2.274.518	+ 804.414	+ 54,72 %
E. Overige materiële vaste activa		1.099.901	1.807.619	+ 707.718	+ 64,34 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen		67.091.127	20.470.881	- 46.620.246	- 69,49 %
IV. Financiële vaste activa	836-858	1.276.913	117.369	- 1.159.544	- 90,81 %
A. Verbonden entiteiten		1.138.000	64.985	- 1.073.015	- 94,29 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		130.086	34.985	- 95.101	- 73,11 %
C. Andere financiële vaste activa		8.827	17.399	+ 8.572	+ 97,11 %
Bruto investeringen		169.317.972	91.256.283	- 78.061.689	- 46,10 %

De 22 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2010 samen 91.256.283 EUR. Dit is een daling met 46,10% t.o.v. het vorige boekjaar. De daling van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken *terreinen en gebouwen* en *activa in aanbouw*: -84.548.430 EUR.

In totaliteit werd er in de rubrieken *terreinen en gebouwen* en *activa in aanbouw* een bedrag van 50.358.691 EUR geïnvesteerd in 2010. Volgende hogescholen investeerden het meest in deze twee rubrieken tijdens het jaar 2010:

- Hogeschool Gent:	13.748.012 EUR
- Katholieke Hogeschool Kempen:	13.528.391 EUR
- KATHO:	4.430.833 EUR
- Hogeschool Sint-Lukas Brussel:	3.321.716 EUR
- Lessius Antwerpen:	2.616.287 EUR
- HUB-EHSAL:	2.474.238 EUR

De investeringen in de rubrieken *installaties, machines en uitrusting*, *meubilair en rollend materieel* en *overige materiële vaste activa* namen toe in het jaar 2010.

De investeringen in de *financiële vaste activa* waren lager dan de investeringen van het vorig jaar. In 2009 was er een boeking van 1.120.000 EUR bij de rubriek *verbonden ondernemingen* in de HUB-EHSAL. Onder deze rubriek boekte de HUB-EHSAL vorig jaar een vordering op de vzw HUB-Patrimonium aan wie ze een lening verstrekke van 1.120.000 EUR. In 2010 waren er geen dergelijke belangrijke bewegingen op deze rubriek waardoor in 2010 het bedrag aan investeringen veel lager m.b.t. deze post.

Binnen de rubriek *leasing en soortgelijke rechten* heeft de Arteveldehogeschool in 2010 de belangrijkste beweging gerealiseerd door de activatie van het erfpachtcontract met betrekking tot de campus Leeuwstraat ten bedrage van 1.763.976 €. De Arteveldehogeschool vzw heeft het advies van de Commissie voor boekhoudkundige normen van 23 juli 2008 m.b.t. de boekhoudkundige verwerking van erfpachtcontracten in not-for-profit-organisaties keurig opgevolgd.

3.4.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2010 – begroting 2010

Evolutie bruto investeringen : ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2010	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	802	2.148.196	4.130.758	- 1.982.562	- 48,00 %
III. Materiële vaste activa	816	88.990.718	112.308.906	- 23.318.188	- 20,76 %
A. Terreinen en gebouwen		29.887.810	75.215.471	- 45.327.661	- 60,26 %
B. Installaties, machines en uitrusting		25.514.279	28.190.919	- 2.676.640	- 9,49 %
C. Meubilair en rollend materieel		9.035.611	9.675.170	- 639.559	- 6,61 %
D. Leasing en soortgelijke rechten		2.274.518	180.000	+ 2.094.518	+ 1163,62 %
E. Overige materiële vaste activa		1.807.619	4.225.256	- 2.417.637	- 57,22 %
F. Activa in aanbouw en vooruitbetalingen		20.470.881	(5.177.910)	+ 25.648.791	+ 495,35 %
IV. Financiële vaste activa	836-858	117.369	25.553	+ 91.816	+ 359,32 %
A. Verbonden entiteiten		64.985	0	+ 64.985	BG = 0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		34.985	25.000	+ 9.985	+ 39,94 %
C. Andere financiële vaste activa		17.399	553	+ 16.846	+ 3048,25 %
Bruto investeringen		91.256.283	116.465.217	- 25.208.933	- 21,65 %

De 22 hogescholen hadden voor het jaar 2010 samen een bedrag aan investeringen begroot van 116.465.217 EUR. In realiteit werd er door de hogescholen voor 91.256.283 EUR geïnvesteerd. De twee belangrijkste posten waar significante afwijkingen werden vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2010 en de effectief geboekte bedragen in 2010 betreffen enerzijds de algemene rekening *terreinen en gebouwen* en anderzijds de algemene rekening *activa in aanbouw en vooruitbetalingen*.

In globo werden de investeringen in 2010 onderschat voor een bedrag van 25.208.933 EUR. De hogescholen formuleerden bij de significante budgetafwijking volgende toelichtingen:

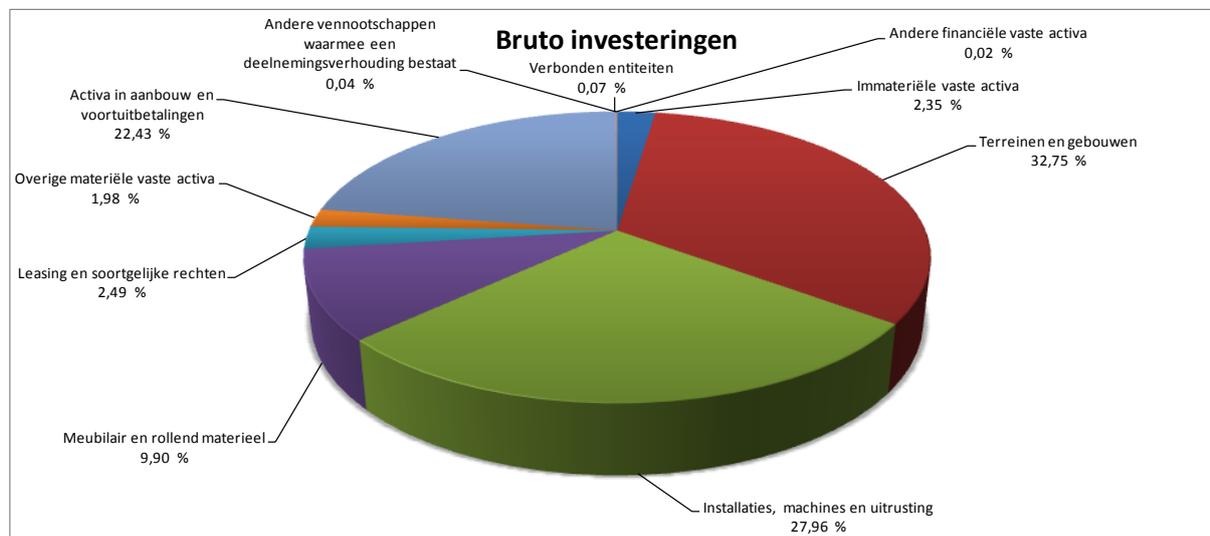
- te optimistische inschatting van de administratieve voorbereiding van de investeringsdossiers;
- moeilijkheden met het bekomen van bouwvergunningen;
- niet-begrote activering van erfpachtovereenkomsten;
- vertraging bij de toewijzing en uitvoering van de investeringsprojecten voorzien in de Masterplannen;
- uitstel of schrapping van geplande investeringen door de raad van bestuur;
- zuiniger beleid;
- ...

3.4.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2010

Tijdens het boekjaar 2010 had 57,16% van de investeringen betrekking op onroerende goederen⁴. Het

⁴ Investerings in onroerende goederen: hiervoor werd de som gemaakt van de investeringen in "Terreinen en gebouwen", "Overige materiële vaste activa" en "Activa in aanbouw en vooruitbetaling".

aandeel van de investeringen in *installaties, machines en uitrusting* bedraagt 27,96%. De investeringen in de algemene rekening *meubilair en rollend materiaal* bedragen 9,90% van het totaal bedrag aan investeringen in 2010.

3.4.2 Financiering van de investeringen

3.4.2.1 Horizontale analyse van de financieringsmiddelen van de investeringen jaarrekening 2009 - jaarrekening 2010 - begroting 2010

Het investeringsvolume lag in 2010 lager dan in 2009. Er dienden dan ook minder investeringen gefinancierd te worden.

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2010 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (55,76%) en met kapitaalsubsidies (22,83%). Het aandeel van het vreemd vermogen in de financiering van de investeringen bedraagt 21,41%.

Ten opzichte van vorig boekjaar stellen we in 2010 vast dat de hogescholen neigen terug te keren naar een conservatieve financieringspolitiek. Hierbij spreken ze eerst grotendeels hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan om hun investeringen te financieren. Daarna worden de beschikbare trekkingsrechten (AGION-middelen) aangesproken en pas in laatste instantie wordt een beroep gedaan op vreemd vermogen.

Vorig jaar merkten we dat er meer vreemd vermogen werd aangewend om de investeringen te financieren. Er werd in 2009 een bedrag van 73.779.752 EUR geleend door de sector. De twee belangrijkste financieringsbronnen in 2010 zijn dus de eigen financiële middelen ten bedrage van 50.887.843 EUR en de kapitaalsubsidies ten bedrage van 20.834.943 EUR. Er werd voor 19.553.494 EUR vreemd vermogen aangetrokken in 2010. We stellen vast dat de gemiddelde solvabiliteit (graad van financiële onafhankelijkheid) van de hogescholen in 2010 nog altijd stevig is. Deze bedroeg in 2010 63,90% ten opzichte van 61,53% in 2009.

De sector sluit het boekjaar 2010 af met een negatieve netto cashflow van –14.564.485 EUR. Dit leidde tot een lichte afname van de som van *geldbeleggingen en liquide middelen* per eind 2010. Niettemin bedragen de financiële reserves van de hogescholen per einde 2010 nog altijd 270.306.758 EUR.

Evolutie financiering :	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10
	2009	2010	relatieve wijziging	2010	relatieve afwijking
	(eenheden euro)			(eenheden euro)	
- ten opzichte van jaarrekening 2009					
- ten opzichte van begroting 2010					
I. Eigen middelen	75.569.068	50.887.843	- 32,66 %	68.764.280	- 26,00 %
II. Vreemde middelen	73.779.752	19.533.494	- 73,52 %	26.481.557	- 26,24 %
III. Kapitaalsubsidies	19.969.155	20.834.943	+ 4,34 %	17.609.378	+ 18,32 %
IV. Andere	0	0		3.610.000	- 100,00 %
Financiering	169.317.975	91.256.280	- 46,10 %	116.465.215	- 21,65 %

Financiering	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
% aandeel in de financiering	2009	2010	2010
I. Eigen middelen	44,63 %	55,76 %	59,04 %
II. Vreemde middelen	43,57 %	21,41 %	22,74 %
III. Kapitaalsubsidies	11,79 %	22,83 %	15,12 %
IV. Andere	0,00 %	0,00 %	3,10 %
Financiering	100,00 %	100,00 %	100,00 %

3.5 Investerings en financieringsmiddelen: enkele kengetallen per hogeschool

De hiernavolgende tabel geeft een overzicht van de investeringen en financieringsmiddelen per hogeschool.

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bruto investeringen		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies		
	Bedrag	% Ag Hs	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv	Bedrag	% Ag Hs	% Inv
Artevelde	4.686.409	5,14 %	(1.889.909)	- 3,71 %	- 40,33 %	6.576.317	33,67 %	140,33 %	0	0,00 %	0,00 %
Erasmus	1.637.759	1,79 %	1.227.759	2,41 %	74,97 %	0	0,00 %	0,00 %	410.000	1,97 %	25,03 %
Artesis	2.988.745	3,28 %	531.241	1,04 %	17,77 %	0	0,00 %	0,00 %	2.457.504	11,80 %	82,23 %
HG	21.161.971	23,19 %	15.276.351	30,02 %	72,19 %	0	0,00 %	0,00 %	5.885.621	28,25 %	27,81 %
LUK	3.812.970	4,18 %	3.212.971	6,31 %	84,26 %	600.000	3,07 %	15,74 %	0	0,00 %	0,00 %
WenK	1.894.618	2,08 %	586.703	1,15 %	30,97 %	0	0,00 %	0,00 %	1.307.915	6,28 %	69,03 %
HWVI	3.192.122	3,50 %	2.791.411	5,49 %	87,45 %	0	0,00 %	0,00 %	400.709	1,92 %	12,55 %
KDG	2.042.787	2,24 %	884.954	1,74 %	43,32 %	0	0,00 %	0,00 %	1.157.833	5,56 %	56,68 %
KHBO	1.318.216	1,44 %	1.318.215	2,59 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KHK	20.794.836	22,79 %	8.529.398	16,76 %	41,02 %	8.757.177	44,83 %	42,11 %	3.508.261	16,84 %	16,87 %
KHL	2.184.423	2,39 %	2.184.422	4,29 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KHLim	2.043.381	2,24 %	1.793.877	3,53 %	87,79 %	0	0,00 %	0,00 %	249.504	1,20 %	12,21 %
Lessius M	943.201	1,03 %	943.201	1,85 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
KaHoStL	4.366.557	4,78 %	(5.082)	- 0,01 %	- 0,12 %	3.000.000	15,36 %	68,70 %	1.371.639	6,58 %	31,41 %
KHZWVI	6.271.610	6,87 %	4.471.610	8,79 %	71,30 %	0	0,00 %	0,00 %	1.800.000	8,64 %	28,70 %
Lessius A	2.991.224	3,28 %	2.236.491	4,39 %	74,77 %	0	0,00 %	0,00 %	754.733	3,62 %	25,23 %
Plantijn	867.221	0,95 %	867.221	1,70 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
PHL	1.268.121	1,39 %	777.734	1,53 %	61,33 %	0	0,00 %	0,00 %	490.387	2,35 %	38,67 %
Groep T	333.995	0,37 %	333.994	0,66 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
HUB - EHSAL	4.884.971	5,35 %	4.134.971	8,13 %	84,65 %	0	0,00 %	0,00 %	750.000	3,60 %	15,35 %
XIOS - HL	664.320	0,73 %	504.670	0,99 %	75,97 %	0	0,00 %	0,00 %	159.651	0,77 %	24,03 %
HZS	906.826	0,99 %	175.640	0,35 %	19,37 %	600.000	3,07 %	66,16 %	131.186	0,63 %	14,47 %
Aggregatie Hs	91.256.283	100,00 %	50.887.843	100,00 %	55,76 %	19.533.494	100,00 %	21,41 %	20.834.943	100,00 %	22,83 %
Rekenkundig gemiddelde	4.148.013		2.313.084		63,03 %	887.886		15,14 %	947.043		21,83 %
Laagste waarde	333.995	0,37 %	(1.889.909)	- 3,71 %	- 40,33 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Hoogste waarde	21.161.971	23,19 %	15.276.351	30,02 %	100,00 %	8.757.177	44,83 %	140,33 %	5.885.621	28,25 %	82,23 %

% Ag Hs = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de hogescholen

% Inv = procentueel aandeel van de rubriek in de bruto investeringen van de hogeschool

3.5.1 Aandeel van de hogescholen in de geconsolideerde investeringen

De totale hogeschoolsector investeerde in het boekjaar 2010 een bedrag van 91.256.283 EUR. De Hogeschool Gent (21.161.971 EUR of 23,19% van het totale investeringsvolume) en de Katholieke Hogeschool Kempen (20.794.836 EUR of 22,79% van het totale investeringsvolume) waren de belangrijkste investeerders.

Groep-T Internationale Hogeschool Leuven realiseerde het kleinste investeringsbedrag (333.995 EUR of 0,37% van het totale investeringsvolume). Het gemiddeld bedrag geïnvesteerd door de hogescholen in 2010 bedraagt 4.148.013 EUR ten opzichte van 7.696.271 EUR vorig jaar.

3.5.2 Aandeel van de hogescholen in de diverse financieringsmiddelen

Tijdens het boekjaar 2010:

- zijn de drie hogescholen die in absolute cijfers het meest eigen middelen aanwendden ter financiering van hun investeringen:
Hogeschool Gent (15.276.351 EUR),
Katholieke Hogeschool Kempen (8.529.398 EUR) en de
KATHO (4.471.610 EUR);
- deden 5 hogescholen (de Arteveldehogeschool, Katholieke Hogeschool Kempen, Hogeschool Sint-Lukas Brussel, Katholieke Hogeschool Sint-Lieven en de Hogere Zeevaartschool) een beroep op vreemde middelen. Zij financierden hiermee 21,41% van het totale investeringsvolume;
- wendden 15 hogescholen ook kapitaalsubsidies aan en financierden hiermee 22,83% van het totale investeringsvolume.

De tabel op de volgende pagina geeft een duidelijk beeld van de investeringen van de Vlaamse hogescholen en de financieringswijze ervan in 2010.

3.6 Geconsolideerde balans

De balansgegevens uit de jaarrekening 2009 en 2010 van de 22 hogescholen werden geconsolideerd. Deze totaalgegevens fungeren als achtergrondinformatie voor de interpretatie van de financiële ratio's berekend op de geconsolideerde gegevens.

Voorafgaandelijk dient evenwel de aandacht gevestigd te worden op volgende punten⁵:

- er bestaat tussen de hogescholen een sterk uiteenlopende situatie op het vlak van eigendom van de vaste activa (inzonderheid wat betreft de onroerende goederen);
- de waardering van deze onroerende goederen is in de diverse hogescholen op een verschillende wijze gebeurd;

---

⁵ De problemen bij de interpretatie van een geconsolideerde balans werden uitgebreid besproken in het "Jaarverslag van de commissaris-coördinator over de werking van de hogescholen tijdens het boekjaar 1996", pg. 10 en volgende.

- de bepaling van de waarde op de rekening Fondsen van de vereniging⁶ gebeurde op uiteenlopende wijze.

BALANS NA WINSTVERDELING

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	BG - Boekjaar 2010
(eenheden euro)					
VASTE ACTIVA	20/28	620.471.255	739.120.699	864.367.007	826.893.722
I. Oprichtingskosten	20	0	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	21	1.933.869	2.334.171	2.515.355	4.039.702
III. Materiële vaste activa	22/27	617.895.171	734.911.740	859.885.144	821.023.026
A. Terreinen en gebouwen	22	423.760.575	580.916.006	719.575.715	674.606.529
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	390.601.901	537.958.207	674.146.246	642.883.532
2. Overige	22/92	33.158.674	42.957.799	45.429.468	31.722.997
B. Installaties, machines en uitrusting	23	47.929.900	49.779.275	56.905.295	61.083.041
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	46.586.514	48.482.331	55.658.335	59.607.394
2. Overige	232	1.343.386	1.296.944	1.246.960	1.475.647
C. Meubilair en rollend materieel	24	20.514.130	22.252.544	23.706.701	24.662.652
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	20.514.130	22.252.544	23.706.701	24.662.652
2. Overige	242	0	0	0	0
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	13.863.719	14.760.732	16.123.545	14.363.502
E. Overige materiële vaste activa	26	28.041.964	27.595.538	27.341.452	29.661.652
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	23.731.442	23.368.110	21.250.493	24.727.389
2. Overige	262	4.310.522	4.227.428	6.090.959	4.934.263
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	83.784.883	39.607.645	16.232.437	16.645.651
IV. Financiële vaste activa	28	642.215	1.874.788	1.966.507	1.830.993
A. Verbonden entiteiten	280/1	21.964	1.155.500	1.207.485	1.421.884
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	21.964	35.500	87.485	298.349
2. Vorderingen	281	0	1.120.000	1.120.000	1.123.535
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	401.366	531.452	566.437	86.117
1. Deelnemingen	282	401.366	531.452	566.437	86.117
2. Vorderingen	283	0	0	0	0
C. Andere financiële vaste activa	284/8	218.885	187.836	192.586	322.992
1. Aandelen	284	71.123	89.123	118.273	185.674
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	147.762	98.713	74.313	137.318
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	445.650.564	435.436.150	440.955.845	369.313.100
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	4.207.535	3.568.871	2.315.119	3.469.404
A. Handelsvorderingen	290	1.687	8.770	2.506	0
B. Overige vorderingen	291	4.205.848	3.560.101	2.312.613	3.469.404
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0	0	344.923	150.000
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	2.805.793	5.149.043	5.499.690	3.300.847
A. Voorraden	30/36	575.431	594.565	734.415	488.326
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	191.676	190.743	180.753	171.798
2. Goederen in bewerking	32	0	0	0	0
3. Gereed product	33	0	0	0	0
4. Handelsgoederen	34	383.756	403.822	553.662	316.528
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0	0	0	0
6. Vooruitbetalingen	36	0	0	0	0
B. Bestellingen in uitvoering	37	2.230.362	4.554.478	4.765.275	2.812.521
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	49.096.102	58.155.167	72.891.063	39.499.916
A. Handelsvorderingen	40	23.996.334	25.581.382	25.586.433	21.853.442
B. Overige vorderingen	41	25.099.768	32.573.785	47.304.630	17.646.474
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	8.726.555	11.351.316	6.961.719	541.443
VIII. Geldbeleggingen	50/53	225.632.683	179.035.318	152.745.810	183.849.697
IX. Liquide middelen	54/58	82.851.304	105.835.925	117.560.947	48.660.718
X. Overlopende rekeningen	490/1	81.057.147	83.691.826	89.943.215	90.532.518
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.066.121.819	1.174.556.849	1.305.322.851	1.196.206.822

⁶ Naargelang de vroegere inrichtende machten al of niet vaste activa in de nieuwe hogeschool hebben ingebracht, en naargelang door het hogeschoolbestuur besloten werd de ingebrachte activa al of niet te waarderen, is er een relatief klein of groot patrimonium op de balans terug te vinden.

PASSIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2010	2010
EIGEN VERMOGEN	10/15	693.524.347	722.761.529	834.058.659	733.824.244
I. Fondsen van de vereniging	10	81.678.788	93.258.029	108.790.589	109.815.788
A. Beginvermogen	100	60.806.371	72.725.089	63.240.335	67.657.680
B. Permanente financiering	101	20.872.417	20.532.940	45.550.254	42.158.108
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	15.089.730	15.089.730	87.648.880	15.089.730
IV. Bestemde fondsen	13	38.356.909	43.080.699	91.700.792	27.296.400
V. Overgedragen winst	140	346.549.580	349.432.535	312.707.536	347.827.637
Overgedragen verlies	(-) 141	0	0	0	0
VI. Kapitaalsubsidies	15	211.849.340	221.900.536	233.210.862	233.794.688
VOORZIENINGEN	16	18.012.835	16.966.102	15.774.759	14.062.126
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	18.012.835	16.966.102	15.774.759	14.062.126
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	15.721	9.560	7.776	11.021
2. Belastingen	161	0	0	0	0
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	12.127.109	11.475.399	9.149.717	8.426.137
4. Overige risico's en kosten	163/5	5.870.005	5.481.143	6.617.267	5.624.968
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	0	0
SCHULDEN	17/49	354.584.640	434.829.216	455.489.432	448.320.455
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	165.546.115	189.133.096	196.780.471	210.306.431
A. Financiële schulden	170/4	163.418.971	187.692.659	194.786.275	208.952.787
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0	0
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0	0	0	0
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	13.140.516	13.910.534	15.301.696	13.546.203
4. Kredietinstellingen	173	147.898.987	171.586.604	176.873.005	187.945.010
5. Overige leningen	174	2.379.468	2.195.521	2.611.574	7.461.574
B. Handelsschulden	175	1.902.471	1.400.000	1.050.000	1.198.971
1. Leveranciers	1750	1.902.471	1.400.000	1.050.000	1.198.971
2. Te betalen wissels	1751	0	0	0	0
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0	0	0	0
D. Andere schulden	179	224.673	40.437	944.196	154.673
1. Rentedragend	1790	0	0	0	0
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	204.185	26.412	929.923	565
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	20.488	14.025	14.273	154.108
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	134.729.852	189.174.820	196.992.827	185.199.515
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	8.609.914	9.761.434	11.286.200	11.313.001
B. Financiële schulden	43	763.000	43.188.500	43.734.458	43.134.000
1. Kredietinstellingen	430/8	763.000	43.188.500	43.734.458	43.134.000
2. Overige leningen	439	0	0	0	0
C. Handelsschulden	44	39.954.659	40.182.750	37.902.429	35.041.746
1. Leveranciers	440/4	39.954.659	40.182.750	37.902.429	35.041.746
2. Te betalen wissels	441	0	0	0	0
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	5.317.803	8.263.405	8.643.039	5.722.908
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	75.829.108	80.068.552	86.834.016	87.274.070
1. Belastingen	450/3	13.627.471	13.320.804	13.131.291	12.664.721
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	62.201.637	66.747.748	73.702.725	74.609.349
F. Andere schulden	48	4.255.369	7.710.179	8.592.684	2.713.790
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	1.513.909	1.024.362	1.872.926	986.751
2. Rentedragend	4890	0	0	603.143	45.000
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	2.741.460	6.685.817	6.116.615	1.682.039
X. Overlopende rekeningen	492/3	54.308.673	56.521.300	61.716.134	52.814.509
Correctie wegens afrondingsverschillen		(2)	2	1	(3)
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.066.121.819	1.174.556.849	1.305.322.851	1.196.206.822

3.6.1 Activa

3.6.1.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010 - begroting 2010

Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2010 van 1.174.556.849 EUR naar 1.305.322.851 EUR. Vooral de *vaste activa* leverden een bijdrage tot deze groei. De vlottende activa stegen licht in 2010.

Evolutie balans - ACTIVA: - ten opzichte van jaarrekening 2009 - ten opzichte van begroting 2010	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	relatieve	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
VASTE ACTIVA	20/28	739.120.699	864.367.007	+ 125.246.308	+ 16,95 %	826.893.722	+ 37.473.285	+ 4,53 %
I. Oprichtingskosten	20	0	0	+ 0		0	+ 0	
II. Immateriële vaste activa	21	2.334.171	2.515.355	+ 181.184	+ 7,76 %	4.039.702	- 1.524.347	- 37,73 %
III. Materiële vaste activa	22/27	734.911.740	859.885.144	+ 124.973.404	+ 17,01 %	821.023.026	+ 38.862.118	+ 4,73 %
IV. Financiële vaste activa	28	1.874.788	1.966.507	+ 91.719	+ 4,89 %	1.830.993	+ 135.514	+ 7,40 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	435.436.150	440.955.845	+ 5.519.695	+ 1,27 %	369.313.100	+ 71.642.745	+ 19,40 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	3.568.871	2.315.119	- 1.253.752	- 35,13 %	3.469.404	- 1.154.285	- 33,27 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	5.149.043	5.499.690	+ 350.647	+ 6,81 %	3.300.847	+ 2.198.843	+ 66,61 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	58.155.167	72.891.063	+ 14.735.896	+ 25,34 %	39.499.916	+ 33.391.147	+ 84,53 %
VIII. Geldbeleggingen + IX. Liquide middelen	50/58	284.871.243	270.306.757	- 14.564.486	- 5,11 %	232.510.415	+ 37.796.342	+ 16,26 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	83.691.826	89.943.215	+ 6.251.389	+ 7,47 %	90.532.518	- 589.303	- 0,65 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.174.556.849	1.305.322.851	+ 130.766.002	+ 11,13 %	1.196.206.822	+ 109.116.029	+ 9,12 %

De geconsolideerde *vaste activa* bedroegen 864.367.007 EUR in het jaar 2010 (+125.246.306 EUR), de geconsolideerde *vlottende activa* bedragen 440.955.845 EUR (+5.519.695 EUR). De sterke groei van de vaste activa (+16,95%) heeft twee redenen. Enerzijds is er de omvang van de investeringsinspanningen in de sector en anderzijds heeft de raad van bestuur van de Hogeschool Gent in 2010 beslist om alle gronden in bezit van de hogeschool te herwaarderen voor een bedrag van 72,6 miljoen EUR. De groei van de vaste activa situeerde zich dus in hoofdzaak bij de rubriek *terreinen en gebouwen* onder de materiële vaste activa.

De geconsolideerde *vlottende activa* stijgen licht tijdens het boekjaar 2010 met 1,27%. Deze beperkte stijging is de resultante van twee belangrijke maar elkaar grotendeels compenserende bewegingen. Enerzijds stegen de *vorderingen op ten hoogste één jaar* en de *overlopende rekeningen* sterk. Anderzijds kende de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* een daling. De sector sloot het boekjaar 2010 immers af met een negatieve netto cashflow van -14.564.486 EUR. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot een bedrag van 270.306.757 EUR, wat nog steeds een zeer aanzienlijk bedrag is aan eigen financiële middelen die de hogescholen per einde 2010 in hun bezit hebben.

In de begroting 2010 stellen we voor de vaste activa een lichte onderschatting vast van 4,53%. De niet begrote herwaardering van de gronden in eigendom door de Hogeschool Gent is hiervan grotendeels de oorzaak. De vlottende activa overschreden het gebudgetteerde bedrag met 19,40%. In absolute bedragen is de afwijking het hoogst bij de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Deze ligt in realiteit 37.796.342 EUR hoger dan oorspronkelijk begroot. De cashflowanalyse (zie verder) zal meer inzicht verstrekken in het ontstaan van deze afwijking.

3.6.1.2 Verticale analyse: jaarrekening 2009, jaarrekening 2010 en begroting 2010

In de verticale analyse wordt elke balansrubriek geplaatst t.o.v. het balanstotaal met als doel zicht te krijgen op de structuurwijzigingen binnen de samenstelling van de activa en de passiva.

De vaste activa in de jaarrekening 2010 bedragen 66,22% van het balanstotaal, de vlottende activa bedragen 33,78% van het balanstotaal. Bij de vlottende activa valt vooral het grote aandeel van de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* op.

Uit het hiernavolgende overzicht blijkt dat de structuur van de activa op het niveau van de hoofdrubrieken (*vaste* versus *vlottende* activa) in 2010 een lichte evolutie onderging ten opzichte van de jaarrekening 2009. De vaste activa, inzonderheid de deelrubriek *terreinen en gebouwen*, wonden wat aan belang om redenen die hierboven reeds werden aangehaald. Bij de vlottende activa valt het dalend relatieve aandeel van de som van de *geldbeleggingen* en de *liquide middelen* op (24,25% in 2009 tot 20,71% in 2010) en dit bij een toegenomen balanstotaal.

De begrote balansstructuur 2010 wijkt licht af van wat effectief in 2010 gerealiseerd werd. In de begroting 2010 was een verschuiving van vlottende naar vaste activa voorzien. In realiteit blijkt deze verschuiving zich slechts in een beperkte mate doorgezet te hebben. De vlottende activa werden voor 2010 lager begroot dan de effectief gerealiseerde vlottende activa.

ACTIVA (% aandeel in balanstotaal)	codes	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	BG - Boekjaar 2010
VASTE ACTIVA	20/28	62,93 %	66,22 %	69,13 %
I. Oprichtingskosten	20	0,00 %	0,00 %	0,00 %
II. Immateriële vaste activa	21	0,20 %	0,19 %	0,34 %
III. Materiële vaste activa	22/27	62,57 %	65,88 %	68,64 %
A. Terreinen en gebouwen	22	49,46 %	55,13 %	56,40 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	45,80 %	51,65 %	53,74 %
2. Overige	22/92	3,66 %	3,48 %	2,65 %
B. Installaties, machines en uitrusting	23	4,24 %	4,36 %	5,11 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	231	4,13 %	4,26 %	4,98 %
2. Overige	232	0,11 %	0,10 %	0,12 %
C. Meubilair en rollend materieel	24	1,89 %	1,82 %	2,06 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	241	1,89 %	1,82 %	2,06 %
2. Overige	242	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	1,26 %	1,24 %	1,20 %
E. Overige materiële vaste activa	26	2,35 %	2,09 %	2,48 %
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	261	1,99 %	1,63 %	2,07 %
2. Overige	262	0,36 %	0,47 %	0,41 %
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	3,37 %	1,24 %	1,39 %
IV. Financiële vaste activa	28	0,16 %	0,15 %	0,15 %
A. Verbonden entiteiten	280/1	0,10 %	0,09 %	0,12 %
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	0,00 %	0,01 %	0,02 %
2. Vorderingen	281	0,10 %	0,09 %	0,09 %
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	0,05 %	0,04 %	0,01 %
1. Deelnemingen	282	0,05 %	0,04 %	0,01 %
2. Vorderingen	283	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Andere financiële vaste activa	284/8	0,02 %	0,01 %	0,03 %
1. Aandelen	284	0,01 %	0,01 %	0,02 %
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	0,01 %	0,01 %	0,01 %
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	37,07 %	33,78 %	30,87 %
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	0,30 %	0,18 %	0,29 %
A. Handelsvorderingen	290	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Overige vorderingen	291	0,30 %	0,18 %	0,29 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	0,00 %	0,03 %	0,01 %
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	0,44 %	0,42 %	0,28 %
A. Voorraden	30/36	0,05 %	0,06 %	0,04 %
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	0,02 %	0,01 %	0,01 %
2. Goederen in bewerking	32	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Gereed product	33	0,00 %	0,00 %	0,00 %
4. Handelsgoederen	34	0,03 %	0,04 %	0,03 %
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0,00 %	0,00 %	0,00 %
6. Vooruitbetalingen	36	0,00 %	0,00 %	0,00 %
B. Bestellingen in uitvoering	37	0,39 %	0,37 %	0,24 %
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	4,95 %	5,58 %	3,30 %
A. Handelsvorderingen	40	2,18 %	1,96 %	1,83 %
B. Overige vorderingen	41	2,77 %	3,62 %	1,48 %
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	0,97 %	0,53 %	0,05 %
VIII. Geldbeleggingen	50/53	15,24 %	11,70 %	15,37 %
IX. Liquide middelen	54/58	9,01 %	9,01 %	4,07 %
X. Overlopende rekeningen	490/1	7,13 %	6,89 %	7,57 %
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	1.174.556.849	1.305.322.851	1.196.206.822

3.6.2 Passiva

3.6.2.1 Horizontale analyse: jaarrekening 2009 – jaarrekening 2010 - begroting 2010

Het balanstotaal tijdens het boekjaar 2010 bedroeg 1.305.322.851 EUR. De groei van de passiva in de jaarrekening 2010 kwam tot stand door een groei van het *eigen vermogen* en in bijkomende mate ook van het *vreemd vermogen*. Zowel in absolute termen als relatief bekeken was het eigen vermogen de grootste groeier.

Het geconsolideerde *eigen vermogen* bedroeg 834.058.659 EUR, de geconsolideerde *voorzieningen* bedroegen 15.774.759 EUR en de geconsolideerde *schulden* 455.489.432 EUR.

Evolutie balans - PASSIVA:	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	relatieve	2010	absolute	relatieve
- ten opzichte van jaarrekening 2009		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
- ten opzichte van begroting 2010								
EIGEN VERMOGEN	10/15	722.761.529	834.058.659	+ 111.297.130	+ 15,40 %	733.824.244	+ 100.234.415	+ 13,66 %
I. Fondsen van de vereniging	10	93.258.029	108.790.589	+ 15.532.560	+ 16,66 %	109.815.788	- 1.025.199	- 0,93 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	15.089.730	87.648.880	+ 72.559.150	+ 480,85 %	15.089.730	+ 72.559.150	+ 480,85 %
IV. Bestemde fondsen	13	43.080.699	91.700.792	+ 48.620.093	+ 112,86 %	27.296.400	+ 64.404.392	+ 235,94 %
V. Overgedragen winst / Overgedragen verlies	140/141	349.432.535	312.707.536	- 36.724.999	- 10,51 %	347.827.637	- 35.120.101	- 10,10 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	221.900.536	233.210.862	+ 11.310.326	+ 5,10 %	233.794.688	- 583.826	- 0,25 %
VOORZIENINGEN	16	16.966.102	15.774.759	- 1.191.343	- 7,02 %	14.062.126	+ 1.712.634	+ 12,18 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	16.966.102	15.774.759	- 1.191.343	- 7,02 %	14.062.126	+ 1.712.634	+ 12,18 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	+ 0		0	+ 0	
SCHULDEN	17/49	434.829.216	455.489.432	+ 20.660.216	+ 4,75 %	448.320.455	+ 7.168.977	+ 1,60 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	189.133.096	196.780.471	+ 7.647.375	+ 4,04 %	210.306.431	- 13.525.960	- 6,43 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	189.174.820	196.992.827	+ 7.818.007	+ 4,13 %	185.199.515	+ 11.793.312	+ 6,37 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	56.521.300	61.716.134	+ 5.194.834	+ 9,19 %	52.814.509	+ 8.901.625	+ 16,85 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.174.556.849	1.305.322.851	+ 130.766.002	+ 11,13 %	1.196.206.822	+ 109.116.029	+ 9,12 %

Eerst wordt de aangroei van het *eigen vermogen* bekeken. Deze kwam tot stand door volgende gebeurtenissen:

- een significante toename van de *fondsen van de vereniging* (+ 16,66% of 15.532.560 EUR). Dit is te wijten aan enerzijds de toename van de rekening *permanente financiering* bij de Erasmus hogeschool (+14.367.379 €) ingevolge de inbreng van de gebouwen in uitvoering van het B.V.R. van 29 mei 2009 tot vaststelling van de lijst van de onroerende goederen die worden overgedragen van het Gemeenschapsonderwijs naar de Erasmushogeschool Brussel (B.S. 10.09.2009). Anderzijds is bij de HUB-EHSAL *het beginvermogen* in de jaarrekening 2010 toegenomen met 1.168.113 EUR ingevolge de overname van activa en schulden vanuit de vzw HIG (voormalige inrichtende macht van de opleiding Gezinswetenschappen);
- de Hogeschool Gent voerde in 2010 een herwaardering van de gronden in eigendom door;
- de *bestemde fondsen* namen toe met 48.620.093 EUR;
- de *overgedragen winsten* daalden met 36.724.999 EUR;
- het bedrag van de in 2010 toegekende investeringssubsidies lag hoger dan de in dat jaar naar het resultaat toegerekende investeringssubsidies.

Vier elementen kunnen bijgevolg aangevoerd worden om de toename van het eigen vermogen te verklaren: de groei van de *fondsen van de vereniging*, de toename van de *bestemde fondsen*, de herwaarderingsmeerwaarden en de opname van bijkomende AGION-middelen. Bovendien is de toename van de bestemde fondsen opvallend te noemen in 2010.

Het geconsolideerde eigen vermogen bleef ook in het jaar 2010 op een hoog niveau. Indien we het geconsolideerde eigen vermogen van 2010 plaatsen ten opzichte van het geconsolideerde balanstotaal van 2010 bekomen we een verhouding van 63,90%. Deze ratio bepaalt de graad van financiële onafhankelijkheid van de hogescholen. Het dient opgemerkt te worden dat de solvabiliteit van de hogescholen op geconsolideerd niveau hoog is, de sector heeft een solide vermogensstructuur in 2010.

Het bedrag van de gevormde voorzieningen daalde in 2010. De nood aan bijkomende voorzieningen woog minder zwaar dan het effect van de teruggenomen/aangewende voorzieningen. Bij de teruggenomen voorzieningen lag het accent op de voorzieningen voor grote herstellings- en onderhoudswerken.

De toename van het vreemd vermogen in 2010 is in absolute termen vrij groot (+20.660.216 EUR). De groei van de langetermijnschulden (+4,04%) is het gevolg van de opname van investeringskredieten door de Arteveldehogeschool, de Katholieke hogeschool Kempen, de Hogere Zeevaartschool en de Katholieke Hogeschool Sint-Lieven. Bij de beperkte toename van het vreemd vermogen op korte termijn en van de overlopende rekeningen zijn geen specifieke opmerkingen te melden.

Bij het opstellen van de begroting 2010 werd het eigen vermogen onderschat. Er werd een onderschatting van 100.234.415 EUR vastgesteld. Deze onderschatting dient in hoofdzaak toegeschreven te worden aan de niet begrote herwaardering van de gronden in eigendom door Hogeschool Gent ten bedrage van 72.559.150 EUR. Bovendien werd een veel kleiner bedrag aan bestemde fondsen begroot voor het jaar 2010. We stellen in 2010 een tendens vast waarbij de sector meer bestemde fondsen heeft aanlegd. De kapitaalsubsidies liggen in lijn met de begroting 2010.

De geconsolideerde schulden vallen hoger uit dan begroot. Dit is niet het geval bij de schulden op meer dan één jaar. De sector had dus grotere schulden op meer dan één jaar begroot. Dit komt doordat er minder van de geplande investeringswerken werd uitgevoerd en er bijgevolg wat minder investeringskredieten werden opgenomen dan gepland. De *schulden op ten hoogste één jaar* overtreffen licht de begrote bedragen.

3.6.2.2 Verticale analyse: jaarrekening 2009, jaarrekening 2010 en begroting 2010

De structuuranalyse van de passiva toont enkele lichte verschuivingen. Ten opzichte van de jaarrekening 2009 merken we een lichte toename van het eigen vermogen en een daling van het vreemd vermogen. Het aandeel van het *eigen vermogen* was in realiteit per 31.12.2010 ook groter dan het begrote aandeel van het *eigen vermogen*. De *schulden op meer dan één jaar* waren hoger begroot dan de bedragen die effectief geboekt werden in 2010. Op die manier neemt de solvabiliteit van de sector toe. Dit zal verder in de analyse tot uiting komen bij de bespreking van de solvabiliteitsratio's.

PASSIVA (% aandeel in balanstotaal)	codes	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	BG - Boekjaar 2010
EIGEN VERMOGEN	10/15	61,53 %	63,90 %	61,35 %
I. Fondsen van de vereniging	10	7,94 %	8,33 %	9,18 %
A. Beginvermogen	100	6,19 %	4,84 %	5,66 %
B. Permanente financiering	101	1,75 %	3,49 %	3,52 %
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	1,28 %	6,71 %	1,26 %
IV. Bestemde fondsen	13	3,67 %	7,03 %	2,28 %
V. Overgedragen winst	140	29,75 %	23,96 %	29,08 %
Overgedragen verlies (-)	141	0,00 %	0,00 %	0,00 %
VI. Kapitaalsubsidies	15	18,89 %	17,87 %	19,54 %
VOORZIENINGEN	16	1,44 %	1,21 %	1,18 %
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	1,44 %	1,21 %	1,18 %
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Belastingen	161	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	0,98 %	0,70 %	0,70 %
4. Overige risico's en kosten	163/5	0,47 %	0,51 %	0,47 %
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0,00 %	0,00 %	0,00 %
SCHULDEN	17/49	37,02 %	34,89 %	37,48 %
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	16,10 %	15,08 %	17,58 %
A. Financiële schulden	170/4	15,98 %	14,92 %	17,47 %
1. Achtergestelde leningen	170	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0,00 %	0,00 %	0,00 %
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	1,18 %	1,17 %	1,13 %
4. Kredietinstellingen	173	14,61 %	13,55 %	15,71 %
5. Overige leningen	174	0,19 %	0,20 %	0,62 %
B. Handelsschulden	175	0,12 %	0,08 %	0,10 %
1. Leveranciers	1750	0,12 %	0,08 %	0,10 %
2. Te betalen wissels	1751	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Andere schulden	179	0,00 %	0,07 %	0,01 %
1. Rentedragend	1790	0,00 %	0,00 %	0,00 %
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0,00 %	0,07 %	0,00 %
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	0,00 %	0,00 %	0,01 %
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	16,11 %	15,09 %	15,48 %
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	0,83 %	0,86 %	0,95 %
B. Financiële schulden	43	3,68 %	3,35 %	3,61 %
1. Kredietinstellingen	430/8	3,68 %	3,35 %	3,61 %
2. Overige leningen	439	0,00 %	0,00 %	0,00 %
C. Handelsschulden	44	3,42 %	2,90 %	2,93 %
1. Leveranciers	440/4	3,42 %	2,90 %	2,93 %
2. Te betalen wissels	441	0,00 %	0,00 %	0,00 %
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	0,70 %	0,66 %	0,48 %
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	6,82 %	6,65 %	7,30 %
1. Belastingen	450/3	1,13 %	1,01 %	1,06 %
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	5,68 %	5,65 %	6,24 %
F. Andere schulden	48	0,66 %	0,66 %	0,23 %
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	0,09 %	0,14 %	0,08 %
2. Rentedragend	4890	0,00 %	0,05 %	0,00 %
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	0,57 %	0,47 %	0,14 %
X. Overlopende rekeningen	492/3	4,81 %	4,73 %	4,42 %
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	1.174.556.849	1.305.322.851	1.196.206.822

3.7 Geconsolideerde cashflow

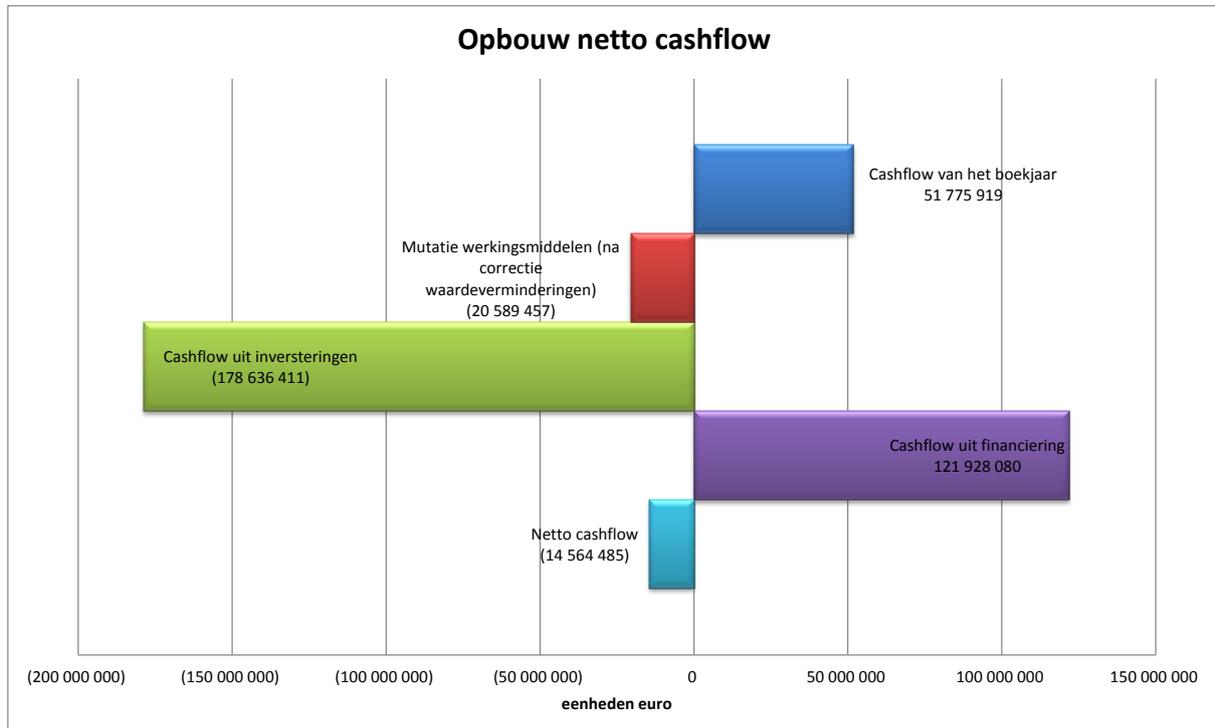
Bij de bespreking van de geconsolideerde resultatenrekening werd aandacht besteed aan het resultaat van het boekjaar. In de analyse van de geconsolideerde balans werd de liquiditeitspositie (som van de geldbeleggingen en de liquide middelen) op 31 december van boekjaar 2010 weergegeven. De cashflowanalyse⁷ heeft tot doel een inzicht te geven in de bronnen en in de aanwending van de geldmiddelen en verschaft zo een verklaring voor de mutatie in de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen.

Cashflow	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2008	2009	2010
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - CASHFLOW			
Winst/Verlies van het boekjaar (+/-)	42.097.040	17.605.250	11.612.539
+ Afschrijvingen	(+) 46.008.226	51.416.208	54.629.790
+ Overige niet-kaskosten	(+) 1.788.821	(1.470.642)	(1.052.453)
- Niet-kasopbrengsten	(+) 10.064.573	10.657.980	13.413.956
(+ -) Cashflow van het boekjaar (1)	79.829.514	56.892.836	51.775.919
(+ -) Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	8.295.669	(930.534)	(20.589.457)
- Investerings (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar)	(+)		
+ Desinvesteringen (inbegrepen FVA en vorderingen > 1 jaar)	(+)		
(+ -) Netto-investeringen (3)	(142.764.331)	(168.252.852)	(178.636.411)
+ Nieuwe leningen	(+)		
- Aflossingen	(+)		
(+ -) Netto-ontleningen (4)	32.864.306	66.999.579	9.172.141
(+ -) Overige (o.a. kapitaalsubsidies) (5)	(+) 26.336.678	20.734.077	112.755.939
(+ -) Netto cashflow (6) = (1) + (2) + (3) + (4) + (5)	4.561.836	(24.556.894)	(14.564.485)
Geldbelegging + Liquide middelen begin periode (7)	303.922.162	309.428.143	284.871.243
Geldbelegging + Liquide middelen einde periode (6) + (7)	308.483.998	284.871.249	270.306.758
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - MUTATIE IN DE WERKINGSMIDDELEN			
<u>Situatie einde vorige periode</u>			
Wettende activa	(+)	427.617.249	447.340.446
- Vorderingen op méér dan één jaar	(+)	1.663.652	4.207.535
- Geldbeleggingen + Liquide middelen	(+)	303.922.160	309.428.143
+ eventuele correctie voor kaskrediet	(+)	0	0
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen)	(+)	109.583.206	126.668.172
- Overlopende rekeningen passief	(+)	50.123.377	54.871.487
Werkingsmiddelen einde vorige periode (a)	(37.675.146)	(47.834.890)	(46.458.650)
<u>Situatie einde periode</u>			
Wettende activa	(+)	445.650.564	435.436.150
- Vorderingen op méér dan één jaar	(+)	4.207.535	3.568.871
- Geldbeleggingen + Liquide middelen	(+)	308.483.987	284.871.243
+ eventuele correctie voor kaskrediet	(+)	0	42.480.000
- Schulden op ten hoogste één jaar (exclusief schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen)	(+)	126.119.938	179.413.386
- Overlopende rekeningen passief	(+)	54.308.673	56.521.300
Werkingsmiddelen einde periode (b)	(47.469.568)	(46.458.650)	(26.431.333)
Mutatie werkmiddelen (vóór correctie waardeverminderingen) = (a) - (b)	9.794.422	(1.376.240)	(20.027.317)
- Waardeverminderingen op voorraden en werkmiddelen	(+)	399.472	182.437
- Waardeverminderingen op vlottende activa, andere dan hierboven bedoeld	(+)	1.099.281	(628.143)
Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen) (2)	8.295.669	(930.534)	(20.589.457)

⁷ De berekening van de cashflow heeft als bijkomend voordeel dat de invloed van de niet-kaskosten (die sterke verschillen vertonen tussen de diverse hogescholen onderling) op de beoordeling van de financiële toestand van de hogeschool wordt vermeden.

3.7.1 Geconsolideerde cashflow van het boekjaar/netto cashflow 2010

In volgend schema worden de componenten in de berekening van de netto cashflow ingedeeld volgens bron van geldmiddelen of aanwending van geldmiddelen.

Een eerste element in de berekening van de netto casflow is de bepaling van de *cashflow van het boekjaar*. Het basisbestanddeel hiervan is het geconsolideerde resultaat van het boekjaar. Dit wordt vervolgens gecorrigeerd voor de niet-kaskosten omdat deze het resultaat van het boekjaar verkleinen zonder dat hiervoor liquiditeiten dienden te worden aangewend. De bijdrage van de afschrijvingen tot de cashflow van het boekjaar is ook in 2010 zeer aanzienlijk. Vervolgens worden de niet-kasopbrengsten in mindering gebracht. Deze opbrengsten vloeien in hoofdzaak voort uit een toerekening van voorheen ontvangen kapitaalsubsidies en verhogen het resultaat van het boekjaar zonder dat er in het lopende boekjaar geldstromen tegenover staan. Per saldo betekent de cashflow van het boekjaar dan ook een belangrijke financieringsbron (51.775.919 EUR).

De mutatie in de netto werkmiddelen vormt in het boekjaar 2010 een negatieve financieringsbron ter waarde van -20.589.457 EUR.

De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholelen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, ... Via de operationele cashflow werden hiervoor in 2010 31.186.462 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was evenwel niet toereikend om de financieringsbehoeften uit de investeringen (178.636.411 EUR) en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken. De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van kapitaalsubsidies en van een bedrag aan vreemd vermogen. Er werd ook een herwaarderingsmeerwaarde van 72.559.150 EUR mee opgenomen in de berekening. De sector financierde zijn investeringen met eigen financiële middelen, kapitaalsubsidies en vreemd vermogen.

De sector realiseerde over het boekjaar 2010 een negatieve netto cashflow ter waarde van ongeveer -14,5 miljoen EUR. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 270,3 miljoen EUR. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt goed.

3.8 Financiële ratio's

Bij de beoordeling van het financieel evenwicht van de hogescholen wordt aandacht besteed aan de liquiditeit, de solvabiliteit en de rentabiliteit. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van enkele ratio's. De gehanteerde financiële ratio's werden in de IBR-werkgroep Hoger Onderwijs eenduidig gedefinieerd. Het zijn klassieke tools, evenwel aangepast aan de specifieke situatie van de hogescholen⁸.

3.8.1 Overzicht van de geconsolideerde financiële ratio's

Financiële ratio's	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(teller en noemer in eenheden euro)</i>	2008	2009	2010
Liquiditeitsratio's			
1. Netto werkingsmiddelen	294.412.364	227.941.703	231.418.824
2. Quick ratio	3,16	2,19	2,16
3. Liquiditeit van de werkingsschulden	98 dagen	94 dagen	86 dagen
Resultatenratio's			
1. Netto marge (1) : Bedrijfswinst/-verlies / Bedrijfsopbrengsten	3,88 %	1,50 %	0,16 %
2. Netto marge (2) : Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening / Bedrijfsopbrengsten	4,70 %	1,72 %	0,13 %
3. Netto marge (3) : Winst/Verlies van het boekjaar / Bedrijfsopbrengsten	5,19 %	2,08 %	1,34 %
Solvabiliteitsratio's			
1. Graad van financiële onafhankelijkheid	65,05 %	61,53 %	63,90 %
2. Algemene schuldgraad	53,73 %	62,51 %	56,50 %

In de volgende bespreking wordt aandacht besteed aan de drie luiken van het financieel evenwicht. Telkens wordt voor de gehele sector een geconsolideerd bedrag, het percentage en het rekenkundige gemiddelde berekend. Tevens wordt per jaar ook de laagste waarde en hoogste waarde gerealiseerd door een individuele hogeschool weergegeven.

3.8.2 Liquiditeit

De liquiditeit geeft aan in welke mate de hogeschool aan haar betalingsverplichtingen op korte termijn kan voldoen (bv. de kortetermijnschulden tegenover kredietinstellingen, leveranciers, contractuele personeelsleden,...). De gehanteerde instrumenten voor het beoordelen van de liquiditeit zijn de netto-werkingsmiddelen, de quick ratio en de liquiditeit van de werkingsschulden.

⁸ In het "Verslag over de werking van de hogescholen in 1999" werd uitvoerig ingegaan op de berekeningswijze van de diverse ratio's.

◆ Netto-werkingsmiddelen

De netto-werkingsmiddelen is een gecorrigeerde berekening van het nettobedrijfskapitaal dat gedefinieerd wordt als volgt: nettobedrijfskapitaal = beperkte vlottende activa min vreemd vermogen op korte termijn.

De minst liquide middelen, namelijk de rubrieken *voorraden* en *over te dragen kosten*, worden niet meegerekend in de beperkte vlottende activa. De schulden op korte termijn worden eveneens gecorrigeerd. Bij de berekening van de netto-werkingsmiddelen wordt alleen rekening gehouden met de "cash"-schulden. Zo wordt de pro rata overdracht van de opbrengst uit de studiegelden niet opgenomen in de berekening. Dit is immers geen schuld die dient betaald te worden met de liquiditeiten van de hogeschool.

De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 22 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2010 231.418.824 EUR ten opzichte van 227.941.703 EUR in 2009. Dit betekent een stijging met 3.477.121 EUR. De globale hogeschoolsector beschikt in 2010 dus nog altijd over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector. In 2010 leverde de berekening van de netto-werkingsmiddelen voor elk van de hogescholen een positief resultaat op met uitzondering van één hogeschool.

De totale netto-werkingsmiddelen van alle hogescholen samen bedragen 231.418.824 EUR, het rekenkundig gemiddelde geeft een netto werkingskapitaal weer van 10.519.037 EUR per hogeschool in 2010. Het hoogste bedrag aan netto-werkingsmiddelen bedraagt 46.019.668 EUR en werd gerealiseerd door Artesis. Het laagste bedrag aan netto werkingsmiddelen bedraagt - 26.563.631 EUR en werd gerealiseerd door de HUB-EHSAL.

Netto werkingsmiddelen			
gunstige liquiditeit = positieve netto werkingsmiddelen			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)	2008	2009	2010
Aggregatie Hs	294.412.364	227.941.703	231.418.824
Rekenkundig gemiddelde	14.019.636	10.360.987	10.519.037
Laagste waarde	2.411.183	(26.801.766)	(26.563.631)
Hoogste waarde	39.444.028	38.669.679	46.019.668

◆ Quick ratio

Bij deze ratio worden de componenten van de netto-werkingsmiddelen relatief uitgedrukt:

beperkte vlottende activa gecorrigeerd voor de minst liquide elementen

-----
het vreemd vermogen op korte termijn gecorrigeerd voor bepaalde schulden

Deze ratio geeft een goede liquiditeitssituatie bij een waarde van minimaal één, d.w.z. dat de beperkte vlottende activa dan groter of gelijk zijn aan het bedrag van de kortetermijnschulden.

Er bleken per einde 2010 voldoende middelen voorhanden om 2,16 maal de lopende kortemijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef dus ook in 2010 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden worden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.

De best scorende hogeschool (Lessius Antwerpen) haalt 6,88 wat als een zeer goede ratio moet omschreven worden. HUB-EHSAL haalt een ratio van 0,48. Deze ratio dient echter genuanceerd te worden. Deze hogeschool heeft per einde boekjaar 2009 een belangrijke aankoop van onroerend goed gefinancierd met een overbruggingskrediet (kaskrediet), vandaar de lage waarde van de ratio per eind 2010. Inmiddels werd dit kaskrediet in het jaar 2011 omgezet naar een investeringskrediet, met een positief effect op de quick ratio. HUB-EHSAL heeft dus zeker geen liquiditeitsproblemen. De range tussen de laagste en hoogste waarde in 2010 is vrij groot wat illustreert dat de liquiditeitspositie van de individuele hogescholen sterk kan verschillen.

Quick ratio			
bevredigende liquiditeit = waarde minimaal één			
	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010
Aggregatie Hs	3,16	2,19	2,16
Rekenkundig gemiddelde	3,36	2,78	2,78
Laagste waarde	1,49	0,46	0,48
Hoogste waarde	7,37	7,37	6,88

◆ Liquiditeit van de werkingsschulden

Het aantal dagen leverancierskrediet⁹ drukt het aantal dagen uit dat de sector krijgt/neemt voor de betaling van zijn werkingsschulden.

Werkingschulden Balans 44 * 365 dagen

Inkopen inclusief BTW op RR 60 + mutatie Balans op rekening 30 + RR 61

Liquiditeit van de werkingsschulden			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(aantal dagen)	2008	2009	2010
Aggregatie Hs	98	94	86
Rekenkundig gemiddelde	92	95	84
Laagste waarde	34	37	25
Hoogste waarde	185	275	210

Het aantal dagen leverancierskrediet voor de sector bedraagt 86 in het jaar 2010. De interpretatie van deze ratio is niet eenvoudig. De aard van de leveranciersfactuur beïnvloedt mee de duur van het toegestane betalingsuitstel. Langer betalingsuitstel kan geïnterpreteerd worden als een blijk van vertrouwen van de leveranciers in de hogescholen. Wanneer de toename van het aantal dagen betalingsuitstel het gevolg is van het niet tijdig betalen van de openstaande rekeningen kan dit echter het vertrouwen dat de hogescholen in de toekomst zullen genieten, aantasten.

Het beroep op een leverancierskrediet is een eenvoudige wijze om nieuwe financieringsbronnen aan te spreken. Bovendien lijkt deze financieringswijze ook voordelig. Er is immers normaal geen rentelast verbonden aan deze kredietvorm. Toch dient de sector zich ervan bewust te zijn dat door het benutten van het betalingsuitstel er geen kortingen voor contante betaling kunnen verworven worden. Gelet op de ruime liquiditeiten moet het rendement op de geldbeleggingen afgewogen worden tegen de korting die de leveranciers toestaan bij contante betaling. Deze laatste is in principe financieel steeds voordeliger voor de hogescholen.

⁹ De hoge waarden moeten genuanceerd worden beoordeeld. De werkingsschulden worden immers in belangrijke mate beïnvloed door de facturatiegewoonte van de leveranciers, nl. eind december worden vaak nog veel facturen opgemaakt en verstuurd naar de klanten. Indien de hogeschool einde december belangrijke facturen (bv. i.v.m. investeringsprojecten) ontving, dan heeft dit een zeer sterke invloed op de ratio (en kan dit resulteren in extreem hoge waarden). De balans per 31 december blijft immers een opnamemoment, bij wijze van spreken een "foto" die genomen wordt van de cijfers.

Liquiditeitsratio's

	Netto werkmiddelen <i>(eenheden euro)</i>			Quick ratio			Liquiditeit van de werkingsschulden <i>(aantal dagen)</i>		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Artevelde	12.554.979	7.472.555	13.151.615	2,38	1,86	2,43	144	100	84
Erasmus	25.467.335	26.176.382	28.662.454	5,20	3,34	3,48	87	131	151
Artesis	37.075.103	38.669.679	46.019.668	5,07	4,44	6,00	122	190	107
HG	39.444.028	29.867.402	12.975.152	3,08	2,67	1,60	185	125	156
LUK	7.402.517	5.762.874	3.099.660	5,34	3,47	2,45	123	275	210
WenK	10.604.313	11.579.183	8.386.882	2,75	2,88	2,73	34	44	25
HWVI	18.033.238	14.224.340	16.014.155	4,18	3,70	3,82	97	87	88
KDG	10.036.706	9.642.916	10.032.426	1,88	1,81	1,84	134	111	87
KHBO	5.571.421	3.210.686	9.069.425	2,32	1,59	2,84	51	38	40
KHK	29.243.233	26.141.448	19.937.119	5,27	3,90	2,87	56	136	135
KHL	8.781.709	8.833.053	9.692.090	2,34	2,27	2,29	90	63	72
KHLim	4.069.815	5.312.109	6.610.192	1,49	1,76	1,90	135	85	67
Lessius M	2.411.183	3.427.001	8.323.406	1,50	1,90	2,29	43	43	77
KaHoStL	12.141.010	4.598.107	7.450.026	2,79	1,57	2,08	88	111	56
KHZWVI	14.215.854	12.123.734	10.889.376	3,55	2,76	2,44	52	69	43
Lessius A	17.856.196	19.394.713	18.413.189	7,37	7,37	6,88	58	62	46
Plantijn	8.366.733	8.259.276	8.037.058	3,17	2,71	2,74	142	149	111
PHL	4.530.340	5.972.877	6.594.285	1,92	2,13	2,16	81	71	72
Groep T	7.472.861	8.177.315	8.906.350	3,47	3,67	3,71	75	42	36
HUB - EHSAL	14.525.637	(26.801.766)	(26.563.631)	3,02	0,46	0,48	64	37	59
XIOS - HL	4.608.153	4.575.831	4.880.373	2,38	2,54	2,57	81	43	54
HZS		1.321.988	837.553		2,28	1,51		69	62
Aggregatie Hs	294.412.364	227.941.703	231.418.824	3,16	2,19	2,16	98	94	86
Rekenkundig gemiddelde	14.019.636	10.360.987	10.519.037	3,36	2,78	2,78	92	95	84
Laagste waarde	2.411.183	(26.801.766)	(26.563.631)	1,49	0,46	0,48	34	37	25
Hoogste waarde	39.444.028	38.669.679	46.019.668	7,37	7,37	6,88	185	275	210

3.8.3 Solvabiliteit

De solvabiliteitsratio's peilen naar de mate waarin de hogescholen in staat zijn hun financiële verplichtingen (op korte en lange termijn) na te komen. Dit wordt gemeten met behulp van twee belangrijke ratio's: met name de graad van financiële onafhankelijkheid en de algemene schuldgraad.

♦ Graad van financiële onafhankelijkheid

De graad van financiële onafhankelijkheid wordt berekend als de verhouding tussen het eigen vermogen en het totaal vermogen.

Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2010 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 63,90% met eigen vermogen. De sector is dus maar voor 36,10% van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. In het vorig jaar 2009 lag de solvabiliteit iets lager, namelijk op 61,53%. De sector heeft, zoals blijkt uit de geconsolideerde cijfers van 2010, een sterke financiële onafhankelijkheid.

Financiële ratio's - Solvabiliteitsratio's		JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010
Graad van financiële onafhankelijkheid		65,05 %	61,53 %	63,90 %
T	Eigen vermogen	693.524.347	722.761.529	834.058.659
N	Totaal der passiva	1.066.121.821	1.174.556.847	1.305.322.850

Graad van financiële onafhankelijkheid			
hoe groter de ratiowaarde, hoe kleiner de afhankelijkheid van vreemd vermogen			
	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010
Aggregatie Hs	65,05 %	61,53 %	63,90 %
Rekenkundig gemiddelde	63,18 %	60,96 %	61,60 %
Laagste waarde	34,28 %	33,40 %	34,48 %
Hoogste waarde	81,29 %	84,66 %	85,11 %

Alle hogescholen hebben in het boekjaar 2010 een positief eigen vermogen. Meer zelfs, 18 van de 22 hogescholen hebben een eigen vermogen dat groter is dan het vreemd vermogen.

♦ Algemene schuldgraad

De algemene schuldgraad is de verhouding van het vreemd vermogen t.o.v. het eigen vermogen. Berekend op de geconsolideerde balansgegevens toont deze ratio aan dat in de jaarrekening 2010 tegenover elke 100 EUR eigen vermogen er 56,50 EUR schulden staan.

Financiële ratio's - Solvabiliteitsratio's		JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2008	2009	2010
Algemene schuldgraad		53,73 %	62,51 %	56,50 %
T	Vreemd vermogen	372.597.474	451.795.318	471.264.191
N	Eigen vermogen	693.524.347	722.761.529	834.058.659

Algemene schuldgraad			
hoe groter de schuldgraad, hoe minder gunstig de solvabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009	2010
Aggregatie Hs	53,73 %	62,51 %	56,50 %
Rekenkundig gemiddelde	65,41 %	73,81 %	73,20 %
Laagste waarde	23,01 %	18,12 %	17,50 %
Hoogste waarde	191,75 %	199,44 %	190,04 %

Solvabiliteitsratio's

	Graad van financiële onafhankelijkheid			Algemene schuldgraad		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Artevelde	69,49 %	53,14 %	50,31 %	43,91 %	88,18 %	98,79 %
Erasmus	65,57 %	64,52 %	72,03 %	52,51 %	55,00 %	38,83 %
Artesis	81,29 %	80,77 %	82,67 %	23,01 %	23,82 %	20,97 %
HG	78,66 %	78,75 %	85,11 %	27,13 %	26,98 %	17,50 %
LUK	62,12 %	60,23 %	58,09 %	60,98 %	66,03 %	72,13 %
Wenk	63,38 %	63,81 %	68,99 %	57,78 %	56,71 %	44,94 %
HWVI	80,30 %	84,66 %	83,07 %	24,53 %	18,12 %	20,38 %
KDG	58,67 %	59,78 %	61,04 %	70,46 %	67,28 %	63,82 %
KHBO	50,83 %	49,36 %	50,07 %	96,75 %	102,61 %	99,71 %
KHK	47,64 %	46,90 %	42,67 %	109,91 %	113,21 %	134,35 %
KHL	59,50 %	60,03 %	60,73 %	68,05 %	66,58 %	64,67 %
KHLim	54,19 %	56,05 %	56,31 %	84,55 %	78,43 %	77,60 %
Lessius M	45,29 %	47,04 %	53,59 %	120,78 %	112,57 %	86,62 %
KaHoStL	60,11 %	60,27 %	58,77 %	66,36 %	65,92 %	70,17 %
KHZWVI	68,49 %	68,45 %	70,16 %	46,01 %	46,09 %	42,54 %
Lessius A	78,85 %	80,63 %	81,21 %	26,82 %	24,03 %	23,13 %
Plantijn	66,81 %	63,24 %	64,47 %	49,67 %	58,13 %	55,11 %
PHL	60,69 %	59,47 %	59,70 %	64,76 %	68,16 %	67,51 %
Groep T	34,28 %	35,75 %	34,75 %	191,75 %	179,73 %	187,79 %
HUB - EHSAL	62,53 %	33,40 %	34,48 %	59,93 %	199,44 %	190,04 %
XIOS - HL	78,16 %	79,61 %	78,72 %	27,94 %	25,61 %	27,04 %
HZS		55,20 %	48,38 %		81,16 %	106,68 %
Aggregatie Hs	65,05 %	61,53 %	63,90 %	53,73 %	62,51 %	56,50 %
Rekenkundig gemiddelde	63,18 %	60,96 %	61,60 %	65,41 %	73,81 %	73,20 %
Laagste waarde	34,28 %	33,40 %	34,48 %	23,01 %	18,12 %	17,50 %
Hoogste waarde	81,29 %	84,66 %	85,11 %	191,75 %	199,44 %	190,04 %

3.8.4 Rentabiliteit

Bij de beoordeling van de rentabiliteitspositie van de hogeschoolsector wordt nagegaan of de opbrengsten toereikend waren om alle kosten te dekken. Bij het uitvoeren van deze analyse wordt gebruik gemaakt van een drietal ratio's. Bij deze ratio's, de zogenaamde netto-marges, worden de diverse winsten geplaatst t.o.v. de totale bedrijfsopbrengsten.

◆ Netto-marges

In de netto-marges wordt de bedrijfswinst of het bedrijfsverlies, de winst of het verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening en de winst of het verlies van het boekjaar gerelateerd aan de totale bedrijfsopbrengsten.

Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau in 2010 op een eerder laag niveau. De geconsolideerde netto-marges geven een licht positief beeld. Deze netto-marges liggen lager dan vorig jaar. De bedrijfswinst is nog positief in 2010 (netto-marge 1). De financiële verrichtingen leveren een negatieve bijdrage. De winst uit de gewone bedrijfsuitoefening vertaalt zich in een netto-marge 2 die licht onder het niveau van netto-marge 1 zakt. De invloed van de uitzonderlijke verrichtingen is, conform met het uitzonderlijk karakter ervan, eerder wisselvallig, maar in 2010 positief (netto-marge 3).

Financiële ratio's - Resultatenratio's		JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2008	2009	2010
Netto marge (1)		3,88 %	1,50 %	0,16 %
T	Bedrijfswinst/-verlies	31.489.792	12.712.924	1.396.465
N	Bedrijfsopbrengsten	811.424.562	847.573.444	869.160.477
Netto marge (2)		4,70 %	1,72 %	0,13 %
T	Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	38.162.492	14.568.457	1.152.585
N	Bedrijfsopbrengsten	811.424.562	847.573.444	869.160.477
Netto marge (3)		5,19 %	2,08 %	1,34 %
T	Winst/Verlies van het boekjaar	42.097.040	17.605.250	11.612.539
N	Bedrijfsopbrengsten	811.424.562	847.573.444	869.160.477

Netto marge			
hoe hoger de ratiowaarde, hoe gunstiger de rentabiliteit			
	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009	2010
Netto marge (1)			
Aggregatie Hs	3,88 %	1,50 %	0,16 %
Rekenkundig gemiddelde	3,69 %	1,69 %	0,42 %
Laagste waarde	- 4,51 %	- 3,81 %	- 8,33 %
Hoogste waarde	7,87 %	5,82 %	4,60 %
Netto marge (2)			
Aggregatie Hs	4,70 %	1,72 %	0,13 %
Rekenkundig gemiddelde	4,38 %	1,92 %	0,36 %
Laagste waarde	- 1,86 %	- 3,92 %	- 7,85 %
Hoogste waarde	9,21 %	7,85 %	5,31 %
Netto marge (3)			
Aggregatie Hs	5,19 %	2,08 %	1,34 %
Rekenkundig gemiddelde	4,99 %	2,36 %	1,33 %
Laagste waarde	- 1,86 %	- 3,89 %	- 4,88 %
Hoogste waarde	9,21 %	7,85 %	7,58 %

De rentabiliteitspositie voor het boekjaar 2010 van de individuele hogescholen is meestal positief.

- netto-marge 1:
  - 12 van de 22 hogescholen hebben een bedrijfswinst,
  - 10 hogescholen worden geconfronteerd met een bedrijfsverlies;
- netto-marge 2:
  - 14 van de 22 hogescholen hebben een winst uit de gewone bedrijfsuitoefening,
  - 8 hogescholen worden geconfronteerd met een verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening;
- netto-marge 3:
  - 16 van de 22 hogescholen hebben een winst van het boekjaar,
  - 6 hogescholen worden geconfronteerd met een verlies van het boekjaar.

Resultatenratio's

	Netto marge (1)			Netto marge (2)			Netto marge (3)		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
Artevelde	6,56 %	5,02 %	2,96 %	7,73 %	4,57 %	2,25 %	7,73 %	4,57 %	2,25 %
Erasmus	5,42 %	4,75 %	4,60 %	6,88 %	6,18 %	5,31 %	8,01 %	7,47 %	6,31 %
Artesis	5,59 %	4,13 %	2,41 %	8,04 %	4,82 %	4,36 %	8,04 %	5,59 %	7,58 %
HG	2,80 %	-3,81 %	-8,33 %	4,61 %	-2,97 %	-7,85 %	4,65 %	-3,23 %	-4,36 %
LUK	7,87 %	1,39 %	-3,02 %	9,21 %	0,45 %	-4,63 %	9,21 %	0,49 %	-4,88 %
WenK	2,70 %	0,76 %	1,01 %	3,22 %	1,21 %	0,90 %	3,02 %	1,22 %	0,87 %
HWVI	4,62 %	3,75 %	2,43 %	6,20 %	4,34 %	3,33 %	6,20 %	4,37 %	3,32 %
KDG	2,47 %	2,06 %	1,57 %	2,56 %	1,84 %	1,34 %	3,22 %	1,89 %	1,28 %
KHBO	7,49 %	1,02 %	3,00 %	8,85 %	-0,36 %	0,91 %	9,17 %	-0,36 %	0,91 %
KHK	5,49 %	2,23 %	-0,50 %	6,96 %	2,66 %	-0,79 %	7,77 %	2,74 %	-0,92 %
KHL	2,86 %	0,69 %	2,01 %	3,64 %	0,65 %	1,88 %	5,24 %	1,62 %	3,13 %
KHLim	3,37 %	2,29 %	-0,52 %	4,33 %	2,48 %	-0,42 %	4,98 %	3,92 %	1,31 %
Lessius M	3,83 %	2,87 %	3,81 %	2,70 %	1,66 %	3,07 %	0,72 %	1,77 %	7,44 %
KaHoStL	2,18 %	-0,08 %	-0,56 %	1,88 %	-0,73 %	-1,58 %	2,38 %	-0,97 %	-1,62 %
KHZWVI	7,82 %	4,17 %	4,34 %	7,09 %	3,34 %	3,47 %	7,10 %	3,33 %	3,36 %
Lessius A	3,43 %	3,52 %	1,20 %	-1,86 %	7,85 %	2,60 %	-1,86 %	7,85 %	2,60 %
Plantijn	2,86 %	0,70 %	-0,32 %	4,85 %	1,72 %	0,45 %	4,75 %	1,93 %	1,54 %
PHL	1,87 %	-0,97 %	-0,09 %	1,64 %	-1,65 %	-0,01 %	1,79 %	-1,59 %	0,86 %
Groep T	-4,51 %	-3,22 %	-5,75 %	-1,04 %	-1,28 %	-4,35 %	5,12 %	2,49 %	-0,64 %
HUB - EHSAL	3,44 %	3,67 %	1,57 %	3,84 %	3,74 %	0,24 %	6,90 %	5,03 %	1,50 %
XIOS - HL	-0,66 %	-3,53 %	-2,45 %	0,58 %	-3,92 %	-2,79 %	0,60 %	-3,89 %	-2,77 %
HZS		5,82 %	-0,06 %		5,61 %	0,14 %		5,61 %	0,12 %
Aggregatie Hs	3,88 %	1,50 %	0,16 %	4,70 %	1,72 %	0,13 %	5,19 %	2,08 %	1,34 %
Rekenkundig gemiddelde	3,69 %	1,69 %	0,42 %	4,38 %	1,92 %	0,36 %	4,99 %	2,36 %	1,33 %
Laagste waarde	-4,51 %	-3,81 %	-8,33 %	-1,86 %	-3,92 %	-7,85 %	-1,86 %	-3,89 %	-4,88 %
Hoogste waarde	7,87 %	5,82 %	4,60 %	9,21 %	7,85 %	5,31 %	9,21 %	7,85 %	7,58 %

3.9 Conclusies

- In 2010 bedraagt het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen voor de hogescholen 678.555.832 EUR ten opzichte van 673.551.599 EUR in 2009. Dit is een toename van 0,74% of in absolute cijfers een toename van 5.004.232 EUR.

Dit globaal bedrag aan werkingsuitkeringen hogescholen bestaat uit drie componenten: de effectieve werkingsmiddelen (618.187.533,58 EUR), de uitkeringen bestemd voor de hogescholen (39.506.020,87 EUR) en tenslotte de centraal betaalde uitkeringen (20.862.277,72 EUR).

De belangrijkste component van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen van de hogescholen zijn uiteraard de effectieve werkingsmiddelen, ze omvatten 91,10 % van het globaal bedrag aan werkingsuitkeringen. Deze effectieve werkingsmiddelen zijn verdeeld in zes componenten: de onderwijssoevereinen hogescholen (75.384.668,03 EUR), het variabel onderwijsdeel hogescholen (532.921.337,61 EUR), de HOSP-middelen hogescholen (364.618 EUR), de bijkomende middelen voor de hogescholen (3.888.858,63 EUR), het globaal bedrag voor de Hogere Zeevaartschool (4.149.013,08 EUR) en het bedrag gezinswetenschappen HUB-EHSAL (1.479.037,68 EUR).

- De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten bedragen 869.160.477 EUR in 2010 en liggen 2,55% boven de bedrijfsopbrengsten van vorig jaar. Bij het opstellen van de begroting maken de hogescholen meestal een voorzichtige raming van de bedrijfsopbrengsten. We stellen in 2010 echter vast dat de bedrijfsopbrengsten in realiteit dicht aanleunen bij de begrote bedragen voor dat jaar. De geconsolideerde bedrijfsopbrengsten liggen slechts 1,37% boven de gebudgetteerde bedrijfsopbrengsten. De hogescholen hebben keurig de bedrijfsopbrengsten begroot voor het jaar 2010.

- Tijdens het boekjaar 2010 besteedden de 22 hogescholen 867.764.012 EUR aan bedrijfskosten. In 2010 stegen de bedrijfskosten met 3,94% (+ 32.903.492 EUR). De toename van de bedrijfskosten situeert zich in alle belangrijke rubrieken. De grootste kostenpost, de *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* kende de grootste absolute groei en was bepalend voor het groeiritme van de totale bedrijfskosten.

De reële bedrijfskosten liggen onder het begrote niveau in 2010. Het werkelijke kostenbedrag is 1,44% lager dan het geraamde bedrag; in absolute bedragen stemt dit overeen met een minkost van 12.659.004 EUR. Het valt niet uit te maken in welke mate dit moet toegeschreven worden aan een voorzichtige begrotingsopstelling (ramen van maximale kosten), dan wel aan een zuinig beleid bij de uitvoering van de begroting.

Budgetoverschrijdingen hebben zich gemanifesteerd bij de kosten voor *handelsgoederen, grond- en hulpstoffen, waardeverminderingen op voorraden en handelsvorderingen, voorzieningen voor risico's en kosten* en *andere bedrijfskosten*.

Bij de volgende rubrieken werden de voorziene budgetten niet integraal aangewend; in absolute bedragen zijn de zwaarste onderbestedingen terug te vinden bij de rubrieken *diensten de diverse goederen* (8.680.794 EUR), *bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen* (3.086.999 EUR) en bij de *afschrijvingen en waardeverminderingen* (5.693.938 EUR).

De onderbesteding op het budget voor *afschrijvingen en waardeverminderingen* is een jaarlijks weerkerend gegeven. Historisch begrote investeringsprojecten lopen wel vaker wat vertraging op in hun uitvoering waardoor de afschrijvingen pas later dan voorzien in de begroting, beginnen te lopen.

- De geconsolideerde bedrijfswinst is het resultaat dat de hogescholen behalen uit hun courante activiteiten. In het boekjaar 2010 realiseerde de sector een bedrijfswinst van 1.396.465 EUR ten opzichte van 12.712.924 EUR vorig jaar.

De bedrijfswinst 2010 is minder gunstig dan vorig jaar toen er 11.316.459 EUR meer bedrijfswinst werd geboekt. De negatieve evolutie van het geconsolideerd bedrijfsresultaat in 2010 is in hoofdzaak toe te schrijven aan een sterkere stijging (+3,94%) van de bedrijfskosten ten opzichte van de stijging (+2,55%) van de bedrijfsopbrengsten in het jaar 2010. Vooral de toename van de bezoldigingskosten met 3,24% en de toename van de afschrijvingskosten met 10,75% tegenover het vorig jaar 2009 vallen toch wat op. Sedert het jaar 2008 stellen we een stelselmatige daling vast van het bedrijfsresultaat wat betekent dat de hogescholensector meer en meer de verkregen middelen besteedt voor haar werking.

De bedrijfswinst 2010 is gunstiger dan het in de begroting 2010 voorziene bedrijfsresultaat. Er werd immers door de hogescholen een bedrijfsverlies begroot voor 2010 van –23.011.779 EUR. Er is dus een afwijking van 24.408.244 EUR tussen de in 2010 effectief gerealiseerde bedrijfswinst en het voor 2010 begrote bedrijfsverlies. Dit beantwoordt aan een jaarlijks terugkerende trend.

- Het financieel resultaat is het verschil tussen de financiële opbrengsten en de financiële kosten en bedraagt in 2010 -243.880 EUR tegenover +1.855.533 EUR vorig jaar. Deze daling van het financieel resultaat is bijna volledig toe te schrijven aan de toename van de financiële kosten. De toename van de financiële kosten is het gevolg van het feit dat in het jaar 2010 voor het eerst de volledige rentelasten op jaarbasis vervat zitten van de in 2009 afgesloten leningen. In 2009 had de sector een belangrijk bedrag aan leningen afgesloten (73.779.752 EUR ten opzichte van 20.834.943 EUR in 2010). De financiële kosten m.b.t. de in 2010 aangegane leningen verklaren uiteraard ook deze stijging.

De financiële opbrengsten bleven in 2010 ongeveer status quo tegenover vorig jaar. We merken echter wel twee bewegingen binnen de rubriek financiële opbrengsten. Enerzijds dalen de opbrengsten uit vlottende activa door een dalend volume aan geldbeleggingen in 2010 en door dalende marktinterestvoeten in 2010, anderzijds wordt deze daling gecompenseerd door toename van de rekening andere financiële opbrengsten. Het begrote financiële resultaat 2010 ligt in lijn met het effectief financieel resultaat.

- De geconsolideerde uitzonderlijke opbrengsten en de geconsolideerde uitzonderlijke kosten vormen samen het geconsolideerd uitzonderlijk resultaat. Dit laatste vertoont een grillig verloop. Wegens het uitzonderlijke karakter van dit resultaat is het moeilijk hieruit conclusies te trekken die gelden voor de sector in zijn geheel.

Eénmalige en individueel optredende factoren bepalen hier immers het beeld. Zo wijzigde Hogeschool Gent in 2010 zijn waarderingsregels en had dit een impact van ongeveer 4,4 miljoen EUR op de uitzonderlijke opbrengsten (rekening 760 Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa) en een impact van ongeveer 2 miljoen EUR op de uitzonderlijke kosten (rekening 660 Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa).

- De geconsolideerde winst van het boekjaar is het resultaat dat de hogescholen behalen uit al hun activiteiten. In het boekjaar 2010 realiseerde de sector een winst van het boekjaar van 11.612.539 EUR. Het positieve uitzonderlijke resultaat van 10.459.953 EUR heeft vooral bijgedragen tot deze winst van het boekjaar, de bedrijfswinst bedroeg maar 1.396.465 EUR.

De winst van het boekjaar 2010 is gunstiger dan het in de begroting 2010 voorziene verlies van het boekjaar. Er werd door de hogescholen voor 2010 een verlies van het boekjaar begroot van -11.567.424 EUR. Er is dus een significante afwijking van 23.179.963 EUR tussen de in 2010 effectief gerealiseerde winst van het boekjaar en het voor 2010 begrote verlies van het boekjaar. Deze belangrijke onderschatting van het resultaat van het boekjaar is een jaarlijks weerkerende vaststelling.

- De 22 hogescholen investeerden tijdens het boekjaar 2010 samen 91.256.283 EUR. Dit is een daling met 46,10% t.o.v. het vorige boekjaar. De daling van de investeringen situeert zich voornamelijk bij de rubrieken terreinen en gebouwen en activa in aanbouw: -84.548.430 EUR. In totaliteit werd er in de rubrieken terreinen en gebouwen en activa in aanbouw een bedrag van 50.358.691 geïnvesteerd in 2010.

De 22 hogescholen hadden voor het jaar 2010 samen een bedrag aan investeringen begroot van 116.465.217 EUR. In realiteit werd er door de hogescholen voor 91.256.283 EUR geïnvesteerd. De twee belangrijkste posten waar significante afwijkingen werden vastgesteld tussen de begrote bedragen voor 2010 en de effectief geboekte bedragen in 2010 betreffen enerzijds de algemene rekening terreinen en gebouwen en anderzijds de algemene rekening activa in aanbouw en vooruitbetalingen.

Het investeringsvolume lag in 2010 lager dan in 2009. Er dienden dan ook minder investeringen gefinancierd te worden.

De hogescholen financierden tijdens het boekjaar 2010 het leeuwenaandeel van de investeringen met eigen middelen (55,76%) en met kapitaalsubsidies (22,83%). Het aandeel van het vreemd vermogen in de financiering van de investeringen bedraagt 21,41%.

Ten opzichte van vorig boekjaar stellen we in 2010 vast dat de hogescholen neigen terug te keren naar een conservatieve financieringspolitiek. Hierbij spreken ze eerst grotendeels hun vroeger opgebouwde financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) aan om hun investeringen te financieren. Daarna worden de beschikbare trekkingsrechten (AGION-middelen) aangesproken en pas in laatste instantie wordt een beroep gedaan op vreemd vermogen.

- Het balanstotaal groeide tijdens het boekjaar 2010 van 1.174.556.849 EUR naar 1.305.322.851 EUR. De geconsolideerde vaste activa bedroegen 864.367.007 EUR in het jaar 2010 (+125.246.306 EUR), de geconsolideerde vlottende activa bedragen 440.955.845 EUR (+5.519.695 EUR). De sterke groei van de vaste activa (+16,95%) heeft twee redenen. Enerzijds is er de omvang van de investeringsinspanningen in de sector en anderzijds heeft de raad van bestuur van de Hogeschool Gent in 2010 beslist om alle gronden in bezit van de hogeschool te herwaarden voor een bedrag van 72,6 miljoen EUR. De groei van de vaste activa situeerde zich dus in hoofdzaak bij de rubriek terreinen en gebouwen onder de materiële vaste activa.

De geconsolideerde vlottende activa stijgen licht tijdens het boekjaar 2010 met 1,27%. Deze beperkte stijging is de resultante van twee belangrijke maar elkaar grotendeels compenserende bewegingen. Enerzijds stegen de vorderingen op ten hoogste één jaar en de overlopende rekeningen sterk. Anderzijds kende de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen een daling. De sector sloot het boekjaar 2010 immers af met een negatieve netto cashflow van -14.564.486 EUR. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen tot een bedrag van 270.306.757 EUR, wat nog steeds een zeer aanzienlijk bedrag is aan eigen financiële middelen die de hogescholen per einde 2010 in hun bezit hebben. De groei van de passiva in de jaarrekening 2010 kwam tot stand door een groei van het eigen vermogen en in bijkomende mate ook van het vreemd vermogen. Zowel in absolute termen als relatief bekeken was het eigen vermogen de grootste groeier.

Het geconsolideerde eigen vermogen bedroeg 834.058.659 EUR, de geconsolideerde

voorzieningen bedroegen 15.774.759 EUR en de geconsolideerde schulden 455.489.432 EUR.

- De cashflow van het boekjaar voor de sector bedraagt 51.775.919 EUR en is meteen ook een belangrijke financieringsbron. De mutatie in de netto werkingsmiddelen vormt in het boekjaar 2010 een negatieve financieringsbron ter waarde van -20.589.457 EUR.
De som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkingsmiddelen levert de operationele cashflow. Dit bedrag kunnen de hogescholen besteden aan investeringen, aflossingen van leningen, ... Via de operationele cashflow werden hiervoor in 2010 31.186.462 EUR aan financiële middelen gegenereerd. Dit was evenwel niet toereikend om de financieringsbehoeften uit de investeringen (178.636.411 EUR) en de kapitaalsaflossingen van de sector integraal te dekken. De ontbrekende middelen vond de sector in de opname van kapitaalsubsidies en van een bedrag aan vreemd vermogen. Er werd ook een herwaarderingsmeerwaarde van 72.559.150 EUR mee opgenomen in de berekening. De sector financierde zijn investeringen met eigen financiële middelen, kapitaalsubsidies en vreemd vermogen.
De sector realiseerde over het boekjaar 2010 een negatieve netto cashflow ter waarde van ongeveer -14,5 miljoen EUR. Hierdoor daalde de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen van de sector tot afgerond 270,3 miljoen EUR. De financiële buffer van de hogescholen is dus groot. M.a.w. de liquiditeitspositie van de sector oogt goed.
- De geconsolideerde netto-werkingsmiddelen van de 22 hogescholen bedragen voor het boekjaar 2010 231.418.824 EUR ten opzichte van 227.941.703 EUR in 2010. Dit betekent een stijging met 3.477.121 EUR. De globale hogeschoolsector beschikt in 2010 nog altijd over een stevige buffer om een eventuele vertraging in de inning van de kortetermijnvorderingen op te vangen zonder dat dit de betaling van de kortetermijnverbintenissen in gevaar brengt. De bekomen waarde duidt op een stevige liquiditeitspositie van de hogescholensector.
- Er bleken per einde 2010 voldoende middelen voorhanden om 2,16 maal de lopende kortetermijnverplichtingen te dekken. Dit is een goede ratio. De liquiditeit bleef dus ook in 2010 gewaarborgd voor de sector in zijn geheel. De reële noden worden ruimschoots gedekt. Bij gepaste financiering van de geplande investeringen hoeft de sector in de nabije toekomst geen betalingsproblemen te vrezen.
- Het aandeel van het eigen vermogen in het balanstotaal is groot. Dit betekent dat de sector relatief gezien niet sterk afhankelijk is van vreemd vermogen. In het boekjaar 2010 financiert de globale hogeschoolsector zich voor 63,90% met eigen vermogen. De sector is dus maar voor 36,10% van de middelen afhankelijk van vreemd vermogen. In het vorig jaar 2009 lag de solvabiliteit iets lager, namelijk op 61,53%. De sector heeft, zoals blijkt uit de geconsolideerde cijfers van 2010, een sterke financiële onafhankelijkheid.
- Globaal bekeken ligt het rentabiliteitsniveau van de sector in 2010 op een eerder laag niveau. De geconsolideerde netto-marges geven een licht positief beeld.

4 Analyse van de gegevens betreffende de personeelsformatie en de loonkosten

4.1 Inleiding

Dit luik van het sectorverslag voor de hogescholen bevat de gegevens van de personeelsformatie en de loonkosten van alle Vlaamse hogescholen voor de periode 2008-2010 zoals ze werden opgenomen in het excelbestand voor het regeringscommissariaat dat elke hogeschool heeft ingevuld bij de respectievelijke jaarrekeningen.

Het historisch overzicht over de evolutie van de personeelstewerkstelling beperkt zich in dit rapport tot de periode 2007-2010. De gegevens over de voorgaande jaren zijn terug te vinden in de editie over het boekjaar 2009.

De personeelsformatie van de hogescholen bestaat enerzijds uit het statutair onderwijzend personeel en anderzijds uit het statutair administratief en technisch personeel. De rechtspositieregeling zoals vastgelegd in het hogescholendecreet van 13 juli 1994 is integraal op hen van toepassing, de lesgevers in de conservatoria uitgezonderd. Daarnaast stellen de hogescholen jaarlijks ook een overzicht op dat alle personeelsleden buiten de formatie omvat. Hierin worden de gastprofessoren, de statutairen met een ambt op persoonlijke titel, de centraal betaalde statutairen, de contractuele personeelsleden en de inkomende gedetacheerden opgenomen. Als uitbreiding op de rapportering over 2009 wordt er in dit rapport een afzonderlijke rubriek over de gastprofessoren toegevoegd.

In de cijfers met betrekking tot het personeelsbestand wordt er gewerkt met twee soorten gegevens. Enerzijds zijn er de cijfers van de bezetting, anderzijds deze van de tewerkstelling. De bezetting vormt de weerslag van het aantal titularissen in een bepaald ambt of een bepaalde graad gedurende een volledig werkjaar. Verloven en afwezigheden worden niet verrekend, ambtswijzigingen van benoemden naar een andere tijdelijke functie worden dubbel geteld omdat de bezetting een weergave moet zijn van de totaliteit aan formatieplaatsen. De tewerkstelling daarentegen is de weergave van het aantal voltijdse eenheden (VTE's) waarvoor er een loon werd uitbetaald. Deze gegevens bevatten dus het aantal VTE's dat effectief aan de slag was in de hogescholen aangevuld met de VTE's die afwezig zijn maar waarvoor het loon toch wordt verder betaald¹⁰. De cijfers van de bezetting en de tewerkstelling kunnen binnen een hogeschool soms sterk verschillen omdat niet alle titularissen steeds volledig aan het werk zijn. Zij kunnen bijvoorbeeld verlofstelsels opnemen waarbij ze soms niet of niet volledig worden vervangen. Daardoor zal het aantal VTE's tewerkstelling doorgaans lager liggen dan het aantal VTE's bezetting. De meeste analyses in dit rapport hebben betrekking op de tewerkstelling omdat deze aantallen het best weergeven hoeveel VTE's werkelijke prestaties geleverd hebben en/of een weerslag hebben op de loonkosten. Waar relevant worden ook de begrote cijfers opgenomen in de rapportering.

In het onderzoek naar de mate waarin de contingenteringsnormen¹¹ met betrekking tot de begrote personeelsformatie ook effectief werden gerealiseerd, gebeurt de toetsing op basis van de cijfers van de bezetting omdat deze al de ingenomen formatieplaatsen bevat.

---

¹⁰ Dat is ondermeer het geval bij ziekteverlof van benoemde personeelsleden en ingeval van detachering.

¹¹ Cf. artikel 231 van het decreet van 13 juli 1994 betreffende de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap.

De personeelsleden die in dienst zijn met een arbeidsovereenkomst dienen in de jaarlijkse bevraging door het regeringscommissariaat naast de opgave van het aantal VTE's eveneens te worden gecatalogeerd naar de aard van hun functie zodat het mogelijk wordt om binnen deze grote groep ook de categorie-opdeling te maken naar OP en ATP toe. Aangezien wetenschappelijk onderzoek en wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening behoren tot de opdracht van het onderwijzend personeel, worden deze twee subcategorieën als OP beschouwd. Arbeiders en bedienden met een administratieve of technische functie worden bij het ATP ondergebracht.

Voor de verwerking in de tabellen en grafieken in dit rapport die een oplistijng naar OP of ATP vergen, worden gastprofessoren steeds bij het OP ondergebracht.

De basiscijfers rond opgenomen studiepunten werden door het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen¹² van het ministerie van Onderwijs en Vorming aangeleverd. In het vorige rapport werd voor de berekening van het aantal "voltijdse eenheden student" het aantal opgenomen studiepunten onder diploma- en creditcontract per hogeschool omgezet op basis van het modeltraject van 60 studiepunten. Toen werd er voor deze berekeningswijze gekozen omdat deze ons inziens het best aansloot bij de methodiek van de studententelling zoals deze tot en met het academiejaar 2004-2005 van toepassing was en de rapportering in de eerste plaats poogde een doorlopend beeld te geven van de historische evolutie van de hoofd- of eerste inschrijvingen per hogeschool bij het berekenen van het aantal studenten per voltijdse eenheid personeel. Ondertussen zijn er meer gedetailleerde gegevens uit DHO (Databank Hoger Onderwijs) per hogeschool beschikbaar zodat het mogelijk is om per hogeschool en per academiejaar precies te berekenen hoeveel het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per diplomacontract bedraagt voor het betrokken academiejaar. Dit cijfer wordt dan als deler gebruikt van het totale aantal opgenomen studiepunten voor alle opleidingen en creditcontracten van de betreffende hogeschool in het betreffende academiejaar om het aantal VTE's student per academiejaar te berekenen. Daarna worden deze gegevens omgezet naar "boekjaren" om de vergelijking te maken met het aantal VTE's personeel in het betreffende boekjaar. Door deze aanpassing in de berekening verschillen de cijfers voor het aantal VTE's student per hogeschool voor de academiejaren 2007-2008 en 2008-2009 van deze uit het sectorverslag van de hogescholen voor 2009.

---

¹² Verder afgekort als AHOVOS

4.2 Geaggregeerde personeelsformatie: effectieve tewerkstelling 2010

4.2.1 Geaggregeerde personeelstewerkstelling: evolutie jaarrekening 2009 versus jaarrekening 2010 en evolutie jaarrekening 2010 versus begroting 2010

PERSONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2009 / BEGROTING 2010

Personeelstewerkstelling ten opzichte van jaarrekening 2009	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09
	2009	2010	absolute wijziging	relatieve wijziging

Onderwijzend personeel	8.253,82	8.380,09	+ 126,27	+ 1,53 %
Administratief en technisch personeel	3.127,43	3.210,11	+ 82,68	+ 2,64 %
Totale personeelstewerkstelling	11.381,25	11.590,20	+ 208,95	+ 1,84 %

Personeelstewerkstelling ten opzichte van begroting 2010	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
	2010	2010	absolute afwijking	relatieve afwijking

Onderwijzend personeel	8.380,09	8.380,24	- 0,15	- 0,00 %
Administratief en technisch personeel	3.210,11	3.245,52	- 35,41	- 1,09 %
Totale personeelstewerkstelling	11.590,20	11.625,76	- 35,56	- 0,31 %

Het totale personeelsbestand, zowel op als buiten formatie, kan worden opgedeeld in twee grote groepen, namelijk het onderwijzend personeel (OP)¹³ en het administratief en technisch personeel (ATP)¹⁴. Over alle personeelscategorieën en statuten heen waren er 11.590,20 VTE's tewerkgesteld gedurende 2010. Beide categorieën stegen. Het ATP groeide relatief het sterkst. Ten opzichte van het vorige boekjaar was er een totale stijging met 208,95 VTE's of 1,84%.

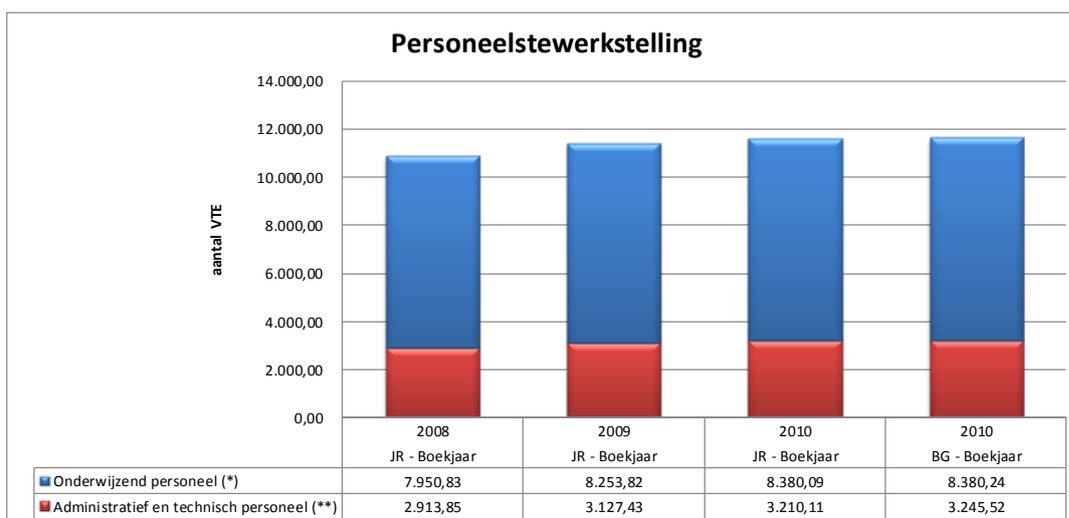
Het aantal OP-leden bedroeg 8.380,09 VTE's. Hiermee steeg deze groep met 126,27 VTE's of 1,53% ten opzichte van 2009. De groep van het ATP nam toe met 82,68 VTE's of 2,64%.

De begrote cijfers werden globaal goed gerespecteerd. De afwijking tussen begrote en gerealiseerde VTE's bedroeg 35,56 VTE's in min. Slechts 0,31% van het totale aantal begrote VTE's werd niet ingevuld. De afwijking situeert zich zo goed als volledig binnen het ATP-kader waarbij er 35,41 VTE's over alle hogescholen heen niet werden ingevuld. Amper 0,15 VTE van het aantal begrote VTE's OP aan tewerkstelling werd niet toegewezen.

Grafisch voorgesteld geven deze cijfers het volgende beeld. Het laatste staafdiagram heeft betrekking op de begrote cijfers. In beide categorieën is er een gestage groei merkbaar.

¹³ De contractuele onderzoekers, de contractuele personeelsleden aangeworven voor de uitvoering van dienstverleningsovereenkomsten en de gastprofessoren zijn voor deze analyse ingedeeld bij het OP.

¹⁴ De contractuele bedienden belast met administratieve en/of technische taken en de arbeiders zijn voor deze analyse ingedeeld bij het ATP.

Uit de cijfers opgedeeld naar betalende instantie, kan het volgende worden afgeleid:

- De statutaire personeelsleden (OP en ATP) en de statutairen met overgangsrechten, aangevuld met de gastprofessoren betaald via AHOVOS, zijn met 162,08 VTE's gestegen ten opzichte van 2009. 67,85 van de overeenkomstige begrote VTE's werd niet ingevuld.
- De relatieve stijging van het personeel betaald via AHOVOS bedraagt 1,70%.
- De contractuele personeelsleden (OP en ATP onder het statuut van bedienden, arbeiders en gastprofessoren via eigen sociaal secretariaat) zijn met 58,41 VTE's gestegen ten opzichte van 2009. Het begrote aantal VTE's werd bij de uitvoering met 34,75 VTE's overschreden.
- Opnieuw steeg het contractuele kader sterker dan het statutaire kader (inclusief gastprofessoren betaald via AHOVOS). Hierop wordt nog teruggekomen in punt 4.5.1 bij de bespreking van de overeenkomstige loonkosten.

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
	2009	2010	absolute	relatieve	2010	absolute	relatieve
ten opzichte van jaarrekening 2009	(aantal VTE's)		wijziging	wijziging	(aantal VTE's)		afwijking
ten opzichte van begroting 2010							afwijking
Personeel betaald via AHOVoS	9.556,83	9.718,91	+ 162,08	+ 1,70 %	9.786,76	- 67,85	- 0,69 %
Personeel betaald via de instelling	1.736,29	1.794,70	+ 58,41	+ 3,36 %	1.759,95	+ 34,75	+ 1,97 %
Centraal betaald personeel	88,13	76,59	- 11,54	- 13,09 %	79,05	- 2,46	- 3,11 %
Totale personeelstewerkstelling	11.381,25	11.590,20	+ 208,95	+ 1,84 %	11.625,76	- 35,56	- 0,31 %

4.2.2 Statutair onderwijzend personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2010 en vergelijking met 2009 per groep

De onderstaande tabel toont de geaggregeerde personeelsformatie voor het onderwijzend personeel op het niveau van de tewerkstelling voor 2010. De ambten worden per decretaal gedefinieerde groep weergegeven. Er wordt een onderscheid gemaakt naargelang het statuut van de personeelsleden (benoemd, tijdelijk of tijdelijk met overgangsrecht). Bij de ambten van groep 2 wordt een bijkomende opdeling gemaakt tussen de VTE's in de kunstopleidingen en de VTE's in de overige opleidingen. Bij de ambten van groep 3 wordt een additionele opdeling gemaakt tussen de VTE's in de professionele bachelor opleidingen (=1 cyclus) en de VTE's in de academische opleidingen (= 2 cycli).

PERONEELSTEWERKSTELLING - ONDERWIJZEND PERSONEEL (OP) per AMBT

Ambt	Boekjaar 2010			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	539,03	0,00	522,39	1.061,42
2. lector	2.362,32	0,00	1.543,85	3.906,17
3. hoofdpraktijklector	30,04		9,01	39,05
4. hoofdlector	201,18		50,31	251,49
Totaal	3.132,57	0,00	2.125,56	5.258,13
Groep 2				
5. assistent	285,80	1,59	430,96	718,35
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	142,28	0,84	113,35	256,47
b. andere studiegebieden	143,52	0,75	317,61	461,88
6. praktijkassistent	14,90	0,00	130,45	145,35
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	5,20	0,00	61,21	66,41
b. andere studiegebieden	9,70	0,00	69,24	78,94
7. doctor-assistent	0,00	0,00	72,52	72,52
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst			4,60	4,60
b. andere studiegebieden			67,92	67,92
8. werkleider	187,87	0,00	4,19	192,06
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	6,75	0,00	1,50	8,25
b. andere studiegebieden	181,12	0,00	2,69	183,81
Totaal	488,57	1,59	638,12	1.128,28
Groep 3				
9. docent	491,83	5,38	254,32	751,53
a. 1 cyclus	15,23	0,15	2,82	18,20
b. 2 cycli	476,60	5,23	251,50	733,33
10. hoofddocent	80,63	0,00	13,36	93,99
a. 1 cyclus	3,35		1,00	4,35
b. 2 cycli	77,28		12,36	89,64
11. hoogleraar	152,23	0,00	6,33	158,56
a. 1 cyclus	2,62	0,00	0,00	2,62
b. 2 cycli	149,61	0,00	6,33	155,94
12. gewoon hoogleraar	1,00	0,00	1,00	2,00
a. 1 cyclus	0,30		0,00	0,30
b. 2 cycli	0,70		1,00	1,70
Totaal	725,69	5,38	275,01	1.006,08
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		2,68		2,68
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	4.346,83	9,65	3.038,69	7.395,17

In 2010 waren er 7.395,17 VTE's statutair onderwijzend personeel aan de slag in de hogescholen. Het statutaire OP-kader is gestegen met 71,2 VTE's ten opzichte van 2009 op het vlak van tewerkstelling.

Groep 1 vormt de grootste groep binnen het statutair OP. Dit is logisch aangezien groep 1 instaat voor de onderwijsverstrekking aan de grootste groep hogeschoolstudenten, namelijk zij die een professionele bacheloropleiding volgen. Binnen deze groep nemen de lectoren het belangrijkste aandeel in.

Groep 2 is de tweede grootste groep. Hierbinnen zijn de assistenten¹⁵ het talrijkst, gevolgd door de werkleiders.

Groep 3 neemt de derde plaats in qua aantallen. De ambten van groep 3 zijn vooral verbonden aan de academische opleidingen in de hogescholen. Slechts 2,53% (of 25,47 VTE's) van deze ambten wordt ingezet in de professionele opleidingen. Binnen groep 3 zijn de docenten veruit het ruimst vertegenwoordigd.

Groep 4 is beperkt in omvang aangezien enkel de lesgevers uit de conservatoria die hun ambt via overgangsmaatregel behouden hebben hierin worden ondergebracht.

De evolutie van de cijfers van het aantal tewerkgestelde statutaire OP-ambten ten opzichte van 2009 geeft het volgende beeld.

¹⁵ Praktijkassistenten zijn evenzeer assistenten. Zij dragen deze bijzondere titel omdat ze uitsluitend belast zijn met taken van praktijkgericht onderwijs. Zij worden apart vermeld omdat het hogescholendecreet hun aantal beperkt.

Ambt	Evolutie 2009 - 2010			
	Vast	TOR (tijd. art. 318) (tijd. art. 307)	Tijdelijk	Totaal
Groep 1				
1. praktijklector	+ 33,40	- 0,76	- 12,20	+ 20,44
2. lector	+ 96,64	- 0,07	- 31,43	+ 65,14
3. hoofdpraktijklector	- 0,92		+ 0,70	- 0,22
4. hoofdlector	- 1,69		+ 1,16	- 0,53
Totaal	+ 127,43	- 0,83	- 41,77	+ 84,83
Groep 2				
5. assistent	- 7,24	- 1,52	- 13,46	- 22,22
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	- 6,30	- 0,52	+ 9,10	+ 2,28
b. andere studiegebieden	- 0,94	- 1,00	- 22,56	- 24,50
6. praktijkassistent	- 0,42	+ 0,00	- 7,48	- 7,90
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	+ 1,25	+ 0,00	+ 1,62	+ 2,87
b. andere studiegebieden	- 1,67	+ 0,00	- 9,10	- 10,77
7. doctor-assistent	+ 0,00	+ 0,00	+ 8,25	+ 8,25
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst			- 0,56	- 0,56
b. andere studiegebieden			+ 8,81	+ 8,81
8. werkleider	- 11,16	+ 0,00	- 0,72	- 11,88
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	- 0,41	+ 0,00	- 0,75	- 1,16
b. andere studiegebieden	- 10,75	+ 0,00	+ 0,03	- 10,72
Totaal	- 18,82	- 1,52	- 13,41	- 33,75
Groep 3				
9. docent	- 8,65	- 0,92	+ 27,69	+ 18,12
a. 1 cyclus	- 1,22	+ 0,00	- 2,48	- 3,70
b. 2 cycli	- 7,43	- 0,92	+ 30,17	+ 21,82
10. hoofddocent	+ 7,64	+ 0,00	- 1,62	+ 6,02
a. 1 cyclus	+ 0,50		+ 0,00	+ 0,50
b. 2 cycli	+ 7,14		- 1,62	+ 5,52
11. hoogleraar	+ 4,78	+ 0,00	- 2,44	+ 2,34
a. 1 cyclus	+ 0,72	+ 0,00	- 0,70	+ 0,02
b. 2 cycli	+ 4,06	+ 0,00	- 1,74	+ 2,32
12. gewoon hoogleraar	- 6,00	+ 0,00	- 0,06	- 6,06
a. 1 cyclus	+ 0,00		+ 0,00	+ 0,00
b. 2 cycli	- 6,00		- 0,06	- 6,06
Totaal	- 2,23	- 0,92	+ 23,57	+ 20,42
Groep 4				
13. lesgever (art. 326 bis)		- 0,30		- 0,30
TOTAAL ONDERWIJZEND PERSONEEL	+ 106,38	- 3,57	- 31,61	+ 71,20

De sterkste stijging situeert zich binnen groep 1 met een netto aangroei van 84,83 VTE's waarbij het aantal lectoren het meest is gegroeid.

Tussen 2009 en 2010 is er een aanzienlijke toename van het aantal benoemingen binnen deze groep (+127,43 VTE's).

Binnen groep 2 is er enkel een toename in het ambt van doctor-assistent (+8,25 VTE's). De daling bij de werkleiders is grotendeels het gevolg van pensioneringen. Het aantal tijdelijke assistenten en praktijkassistenten daalde met 20,94 VTE's.

Groep 3 kende de sterkste uitbreiding met tijdelijke personeelsleden. De hoogste aangroei situeert zich binnen de categorie van de docenten (+ 27,69 VTE's tijdelijke docenten).

Het aantal lesgevers uit groep 4 daalde zeer licht.

4.2.3 Statutair administratief en technisch personeel: gerealiseerde tewerkstelling 2010 en vergelijking met 2009 per niveau

De onderstaande tabel geeft de geaggregeerde personeelsformatie voor het administratief en technisch personeel op het niveau van de tewerkstelling voor 2010. De ambten worden per niveau en per graad weergegeven.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL (ATP) per AMBT			
Ambt	Boekjaar 2010		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A			
1. Graad A4	42,39	6,12	48,51
2. Graad A3	114,80	38,87	153,67
3. Graad A2	177,08	179,75	356,83
4. Graad A1	40,31	85,64	125,95
Totaal	374,58	310,38	684,96
Niveau B			
5. Graad B3	45,61	12,67	58,28
6. Graad B2	219,93	132,00	351,93
7. Graad B1	168,66	189,17	357,83
Totaal	434,20	333,84	768,04
Niveau C			
8. Graad C2	143,00	54,87	197,87
9. Graad C1	151,05	95,65	246,70
Totaal	294,05	150,52	444,57
Niveau D			
10. Graad D2	23,06	4,05	27,11
11. Graad D1	51,25	24,67	75,92
Totaal	74,31	28,72	103,03
Niveau E			
12. Graad E1	0,00	0,00	0,00
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	1.177,14	823,46	2.000,60

In 2010 waren er 2.000,60 VTE's statutair ATP tewerkgesteld. Hierbij vormen de ambten uit niveau B (bachelorniveau) de grootste groep gevolgd door de groep van niveau A (masterniveau). Met toepassing van CAO II betreffende het hoger onderwijs van 12 december 2006 werd het niveau E opgeheven. Het niveau D neemt in 2010 nog slechts 5% in van alle ATP-ambten.

De evolutie van de cijfers van het aantal tewerkgestelde statutaire ATP-ambten ten opzichte van 2009 geeft het volgende beeld.

Ambt	Evolutie 2009 - 2010		
	Vast	Tijdelijk	Totaal
Niveau A			
1. Graad A4	+ 1,73	+ 1,79	+ 3,52
2. Graad A3	+ 5,31	- 1,99	+ 3,32
3. Graad A2	+ 22,22	+ 13,69	+ 35,91
4. Graad A1	+ 7,30	+ 0,55	+ 7,85
Totaal	+ 36,56	+ 14,04	+ 50,60
Niveau B			
5. Graad B3	- 0,31	+ 2,01	+ 1,70
6. Graad B2	+ 24,72	+ 12,02	+ 36,74
7. Graad B1	- 8,57	+ 7,19	- 1,38
Totaal	+ 15,84	+ 21,22	+ 37,06
Niveau C			
8. Graad C2	+ 6,35	- 2,88	+ 3,47
9. Graad C1	- 8,31	+ 18,62	+ 10,31
Totaal	- 1,96	+ 15,74	+ 13,78
Niveau D			
10. Graad D2	- 3,97	+ 0,35	- 3,62
11. Graad D1	- 3,98	+ 12,22	+ 8,24
Totaal	- 7,95	+ 12,57	+ 4,62
Niveau E			
12. Graad E1	+ 0,00	+ 0,00	+ 0,00
TOTAAL ADMINISTRATIEF EN TECHNISCH PERSONEEL	+ 42,49	+ 63,57	+ 106,06

Over alle niveaus heen is er een aangroei. De sterkste absolute stijging situeert zich in het niveau A (+50,60 VTE). Binnen de graad A2 van dit niveau is het hoogste aantal wervingen en nieuwe benoemingen terug te vinden. De graad B2 spant de kroon met een uitbreiding van 36,74 VTE's op het niveau van de tewerkstelling.

4.2.4 Personeel buiten formatie: gerealiseerde tewerkstelling 2010 en vergelijking met 2009

Ambt	Boekjaar 2010	
Gastprofessoren (onderwijs)		
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst		196,02
- geboekt op RR 62	189,73	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	112,76	
- betaald via de instelling	76,97	
- geboekt op RR 61	6,29	
b. andere studiegebieden		249,97
- geboekt op RR 62	219,66	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	88,06	
- betaald via de instelling	131,60	
- geboekt op RR 61	30,31	
Totaal		445,99
Personeelsleden op persoonlijke titel		
a. administratief personeel		0,33
b. opvoedend hulppersoneel (OHP)		121,99
Totaal		122,32
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		42,28
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	36,09	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	6,19	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling		
b. administratief personeel		2,00
c. opvoedend personeel		9,50
d. MVD-personeel		22,81
Totaal		76,59
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)		
a. bedienden		1.189,50
- administratief personeel	575,73	
- technisch personeel	124,42	
- onderzoekers	423,59	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	65,76	
b. arbeiders		349,29
Totaal		1.538,79
Gedetacheerde personeelsleden		
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP		7,30
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP		3,44
Totaal		10,74
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		2.194,43

In 2010 waren er 2.194,43 personeelsleden buiten de formatie (BF) tewerkgesteld in de hogescholen. Deze groep personeelsleden telt zowel statutaire – al dan niet met een ambt op persoonlijke titel - als contractuele personeelsleden en gastprofessoren.

De statutairen buiten de formatie zijn samengesteld uit:

- *de personeelsleden op persoonlijke titel*. Zij hebben op 1 januari 1996 geen inschaling op de ATP-formatie bekomen en hebben daardoor hun 'oude' ambt behouden. De leden van de vroegere categorie opvoedend hulppersoneel (o.a. studiemeesters-opvoeders) vormen hierbinnen de belangrijkste groep. Het statuut van vóór 1 januari 1996 blijft op hen van toepassing. Hun toestand wordt geregeld via specifieke overgangsbepalingen in het hogescholendecreet. Deze personeelsleden vallen rechtstreeks ten laste van de werkingsuitkeringen van de hogeschool waarin ze tewerkgesteld zijn.
- *de inkomende gedetacheerden*. Voor zover ze in hun instelling van herkomst een statutaire aanstelling hebben, worden deze personeelsleden in de ontvangende instelling buiten formatie opgenomen. Deze subgroep vertegenwoordigt slechts een klein aandeel.
- *de centraal betaalde personeelsleden*. De loonkosten van deze personeelsleden vallen ten laste van het centraal fonds dat via een voorafname op de werkingsuitkeringen wordt gespijst. Deze personeelsleden hebben waar mogelijk een plaats van tewerkstelling toegewezen gekregen. De rechtspositieregeling voor de hogescholen is wel integraal van toepassing op deze groep. De kinéfonders¹⁶ vormen hierin een bijzondere groep. Enkel de VTE's die effectief tewerkgesteld worden in de eigen instelling zijn in de bovenstaande buiten formatietabel opgenomen.

Hieronder volgt een tabel die een overzicht geeft van het aantal VTE's centraal betaalde personeelsleden op bezettingsniveau. Hieruit blijkt dat slechts 7,7 VTE's (in 2009 waren dit nog 8,80 VTE's) uit het kinéfonds een wedertewerkstelling vonden en dat nog steeds 18,91 VTE's uit het kinéfonds nog steeds helemaal geen wedertewerkstelling gevonden hebben in 2010.

PERSONEELSBEZETTING - OVERZICHT CENTRAAL BETAALD PERSONEEL		Boekjaar 2010
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		62,70
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	36,09	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	6,19	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling	1,51	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkstelling	18,91	
b. administratief personeel		2,00
c. opvoedend personeel		9,50
d. MVD-personeel		22,81
Totaal		97,01

¹⁶ Personeelsleden die bij de afbouw van de optie kinesitherapie (opleiding van 1 cyclus) vanaf 1 september 1998 geen tewerkstelling hebben verkregen in de nieuwe opleiding kinesitherapie.

Wanneer de cijfers van de tewerkstelling van het aantal VTE's buiten formatie voor 2010 vergeleken worden met het voorgaande boekjaar geeft dit het volgende resultaat.

Ambt	Evolutie 2009 - 2010	
Gastprofessoren (onderwijs)		
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst		+ 0,04
- geboekt op RR 62	+ 4,26	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	- 2,69	
- betaald via de instelling	+ 6,95	
- geboekt op RR 61	- 4,22	
b. andere studiegebieden		+ 36,18
- geboekt op RR 62	+ 32,09	
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	+ 3,79	
- betaald via de instelling	+ 28,30	
- geboekt op RR 61	+ 4,09	
Totaal		+ 36,22
Personeelsleden op persoonlijke titel		
a. administratief personeel		- 5,48
b. opvoedend hulp personeel (OHP)		- 10,80
Totaal		- 16,28
Centraal betaalde personeelsleden		
a. onderwijzend personeel		- 9,02
- onderwijzend personeel (excl. kinéfonders ten laste van het centraal fonds)	- 8,46	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld in eigen instelling	- 0,56	
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: weder tewerkgesteld buiten eigen instelling		
- kinéfonders ten laste van het centraal fonds: zonder wedertewerkingstelling		
b. administratief personeel		+ 0,00
c. opvoedend personeel		- 1,38
d. MVD-personeel		- 1,14
Totaal		- 11,54
Contractuele personeelsleden (andere dan gastprofessoren)		
a. bedienden		+ 1,89
- administratief personeel	- 7,54	
- technisch personeel	- 15,75	
- onderzoekers	+ 21,66	
- in kader van wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening	+ 3,52	
b. arbeiders		+ 17,47
Totaal		+ 19,36
Gedetacheerde personeelsleden		
a. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - OP		+ 2,69
b. inkomende gedetacheerde personeelsleden art. 95bis structuurdecreet - ATP		+ 1,24
Totaal		+ 3,93
TOTAAL PERSONEEL BUITEN FORMATIE		+ 31,69

Enkel de categorieën van “het personeel op persoonlijke titel” en “de centraal betaalden” daalden. In de overige rubrieken is er een toename. Voormelde daling is een logische evolutie volgend uit de pensionering van de betrokkenen en het feit dat beide rubrieken enkel zijn samengesteld uit personeelsleden in een overgangsstatuut. Op termijn zullen beide categorieën volledig verdwijnen. De evolutie binnen de “gastprofessoren” en de “contractuelen andere dan gastprofessoren” komt in de volgende twee punten aan bod.

4.2.5 Gastprofessoren: tewerkstelling 2008-2010

Met toepassing van artikel 127 van het hogescholendecreet kan een hogeschool gastprofessoren contractueel tewerk stellen. Dit kan via een arbeidsovereenkomst of via een aannemingsovereenkomst (bvb. met een kunstenaar onder zelfstandig statuut).

De onderstaande tabel bevat een overzicht van de evolutie van het aantal gastprofessoren over de periode 2008-2010. Er geldt geen beperking op het aantal gastprofessoren dat in de kunsten wordt tewerkgesteld. Voor de andere studiegebieden is er een contingenteringsnorm: er kan ten hoogste 10% van het aantal statutaire OP'ers op bezettingsniveau aan VTE's gastprofessoren worden tewerkgesteld.

PERSONEELSTEWERKSTELLING - GASTPROFESSOREN					
Gastprofessoren onderwijs	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09
	2008	2009	2010	absolute wijziging	relatieve wijziging
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	170,93	195,98	196,02	+ 0,04	+ 0,02 %
- geboekt op RR [62]	163,92	185,47	189,73	+ 4,26	+ 2,30 %
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	99,84	115,45	112,76	- 2,69	- 2,33 %
- betaald via de instelling	64,08	70,02	76,97	+ 6,95	+ 9,93 %
- geboekt op RR [61]	7,01	10,51	6,29	- 4,22	- 40,15 %
b. andere studiegebieden	198,43	213,79	249,97	+ 36,18	+ 16,92 %
- geboekt op RR [62]	164,32	187,57	219,66	+ 32,09	+ 17,11 %
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	71,55	84,27	88,06	+ 3,79	+ 4,50 %
- betaald via de instelling	92,77	103,30	131,60	+ 28,30	+ 27,40 %
- geboekt op RR [61]	34,11	26,22	30,31	+ 4,09	+ 15,60 %
Totaal	369,36	409,77	445,99	+ 36,22	+ 8,84 %

Om de vergelijkbaarheid over alle hogescholen heen te kunnen behouden, vraagt het regeringscommissariaat om bij het invullen van het excelbestand voor de personeelsformatie alle personeelsleden in een niet-statutaire functie die met onderwijsactiviteiten belast zijn als gastprofessor te beschouwen voor de telling van het aantal VTE's buiten formatie.

De hogeschool kan ervoor opteren om de gastprofessoren via AHOVOS te laten betalen ten laste van het celkrediet of ze kan deze personeelsleden via het eigen sociaal secretariaat laten bezoldigen. Gastprofessoren kunnen voor bepaalde welomlijnde opdrachten ook via factuur worden betaald. In dit geval worden de overeenstemmende VTE's ook omgerekend op VTE-basis en buiten formatie opgenomen. Elke hogeschool is vrij in het bepalen van de overeenkomstige VTE-norm.

In totaal werden er 455,99 VTE's gastprofessoren aangesteld in 2010. Dit vertegenwoordigt een stijging met 36,22 VTE's ten opzichte van 2009.

Het aantal gastprofessoren in de studiegebieden kunst¹⁷ bleef nagenoeg stabiel (+0,04 VTE) terwijl het aantal gastprofessoren in de andere studiegebieden toenam met 36,18 VTE's. Het aantal gastprofessoren betaald via AHOVOS steeg minder snel dan de gastprofessoren betaald via het eigen sociaal secretariaat van de hogescholen (+ 1,1 VTE's via AHOVOS tegenover 35,25 VTE's via eigen sociaal secretariaat). Nochtans houdt een betaling via AHOVOS een vermindering van de patronale lasten in voor de gesubsidieerde hogescholen.

¹⁷ Studiegebieden "muziek en dramatische kunst" en "audiovisuele en beeldende kunst"

Gastprofessoren onderwijs- relatief aandeel in totale tewerkstelling OP	Boekjaar	Boekjaar	Boekjaar
<i>procentueel aandeel in OP</i>	2008	2009	2010
a. studiegebieden muziek en dramatische kunst, audiovisuele en beeldende kunst	2,15 %	2,37 %	2,34 %
- geboekt op RR [62]	2,06 %	2,25 %	2,26 %
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	1,26 %	1,40 %	1,35 %
- betaald via de instelling	0,81 %	0,85 %	0,92 %
- geboekt op RR [61]	0,09 %	0,13 %	0,08 %
b. andere studiegebieden	2,50 %	2,59 %	2,98 %
- geboekt op RR [62]	2,07 %	2,27 %	2,62 %
- betaald via het ministerie van onderwijs en vorming	0,90 %	1,02 %	1,05 %
- betaald via de instelling	1,17 %	1,25 %	1,57 %
- geboekt op RR [61]	0,43 %	0,32 %	0,36 %
Procentueel aandeel in totale tewerkstelling OP	4,65 %	4,96 %	5,32 %
Totale tewerkstelling OP	7.950,83	8.253,82	8.380,09

Het relatief aandeel van alle gastprofessoren binnen de totale tewerkstelling OP blijft beperkt. Deze verhouding komt net boven de 5% uit. Worden de studiegebieden kunst en niet-kunst afzonderlijk beschouwd, dan haalt het aantal tewerkgestelde gastprofessoren in de kunstrichtingen nog geen 2,5%. In de niet-kunststudiegebieden is er een decretale grens van 10%¹⁸ van toepassing. Het geaggregeerde percentage voor deze sector van net geen 3% bevindt zich dus nog een heel eind onder deze grens. Deze beperking is niet van toepassing op de gastprofessoren werkzaam binnen de studiegebieden kunst.

Bij de gastprofessoren is er normaliter geen afwijking tussen bezetting en tewerkstelling mogelijk.

Opmerkelijk is dat de verhouding gastprofessoren/globaal aantal tewerkgestelde OP'ers binnen de studiegebieden kunst zelfs nog iets lager ligt dan het aandeel van de gastprofessoren binnen de andere studiegebieden.

4.2.6 Contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren: tewerkstelling 2010

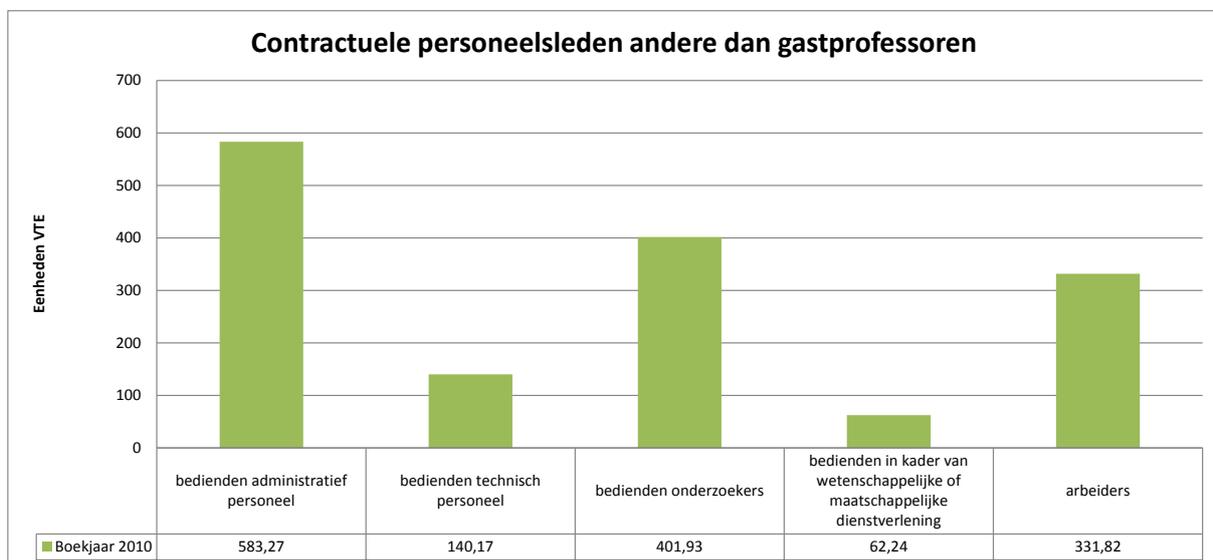
Binnen de personeelsleden buiten formatie vormen de "contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren" de grootste groep met 1.538,79 VTE's, waarbij het leeuwendeel door de bedienden wordt gevormd. De hele groep breidde met 19,36 VTE's uit ten opzichte van het boekjaar 2009. Hierbij namen de arbeiders het leeuwendeel voor hun rekening.

In 2010 waren er 329,49 VTE's arbeiders in dienst in de vrije gesubsidieerde hogescholen. Opvallend is de vaststelling dat het contingent arbeiders tussen 2009 en 2010 nog is toegenomen met 17,47 VTE's. Nochtans is in CAO II - Hoger Onderwijs voor de periode 2005-2009 de afspraak vastgelegd om binnen de sector van de hogescholen geen contracten met een arbeidersstatuut meer af te sluiten en met instemming van het betrokken personeelslid, de bestaande arbeidscontracten om te zetten in bediendencontracten waarbij de overheid de meerkost van deze operatie ten laste zou nemen.

¹⁸ Artikel 231 van het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal gastprofessoren ten hoogste 10% van de formatie van het OP mag bedragen.

Uit een onderzoek van het regeringscommissariaat in de loop van 2011 is gebleken dat ondertussen alle Vlaamse autonome hogescholen en provinciale hogescholen hun arbeiderscontracten hebben omgezet naar een bediendencontract. De gesubsidieerde vrije hogescholen hebben hier omwille van juridische belemmeringen nog geen uitvoering aan gegeven. De compensatie van de meerkost is ondertussen nog niet gebeurd voor de hogescholen die wel al uitvoering aan de betreffende CAO-bepaling hebben gegeven. Een werkgroep die zich hierover zou buigen, is nog niet tot een eindvoorstel gekomen. In afwachting hebben sommige van de betrokken hogescholen hiervoor een vordering opgezet ten laste van de Vlaamse overheid.

Bij de jaarlijkse inventarisatie van het personeelsbestand voor het regeringscommissariaat wordt gevraagd om de opdracht van contractuele bedienden ook “inhoudelijk” toe te wijzen aan de categorieën administratief, technisch, onderzoek en WMDV (wetenschappelijke of maatschappelijke dienstverlening) en het overeenkomstig aantal VTE's te berekenen¹⁹. Grafisch geeft dit voor 2010 het volgende beeld op het niveau van de tewerkstelling:

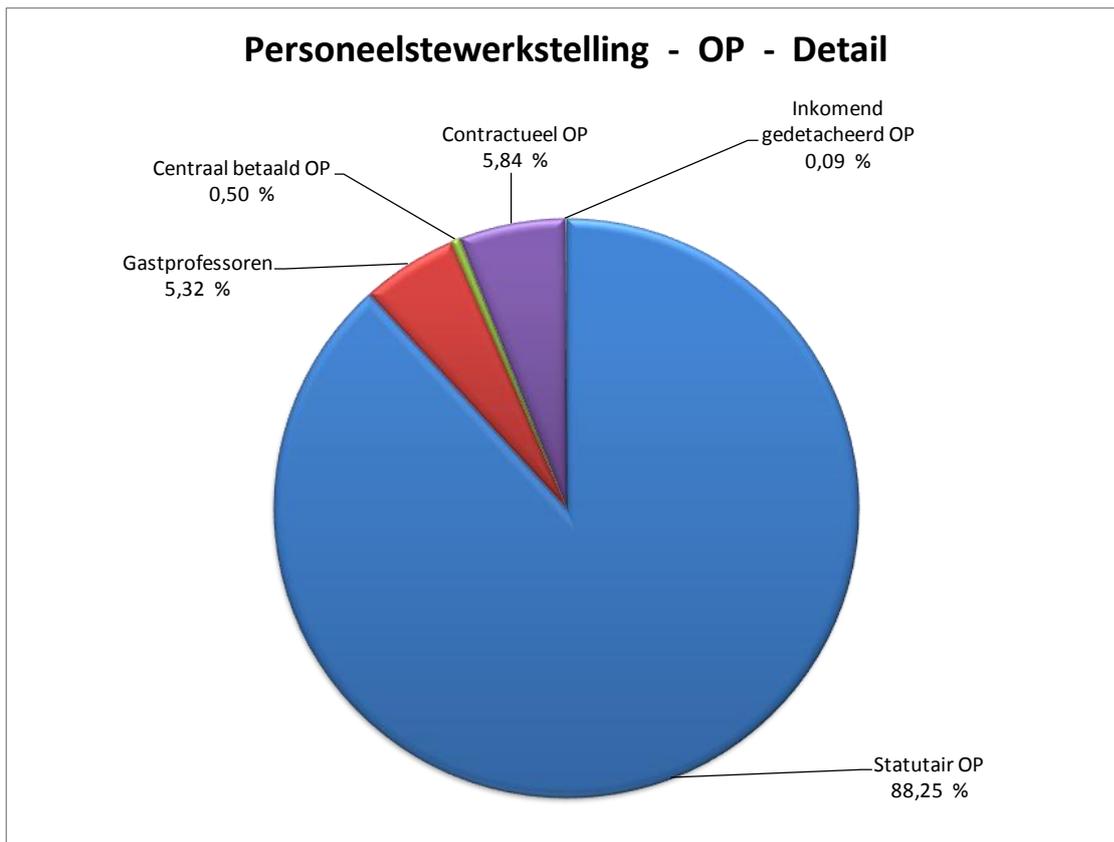
Het aantal bedienden met een onderzoeks- en/of dienstverleningsopdracht maakt reeds 30% uit van het totale contractuele kader, exclusief de gastprofessoren.

4.2.7 Geaggregeerde procentuele aandelen per subcategorie binnen het OP en het ATP

Wanneer alle OP-leden die tewerkgesteld waren in het boekjaar 2010 worden samen genomen, blijkt 88,25% een statutaire tewerkstelling te hebben. De gastprofessoren maken iets meer dan 5% uit van het totaal aantal OP-leden. Het contractuele OP (andere dan gastprofessoren) dat belast is met toegepast wetenschappelijk onderzoek en/of wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening situeert zich op 5,84% van alle OP-leden. De centraal betaalden maken slechts een half procent uit. Het aandeel van de inkomende gedetacheerden is verwaarloosbaar.

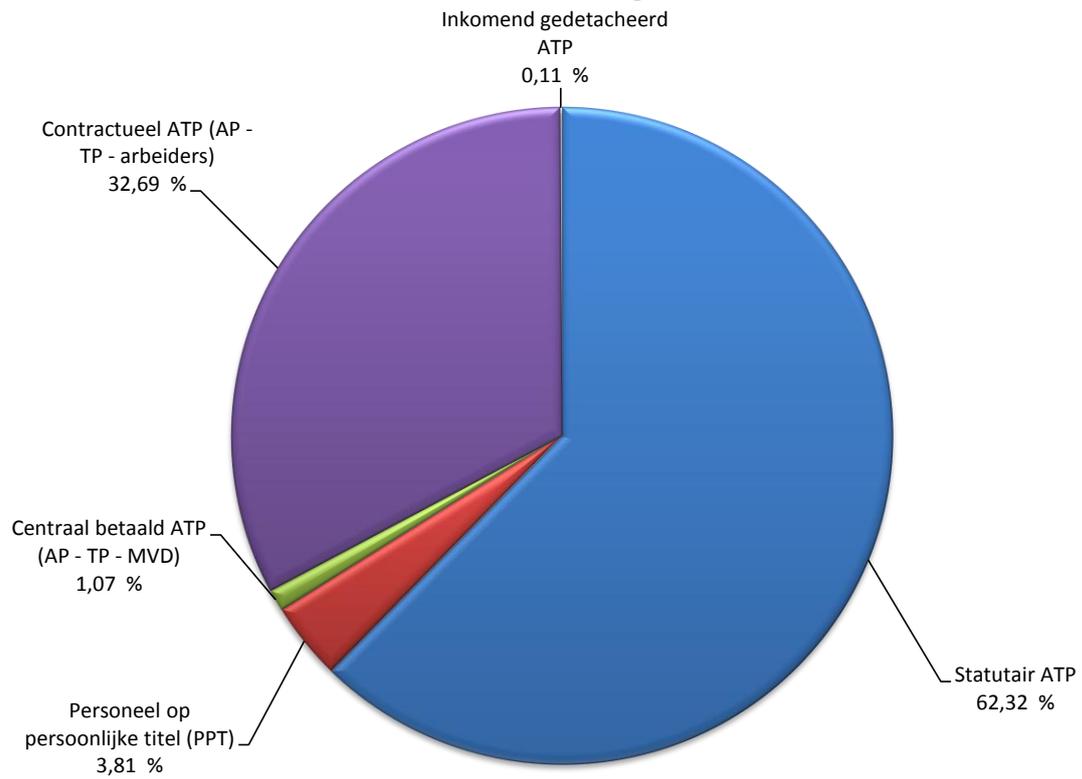
¹⁹Elke bediende met een onderwijsopdracht dient voor zijn overeenkomstige opdracht onder “gastprofessor” te worden gecatalogeerd.

Wanneer de overeenkomstige gegevens over de personeelstewerkstelling voor het ATP worden samen gebracht, blijken ook hier de statutairen nog steeds de grootste groep uit te maken met 62,32%. Het procentuele aandeel ligt echter een stuk lager dan voor de statutaire OP-leden. Het aandeel van de contractuele VTE's dat belast is met administratieve of technische taken bedraagt 32,69%. De ATP-leden met een ambt op persoonlijke titel maken 3,81% van het totaal uit. De centraal betaalden nemen 1,07% in. Ook hier is het aandeel van de inkomende gedetacheerde ATP-leden verwaarloosbaar.

Personeelstewerkstelling - ATP - Detail

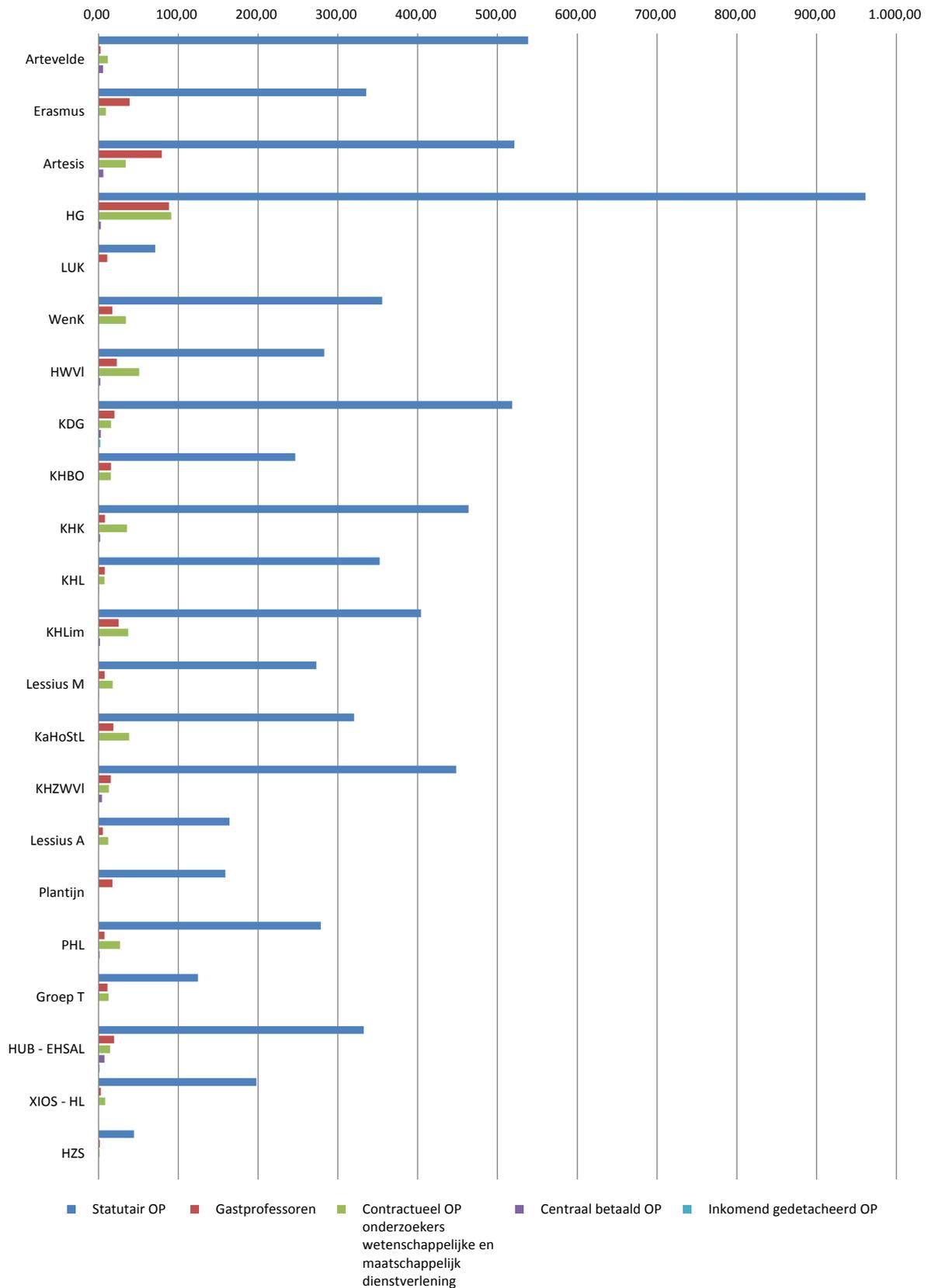
4.2.8 Voltijdse eenheden OP en ATP per subcategorie per hogeschool

De onderstaande tabel geeft per hogeschool een overzicht van het aantal VTE's personeelstewerkstelling in 2010 opgedeeld naar OP en ATP met respectievelijk de diverse samenstellende categorieën.

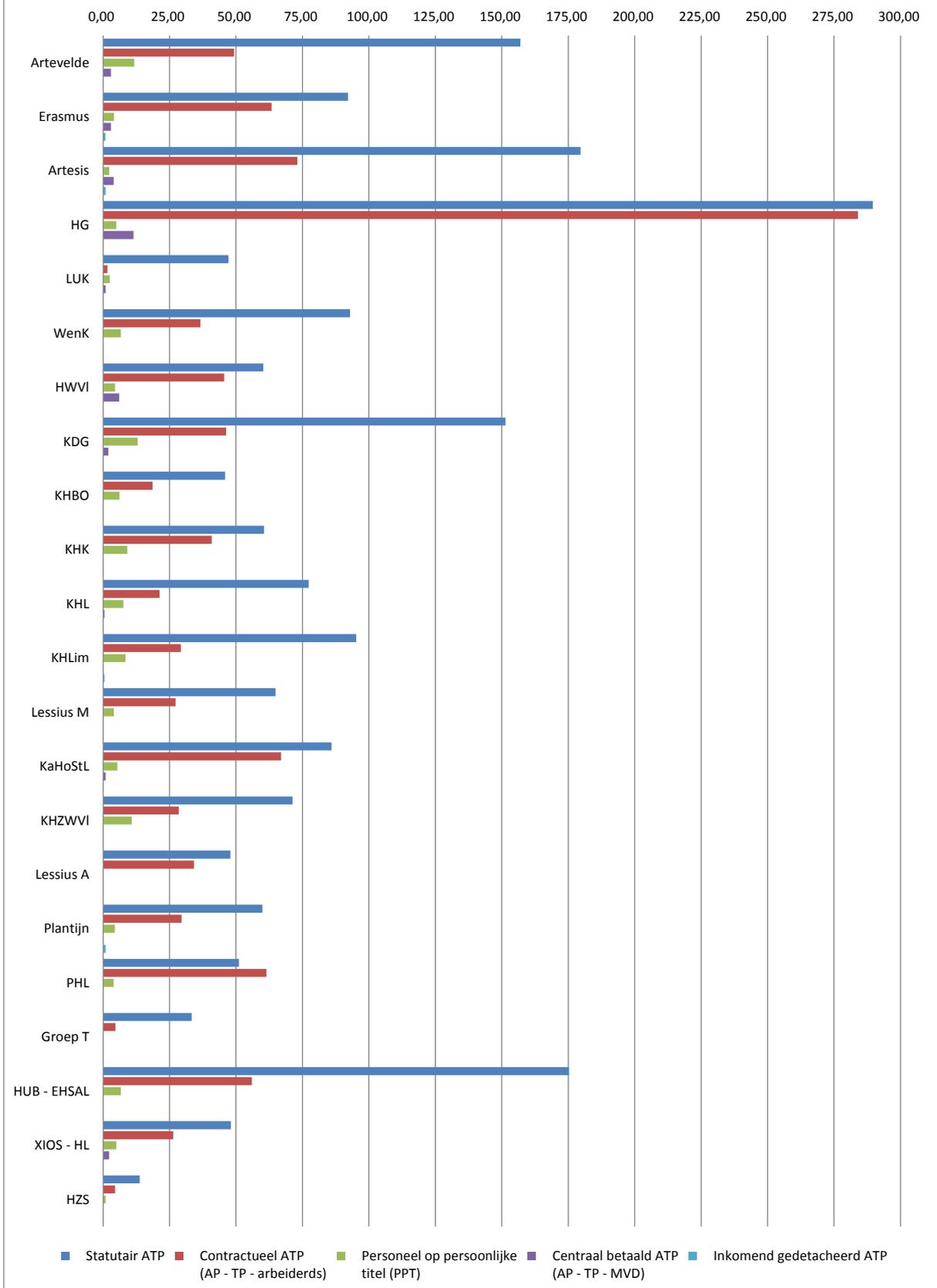
PERSONEELSTEWERKSTELLING - Indeling per personeelscategorie (detail)													
Personeelstewerkstelling per categorie (aantal VTE)	Boekjaar 2010												
	OP						ATP						Totaal
	Statutair OP	Gastprofessoren	Centraal betaald OP	Contractueel OP onderzoekers wetenschappelijke en maatschappelijk dienstverlening	Inkomend gedetacheerd OP	Totaal OP	Statutair ATP	Personeel op persoonlijke titel (PPT)	Centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)	Contractueel ATP (AP - TP - arbeids)	Inkomend gedetacheerd ATP	Totaal ATP	
Artevelde	538,53	2,52	5,61	11,75	0,00	558,41	157,02	11,70	3,00	49,28	0,00	221,00	779,41
Erasmus	335,61	39,21	0,00	9,38	0,74	384,94	92,18	4,13	3,00	63,41	0,90	163,62	548,56
Artesis	521,29	79,56	6,23	34,27	1,00	642,35	179,65	2,33	4,00	73,08	1,00	260,06	902,41
HG	961,09	88,41	3,03	91,25	0,00	1.143,78	289,61	5,00	11,48	283,99	0,00	590,08	1.733,86
LUK	71,07	11,04	0,00	0,00	0,23	82,34	47,17	2,50	1,00	1,63	0,00	52,30	134,64
Wenk	355,62	17,46	0,20	34,43	0,00	407,71	92,89	6,62	0,00	36,61	0,00	136,12	543,83
HWVI	282,93	22,91	2,46	51,01	0,00	359,31	60,25	4,50	6,07	45,56	0,00	116,38	475,69
KDG	518,50	19,98	2,95	15,85	2,29	559,57	151,37	12,96	2,00	46,31	0,00	212,64	772,21
KHBO	246,64	15,75	0,15	15,25	0,00	277,79	45,91	6,18	0,00	18,61	0,00	70,70	348,49
KHK	463,72	8,19	2,22	35,72	0,17	510,02	60,53	9,13	0,00	40,90	0,00	110,56	620,58
KHL	352,46	7,90	1,02	7,55	0,00	368,93	77,34	7,62	0,50	21,28	0,00	106,74	475,67
KHLim	404,16	25,29	2,00	37,22	0,00	468,67	95,22	8,46	0,00	29,30	0,52	133,50	602,17
Lessius M	273,09	7,80	1,00	17,80	0,00	299,69	64,88	4,01	0,00	27,30	0,00	96,19	395,88
KaHoStL	320,50	18,68	0,90	38,39	0,00	378,47	85,96	5,40	1,00	66,93	0,03	159,32	537,79
KHZWI	448,27	15,26	4,35	13,00	0,00	480,88	71,24	10,75	0,00	28,50	0,00	110,49	591,37
Lessius A	164,27	5,47	0,00	12,21	0,00	181,95	47,87	0,00	0,00	34,19	0,00	82,06	264,01
Plantijn	159,03	17,50	0,00	0,00	0,87	177,40	59,93	4,42	0,00	29,55	0,99	94,89	272,29
PHL	278,68	7,44	1,44	27,07	0,50	315,13	51,08	4,00	0,00	61,46	0,00	116,54	431,67
Groep T	124,72	11,40	0,55	12,72	0,00	149,39	33,35	0,00	0,00	4,64	0,00	37,99	187,38
HUB - EHSAL	332,49	19,58	7,42	14,68	1,50	375,67	175,25	6,61	0,00	56,00	0,00	237,86	613,53
XIOS - HL	198,00	2,99	0,75	8,45	0,00	210,19	48,10	5,00	2,26	26,41	0,00	81,77	291,96
HZS	44,50	1,65	0,00	1,35	0,00	47,50	13,80	1,00	0,00	4,50	0,00	19,30	66,80
Totaal	7.395,17	445,99	42,28	489,35	7,30	8.380,09	2.000,60	122,32	34,31	1.049,44	3,44	3.210,11	11.590,20

Hierna volgt de grafische voorstelling van de diverse categorieën per deelgroep OP en ATP per hogeschool.

Personeelstewerkstelling: OP indeling per personeelscategorie

Personeelstewerkstelling: ATP indeling per personeelscategorie

4.3 Geaggregeerde personeelsformatie: effectieve bezetting 2010

4.3.1 Geaggregeerde personeelsbezetting: evolutie jaarrekening 2009-2010 en vergelijking jaarrekening 2010 met begroting 2010

Op het niveau van de bezetting bedraagt de stijging 213,57 VTE's in totaliteit. Het ATP neemt ook hier procentueel het sterkst toe (+2,47%). Globaal steeg de bezetting met 1,83%.

De begroting 2010 werd vrij nauwkeurig uitgevoerd. De effectieve bezetting bleef slechts 0,20% of 23,61 VTE's onder de begrote bezetting. Het aantal geraamde VTE's OP werd bij de realisatie licht overschreden met 7,60 VTE's.

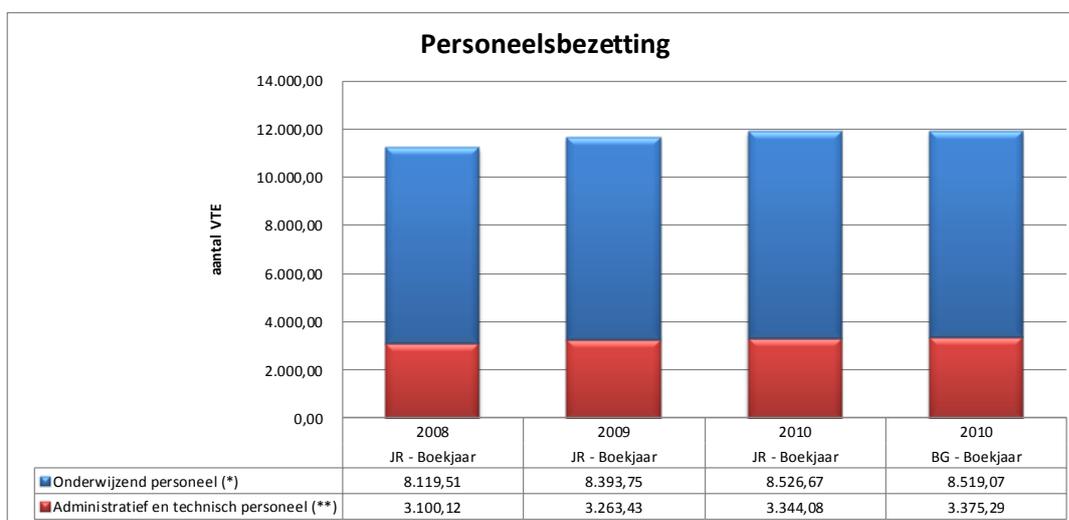
PERSONEELSBEZETTING - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2009 / BEGROTING 2010

Personeelsbezetting	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
	2009	2010	absolute	relatieve	2010	absolute	relatieve
- ten opzichte van jaarrekening 2009							
- ten opzichte van begroting 2010							
	<i>(eenheden euro)</i>				<i>(eenheden euro)</i>		
Onderwijzend personeel (*)	8.393,75	8.526,67	+ 132,92	+ 1,58 %	8.519,07	+ 7,60	+ 0,09 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.263,43	3.344,08	+ 80,65	+ 2,47 %	3.375,29	- 31,21	- 0,92 %
Totale personeelsbezetting	11.657,18	11.870,75	+ 213,57	+ 1,83 %	11.894,36	- 23,61	- 0,20 %

Personeelsbezetting	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
	2010	2010	absolute	relatieve
- ten opzichte van begroting				
	<i>(eenheden euro)</i>		<i>afwijking</i>	<i>afwijking</i>
Onderwijzend personeel (*)	8.526,67	8.519,07	+ 7,60	+ 0,09 %
Administratief en technisch personeel (**)	3.344,08	3.375,29	- 31,21	- 0,92 %
Totale personeelsbezetting	11.870,75	11.894,36	- 23,61	- 0,20 %

- (*) statutair OP
 gastprofessoren
 centraal betaald OP
 contractueel OP (onderzoekers - wetenschappelijke en maatschappelijke dienstverlening)
 inkomend gedetacheerd OP
- (**) statutair ATP
 personeel op persoonlijke titel (PPT)
 centraal betaald ATP (AP - TP - MVD)
 contractueel ATP (AP - TP - arbeiders)
 inkomend gedetacheerd ATP

Grafisch voorgesteld geeft dit het volgende beeld:

4.4 Historisch overzicht evolutie personeelstewerkstelling 2008-2010

4.4.1 Verhouding OP/ATP in de periode 2008-2010

Het kan van belang zijn om - zoals uit het rapport van het regeringscommissariaat rond de werkdruk in de hogescholen gebleken is - na te gaan hoe de verhouding OP/ATP evolueert in een hogeschool. De werkdruk van het OP kan immers verlicht worden door bepaalde administratieve taken door het ATP te laten uitvoeren in het kader van ondersteunende maatregelen.

Uit de historische bestanden van het regeringscommissariaat werden de cijfers rond de tewerkstelling tussen 2008 en 2010 gegenereerd.

Pas sinds het boekjaar 2008 wordt er aan de hogescholen gevraagd om ook het contractueel personeel dat niet fungeert als gastprofessor toe te wijzen aan hetzij de categorie OP, hetzij de categorie ATP²⁰. In de periode daarvoor werden ze enkel als "contractueel" doorgegeven zonder verdere opdeling naar aard van de functie.

Globaal evolueerde de tewerkstelling in de hogescholen tussen 2008 en 2010 verdeeld over de categorieën OP en ATP als volgt:

PERONEELSTEWERKSTELLING - Evolutie

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>	2008	2009	2010
Onderwijzend personeel	7.950,83	8.253,82	8.380,09
Administratief en technisch personeel	2.913,85	3.127,43	3.210,11
Totale personeelstewerkstelling	10.864,68	11.381,25	11.590,20

Personeelstewerkstelling	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(% aandeel in de totale personeelstewerkstelling)</i>	2008	2009	2010
Onderwijzend personeel	73,18 %	72,52 %	72,30 %
Administratief en technisch personeel	26,82 %	27,48 %	27,70 %

²⁰ Een contractueel personeelslid dat belast is met onderzoek of maatschappelijke dienstverlening wordt aan het OP toegewezen. Een contractueel personeelslid belast met onderwijs wordt voor het overeenstemmende jaarvolume steeds bij de subcategorie "gastprofessoren" ondergebracht. Een contractueel personeelslid belast met administratieve of technische taken wordt als ATP gecatalogeerd.

De verhouding OP/ATP situeerde zich in 2010 in de orde van grootte van 72/28. Ten opzichte van 2009 is het relatieve belang van het ATP-aandeel in het globale tewerkstellingsbestand verder gestegen, weze het minder sterk dan in 2009.

4.4.2 Evolutie studentenaantallen periode 2007-2008 tot en met 2009-2010 en de omzetting van deze cijfers naar boekjaren

Met het oog op de vergelijking van de cijfers van de evolutie van de tewerkstelling met deze van de studenten werd er gepoogd om de invulling van het begrip student in dit verband zo nauwkeurig mogelijk te benaderen. Er werd van de volgende premissen uitgegaan:

- aangezien er geen statisch telmoment meer is voor de studenten, noch een statische richtnorm wat de telling betreft dient er tot een logische invulling van het begrip "voltijdse eenheid" student (VTE student) te worden gekomen dienstig voor dit rapport,
- aangezien de tewerkstelling ten goede komt van alle studenten, wordt de berekening van het aantal VTE's student gebaseerd op het totaal aantal opgenomen studiepunten per academiejaar,
- aangezien uit de cijfers blijkt dat het modeltraject van 60 studiepunten per academiejaar steeds minder de norm is, wordt het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per diplomacontract per hogeschool in de berekening per academiejaar opgenomen om zo dicht mogelijk bij de realiteit aan te sluiten,
- aangezien de gegevens over de tewerkstelling van het personeel door de hogescholen aan het regeringscommissariaat op basis van boekjaren worden verstrekt, dient er nog een omzetting van het aantal VTE's student per academiejaar naar boekjaren te gebeuren.

Op basis van de gegevens die uit DHO werden gegenereerd en door AHOVOS bezorgd, werd in de eerste plaats het aantal VTE's student berekend door de som van alle opgenomen studiepunten per hogeschool te delen door het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract voor elke hogeschool voor het betreffende academiejaar. Deze gegevens werden op hun beurt omgezet naar boekjaren door een pro rata toerekening. Zo werden aan het boekjaar t 8/12 van de VTE's student van het academiejaar t-1/t en 4/12 van de VTE's student van het academiejaar t/t+1 toegerekend.

De onderstaande tabel geeft het aantal opgenomen studiepunten per hogeschool weer in de loop van de betreffende academiejaren.

STUDENTEN HOGESCHOLEN				
Aantal opgenomen studiepunten	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
Artevelde	488.280	461.299	505.760	566.255
Erasmus	254.180	241.878	258.639	264.261
Artesis	386.641	392.325	412.224	436.613
HG	885.889	908.467	931.627	950.185
LUK	52.736	46.186	44.824	37.098
WenK	343.711	244.464	251.058	181.243
HWVI	247.572	254.349	278.328	294.704
KDG	482.722	504.836	527.682	544.813
KHBO	206.334	198.548	207.654	210.786
KHK	352.688	347.199	369.837	386.315
KHL	317.603	319.407	351.540	366.303
KHLim	318.299	321.775	339.677	358.931
Lessius M	257.384	246.121	249.938	320.567
KaHoStL	289.624	312.020	338.200	363.599
KHZWVI	395.898	389.800	423.250	441.934
Lessius A	182.536	183.512	188.432	206.358
Plantijn	187.976	186.570	195.490	197.546
PHL	230.472	224.489	244.094	260.246
Groep T	101.621	107.305	116.480	129.154
HUB - EHSAL	227.544	351.615	371.352	389.896
XIOS - HL	181.313	166.551	165.604	165.907
HZS	31.083	33.043	36.417	32.775
Alle hogescholen	6.422.106	6.441.759	6.808.107	7.105.489

De volgende tabel geeft het gemiddeld aantal opgenomen studiepunten per student onder diplomacontract per academiejaar voor elke hogeschool.

STUDENTEN HOGESCHOLEN

Gemiddelde aantal opgenomen studiepunten/student onder diplomacontract	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
Artevelde	57	54	53	53
Erasmus	56	53	52	50
Artesis	57	55	54	52
HG	57	54	53	52
LUK	58	56	54	53
WenK	57	55	55	54
HWVI	58	55	54	53
KDG	56	54	53	52
KHBO	57	54	54	54
KHK	56	54	54	54
KHL	57	54	54	53
KHLim	56	54	53	52
Lessius M	56	53	52	51
KaHoStL	57	54	52	51
KHZWVI	56	53	52	50
Lessius A	56	53	53	53
Plantijn	54	54	54	53
PHL	56	53	53	52
Groep T	56	55	54	54
HUB - EHSAL	55	54	54	53
XIOS - HL	57	54	52	53
HZS	55	53	54	44
Alle hogescholen	56	54	53	52

De derde tabel bevat het aantal berekende VTE's student per hogeschool per academiejaar.

STUDENTEN HOGESCHOLEN

Aantal VTE student: opgn stpt/gem jaaraantal stpt per student onder diplomacontract	2007 - 2008	2008 - 2009	2009 - 2010	2010 - 2011
Artevelde	8.566	8.543	9.543	10.684
Erasmus	4.539	4.564	4.974	5.285
Artesis	6.783	7.133	7.634	8.396
HG	15.542	16.823	17.578	18.273
LUK	909	825	830	700
WenK	6.030	4.445	4.565	3.356
HWVI	4.268	4.625	5.154	5.560
KDG	8.620	9.349	9.956	10.477
KHBO	3.620	3.677	3.845	3.903
KHK	6.298	6.430	6.849	7.154
KHL	5.572	5.915	6.510	6.911
KHLim	5.684	5.959	6.409	6.903
Lessius M	4.596	4.644	4.807	6.286
KaHoStL	5.081	5.778	6.504	7.129
KHZWVI	7.070	7.355	8.139	8.839
Lessius A	3.260	3.462	3.555	3.894
Plantijn	3.481	3.455	3.620	3.727
PHL	4.116	4.236	4.606	5.005
Groep T	1.815	1.951	2.157	2.392
HUB - EHSAL	4.137	6.511	6.877	7.357
XIOS - HL	3.181	3.084	3.185	3.130
HZS	565	623	674	745
Alle hogescholen	114.680	119.292	128.455	136.644

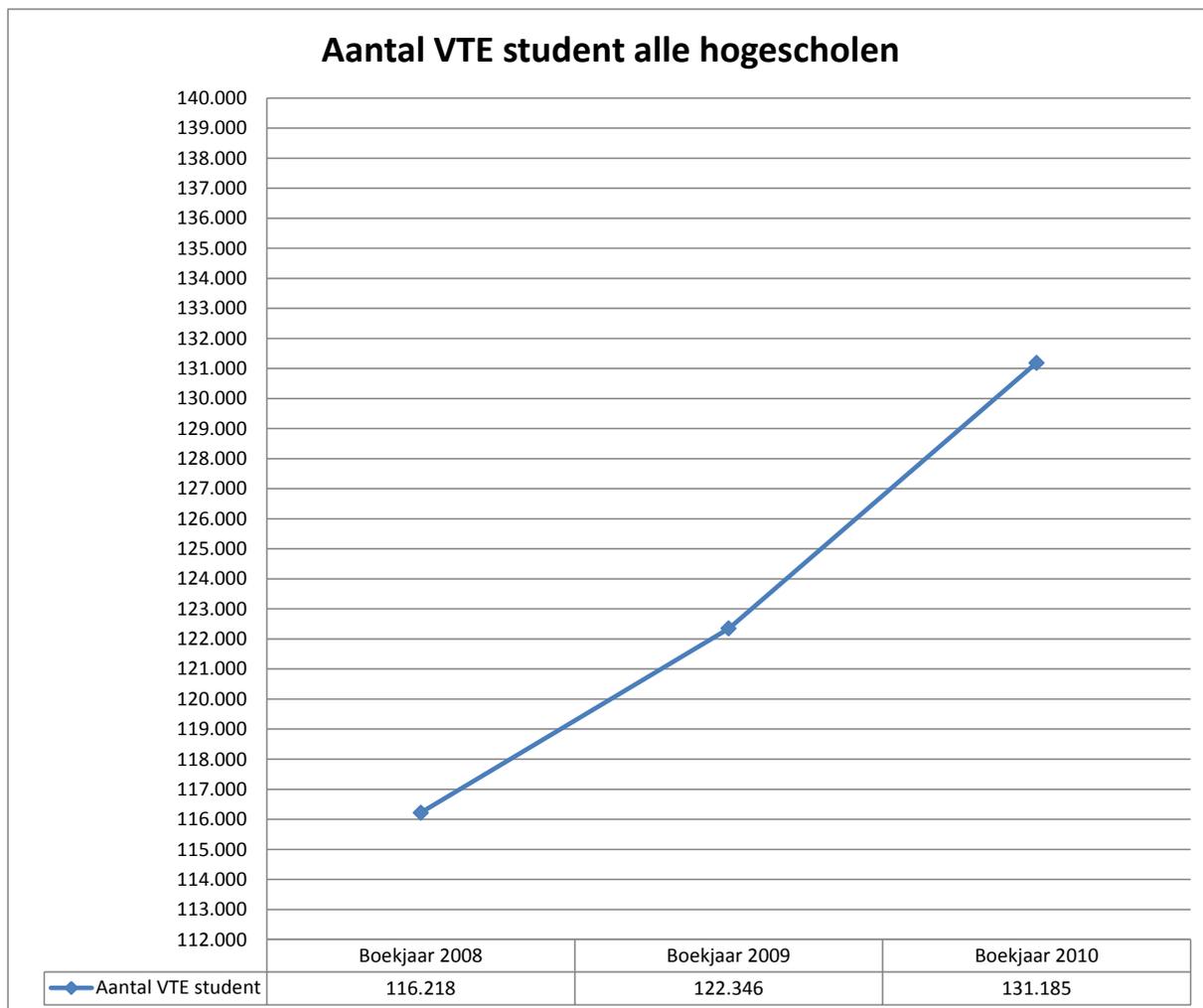
De laatste tabel geeft het resultaat voor elke hogeschool van de pro rata toerekening van het aantal VTE's student aan de boekjaren²¹.

STUDENTEN HOGESCHOLEN

Aantal VTE student: opgn stpt/gem jaaraantal stpt per student onder diplomacontract	Boekjaar 2008	Boekjaar 2009	Boekjaar 2010
Artevelde	8.558	8.876	9.923
Erasmus	4.547	4.700	5.078
Artesis	6.900	7.300	7.888
HG	15.969	17.075	17.810
LUK	881	827	787
WenK	5.502	4.485	4.162
HWVI	4.387	4.801	5.290
KDG	8.863	9.551	10.130
KHBO	3.639	3.733	3.865
KHK	6.342	6.569	6.951
KHL	5.686	6.113	6.644
KHLim	5.776	6.109	6.574
Lessius M	4.612	4.698	5.300
KaHoStL	5.313	6.020	6.712
KHZWVI	7.165	7.616	8.373
Lessius A	3.327	3.493	3.668
Plantijn	3.472	3.510	3.656
PHL	4.156	4.359	4.739
Groep T	1.860	2.020	2.235
HUB - EHSAL	4.929	6.633	7.037
XIOS - HL	3.149	3.118	3.167
HZS	585	640	698
Alle hogescholen	116.218	122.346	131.185

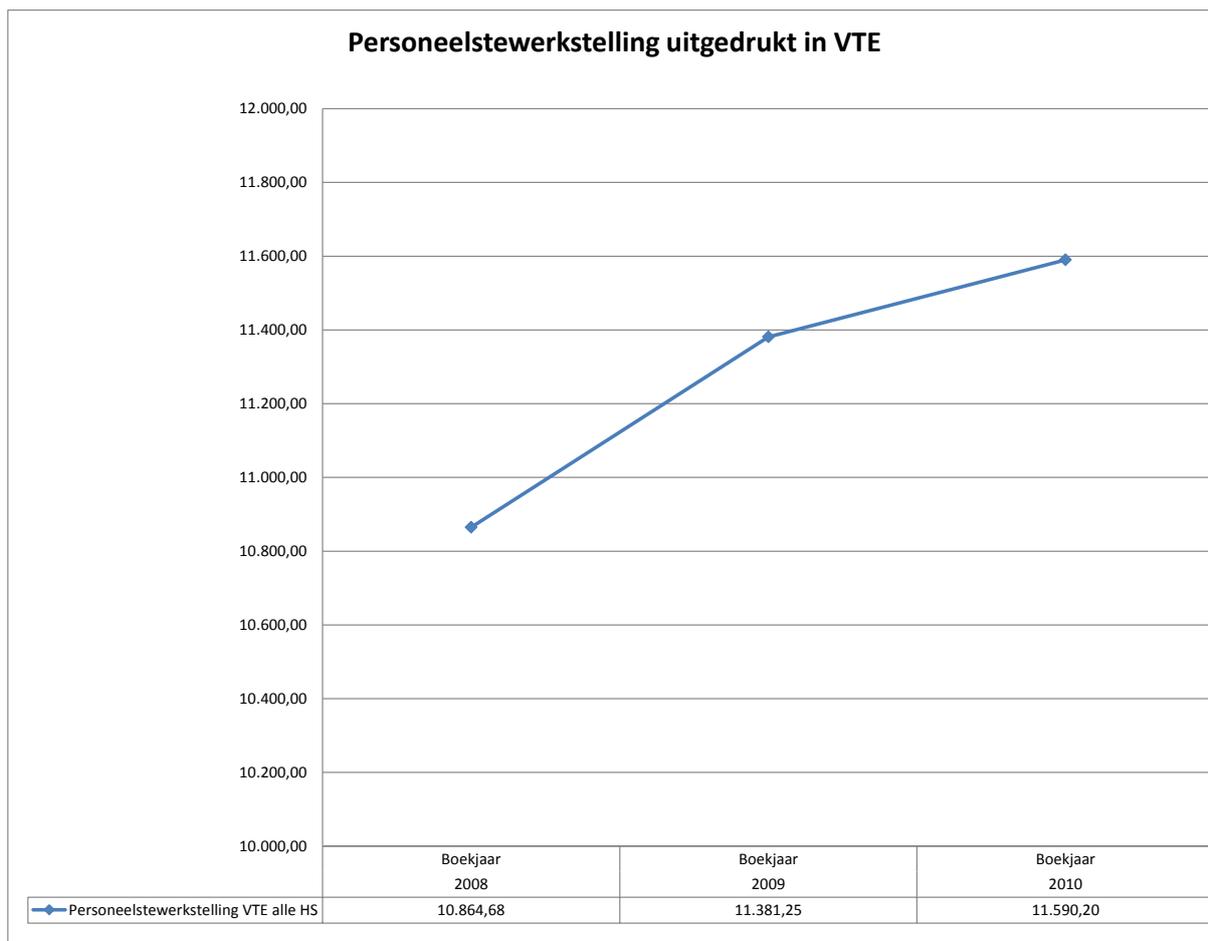
²¹ Omzetting naar boekjaren: boekjaar 2008 = 8/12 van academiejaar 2007-2008 + 4/12 van academiejaar 2008-2009; boekjaar 2009 = 8/12 van academiejaar 2008-2009 + 4/12 van academiejaar 2009-2010; academiejaar 2010 = 8/12 van academiejaar 2009-2010 + 4/12 van academiejaar 2010-2011.

Grafisch geeft de evolutie van het aantal VTE's studenten over de periode 2008-2010 het volgende beeld:

4.4.3 Evolutie geaggregeerde personeelstewerkstelling 2008-2010

De historische evolutie van het aantal VTE's personeel (tewerkstelling) in alle hogescholen tussen de boekjaren 2008 en 2010 wordt hierna grafisch weergegeven. Ook deze evolutie vertoont een stijgende lijn.

4.4.4 Evolutie studentenaantallen versus evolutie personeelstewerkstelling over de laatste 3 boekjaren

Wanneer de studentenaantallen, uitgedrukt in VTE's student over de drie laatste boekjaren vergeleken worden met de tewerkstelling op historische basis, uitgedrukt in VTE's personeel, geeft dit een indicatie van de wijze waarop de hogescholen in hun personeelsbeleid zijn omgegaan met de wijzigende omstandigheden als onderwijsverstrekker.

Wanneer de evolutie van de VTE's personeelstewerkstelling geplaatst wordt tegenover de evolutie van het aantal VTE's student in de periode 2008-2010 worden de volgende percentages bekomen:

Evolutie VTE's personeel - VTE's student <i>(2 decimalen)</i>	Boekjaar 2008	Boekjaar 2009	Boekjaar 2010	Evolutie 2008-2010
VTE's personeel	10.864,68	11.381,25	11.590,20	6,68%
VTE's student	116.217,59	122.346,17	131.184,57	12,88%

Zowel de VTE's personeel als de VTE's student zijn jaarlijks toegenomen.

In de periode 2008-2010 steeg het aantal VTE's student met 12,88%. De tewerkstelling (VTE's personeel) nam in dezelfde periode toe met 6,68%.

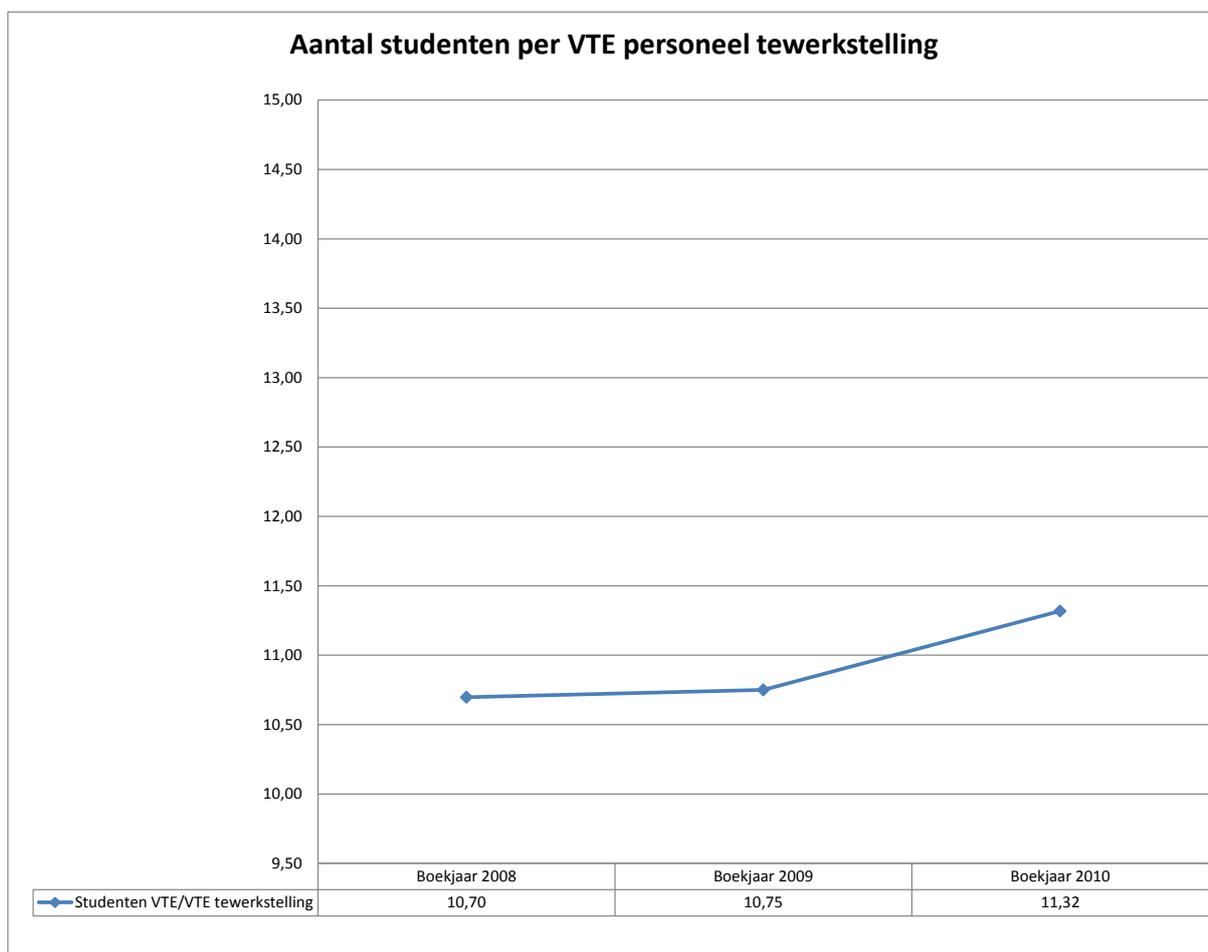
De volgende tabel plaatst de jaarlijkse procentuele wijziging van de VTE's personeelstewerkstelling tegenover deze van de studentenaantallen in VTE's op boekjaarbasis.

Jaarlijkse relatieve wijziging (2 decimalen)	Boekjaar 2008	Boekjaar 2009	Boekjaar 2010
VTE's personeel	0,00%	4,75%	1,84%
VTE's student	0,00%	5,27%	7,22%

De relatieve aangroei van de tewerkstelling met 4,75% in 2009 was sterker dan de toename in 2010. Bij de VTE's studenten was dit net omgekeerd: de sterkste toename over de beschouwde periode situeerde zich in 2010.

4.4.5 Evolutie aantal studenten per VTE tewerkstelling in de periode 2008-2010

De voorgaande gegevens rond VTE's student en VTE's personeel kunnen worden samengebracht door het aantal studenten per VTE tewerkstelling te berekenen.

Tussen de boekjaren 2008 en 2010 is deze ratio met 0,62 student per VTE gestegen. Deze ratio stijgt jaarlijks doordat de toename van het aantal personeelsleden relatief minder snel evolueert dan de toename van het aantal VTE's student.

Geaggregeerd voor 2010 bedraagt deze ratio 11,32 studenten per VTE personeel. In 2008 was dit nog 10,70 studenten per VTE personeel.

Jaarlijkse relatieve wijziging	Boekjaar	Boekjaar	Evolutie
<i>(2 decimalen)</i>	2009	2010	2008-2010
Ratio VTE's student/VTE personeel	0,50%	5,29%	5,81%

Tussen 2008 en 2009 nam de ratio VTE student per VTE personeel nauwelijks toe (+0,50%) als gevolg van de forse uitbreiding van het personeelsbestand.

De stijging van deze ratio tussen 2009 en 2010 was sterker (+5,29%). De fikse toename van de VTE's studenten speelt hierbij een rol naast de relatief beperktere stijging van het tewerkgestelde kader.

De beperkte stijging van het personeel was mogelijk het gevolg van enerzijds de voorzichtige houding van de hogeschoolbesturen volgend uit de besparingsmaatregelen voor 2010 van de Vlaamse overheid met effect op de werkingsuitkeringen²², anderzijds het vertragend effect van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs op de evolutie van de werkingsuitkeringen²³, waardoor de evolutie van de tewerkstelling geen gelijke tred kan houden met de stijgende evolutie van de studenten.

Over de drie laatste boekjaren steeg het aantal studenten per VTE personeel met 5,81%.

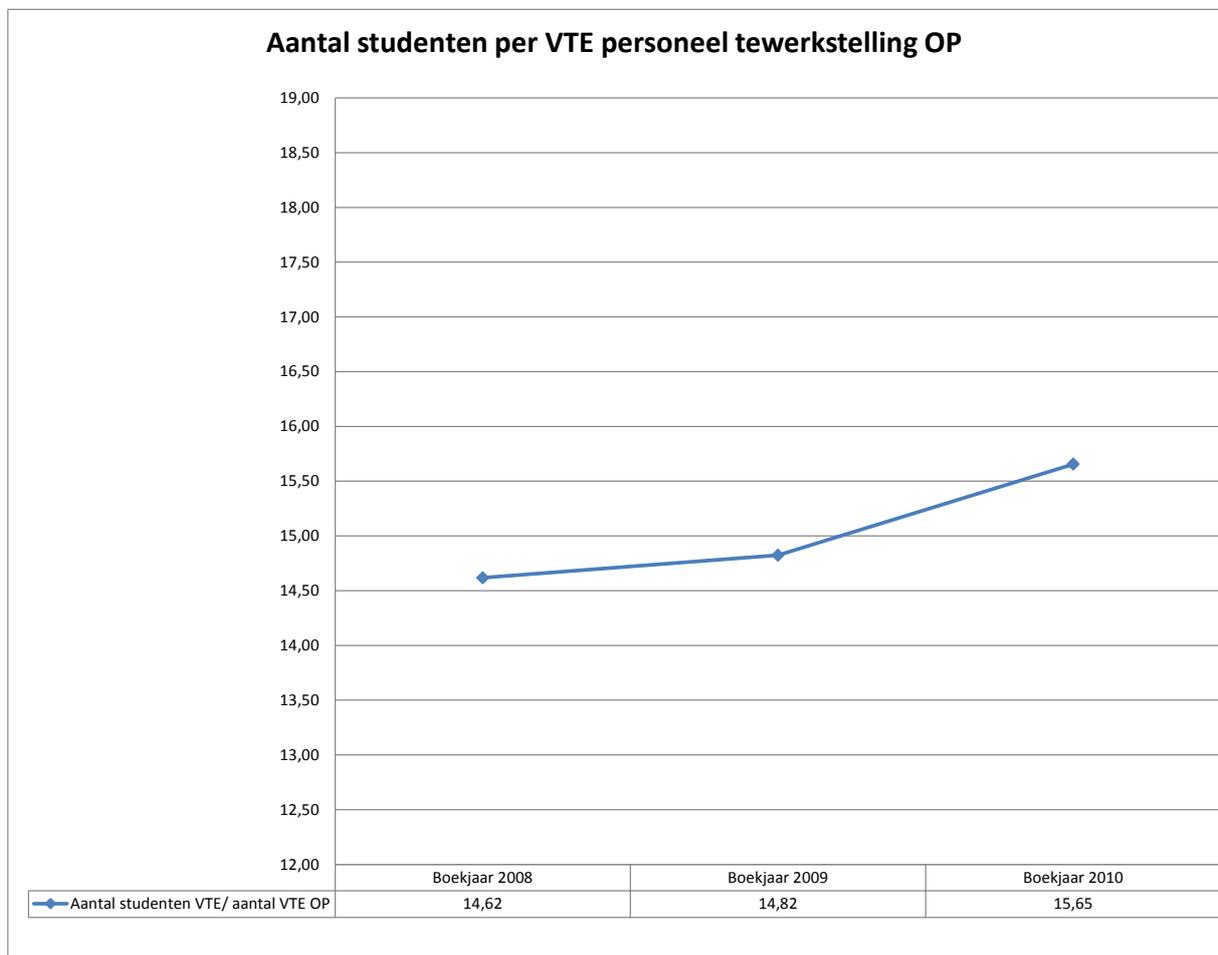
²² o.m. het niet toepassen van het indexmechanisme.

²³ Er is geen lineaire relatie tussen de stijging/daling van het studentenaantal en de evolutie van de werkingsuitkeringen. Wijzigingen in studentenaantallen, vertaald in financieringspunten, worden in de berekening van de werkingsuitkeringen slechts na 2 jaar opgenomen. Doordat er bovendien gerekend wordt op basis van een voortschrijdend gemiddelde over 5 academiejaren, voltrekt het effect zich slechts geleidelijk met 1/5 per jaar.

4.4.6 Evolutie aantal studenten per VTE OP tewerkstelling 2008-2010

Onderstaande grafiek geeft de evolutie van het aantal studenten per VTE OP in de referentieperiode.

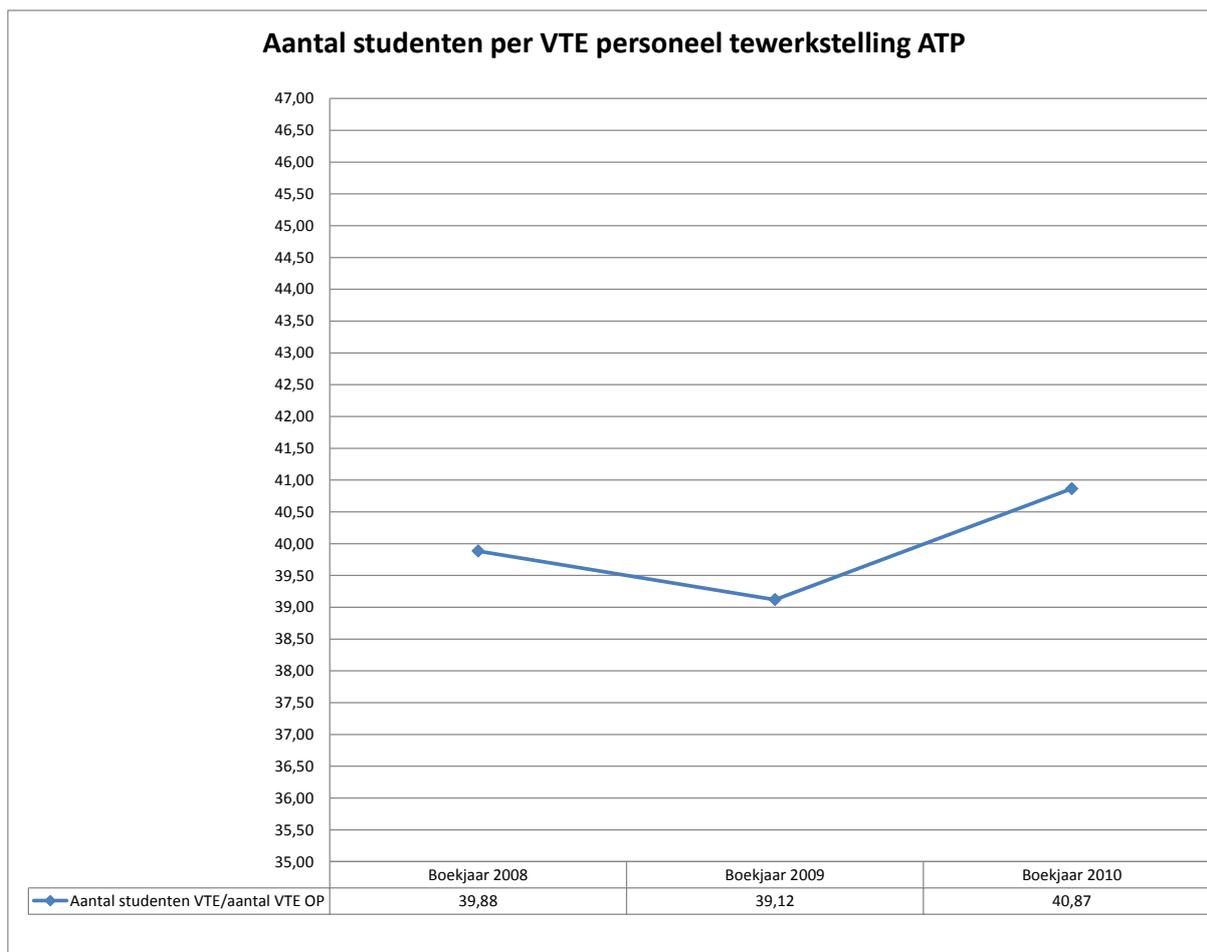

In de periode 2008-2010 is deze ratio met 1,03 student per VTE OP gestegen.

De stijging tussen 2008 en 2009 bleef eerder beperkt met 1,3%. De stijging tussen 2009 en 2010 was sterker (+5%). In 2010 bedroeg de geaggregeerde ratio 15,65 studenten per VTE OP.

4.4.7 Evolutie aantal studenten per VTE ATP tewerkstelling 2008-2010

Dezelfde oefening kan gemaakt worden voor de ratio aantal studenten per VTE ATP.

Tussen 2008 en 2009 was er lichte daling. In 2010 bedroeg deze ratio 40,87 studenten per VTE ATP en steeg hiermee 4,4%. Beschouwd over de drie laatste boekjaren is deze ratio met 0,99 student per VTE ATP gestegen.

4.5 Geaggregeerde personeelskosten

4.5.1 Geaggregeerde personeelskosten volgens betalingsinstantie: jaarrekening 2009 versus jaarrekening 2010

De personeelskosten van de hogescholen bestaan uit twee delen. Enerzijds de bezoldigingskosten die via het Agentschap Hoger Onderwijs, Volwassenenonderwijs en Studietoelagen worden betaald en die alle statutaire kosten omvatten aangevuld met een deel van de gastprofessoren, anderzijds de bezoldigingskosten van de contractuelen die via een privaat sociaal secretariaat (betaald via de instelling) worden betaald. Aangezien de statutairen nog steeds het merendeel van het personeelsbestand uitmaken, is de bezoldigingskost via AHOVOS het omvangrijkst per hogeschool.

De totale loonkosten zijn in 2010 met 20,3 miljoen euro of 3,24% gestegen. De loonkosten via AHOVOS stegen met 2,69%. Deze stijging is het gevolg van de indexaanpassing per 1 oktober 2010, van de verhoging van het vakantiegeld ingevolge CAO-II en van de biënnales enerzijds, anderzijds van de uitbreiding van het personeelsbestand met 162,08 VTE's.

De personeelskosten betaald via de instelling zijn tegenover 2009 procentueel opnieuw sterker gestegen (+7,26%) dan de loonkosten betaald via AHOVOS (+2,69%). Er was zelfs een budgetoverschrijding met 0,55% bij de categorie betaald via de instelling. Hogescholen verklaren deze trend door de vele kortlopende – vaak extern gefinancierde - projecten van toegepast onderzoek en maatschappelijke of wetenschappelijke dienstverlening die de laatste jaren aan belang hebben gewonnen en waarin er bij voorkeur of vaak verplicht contractuelen worden geworven.

Hoewel de kosten voor patronale bijdragen voor de contractuele personeelsleden voor de vrije hogescholen een stuk hoger liggen dan wanneer er een tijdelijk statutair personeelslid zou worden geworven, houden veel hogescholen vast aan het werven van contractuelen voor projecten op niet-permanente financieringsbasis. Het belang van flexibiliteit is hier hoger dan het louter financiële aspect.

BEZOLDIGINGSKOSTEN, SOCIALE LASTEN EN PENSIOENEN - Evolutie ten opzichte van JAARREKENING 2009 / BEGROTING 2010								
Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen :	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	relatieve	2010	absolute	relatieve
· ten opzichte van jaarrekening 2009				absolute	relatieve		absolute	relatieve
· ten opzichte van begroting 2010				wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
		(eenheden euro)						
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	648.065.283	+ 20.330.472	+ 3,24 %	651.152.286	- 3.087.002	- 0,47 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOS		552.819.597	567.712.518	+ 14.892.920	+ 2,69 %	571.238.191	- 3.525.673	- 0,62 %
· betaald via de instelling		74.915.214	80.352.766	+ 5.437.552	+ 7,26 %	79.914.095	+ 438.671	+ 0,55 %

4.5.2 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2010: de 2,5%-norm

Artikel 232bis van het hogescholendecreet van 13 juli 1994 zoals gewijzigd via het decreet van 22 juni 2007 bepaalt met ingang van 1 januari 2007 het volgende:

“De afwijking tussen de begrote en de gerealiseerde personeelsformatie, uitgedrukt in geld, bedraagt ten hoogste 2,5 %.

Als de in het eerste lid vermelde afwijking groter is dan 2,5 % voegt het hogeschoolbestuur hiervoor een verantwoording toe bij de jaarrekening. De verantwoording wordt door de regeringscommissaris beoordeeld bij de analyse van de jaarrekening.

Als de regeringscommissaris oordeelt dat er geen redelijke verantwoording is voor de overschrijding van de in het eerste lid vermelde afwijking, dient de commissaris hiertegen een met redenen omkleed bezwaar in bij de Vlaamse Regering.

Indien de Vlaamse Regering dit bezwaar bijtreedt, kan zij als sanctie een deel van de toekomstige werkingsuitkering van de hogeschool inhouden.

Als de Vlaamse Regering van plan is een deel van de werkingsuitkeringen in te houden, deelt zij dit mee aan het hogeschoolbestuur. Het hogeschoolbestuur heeft dertig dagen om zijn bezwaren tegen dit voornemen aan de Vlaamse Regering mee te delen. De Vlaamse Regering neemt na het verstrijken van de termijn van dertig dagen binnen dertig dagen een beslissing en deelt deze binnen zeven dagen aan het hogeschoolbestuur mee.

Het maximale bedrag dat de Vlaamse Regering kan inhouden, wordt berekend door het bedrag van de werkingsuitkeringen, zoals vastgesteld in de jaarrekening, te vermenigvuldigen met het verschil tussen het vastgestelde afwijkingspercentage en het getolereerde afwijkingspercentage, zoals bedoeld in het eerste lid.

De inhouding van de werkingsuitkering kan er niet toe leiden dat het aandeel in de enveloppe voor personeelsaangelegenheden in absolute cijfers kleiner wordt dan wanneer de maatregel niet zou getroffen zijn”.

Hierna wordt deze norm globaal getoetst. Dit geeft een geaggregeerd beeld voor alle hogescholen waarbij er geen rekening gehouden wordt met niet opgenomen begrote reserve loonkosten.

Berekend voor de totale personeelskost bedraagt de afwijking voor 2010 tussen de begrote personeelskost en de gerealiseerde personeelskost 0,47%. Dit betekent dat de voorgeschreven norm van 2,5% globaal ruimschoots werd gerespecteerd. Bij de personeelskosten van de contractuelen werd de begroting bij realisatie met 0,55% overschreden.

Bij de statutaire loonkosten was er een onderbenutting van 0,62% of 3,5 milj. euro. Dit subpercentage situeert zich eveneens ver beneden de 2,5% grens.

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van begroting	codes	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2010	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	648.065.283	651.152.286	- 3.087.002	- 0,47 %
· betaald via het Ministerie van Onderwijs en Vorming - AHOVOS		567.712.518	571.238.191	- 3.525.673	- 0,62 %
· betaald via de instelling		80.352.766	79.914.095	+ 438.671	+ 0,55 %

4.5.3 Begrote en gerealiseerde personeelskosten 2010 per personeelscategorie

Onderstaande tabel geeft een inzicht in de mate waarin de personeelskosten per personeelscategorie geëvolueerd zijn ten opzichte van het vorige boekjaar.

Met uitzondering van de centraal betaalden, is de personeelskost van alle categorieën verder toegenomen in 2010. Hierbij is het relatieve aandeel van de contractuele personeelsleden andere dan gastprofessoren het sterkst gestegen, gevolgd door dat van het statutair administratief personeel. De kost van de gastprofessoren stijgt in gelijke tred met deze van het statutair OP.

De personeelskosten in de onderste lijn van de tabel staan voor deze personeelskosten die niet kunnen worden toegewezen aan één van de bovenvermelde categorieën (o.a. vervoerskosten, ...). In deze categorie is er een daling.

De begrote cijfers voor de gastprofessoren en de andere contractuelen werden bij realisatie licht overschreden. Dit wordt verklaard vanuit de vaststelling dat niet alle projecten zich correct laten begroten. In de loop van elk boekjaar kunnen zich immers steeds onverwachte opportuniteiten aanbieden.

Evolutie bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen : · ten opzichte van jaarrekening 2009 · ten opzichte van begroting 2010	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR10-JR09	JR10-JR09	BG - Boekjaar	JR10-BG10	JR10-BG10
		2009	2010	absolute	relatieve	2010	absolute	relatieve
		(eenheden euro)		wijziging	wijziging	(eenheden euro)	afwijking	afwijking
Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	627.734.812	648.065.283	+ 20.330.472	+ 3,24 %	651.152.286	- 3.087.002	- 0,47 %
· Onderwijzend personeel (exclusief gastprofessoren)		451.684.368	461.063.597	+ 9.379.229	+ 2,08 %	463.304.868	- 2.241.271	- 0,48 %
· Gastprofessoren		18.598.918	18.988.403	+ 389.485	+ 2,09 %	18.958.734	+ 29.669	+ 0,16 %
· Administratief personeel (inclusief opvoedend hulp personeel)		93.624.162	99.371.321	+ 5.747.159	+ 6,14 %	101.353.402	- 1.982.081	- 1,96 %
· Contractueel personeel (exclusief gastprofessoren)		62.804.608	67.625.645	+ 4.821.037	+ 7,68 %	66.929.584	+ 696.061	+ 1,04 %
· Centraal betaald personeel		7.664	6.867	- 797	- 10,40 %	2.932	+ 3.935	+ 134,21 %
· Personeelskosten niet opgenomen in bovenvermelde categorieën		1.015.091	1.009.451	- 5.640	- 0,56 %	602.766	+ 406.685	+ 67,47 %

4.6 Ratio's in verband met de personeelskosten

4.6.1 Geaggregeerde 80-20 ratio 2010

Volgens artikel 232 van het hogescholendecreet mogen “de geraamde bezoldigingskosten - met inbegrip van de mandaatvergoedingen en premies – van de geraamde personeelsformatie, van de contractuele personeelsleden bezoldigd ten laste van de werkingsuitkering en van de plaatsvervangers ... maximaal 5 procent variëren in min of in plus op de norm 80 procent van de jaarlijkse werkingsuitkering”. Afhankelijk van de richting van de afwijking van de 80 % moet de hogeschool bij het opstellen van de begroting een specifieke verantwoording met betrekking tot de personeelsformatie afleggen ten aanzien van de Vlaamse Regering.

- ◆ 80-20 ratio > 85 %: de hogeschool moet samen met de begroting een financieringsplan indienen dat aangeeft op welke wijze en binnen welke termijn zij met de beschikbare reserves de financiële herstructurering zal realiseren (art. 232, § 2);
- ◆ 80-20 ratio < 75 %: de hogeschool moet samen met de begroting een personeelsstructuurplan opstellen om het minimumniveau van 75 % te bereiken (art. 232, § 3). Dit personeelsstructuurplan moet de goedkeuring krijgen van het hogeschoolonderhandelingscomité.

Na het indienen van de jaarrekening is het aangewezen om de begrote norm te toetsen aan de uitvoering ervan.

De regeringscommissarissen hanteerden bij de jaarrekening 2010 twee berekeningswijzen om de 80-20 ratio te bepalen:

- de berekeningswijze zoals vastgelegd in artikel 14, §2 van het besluit van de Vlaamse regering van 21 december 2007 betreffende de begroting en de personeelsformatie voor de hogescholen in de Vlaamse Gemeenschap;
- voormelde berekeningswijze aangevuld in de noemer met de middelen die gegenereerd werden uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoeksmandaten, de zogenaamde defiscaliseringsmiddelen. Deze tweede berekeningswijze houdt rekening met een belangrijke aanvullende bron van inkomsten die besteed kan worden aan de bekostiging van personeel belast met onderzoeksopdrachten. In geval de “traditionele” 80-20 ratio onder druk komt te staan, kan de afweging van de norm met defiscaliseringsmiddelen en van de economische loonkostennorm (zie punt 4.6.4) een bijkomende rol spelen in de beoordeling van een evenwichtige personeelskostenstructuur.

In 2010 bedroeg de geaggregeerde 80-20 ratio exclusief de middelen uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor de onderzoeksmandaten 82,03% tegenover 80,52% in 2009. Sinds 2008 zit de 80-20 ratio opnieuw in stijgende lijn.

De begrote ratio lag nog iets hoger op 82,20% (- 0,17%). De verklaring van de variatie ligt in de vaststelling dat er 0,8 miljoen euro minder middelen verworven werden dan bij de begroting vooropgesteld was wegens desindexering van de hogeschoolenveloppes, gecombineerd met een minderuitgave aan statutaire lonen van 3,6 miljoen euro²⁴. De hogescholen hebben een voorzichtig personeelsbeleid gevoerd in het kader van de door de Vlaamse overheid aangekondigde en uitgevoerde besparingen voor 2010.

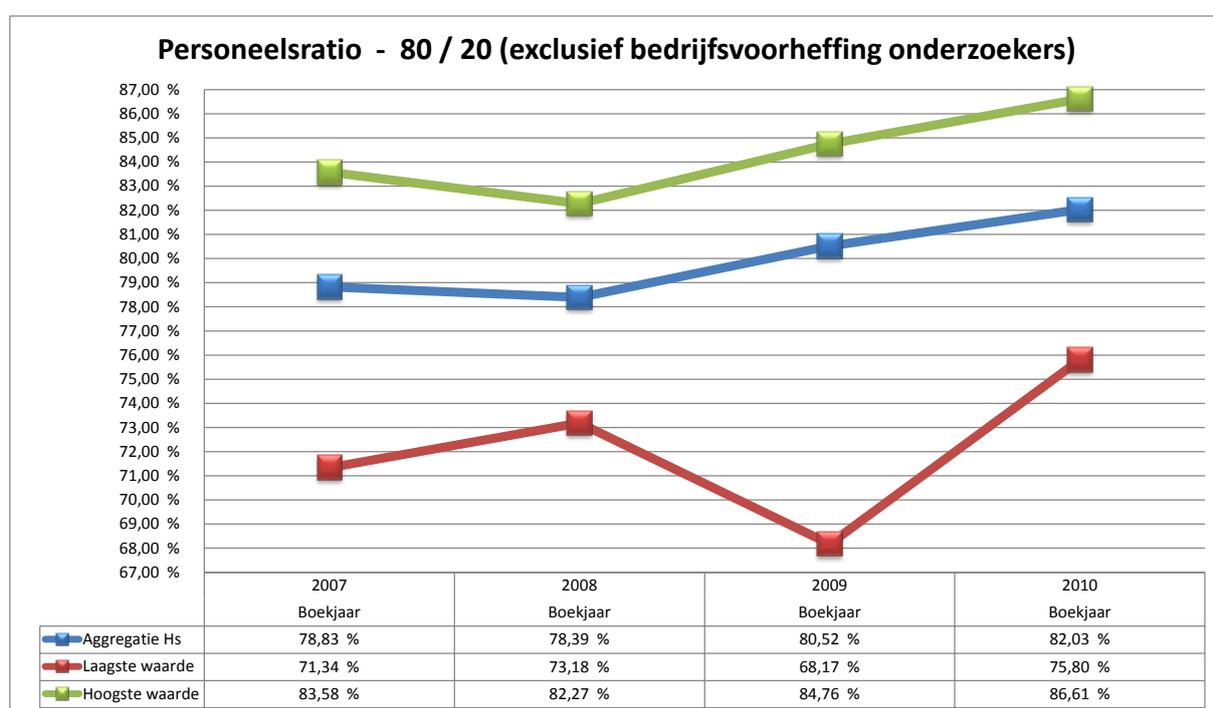
---

²⁴ Voor de berekening van de 80/20 ratio wordt er geen rekening gehouden met de door de HZS betaalde kinderbijslag die wel vervat zit in de personeelskosten betaald via AHOVOS.

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - Evolutie 80 / 20 (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers)

Personeelsratio - 80 / 20 (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2007	2008	2009	2010	2010
Aggregatie Hs	78,83 %	78,39 %	80,52 %	82,03 %	82,20 %
Rekenkundig gemiddelde	78,84 %	78,20 %	79,82 %	81,68 %	82,21 %
Laagste waarde	71,34 %	73,18 %	68,17 %	75,80 %	76,27 %
Hoogste waarde	83,58 %	82,27 %	84,76 %	86,61 %	85,00 %

Grafisch kan de evolutie van de 80-20 ratio exclusief de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers als volgt worden weergegeven:

Personeelsratio - 80 / 20 (aantal hogescholen - % aandeel)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2007	2008	2009	2010	2010
Aantal Hs < 75%	3	3	3	0	0
Aantal Hs > = 75% en < 80%	8	11	6	4	4
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	10	7	13	16	18
Aantal Hs > 85%	0	0	0	2	0
Totaal aantal Hs	21	21	22	22	22

De bovenstaande tabel geeft een overzicht van de hogescholen ingedeeld in een aantal groepen. Voor de eerste maal sinds 2007 werd de 85 %-grens bij de realisatie overschreden door twee hogescholen. Geen van beide hogescholen (HG en KDG) had nochtans een begroting ingediend waarbij de 80-20 ratio de 85% overschreed. Voor het gros van de hogescholen bevindt de 80-20 ratio zich tussen de 80% en de 85%.

De drie hogescholen die in 2009 de ondergrens van 75% niet haalden, zijn er in 2010 in geslaagd om boven deze grens uit te komen. Het is van 2002 geleden dat alle hogescholen boven deze norm uitkwamen.

Wanneer de middelen die vrijgekomen zijn uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing worden meegenomen in de noemer voor de berekening van de 80-20 ratio wordt er een geaggregeerde waarde van 80,42% bekomen²⁵. Voor 2009 gaf deze berekening 79,14%. Ook in deze berekeningen is de 80-20 ratio dus gestegen ten opzichte van 2009.

De vergelijking met de begrote ratio kan niet worden gemaakt aangezien deze alternatieve norm op het ogenblik van het opstellen van de begroting nog niet definitief bepaald was. Deze is er pas in de loop van 2010 gekomen na een vraag vanuit diverse hogescholen en werd dan ook de eerste keer toegepast op de cijfers van de jaarrekening 2009.

Personeelsratio - 80 / 20 (inclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers)	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2009	2010
Aggregatie Hs	79,14 %	80,42 %
Rekenkundig gemiddelde	78,49 %	80,15 %
Laagste waarde	66,89 %	72,99 %
Hoogste waarde	83,19 %	85,10 %

Personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(aantal hogescholen - % aandeel)</i>	2009	2010
Aantal Hs < 75%	4	1
Aantal Hs > = 75% en < 80%	9	8
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	9	12
Aantal Hs > 85%	0	1
Totaal aantal Hs	22	22

Wanneer de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers worden meegeteld in de noemer komt er toch nog 1 hogeschool terecht in de groep van hogescholen die de 75% grens niet haalt, waar alle hogescholen positief scoorden bij de traditionele berekening van de 80-20 ratio.

Het aantal hogescholen met een ratio tussen de 80% en de 85% stijgt met 3. Nog steeds 1 hogeschool (KDG) stijgt bij realisatie boven de 85% grens uit, weze het minimaal (met 0,10%).

²⁵ Het regeringscommissariaat beschikt pas vanaf het boekjaar 2009 over de cijfers rond defiscalisering.

4.6.2 80-20 ratio per hogeschool jaarrekening 2010 – begroting 2010

De tabel op de volgende pagina geeft per hogeschool:

- de “traditionele” 80-20 ratio (zoals vastgelegd in het BVR en exclusief de middelen die vrijgekomen zijn uit de gedeeltelijke vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing)
- de 80-20 ratio met de defiscaliseringsmiddelen voor de onderzoekers verwerkt in de noemer
- de begrote 80-20 ratio²⁶ zonder de middelen uit de bedrijfsvoorheffing onderzoekers

In 7 hogescholen werd een hogere “traditionele” 80-20 ratio gerealiseerd dan gebudgetteerd. De volgende factoren speelden mogelijk een rol:

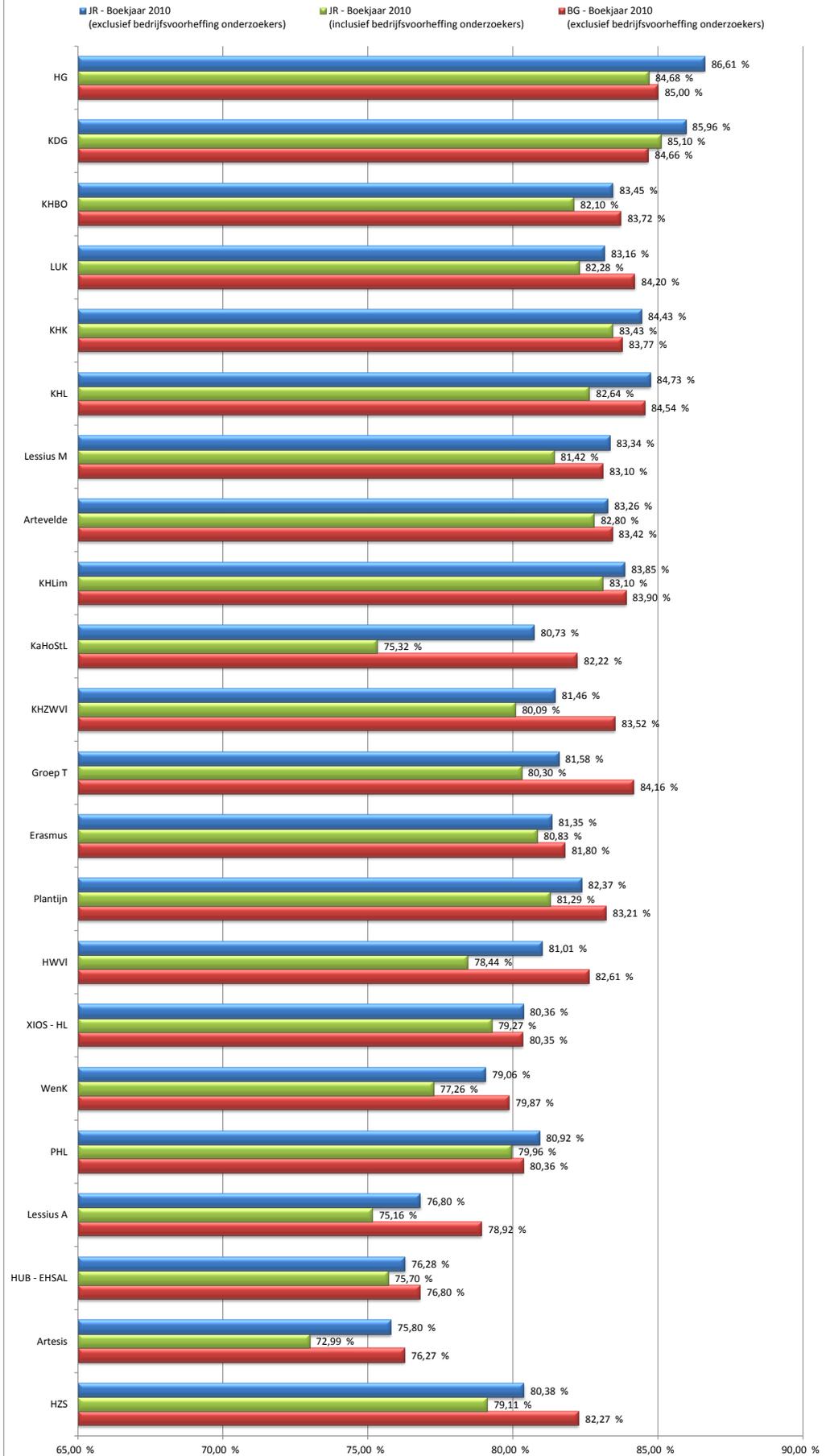
- per 1 oktober 2010 was er een niet geraamde indexsprong
- het aantal begrote statutaire personeelsleden werd bij uitvoering overschreden
- lagere gerealiseerde opbrengsten dan geraamd.

---

²⁶ Pas vanaf de begroting 2011 werden de middelen uit de bedrijfsvoorheffing onderzoekers in de noemer van de 80-20 ratio verwerkt.

Personeelsratio - 80 / 20 Jaarrekening / Begroting

4.6.3 80-20 ratio per hogeschool evolutie 2007 – 2010

Onderstaande tabel bevat het historische overzicht per hogeschool van de gerealiseerde “traditionele” 80-20 ratio in de periode 2007-2010. De onderstaande percentages houden geen rekening in de noemer met de vrijgekomen middelen uit de defiscalisering voor onderzoekers.

PERSONEELSRATIO'S - Lonen - 80 / 20 per hogeschool (exclusief bedrijfsvoorheffing onderzoekers)

Personeelsratio - 80 / 20	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2007	2008	2009	2010	2010
Artevelde	81,33 %	79,19 %	82,33 %	83,26 %	83,42 %
Erasmus	77,96 %	78,91 %	80,12 %	81,35 %	81,80 %
Artesis	71,78 %	73,32 %	74,18 %	75,80 %	76,27 %
HG	77,97 %	80,29 %	84,76 %	86,61 %	85,00 %
LUK	74,51 %	79,98 %	83,03 %	83,16 %	84,20 %
WenK	75,13 %	76,79 %	78,83 %	79,06 %	79,87 %
HWWI	81,77 %	77,82 %	79,46 %	81,01 %	82,61 %
KDG	80,50 %	82,27 %	84,09 %	85,96 %	84,66 %
KHBO	81,06 %	80,53 %	83,17 %	83,45 %	83,72 %
KHK	83,58 %	81,09 %	82,91 %	84,43 %	83,77 %
KHL	81,04 %	80,03 %	82,62 %	84,73 %	84,54 %
KHLim	79,32 %	76,27 %	81,02 %	83,85 %	83,90 %
Lessius M	82,02 %	80,53 %	82,52 %	83,34 %	83,10 %
KaHoStL	80,53 %	80,93 %	80,55 %	80,73 %	82,22 %
KHZWVI	82,49 %	78,03 %	80,50 %	81,46 %	83,52 %
Lessius A	71,34 %	73,61 %	75,34 %	76,80 %	78,92 %
Plantijn	79,45 %	77,35 %	79,78 %	82,37 %	83,21 %
PHL	79,49 %	77,25 %	78,74 %	80,92 %	80,36 %
Groep T	76,45 %	78,64 %	80,28 %	81,58 %	84,16 %
HUB - EHSAL	80,01 %	76,21 %	74,66 %	76,28 %	76,80 %
XIOS - HL	77,84 %	73,18 %	79,06 %	80,36 %	80,35 %
HZS			68,17 %	80,38 %	82,27 %
Aggregatie Hs	78,83 %	78,39 %	80,52 %	82,03 %	82,20 %
Rekenkundig gemiddelde	78,84 %	78,20 %	79,82 %	81,68 %	82,21 %
Laagste waarde	71,34 %	73,18 %	68,17 %	75,80 %	76,27 %
Hoogste waarde	83,58 %	82,27 %	84,76 %	86,61 %	85,00 %

4.6.4 Economische loonnorm per hogeschool jaarrekening 2010 – begroting 2010

In de loop van 2008 ontwikkelde het regeringscommissariaat een nieuwe ratio die moet toelaten om een bijkomend inzicht te verkrijgen in de evolutie van de totale personeelskosten, genaamd “de economische loonnorm”. In deze ratio wordt de totale werkelijke loonlast²⁷, zowel statutaire als contractuele loonkosten, geplaatst ten opzichte van de gecorrigeerde bedrijfsopbrengsten. Dit betekent dat de loonlast wordt vergeleken met alle bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed.

De berekening gebeurt als volgt:

Teller		
	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62
	- Bevallingsverlof	700070
	- Compenserende bedragen ter vermindering van de loonkost	738
	- Terugbetaling arbeidsongevallen	740000
	- Recuperatie woon-werkverkeer	740100
	- Recuperatie loonkost	744

Noemer		
	Omzet	70
	- Bevallingsverlof	700070
	- Opbrengsten uit onderwijsactiviteiten en verkoop	702
	+ Subsidies	736
	- In resultaatname kapitaalsubsidies (prorata afschrijvingen)	7360
	- Toelagen voor eigenaarsonderhoud (VAH's)	736500
	+ Andere bedrijfsopbrengsten	74
	- Terugbetaling arbeidsongevallen	740000
	- Recuperatie woon-werkverkeer	740100
	- Recuperatie doorgerekende kosten aan derden	743
	- Recuperatie loonkost	744
	- Recuperatie van de vzw Stuvo (exclusief personeelskosten)	745

De geaggregeerde waarde van deze ratio voor 2010 bedroeg 77,83% en is met 0,77% gestegen ten opzichte van 2009.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2008	2009	2010	2010
Aggregatie Hs	74,73 %	77,06 %	77,83 %	79,30 %
Rekenkundig gemiddelde	74,19 %	76,25 %	76,71 %	78,46 %
Laagste waarde	68,78 %	68,32 %	68,88 %	71,68 %
Hoogste waarde	79,35 %	83,34 %	86,68 %	86,79 %

6 hogescholen scoren onder de 75%. Eén hogeschool heeft een economische loonnorm die boven de 85% ligt. Bij 12 van de 22 hogescholen ligt deze norm tussen de 80% en de 85%.

²⁷ Om de “werkelijke” loonlast te kennen worden de gerecupereerde loonkosten in mindering gebracht.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(aantal hogescholen - % aandeel)</i>	2008	2009	2010	2010
Aantal Hs < 75%	13	7	6	5
Aantal Hs > = 75% en < 80%	8	12	12	12
Aantal Hs > = 80% en < = 85%	0	3	3	3
Aantal Hs > 85%	0	0	1	2
Totaal aantal Hs	21	22	22	22

4.6.5 Economische loonnorm norm per hogeschool evolutie 2009 – 2010

Ook voor deze norm zou de 80% grens de maatstaf kunnen vormen als maximale bestedingsgrens. De hogescholen dienen er immers op toe te zien dat er van de aan te wenden werkingsmiddelen nog voldoende overblijft om aan werking en investeringen te besteden. Hierna volgt een tabel met de gegevens van jaarrekening 2008 tot jaarrekening 2010 per hogeschool. De gerealiseerde norm in de jaarrekening 2010 wordt ook nog eens vergeleken met de begrote norm.

Personeelsratio - Economische loonnorm	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
	2008	2009	2010	2010
Artevelde	73,79 %	75,02 %	76,77 %	77,49 %
Erasmus	72,16 %	79,11 %	78,55 %	78,74 %
Artesis	76,48 %	76,20 %	77,52 %	80,59 %
HG	79,12 %	83,34 %	86,68 %	85,50 %
LUK	75,51 %	76,57 %	78,17 %	78,35 %
WenK	73,82 %	76,18 %	75,74 %	78,48 %
HWVI	74,05 %	74,79 %	76,52 %	79,05 %
KDG	79,35 %	81,33 %	82,17 %	83,39 %
KHBO	69,61 %	77,87 %	72,20 %	74,30 %
KHK	76,73 %	79,18 %	80,38 %	80,86 %
KHL	74,22 %	76,33 %	76,70 %	79,23 %
KHLim	73,29 %	76,63 %	78,04 %	79,13 %
Lessius M	76,93 %	77,90 %	77,46 %	79,70 %
KaHoStL	69,91 %	71,89 %	71,61 %	74,43 %
KHZWVI	73,79 %	74,71 %	75,33 %	77,83 %
Lessius A	72,08 %	73,12 %	74,38 %	77,20 %
Plantijn	79,31 %	82,19 %	82,55 %	86,79 %
PHL	75,74 %	79,24 %	79,12 %	79,64 %
Groep T	71,71 %	68,32 %	71,86 %	71,72 %
HUB - EHSAL	68,78 %	69,75 %	69,18 %	71,68 %
XIOS - HL	71,55 %	77,56 %	77,85 %	78,98 %
HZS		70,14 %	68,88 %	73,10 %
Aggregatie Hs	74,73 %	77,06 %	77,83 %	79,30 %
Rekenkundig gemiddelde	74,19 %	76,25 %	76,71 %	78,46 %
Laagste waarde	68,78 %	68,32 %	68,88 %	71,68 %
Hoogste waarde	79,35 %	83,34 %	86,68 %	86,79 %

De geaggregeerde waarde ligt op een zeer aanvaardbaar niveau. 1 hogeschool overschrijdt de 80% als norm in sterke mate.

4.6.6 Verzamelde personeelsratio's per hogeschool jaarrekening 2008-2010

Hieronder worden alle belangrijke ratio's in verband met de personeelskosten van de hogescholen geaggregeerd verzameld in één overzicht. Ook het rekenkundig gemiddelde en de laagste en hoogste waarde per ratio worden meegegeven. De correcties in teller en noemer, voor zover het om bezoldigingskosten gaat, betreffen de recuperatie van bevallingsverloven, arbeidsongevallen en detacheringen. De 80-20 ratio is de "traditionele" ratio waarbij de noemer geen rekening houdt met de middelen die vrijgekomen zijn uit de recuperatie van de bedrijfsvoorheffing voor de onderzoekers. Deze ratio werd hiervoor reeds uitvoerig besproken.

Ratio 2 geeft ook een vorm van economische loonkostenratio, maar is niet zo richtinggevend als de economische loonkostenratio die als laatste in de tabel wordt weergegeven en hierboven werd besproken.

PERSONEELSRATIO'S - Lonen				JR - Boekjaar 2010 - hogescholen					
Personeelsratio's - Lonen (teller en noemer in eenheden euro)				JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	rekenkundig gemiddelde	laagste waarde	hoogste waarde
Officiële personeelsratio 80 / 20				78,39 %	80,52 %	82,03 %	81,68 %	75,80 %	86,61 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen betaald via AHOVOS (gecorrigeerd)			511.144.511	543.055.422	557.143.941			
N	Werkingsuitkeringen (gecorrigeerd)			652.035.459	674.428.317	679.208.655			
Personeelsratio 2				71,55 %	73,73 %	74,24 %	73,31 %	66,35 %	82,98 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
N	Bedrijfsopbrengsten (gecorrigeerd)			802.521.832	836.330.043	857.922.530			
Personeelsratio 3				89,02 %	88,09 %	87,57 %	88,51 %	78,85 %	96,45 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen betaald via AHOVOS (gecorrigeerd)			511.144.511	543.132.331	557.740.926			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
Personeelsratio 4				81,53 %	83,01 %	84,32 %	83,25 %	73,50 %	95,23 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
N	Werkingsuitkeringen (gecorrigeerd) + Studiegelden en inschrijvingsgelden			704.269.337	742.766.663	755.312.722			
Personeelsratio 5				74,46 %	74,85 %	74,35 %	73,65 %	67,38 %	79,11 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
N	Bedrijfskosten (gecorrigeerd)			771.145.325	823.757.524	856.601.095			
Personeelsratio 6				120,94 %	132,28 %	128,61 %	126,00 %	34,16 %	226,25 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen betaald via de instelling			63.046.575	74.880.650	80.352.766			
N	Studiegelden en inschrijvingsgelden			52.129.779	56.608.272	62.475.719			
Personeelsratio 7				73,94 %	72,16 %	71,32 %	71,88 %	61,01 %	81,07 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen OP (gecorrigeerd)			424.532.005	444.916.253	454.212.974			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
Personeelsratio 8				79,35 %	79,01 %	78,40 %	78,69 %	65,50 %	88,18 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen OP + Gastprofs + OND + WMD (gecorrigeerd)			455.613.919	487.199.189	499.344.797			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
Personeelsratio 9				3,39 %	4,01 %	4,01 %	3,98 %	0,11 %	11,15 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen gastprofs			14.890.976	18.598.918	18.988.403			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen OP + Gastprofs (gecorrigeerd)			439.422.981	463.515.171	473.201.377			
Personeelsratio 10				28,57 %	32,86 %	30,39 %	33,58 %	0,75 %	142,35 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen gastprofs			14.890.976	18.598.918	18.988.403			
N	Studiegelden en inschrijvingsgelden			52.129.779	56.608.272	62.475.719			
Personeelsratio 11				12,75 %	13,36 %	13,93 %	14,21 %	6,19 %	29,11 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen ATP (gecorrigeerd)			73.226.460	82.373.010	88.742.120			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
Personeelsratio 12				14,30 %	14,48 %	14,93 %	15,30 %	7,48 %	30,90 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen ATP + Administratie en OHP (gecorrigeerd)			82.081.530	89.289.281	95.059.027			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
Personeelsratio 13				20,50 %	20,83 %	21,44 %	21,19 %	11,82 %	32,85 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen ATP + Administratief en OHP + CAP + CTP + ARB (gecorrigeerd)			117.706.394	128.409.871	136.541.251			
N	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			574.191.086	616.597.252	636.902.366			
Personeelsratio 'economische loonnorm'				74,73 %	77,06 %	77,83 %	76,71 %	0,00 %	86,68 %
T	Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen (gecorrigeerd)			557.697.531	597.134.181	613.346.249			
N	Bedrijfsopbrengsten (gecorrigeerd)			746.278.929	774.885.329	788.075.339			

Personeelsratio 3 toont dat er in 2010 een kleiner aandeel van de bezoldigingskosten via AHOVOS werd betaald. De afwijking tussen de hoogste en laagste waarde is zeer hoog: er zijn dus hogescholen die verhoudingsgewijs meer inzetten op contractueel personeel dan andere hogescholen.

Het belang van de bezoldigingskosten in de totale bedrijfskosten is licht gedaald (personeelsratio 5). Geaggregeerd volstaan alle studiegelden niet om de loonkosten te dragen van de contractuele personeelsleden (personeelsratio 6).

Het statutaire OP neemt 71,32% van de loonkosten in (ratio 7), het aandeel van het volledige OP in de loonkosten bedraagt 78,40% (ratio 8). Het statutaire ATP neemt 13,93% van de loonkosten in (ratio 11). Het aandeel van het ATP als personeelscategorie in de loonkosten bedraagt 21,44% (ratio 13).

Op het geaggregeerde niveau volstaat het studiegeld ruimschoots om de kosten voor gastprofessoren te dragen. Deze kosten nemen 30,39% van het studiegeld in (ratio 10).

4.7 Controlepercentages in verband met de personeelsformatie van het OP, benoemingspercentage OP en ATP per hogeschool (bezetting) en geaggregeerde benoemingsgegevens OP en ATP (tewerkstelling)

4.7.1 Geaggregeerde controlepercentages personeelsformatie OP (bezetting)

Artikel 231 van het hogescholendecreet legt bepaalde contingenten op die in acht moeten genomen worden bij het opstellen van de begrote personeelsformatie op het niveau van de bezetting (aantal titularissen). Deze maximale percentages zijn de volgende:

- het aantal betrekkingen van hoofdpraktijklector en hoofdlector samen bedraagt ten hoogste 20% van het aantal betrekkingen van praktijklector, hoofdpraktijklector, lector en hoofdlector samen;
- het aantal betrekkingen van het assisterend personeel bedraagt ten minste 30% van het aantal betrekkingen van assistent, doctor-assistent, werkleider, docent, hoofddocent, hoogleraar en gewoon hoogleraar samen verbonden aan de basis-opleidingen van twee cycli;
- het aantal vastbenoemde personeelsleden, uitgedrukt in voltijdse eenheden, bedraagt ten hoogste 72% van het aantal leden van het onderwijzend personeel uitgedrukt in voltijdse eenheden. Hierbij wordt de bevordering of amtswijziging van een reeds in de hogeschool benoemd personeelslid niet beschouwd als een nieuwe benoeming;
- het totaal aantal gastprofessoren bedraagt ten hoogste 10% van de formatie van het onderwijzend personeel. Dit geldt niet met betrekking tot het aantal gastprofessoren in de studiegebieden audiovisuele en beeldende kunst, en muziek en dramatische kunst.

Het is aangewezen om achteraf na te gaan of de hogescholen zich bij de uitvoering van de personeelsformatie gehouden hebben aan de decretale normen met het oog op de controle van het getrouwe beeld van de begrote personeelsbezetting.

In onderstaande tabel worden de decretale controlepercentages berekend op basis van de geaggregeerde personeelsformatie op het niveau van de bezetting. Er wordt tevens vermeld op hoeveel hogescholen de norm van toepassing was en hoeveel hogescholen de norm overschreden hebben.

DECRETALE PROCENTNORMEN - Onderwijzend personeel					JR - Boekjaar 2010 - hogescholen					
Decretale procentnormen - Onderwijzend personeel			HD	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	norm van toepassing in (*)	laagste waarde (**)	hoogste waarde	norm overschreden in
-	Hoofdpraktijklector + hoofdlector	maximum 20% van groep 1	art. 231	5,52 %	5,93 %	5,83 %	21 Hs	0,98 %	15,33 %	0 Hs
-	Praktijkassistent studiegebied MDK en ABK	maximum 50% van groep 2 studiegebied MDK en ABK	art. 104	17,99 %	18,58 %	18,69 %	7 Hs	5,28 %	40,14 %	0 Hs
-	Praktijkassistent andere studiegebieden	maximum 30% van groep 2 andere studiegebieden	art. 104	10,15 %	10,32 %	9,73 %	14 Hs	2,71 %	26,12 %	0 Hs
-	Assistent	maximum 25% benoemden	art. 122, § 2	40,55 %	39,13 %	38,80 %	19 Hs	18,25 %	73,07 %	16 Hs
-	Groep 2	minimum 30% van groep 2 + 3 (2 cycli)	art. 231	54,09 %	54,25 %	53,41 %	19 Hs	36,12 %	74,62 %	0 Hs
-	Benoemden onderwijzend personeel	maximum 72%	art. 231	64,80 %	64,04 %	64,31 %	22 Hs	47,77 %	70,50 %	0 Hs
-	Praktijklector kinesitherapie + lector kinesitherapie	maximum 25% van totale bezetting opleiding kine	art. 339, § 1	1,28 %	1,40 %	2,29 %	3 Hs	0,45 %	3,50 %	0 Hs
-	Gastprofessoren andere studiegebieden	maximum 10% totaal OP	art. 231	2,74 %	2,94 %	3,42 %	22 Hs	0,47 %	9,51 %	0 Hs

groep 1 = lector + hoofdlector + praktijklector + hoofdpraktijklector
 groep 2 = assistent + praktijkassistent + doctor-assistent + werkleider
 groep 3 = docent + hoofddocent + hoogleraar + gewoon hoogleraar
 (*) norm van toepassing en verschillend van 0,00 %
 (**) laagste waarde verschillend van 0,00 %

Nog steeds werden er niet in alle hogescholen bevorderingsambten in groep 1 toegekend. Zowel in 2009 als in 2010 was dit in één hogeschool nog niet het geval. Overal werd de betreffende maximumnorm gerespecteerd.

Het percentage benoemde assistenten is licht afgenomen ten opzichte van 2009. Gelet op de historische context en de steeds opnieuw aangroeiende afwijkingsmogelijkheden om alsnog benoemingen in deze categorie mogelijk te maken in afwijking van de decretale norm, zal de vooropgestelde maximale grens van 25% nog niet meteen worden gehaald. Er zijn nog 16 hogescholen die deze norm niet halen.

Geen enkele hogeschool heeft de normen rond de beperking voor praktijkassistenten in de kunststudiegebieden en in de niet kunstgerelateerde studiegebieden bij uitvoering overschreden.

Alle 22 hogescholen hebben in 2010 gastprofessoren geëngageerd. De hoogste waarde voor de niet aan de kunsten gerelateerde studiegebieden (9,51%) bevindt zich nog onder het maximum van 10%.

Het aantal vastbenoemde OP-leden mag maximaal 72% van het aantal OP-leden bedragen. Er is geen enkele hogeschool die dit maximum in 2010 gehaald heeft. Er zijn dus ook geen overschrijdingen. Het geaggregeerde benoemingspercentage bedraagt 64,31%. De hogescholen benutten de benoemingsmogelijkheden niet volledig hoewel er een vermindering van de patronale lasten aan verbonden is. Dit wijst erop dat de hogescholen eerder voor een flexibele marge in het personeelsbeleid kiezen dan voor het financiële voordeel. De laagste waarde bevindt zich zelfs onder de 50%, namelijk op 47,77%. De hoogste waarde bedraagt 70,50%.

In detail voor alle hogescholen geeft de berekening van de controlepercentages op de gerealiseerde OP-bezetting de volgende resultaten:

DECRETALE PROCENTNORMEN - Onderwijzend personeel per hogeschool - Boekjaar 2010

	norm 1	norm 2	norm 3	norm 4	norm 5	norm 6	norm 7	norm 8
Artevelde	3,17 %	NVT	14,83 %	23,58 %	74,62 %	66,17 %	0,45 %	0,47 %
Erasmus	10,59 %	26,51 %	10,71 %	41,53 %	36,12 %	69,18 %	NVT	4,08 %
Artesis	1,37 %	9,12 %	6,61 %	38,03 %	59,28 %	55,91 %	3,14 %	3,73 %
HG	14,32 %	29,02 %	13,42 %	27,10 %	59,33 %	60,61 %	NVT	2,28 %
LUK	0,00 %	10,03 %	12,45 %	20,68 %	36,92 %	47,77 %	NVT	2,79 %
WenK	7,47 %	21,24 %	22,72 %	39,69 %	52,94 %	60,75 %	NVT	2,03 %
HWVI	9,98 %	NVT	2,71 %	32,68 %	57,46 %	68,51 %	NVT	7,96 %
KDG	3,65 %	5,28 %	0,00 %	68,85 %	58,86 %	70,39 %	NVT	2,72 %
KHBO	3,41 %	NVT	8,49 %	44,48 %	61,49 %	65,93 %	NVT	6,44 %
KHK	7,42 %	NVT	0,00 %	73,07 %	53,96 %	69,39 %	NVT	1,77 %
KHL	5,54 %	NVT	NVT	NVT	NVT	67,52 %	NVT	2,21 %
KHLim	3,78 %	0,00 %	0,00 %	60,24 %	57,08 %	70,50 %	NVT	3,20 %
Lessius M	1,96 %	NVT	12,85 %	32,23 %	64,56 %	68,27 %	NVT	2,82 %
KaHoStL	7,93 %	NVT	3,84 %	34,90 %	48,84 %	70,39 %	NVT	5,70 %
KHZWVI	1,55 %	NVT	NVT	NVT	NVT	59,61 %	NVT	3,66 %
Lessius A	12,93 %	NVT	5,97 %	51,33 %	44,98 %	49,20 %	NVT	3,18 %
Plantijn	3,68 %	NVT	NVT	NVT	NVT	67,02 %	NVT	9,51 %
PHL	0,98 %	40,14 %	26,12 %	32,70 %	60,84 %	65,08 %	3,50 %	0,62 %
Groep T	3,40 %	NVT	15,12 %	34,86 %	46,89 %	54,75 %	NVT	8,89 %
HUB - EHSAL	8,56 %	NVT	5,17 %	51,91 %	41,62 %	62,06 %	NVT	5,80 %
XIOS - HL	6,61 %	NVT	0,00 %	27,65 %	70,66 %	68,00 %	NVT	3,86 %
HZS	15,33 %	NVT	0,00 %	18,25 %	49,76 %	53,60 %	NVT	3,71 %
Aggregatie Hs	5,83 %	18,69 %	9,73 %	38,80 %	53,41 %	64,31 %	2,29 %	3,42 %
Rekenkundig gemiddelde	6,07 %	17,67 %	8,47 %	39,67 %	54,54 %	63,21 %	2,36 %	3,97 %
Laagste waarde (*)	0,98 %	5,28 %	2,71 %	18,25 %	36,12 %	47,77 %	0,45 %	0,47 %
Hoogste waarde	15,33 %	40,14 %	26,12 %	73,07 %	74,62 %	70,50 %	3,50 %	9,51 %
aantal Hs norm "0,00 %"	1 Hs	1 Hs	5 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs
aantal Hs norm "NVT"	0 Hs	14 Hs	3 Hs	3 Hs	3 Hs	0 Hs	19 Hs	0 Hs
aantal Hs norm "overschreden"	0 Hs	0 Hs	0 Hs	16 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs	0 Hs

1. Hoofdpraktijklector + hoofdlector	maximum 20% van groep 1
2. Praktijkassistent studiegebied MDK en ABK	maximum 50% van groep 2 studiegebied MDK en ABK
3. Praktijkassistent andere studiegebieden	maximum 30% van groep 2 andere studiegebieden
4. Assistent	maximum 25% benoemden
5. Groep 2	minimum 30% van groep 2 + 3 (2 cycli)
6. Benoemden onderwijzend personeel	maximum 72%
7. Praktijklector kinesitherapie + lector kinesitherapie	maximum 25% van totale bezetting opleiding kine
8. Gastprofessoren andere studiegebieden	maximum 10% totaal OP

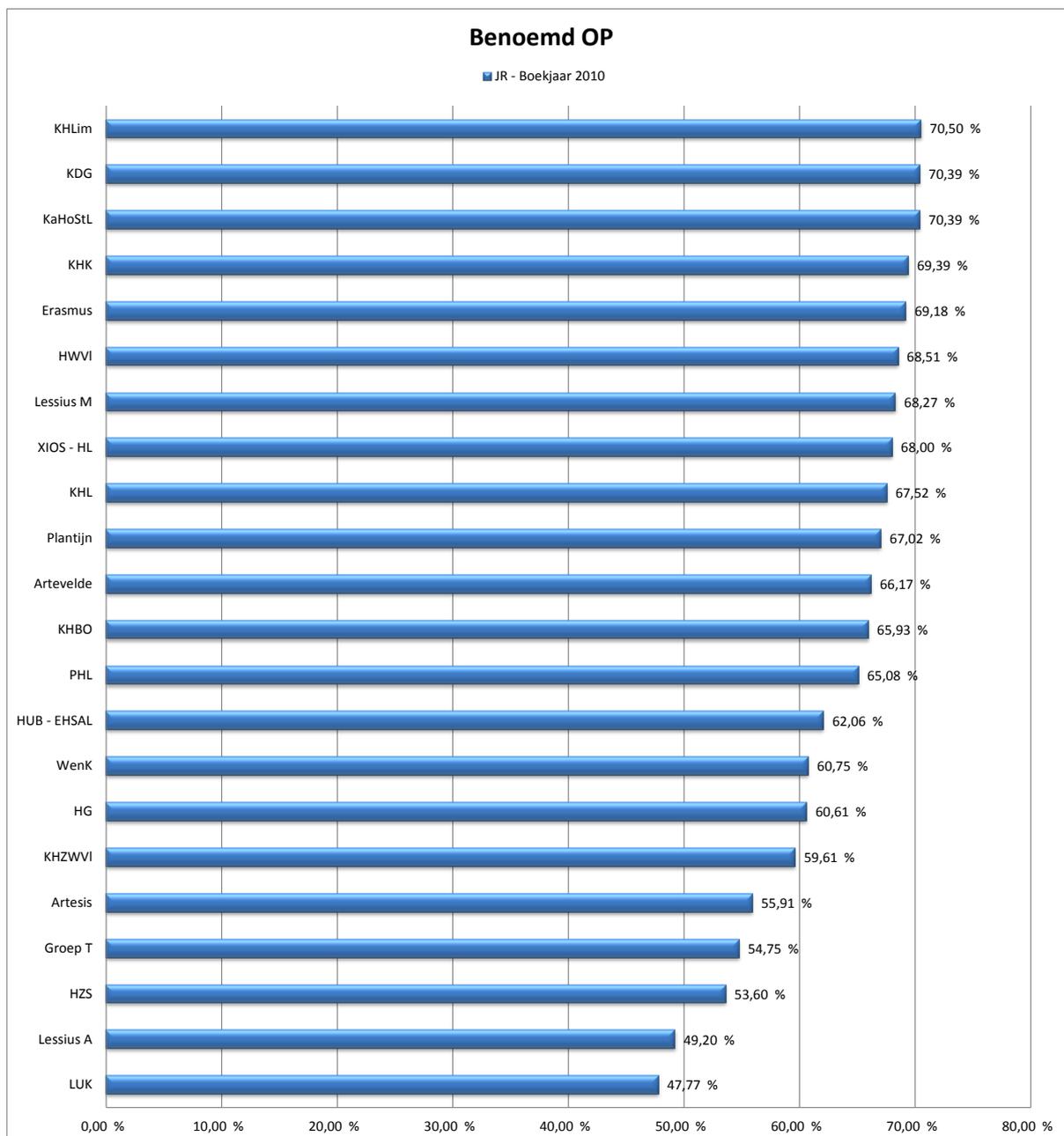
groep 1 = lector + hoofdlector + praktijklector + hoofdpraktijk lector
 groep 2 = assistent + praktijkassistent + doctor-assistent + werkleider
 groep 3 = docent + hoofddocent + hoogleraar + gewoon hoogleraar
 NVT = niet van toepassing

(*) Laagste waarde verschillend van 0,00 %

4.7.2 Procentueel aandeel benoemde personeelsleden OP per hogeschool (bezetting)

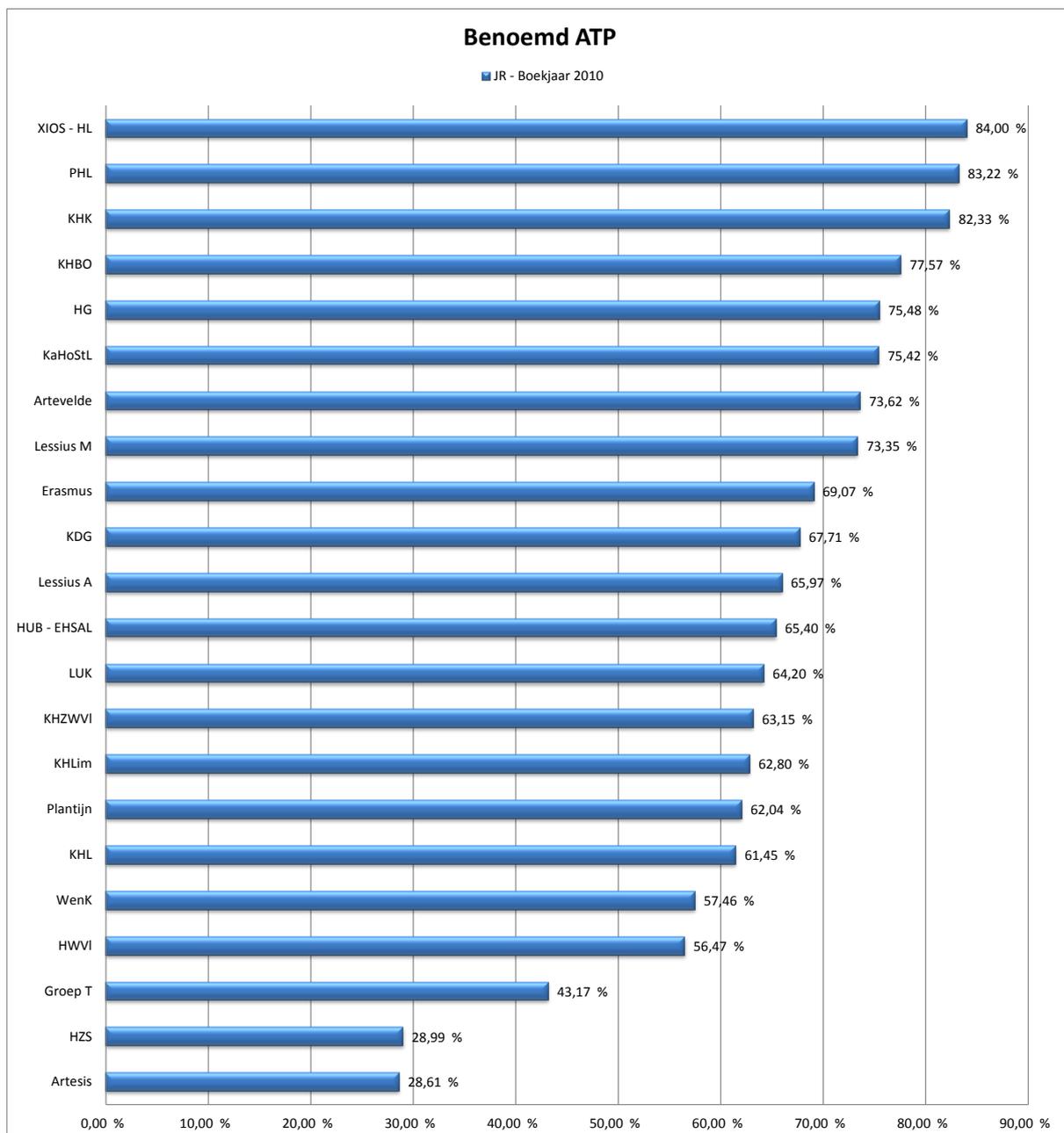
De benoeming blijft een belangrijke stap in de loopbaan van een personeelslid. Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal benoemde OP-leden maximaal 72% van het totaal aantal leden van het OP op het niveau van de bezetting mag bedragen. Hierna volgt een overzicht van het benoemingspercentage OP van elke hogeschool in 2010 gerangschikt van hoog naar laag. Het verschil tussen de hoogste en laagste waarde is significant.

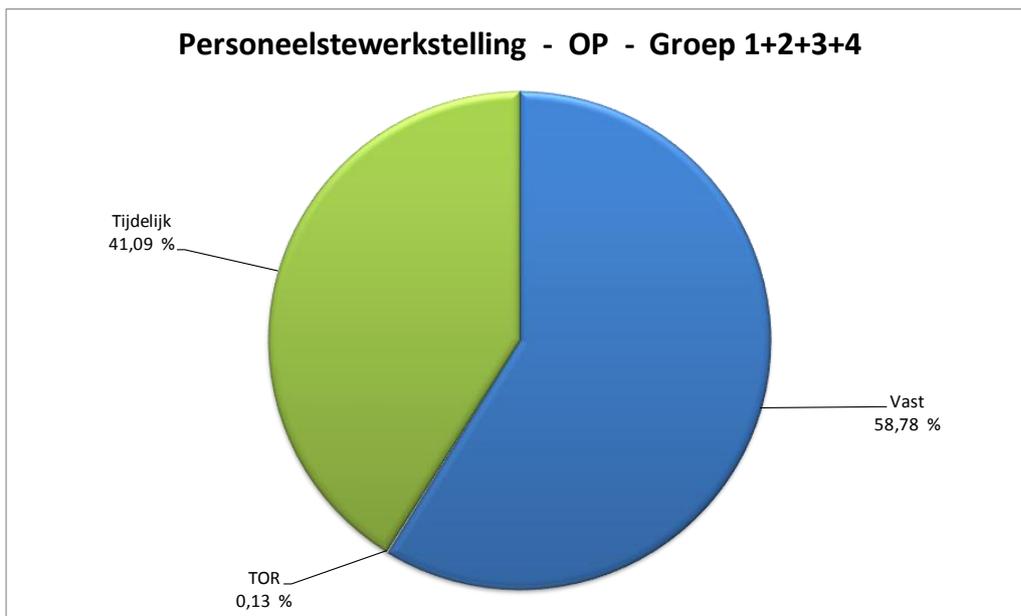
4.7.3 Procentueel aandeel benoemde personeelsleden ATP per hogeschool (bezetting)

Voor het ATP legt het hogescholendecreet geen maximale benoemingsgrens op. Nochtans kiezen veel hogescholen in samenspraak met het HOC ervoor om voor de eigen instelling ook voor het ATP een contingent vast te leggen zodat er een evenwicht is met het OP-kader en er nog een flexibel personeelsbeleid mogelijk blijft. Hierna volgt een overzicht van het benoemingspercentage ATP van elke hogeschool in 2010 gerangschikt van hoog naar laag.

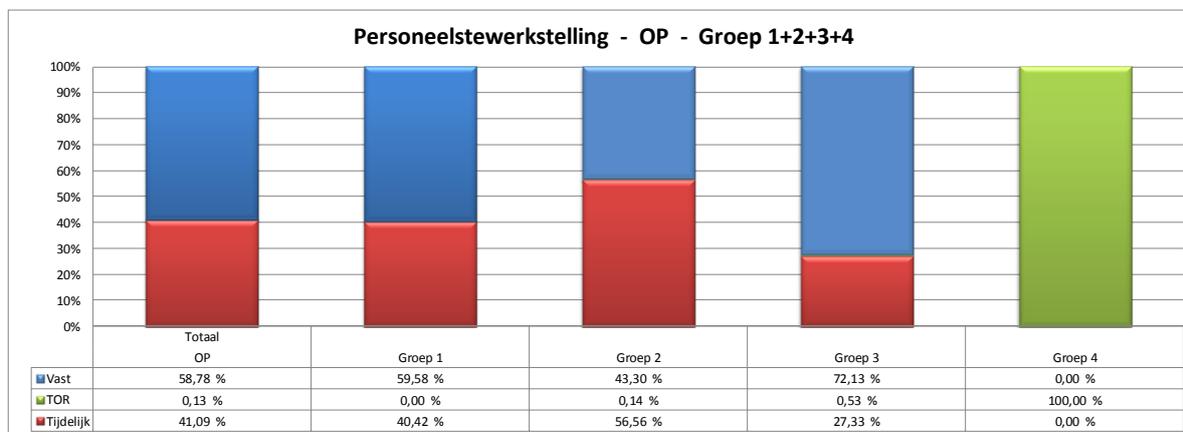

4.7.4 Statutair onderwijzend personeel: geaggregeerd aantal benoemingen per groep en per soort ambt (tewerkstelling)

De verdeling van het aantal benoemingen over de groepen van ambten op het niveau van de tewerkstelling geeft het onderstaande beeld.

58,7% van alle OP'ers op het niveau van de tewerkstelling waren benoemd in 2010. Nog slechts 0,13% van de OP'ers fungeerde in het bijzonder statuut van tijdelijke met overgangsrecht (TOR)²⁸. Het geaggregeerde percentage op het niveau van de bezetting (64,31%) ligt hoger omdat alle titularissen op de personeelsformatie bij de berekening in aanmerking worden genomen, en niet enkel de effectief tewerkgestelde personeelsleden.

In groep 3 is het hoogste aantal benoemden terug te vinden (72,13%) op het niveau van de tewerkstelling. In groep 1 zijn er 13% minder VTE's benoemd. Met groep 2 kan er niet echt vergeleken worden rekening houdend met de decretale beperking van de benoeming voor assistenten²⁹ en het feit dat het ambt van doctor-assistent steeds van tijdelijke aard is.

De berekening van het relatieve aandeel van het aantal benoemden en tijdelijken per ambt per groep geeft het volgende beeld.

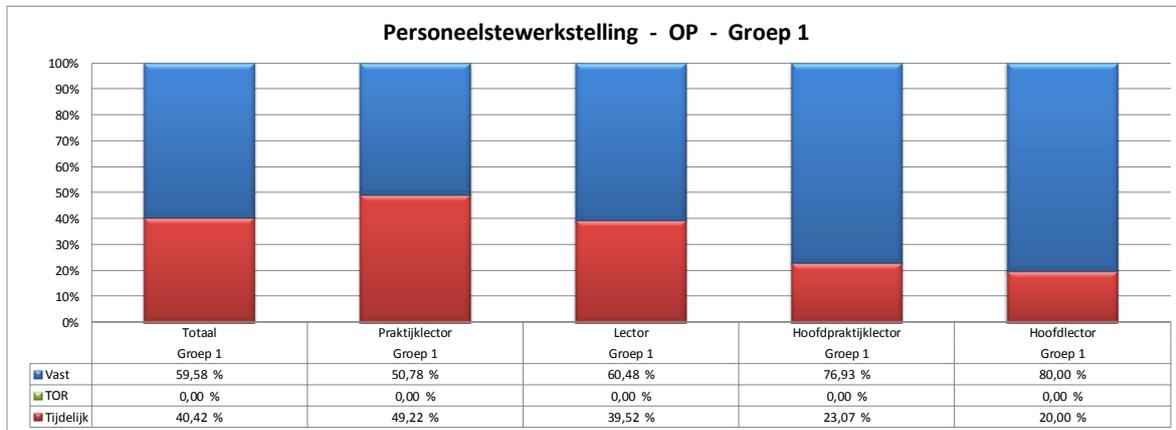
²⁸ Met toepassing van artikel 307quater en artikel 318 van het hogescholendecreet

²⁹ Ingevolge artikel 122, §2 van het hogescholendecreet kan ten hoogste 25% van het aantal assistenten worden benoemd. Art. 231ter en 231quater voorzien op deze normen echter afwijkingsmogelijkheden

Groep 1

Binnen groep 1 vinden we het grootste relatieve aandeel van benoemden nog steeds terug bij de bevorderingsambten (hoofdpraktijklector en hoofdlector).

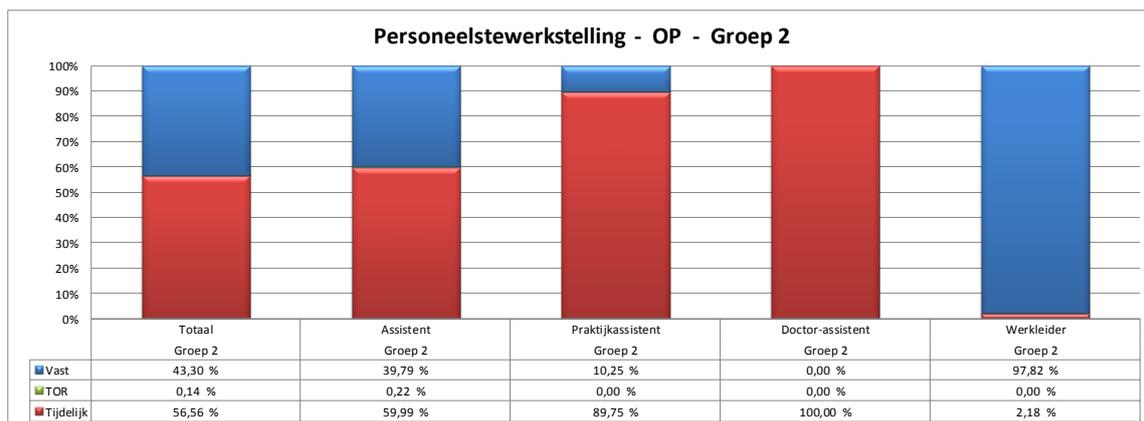
Opmerkelijk is ook het grote verschil tussen de categorie van praktijklector en lector: er zijn bijna 10% meer lectoren benoemd dan praktijklectoren.

Groep 2

Hoewel het hogescholendecreet een contingent heeft bepaald voor het aandeel benoemde assistenten van maximaal 25%³⁰ op het niveau van de bezetting, bedraagt het huidige benoemingspercentage van de assistenten (met inbegrip van de praktijkassistenten) 34,80% op het niveau van de tewerkstelling. Dit is het enerzijds het gevolg van de historische toestand op 1 januari 1996³¹ en van diverse afwijkingsmogelijkheden tot benoeming voor assistenten met een lange dienststaat en anderzijds van een daling in absolute cijfers van het aantal assistenten in 2010.

Bijna alle ambten van werkleider worden ingenomen door benoemde personeelsleden. Dit is vrij logisch aangezien dit ambt slechts door bevordering of ambtswijziging kan worden ingenomen.

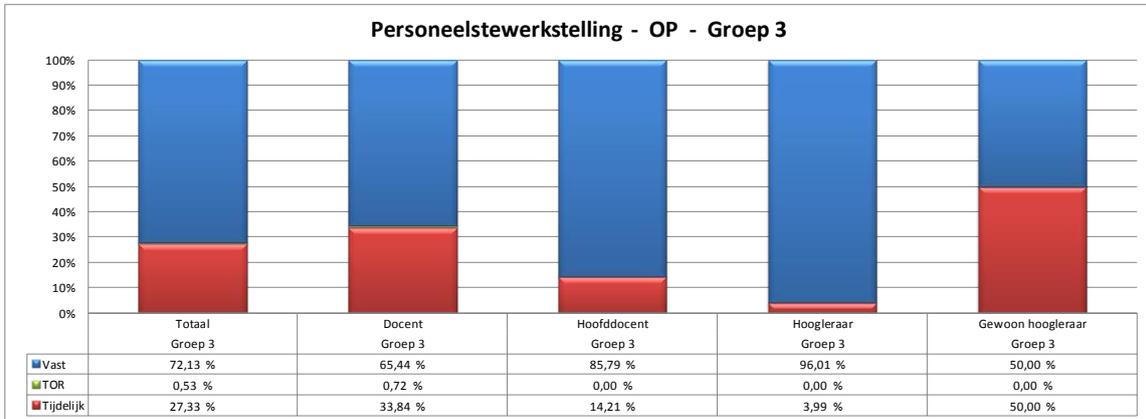

³⁰ Berekening op basis van personeelsbezetting.

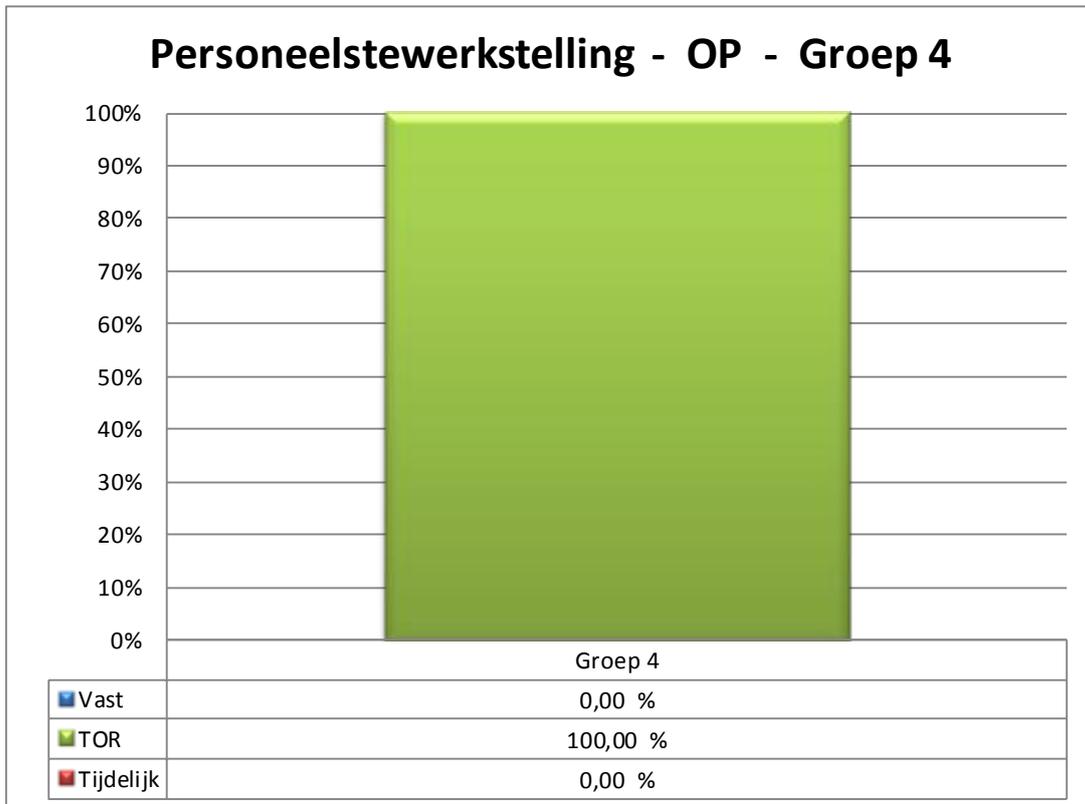
³¹ Dit is de ingangsdatum van de rechtspositieregeling vervat in het hogescholendecreet.

Groep 3

Het ambt van hoogleraar telt procentueel het hoogste aantal benoemingen binnen deze groep op het niveau van de tewerkstelling. Bij het bevorderingsambt van hoofddocent zijn er meer benoemden dan bij het ambt van docent. Dergelijke trend was ook zichtbaar binnen groep 1: het merendeel van de personeelsleden die een bevorderingsambt bekleden, zijn reeds benoemd in de hogeschool.

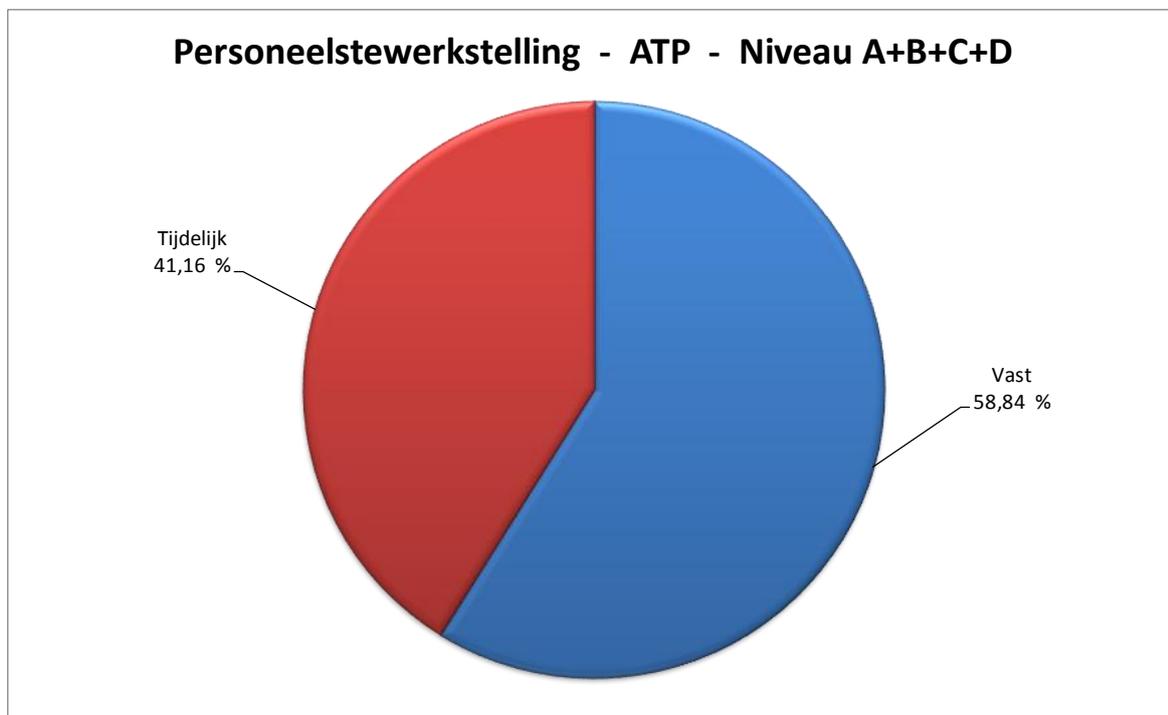

Groep 4 kent geen benoemden aangezien het niet mogelijk is om te benoemen in het ambt van lesgever op persoonlijke titel.

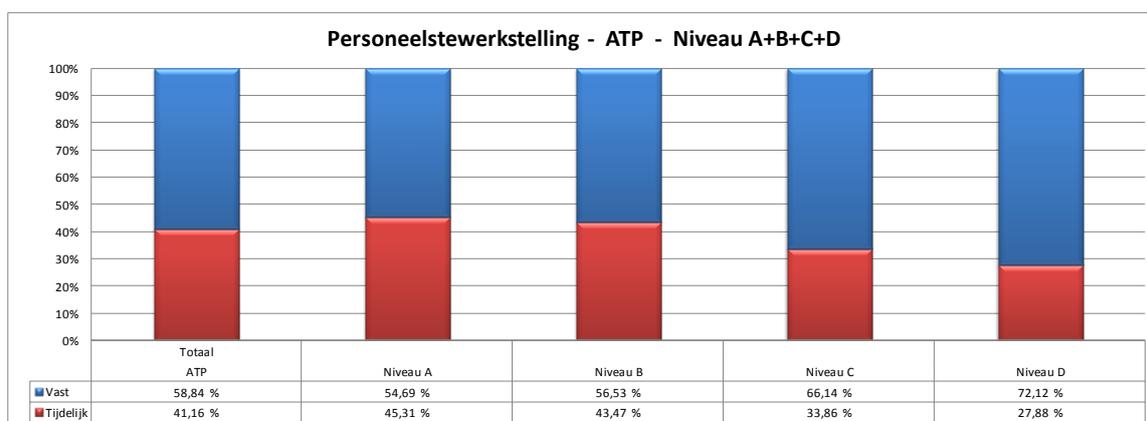
4.7.5 Statutair administratief en technisch personeel: geaggregeerd aantal benoemingen per niveau en per graad (tewerkstelling)

De verdeling van het aantal benoemingen over de niveaus en graden op het vlak van de tewerkstelling geeft het onderstaande beeld.

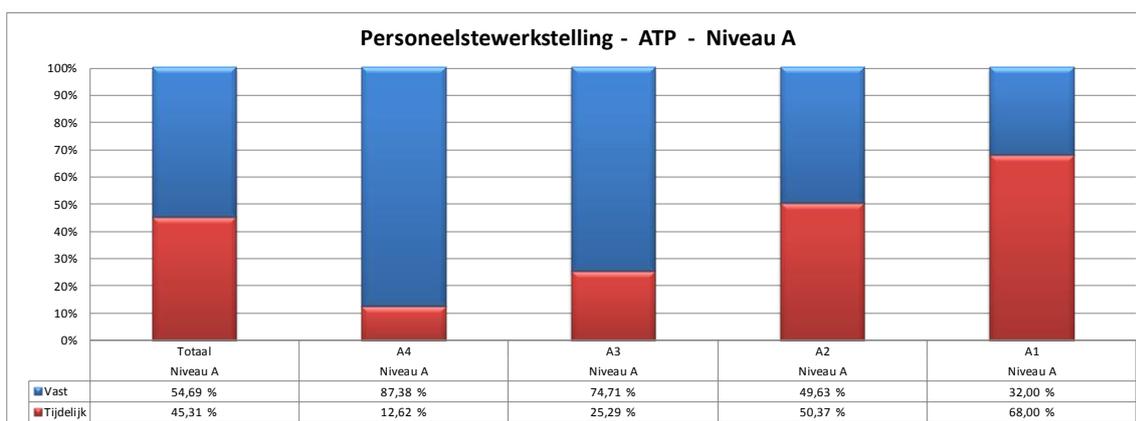
Van alle tewerkgestelde statutaire ATP-leden waren er 58,8% benoemd. Het hogescholendecreet legt geen bovengrens op voor benoemingen binnen het ATP-kader, maar de meeste hogescholen bepalen zelf een bovengrens om een flexibel beleid mogelijk te blijven maken en een zeker evenwicht met het benoemingspercentage voor het OP na te streven.

Een overzicht per hogeschool van het benoemingspercentage voor het ATP op het niveau van de bezetting is terug te vinden in punt 4.7.3 van dit rapport.

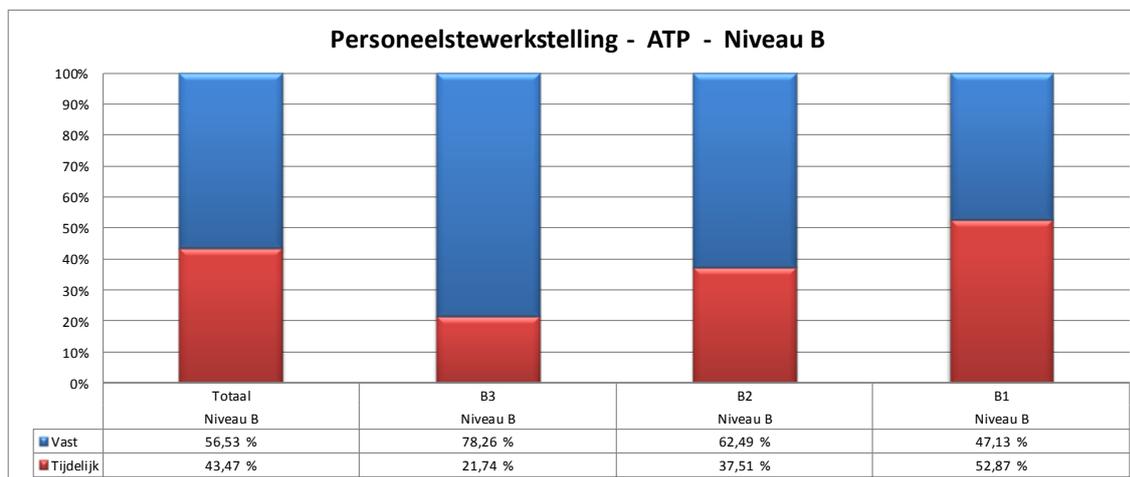

Het hoogste procentueel aantal benoemden bij het ATP is terug te vinden in het niveau D: ruim 72% is benoemd. In het niveau A is het laagste percentage terug te vinden (54,69%). Er is dus geen gelijkmatige verdeling over de niveaus heen. Een mogelijke verklaring ligt in het feit dat de hogescholen slechts sinds het in werking treden van de nieuwe rechtspositieregeling op 1 januari 1996 over administratief en technisch personeel van niveau A en B kunnen beschikken. In deze niveaus zijn daardoor veel nieuwe wervingen gebeurd.

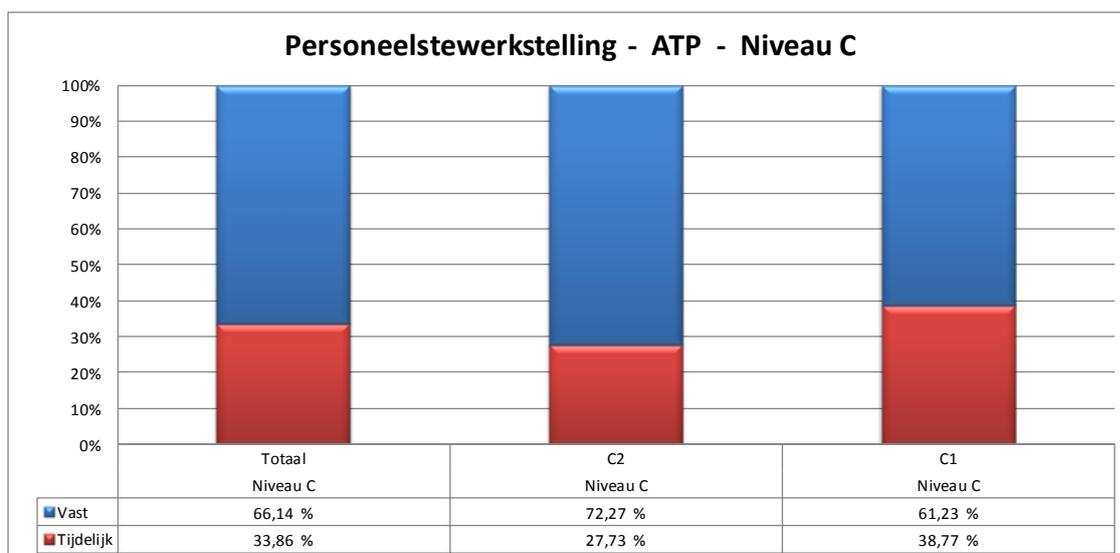
Binnen het niveau A ligt het benoemingspercentage hoger naarmate de graad hoger is. De graad A4 kent procentueel het hoogst aantal benoemden, hoewel er numeriek maar 48,5 VTE's in de A4-graden fungeren over alle hogescholen heen.

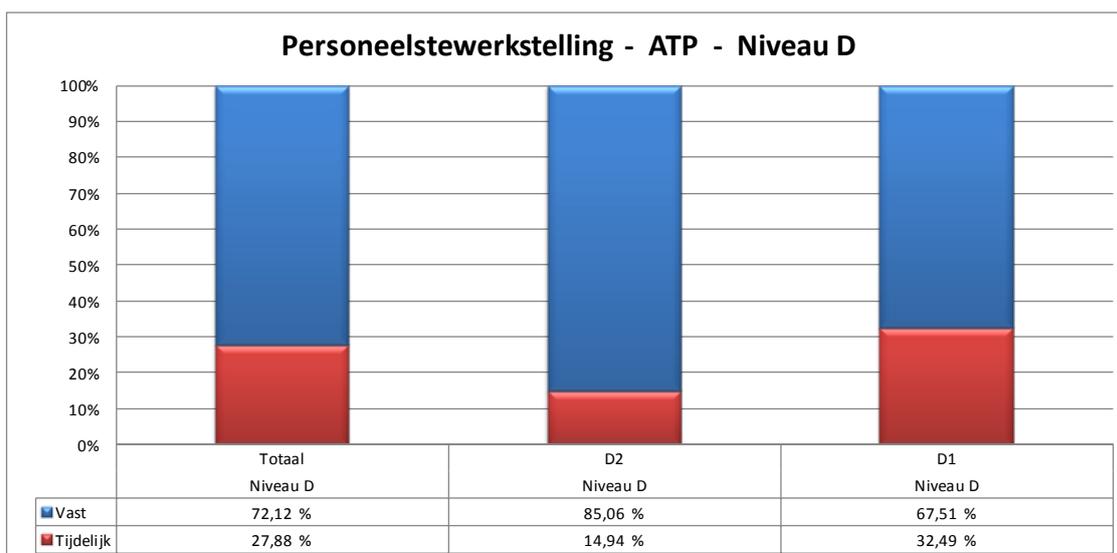
Voor het niveau B wordt hetzelfde beeld bekomen: de hoogste graad telt procentueel het hoogste aantal benoemden.

Ook bij het niveau C ligt het aantal benoemden in graad C2 hoger dan in graad C1.

Eenzelfde beeld geeft de vergelijking van de graden D1 en D2.

Bovenstaande grafieken tonen aan dat de benoeming als een element in de loopbaanontwikkeling gebruikt wordt: een benoeming wordt niet langer meer als een evidentie beschouwd maar als een vorm van beloning in de loopbaan van een personeelslid.

Met de benoeming gaat een hogeschoolbestuur in de meeste gevallen een engagement aan met het personeelslid voor 30 jaar. Het is dus een beslissing die doordacht genomen wordt.

4.8 Conclusies analyse personeelsformatie en loonkosten 2010

- In 2010 waren er in totaliteit 11.590,20 VTE's personeelsleden tewerkgesteld in de hogescholen. De gerealiseerde tewerkstelling steeg globaal met 1,84% of 208,95 VTE's tegenover het boekjaar 2009.
- Het totale personeelsbestand kan worden opgedeeld in twee functionele groepen: het OP en het ATP. Het onderwijzend personeel (OP) vormt veruit de grootste groep. Het administratief en technisch personeel (ATP) stijgt het sterkst met 2,64% tegenover een groei van 1,53% voor het OP. Dit vertegenwoordigt respectievelijk 126,27 VTE's en 82,68 VTE's.
Het aantal OP-leden bedroeg 8.380,09 VTE's. Dit zijn 0,15 VTE's minder dan begroot voor 2010 (8.380,24 VTE's).
Het aantal ATP-leden bedroeg 3.210,11 VTE's. Er werden 35,41 VTE's minder tewerkgesteld dan begroot voor 2010 (3.245,52 VTE's). De onderbenutting bij de realisatie van de begrote personeelsformatie op het niveau van de tewerkstelling was dus het grootst bij het ATP.
In globo werden slechts 35,56 VTE's of 0,31% van de begrote tewerkstellingsplaatsen niet ingevuld.
- Wanneer de evolutie ten opzichte van 2009 bekeken wordt vanuit de rechtspositie van de personeelsleden is de procentuele toename met 1,70% of 162,08 VTE's van de statutaire personeelsleden (OP en ATP) en de statutairen met overgangsrechten, aangevuld met de gastprofessoren betaald via AHOVOS, minder sterk dan deze van de contractuele personeelsleden (+3,36% of 58,41 VTE's). Bovendien werden er 67,85 VTE's van de eerstgenoemde begrote VTE's niet ingevuld. Bij de contractuelen daarentegen werd het begrote aantal VTE's bij de realisatie met 34,75 VTE's overschreden. Het belang van de contractuele tewerkstellingen neemt jaarlijks toe ondanks de hogere patronale bijdragen voor de vrije hogescholen. De projectwerking binnen de hogescholen voor toegepast onderzoek en maatschappelijke of wetenschappelijke dienstverlening noodzaakt de hogescholen hier toe: flexibiliteit primeert boven het financiële aspect.
- Binnen het OP is 88,25% tewerkgesteld in een statutair verband. Het overeenkomstige percentage bij het statutaire ATP bedraagt 62,32%.
- Het procentuele aantal gastprofessoren (=contractuelen belast met een onderwijsopdracht) binnen de kunstenstudiegebieden bedraagt 2,34% van de totale OP tewerkstelling. Dit percentage situeert zich voor de andere studiegebieden op 2,98% wat nog een heel eind onder de decretale begrenzing van 10% is. Over alle studiegebieden heen bedraagt het procentuele aandeel van de gastprofessoren ten opzichte van de totale tewerkstelling OP 5,32%.
- Het aantal contractuelen binnen het onderwijzend personeel (andere dan gastprofessoren) bedraagt 5,8% van alle VTE's OP tewerkstelling in 2010.
- Het aantal contractuelen binnen het administratief en technisch personeel (bedienden en arbeiders) situeert zich op 32,69% van alle VTE's ATP tewerkstelling in 2010.
- De verhouding OP/ATP bevindt zich in 2010 rond de orde van grootte van 72/28. Ten opzichte van 2009 is het relatieve belang van het ATP-aandeel in het globale tewerkstellingsbestand iets verder gestegen, weze het minder sterk dan in 2009.

- In de periode 2008-2010 namen zowel het aantal VTE's studenten als het aantal VTE's personeel³² jaarlijks toe, respectievelijk met 12,88% en 6,68%. Tussen 2008 en 2009 steeg de ratio aantal VTE's student per VTE personeel nauwelijks (+0,50%) door de relatief fikse uitbreiding van de personeelstewerkstelling in dat boekjaar.
De toename van deze ratio tussen 2009 en 2010 was sterker (+5,29%) doordat het personeelskader relatief minder hard steeg mogelijk als gevolg van enerzijds de voorzichtige houding van de hogeschoolbesturen volgend uit de besparingsmaatregelen van de Vlaamse overheid op de werkingsuitkeringen, anderzijds van het vertragend effect van het financieringsmechanisme van het hoger onderwijs op de evolutie van de werkingsuitkeringen.
Over de drie laatste boekjaren groeide het aantal studenten per VTE personeel met 5,81% of 0,62 student per VTE. De geaggregeerde ratio voor 2010 bedroeg 11,32 studenten per VTE personeel.
- Het aantal studenten per VTE OP bedroeg 15,65 studenten per VTE tewerkstelling in 2010. Voor het ATP situeerde deze ratio zich op 40,87.
- Het hogescholendecreet bepaalt dat het aantal benoemde leden van het statutair onderwijzend personeel maximaal 72% van het totaal aantal leden van het onderwijzend personeel mag bedragen. Deze begrenzing dient steeds te worden berekend op het niveau van de bezetting binnen de personeelsformatie. Het geaggregeerde benoemingspercentage blijft met 64,31% een eind onder deze contingentering. Voor 2009 bedroeg deze ratio 64,04%. Op het globale geaggregeerde niveau is de stijging dus beperkt. In geen enkele hogeschool lag het benoemingspercentage in 2010 hoger dan de toegelaten norm. Het laagste benoemingspercentage bedroeg 47,77%, het hoogste 70,50%.
Dit kan erop wijzen dat de hogescholen meer belang blijven hechten aan de mogelijkheid om een flexibel personeelsbeleid te voeren dan aan de eventuele besparing die een vaste benoeming hen oplevert.
- Op het niveau van de tewerkstelling was 58,78% van alle statutaire OP'ers benoemd. Dit loopt parallel met het benoemingspercentage van het effectief tewerkgestelde ATP dat zich op 58,84% situeerde.
- Voor het boekjaar 2010 bedroeg de geaggregeerde 80-20 ratio exclusief de middelen uit de vrijstelling van de bedrijfsvoorheffing voor onderzoekers 82,03%. Hiermee bevond deze norm zich op een hoger niveau dan in het vorige boekjaar (80,52%), maar situeerde zich nog steeds binnen de marge van 5% afwijking in min of in plus van de ratio van 80%. Indien de defiscaliseringsmiddelen voor onderzoekers in de noemer van de berekening worden opgenomen, bedroeg de geaggregeerde 80-20 ratio 80,42%.
- De economische loonnorm toetst de mate af waarin de bedrijfsopbrengsten die aan lonen kunnen worden besteed hiervoor ook daadwerkelijk worden ingezet en hoeveel er nog voor de pure werking en investeringen over blijft. Ten opzichte van 2009 steeg de geaggregeerde economische loonnorm van 77,06% naar 77,83% in 2010.

---

³² De VTE's studenten werden net als de VTE's personeel berekend op basis van een boekjaar.

- De marge tussen de begrote en gerealiseerde loonkosten mag maximaal 2,5% bedragen. Deze grens werd globaal gerespecteerd in 2010. Wanneer alle begrote en gerealiseerde loonkosten tegenover elkaar worden geplaatst, wordt vastgesteld dat er 0,47% van de totale begrote lonen niet werd uitgevoerd. Bij de personeelskosten van de contractuelen werd de begroting bij realisatie met 0,55% overschreden. Bij de statutaire loonkosten was er een onderbenutting van 0,62% of 3,5 milj. euro. De voorzichtige benadering van de uitvoering van de personeelskosten betaald via AHOVOS houdt ongetwijfeld verband met de besparingsmaatregelen van de Vlaamse overheid in 2010 en het effect ervan op de werkingsuitkeringen.

5. De vzw's voor studentenvoorzieningen

5.1. Inleiding

In dit luik van de sectoranalyse wordt er cijfermateriaal opgenomen over de vzw's voor studentenvoorzieningen (STUVO). Deze gegevens zijn afkomstig uit de gegevensbestanden die de vzw's jaarlijks voor het regeringscommissariaat aanleveren bij de indiening van hun jaarrekening. De analyse brengt een overzicht van de periode 2008-2010 en sluit aldus aan bij de vorige rapportering in het verslag over de werking van de hogescholen in 2007 dd. januari 2009. Hierbij dient te worden opgemerkt dat met ingang van 1 januari 2008 een nieuw boekhoudbesluit in werking trad voor de hogescholen en vzw's STUVO³³. Dat wijzigde ondermeer de minimumindeling van het algemeen rekeningenstelsel. Daardoor zijn niet alle cijfers zonder meer vergelijkbaar met die van de vorige periode.

Aan de vooravond van de integratie van de vzw's voor studentenvoorzieningen in de hogescholen leek het ons nuttig ook het beschikbare cijfermateriaal van de afgelopen 3 jaar te bundelen.

---

³³ Besluit van de Vlaamse Regering van 21 december 2007 betreffende algemene boekhouding, de jaarrekening en het rekeningstelsel voor de hogescholen

5.2. Analyse van de financiële toestand - periode 2008-2010

5.2.1. Geaggregeerde resultatenrekening

Resultatenrekening (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	BG - Boekjaar 2010
I. Bedrijfsopbrengsten	70/75	33.400.424	38.101.400	38.741.901	37.768.344
A. Omzet	70	32.806.609	37.040.087	37.672.797	37.056.249
B. Wijziging in de voorraad goederen in bewerking en gereed product en in de bestellingen in uitvoering (toename +, afname -)	71	0	0	0	0
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	19.815	202.204	157.243	113.850
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	574.000	859.109	911.861	598.245
II. Bedrijfskosten	(-) 60/65	(30.372.338)	(33.438.230)	(35.396.949)	(36.610.905)
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	61	3.759.065	3.678.051	4.314.420	4.018.674
1. Inkopen	600/9	3.754.318	3.666.824	4.163.290	4.019.024
2. Wijzigingen in de voorraad (toename -, afname +)	609	4.747	11.227	151.130	(350)
B. Diensten en diverse goederen	61	17.923.733	20.496.289	21.215.168	22.338.524
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	6.481.875	7.075.314	7.458.339	7.505.715
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	630	1.688.279	1.928.533	2.157.782	2.523.138
E. Waardeverminderingen op voorraden, bestellingen in uitvoering en handelsvorderingen (toevoegingen +, terugnemingen -)	631/5	13.704	9.022	9.965	3.900
F. Voorzieningen voor risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen en terugnemingen -)	635/9	328.944	54.618	(1.255)	0
G. Andere bedrijfskosten	640/9	176.738	196.403	242.530	220.954
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 650	0	0	0	0
III. Bedrijfswinst	(+) 70/65	3.028.086	4.663.170	3.344.952	1.157.439
Bedrijfsverlies	(-) 64/71	0	0	0	0
IV. Financiële opbrengsten	75	885.393	504.538	480.328	424.873
A. Opbrengsten uit financiële vaste activa	750	0	66.029	0	0
B. Opbrengsten uit vlottende activa	751	838.222	416.496	457.362	421.569
C. Andere financiële opbrengsten	752/10	47.171	22.013	22.966	3.304
V. Financiële kosten	(-) 65	(152.644)	(209.760)	(178.845)	(177.344)
A. Kosten van schulden	650	133.630	164.747	156.330	153.810
B. Waardeverminderingen op andere vlottende activa dan bedoeld onder II. E (toevoegingen +, terugnemingen -)	651	500	1.000	1.500	1.500
C. Andere financiële kosten	652/10	18.514	44.013	21.015	22.034
VI. Winst uit de gewone bedrijfsuitoefening	(+) 70/66	3.760.835	4.957.948	3.646.435	1.404.968
Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	(-) 65/71	0	0	0	0
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	139.749	27.067	22.776	5.500
A. Terugneming van afschrijvingen en van waardeverminderingen op immateriële en materiële vaste activa	760	4.068	0	0	0
B. Terugneming van waardeverminderingen op financiële vaste activa	761	0	0	0	0
C. Terugneming van voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten	762	0	0	0	0
D. Meerwaarden bij de realisatie van vaste activa	763	350	200	1.100	0
E. Andere uitzonderlijke opbrengsten	764/10	135.331	26.867	21.676	5.500
VIII. Uitzonderlijke kosten	(-) 66	(14.376)	(4.584)	(60.930)	(10.982)
A. Uitzonderlijke afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa	660	1.759	451	1.907	982
B. Waardeverminderingen op financiële vaste activa	661	0	0	0	0
C. Voorzieningen voor uitzonderlijke risico's en kosten (toevoegingen +, bestedingen -)	662	0	0	0	0
D. Minderwaarden bij de realisatie van vaste activa	663	2.334	0	5.194	0
E. Andere uitzonderlijke kosten	664/9	10.283	4.133	53.829	10.000
F. Als herstructureringskosten geactiveerde uitzonderlijke kosten	670	0	0	0	0
IX Winst van het boekjaar	(+) 70/67	3.886.208	4.980.431	3.608.281	1.399.486
Verlies van het boekjaar	(-) 66/71	0	0	0	0

5.2.1.1. Bedrijfsopbrengsten

De totale bedrijfsopbrengsten van het boekjaar 2010 bedragen 38.741.901 EUR en bestaan uit drie deelcomponenten: de “Omzet”, de “Lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies” en de “Andere bedrijfsopbrengsten”. De groei van de totale bedrijfsopbrengsten over de beschouwde periode bedraagt +16%. De groeivoet van de drie deelcomponenten verschilt nogal (+14,8% voor de “Omzet”, +693% voor de “Lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies” en +58,9% voor de “Andere bedrijfsopbrengsten”).

Bedrijfsopbrengsten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2010	2010
I. Bedrijfsopbrengsten	70/74	33.400.424	38.101.400	38.741.901	37.768.344
A. Omzet	70	32.806.609	37.040.087	37.672.797	37.056.249
B. Wijziging in de voorraad goederen	71	0	0	0	0
C. Geproduceerde vaste activa	72	0	0	0	0
D. Lidgeld, schenkingen, legaten en subsidies	73	19.815	202.204	157.243	113.850
E. Andere bedrijfsopbrengsten	74	574.000	859.109	911.861	598.245

- Sinds 2008, door de invoering van een nieuw rekeningenstelsel, zijn onder de omzet niet alleen de sociale toelagen verstrekt door de Vlaamse Overheid opgenomen maar ook de opbrengsten uit de exploitatie van studentenrestaurants en uit de verhuur van studentenkamers. Voorheen waren deze opbrengsten opgenomen onder de rubriek “andere werkingsopbrengsten”. De sociale toelagen van de Vlaamse Overheid vormen de grootste component van de omzet: 87% in 2010. De toelage wordt nog steeds berekend op basis van het aantal financierbare studenten op 1/2/2005, namelijk 97.240 studenten. De evolutie van de sociale toelagen sinds 2006 wordt weergegeven in onderstaande tabel. De impact van het door de Vlaamse Regering uitgezette groeipad 2007-2009 komt duidelijk tot uiting.

Sociale toelage AHoVoS	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2006	2007	2008	2009	2010
. Aantal financierbare studenten		97.240	97.240	97.240	97.240	97.240
. Bedrag per financierbare student		168,86	208,31	250,01	291,38	291,38
Sociale toelagen Vlaamse Gemeenschap	7030	16.419.947	20.256.066	24.310.974	28.333.792	28.333.792
. Jaarlijkse absolute wijziging			+ 3.836.119	+ 4.054.908	+ 4.022.818	+ 0
. Jaarlijkse relatieve wijziging			+ 23,36 %	+ 20,02 %	+ 16,55 %	+ 0,00 %

- In 2008 verleenden zes hogescholen ook zelf een sociale toelage aan de vzw STUVO. In 2009 en 2010 werd nog door vijf hogescholen een dergelijke bijdrage toegekend.

Sociale toelage	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2010	2010
Sociale toelage	703	24.593.374	28.652.724	28.529.764	28.682.110
. Sociale toelagen Vlaamse Gemeenschap	7030	24.310.974	28.333.792	28.333.793	28.479.393
. Sociale toelagen, bijdrage hogeschool (en andere)	7031	282.400	318.932	195.971	202.717

- De sterke toename van de opbrengsten in de rubriek “Lidgelden, schenkingen, legaten en subsidies” wordt verklaard doordat een aantal STUVO’s vanaf 2009 hier de subsidies in het kader van het Sportdecreet³⁴ opnemen. Deze subsidies worden verleend aan de associatie waartoe de hogeschool behoort, na voorlegging van een sportbeleidsplan voor vier jaar. Afhankelijk van de associatie worden deze subsidies al dan niet doorgestort aan de aangesloten hogescholen. Andere STUVO’s hebben deze opbrengsten evenwel onder de rubriek “andere bedrijfsopbrengsten” geboekt.
- De rubriek “andere bedrijfsopbrengsten” bevat hoofdzakelijk de recuperatie van allerhande doorgerekende kosten aan derden.

5.2.1.2. Bedrijfskosten

De totale bedrijfskosten voor het boekjaar 2010 bedragen 35.396.949 EUR. Hoewel lang niet alle voor 2010 begrote kosten ook effectief gerealiseerd werden (-3,32 %; -1.213.956 EUR), liggen deze kosten toch 16,5 % hoger dan de in 2008 opgetekende bedrijfskosten. Het groeiritme van de bedrijfskosten valt ongeveer samen met dat van de bedrijfsopbrengsten (+16%).

Bedrijfskosten	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)		2008	2009	2010	2010
II. Bedrijfskosten	60/64	30.372.338	33.438.230	35.396.949	36.610.905
A. Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen	60	3.759.065	3.678.051	4.314.420	4.018.674
B. Diensten en diverse goederen	61	17.923.733	20.496.289	21.215.168	22.338.524
C. Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen	62	6.481.875	7.075.314	7.458.339	7.505.715
D. Afschrijvingen en waardeverminderingen op OK/IVAMVA	630	1.688.279	1.928.533	2.157.782	2.523.138
E. Waardeverminderingen op voorraden	631/4	13.704	9.022	9.965	3.900
F. Voorzieningen voor risico's en kosten	635/8	328.944	54.618	(1.255)	0
G. Andere bedrijfskosten	640/8	176.738	196.403	242.530	220.954
H. Als herstructureringskosten geactiveerde bedrijfskosten	(-) 649	0	0	0	0

De bedrijfskosten zijn zeer gevarieerd van aard. De belangrijkste kostenrubrieken zijn in dalende orde: de kosten m.b.t. “Diensten en diverse goederen”, “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen”, “Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen” en “Afschrijvingen en waardeverminderingen op oprichtingskosten, op immateriële en materiële vaste activa”.

- Het is een bekend gegeven dat in tegenstelling tot de hogescholen, de vzw’s STUVO, meer bestedingen onder de rubriek “Diensten en diverse goederen” boeken dan onder de rubriek “Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen”. Men dient echter voor ogen te houden dat de STUVO’s heel wat taken uitbesteden aan externe specialisten (o.a. via het sluiten van samenwerkingsakkoorden) ten einde op een efficiënte wijze tegemoet te komen aan specifieke noden. Bovendien bestaat er vaak een nauwe band tussen de vzw STUVO en de hogeschool. Dit vertaalt zich in een kostenverrekening door de hogeschool voor de ter beschikkingstelling van personeel, infrastructuur, e.a. In de beschouwde periode waren er slechts twee vzw’s STUVO die geen kosten aangerekend kregen van de hogeschool. Het belang van de facturatie hogeschool-vzw STUVO blijkt uit onderstaand overzicht:

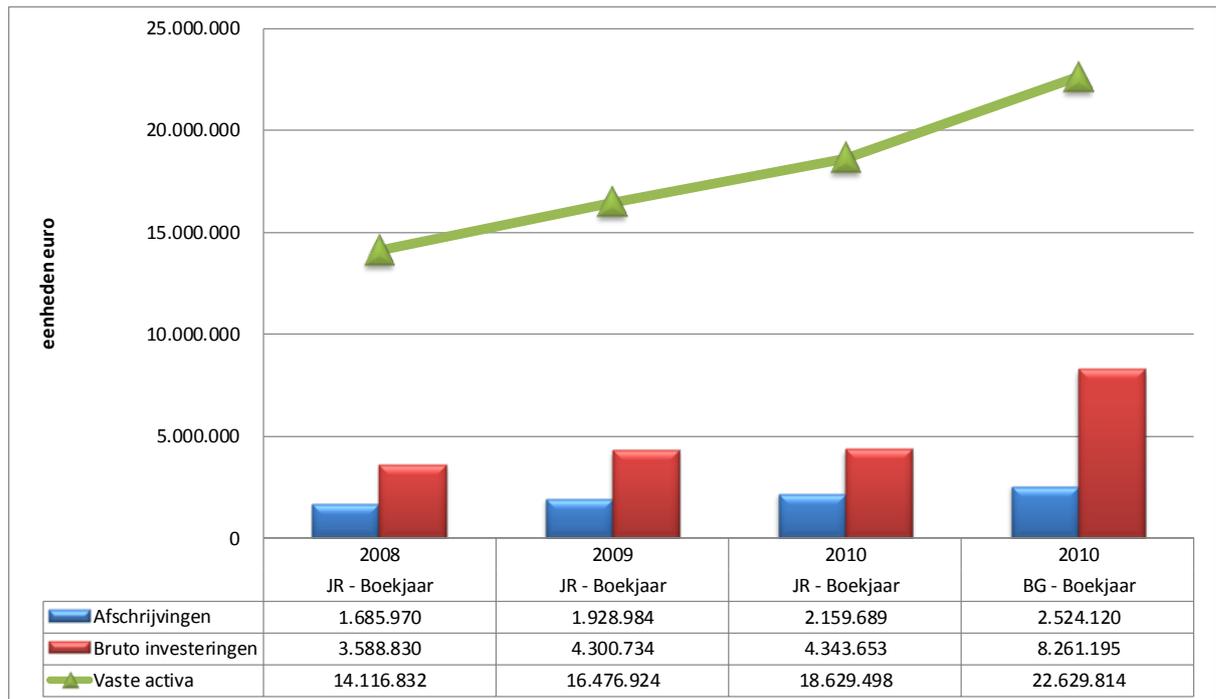
³⁴ Decreet van 30 april 2009 houdende de toekenning van subsidies voor de uitbouw, de coördinatie en de promotie van het sportaanbod van de studentenvoorzieningen van de Vlaamse universiteiten en hogescholen en de erkenning en subsidiëring van een Vlaamse overkoepelende studentensportvereniging.

Aanrekening door de hogeschool	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)	2008	2009	2010	2010
Door de hogeschool doorgerekende personeelskost aan de vzw Stuvo	4.449.177	5.179.400	5.083.794	5.264.129
Huurgeld en / gebruikvergoedingen betaald aan de hogeschool	1.600.611	1.347.065	1.355.590	2.313.008
a. Cafeteria - Restaurant - Keuken	826.766	707.959	654.233	982.007
b. Kantoren en vergaderruimtes	161.927	114.368	183.711	294.944
c. Overige infrastructuur	611.918	524.738	517.646	1.036.057
Overige diensten betaald aan de hogeschool	286.860	186.780	408.981	365.938
Totaal te betalen door de vzw Stuvo aan de hogeschool	6.336.648	6.713.245	6.848.365	7.943.075
Sociale toelage	24.593.374	28.653.715	28.529.764	28.682.110
Procentueel aandeel "Totaal te betalen door de vzw Stuvo aan de hogeschool" in sociale toelage	25,77 %	23,43 %	24,00 %	27,69 %

Men kan bijgevolg stellen dat de rubriek "Diensten en diverse goederen" een belangrijk bedrag aan loonkostenvergoeding bevat (24%). Overigens geven de kosten voor "Diensten en diverse goederen" de financiële weerslag aan van de activiteiten van de STUVO's in de diverse werkvelden (de facturen verbonden aan diverse initiatieven, de financiële toelagen aan studenten, ...) en uiteraard ook de dagelijkse werkingskosten (administratiekosten, nutsvoorzieningen, infrastructuur,...).

- In de rubriek "Bezoldigingen, sociale lasten en pensioenen" is enkel de loonkost opgenomen van het rechtstreeks door de STUVO's tewerkgestelde personeel. Dit personeelsbestand nam in de periode 2008-2010 toe met 9,32%. De stijging van de eraan verbonden loonkost in diezelfde periode bedroeg echter 15%. Naast de substantiële toename van het aantal medewerkers dragen ook de loonindexering en de vergrijzing (barema-aanpassingen) bij tot de stijging van de bezoldigingskost.
- Onder de rubriek "Handelsgoederen, grond- en hulpstoffen" (voorheen rubriek "Verbruikte goederen") worden in hoofdzaak de aankopen in functie van studentenrestaurants en -cafeteria's geboekt. Hoewel slechts de helft van alle STUVO's deze in eigen beheer exploiteren, neemt deze rubriek toch een belangrijke plaats in in het bestedingspatroon van de sector. Deze kosten (2010: 4.314.420 EUR) vertegenwoordigen 12,19 % van de totale bedrijfskosten 2010 en groeiden t.o.v. 2008 met 14,77%.
- De investeringen die tijdens de periode 2008-2010 verricht werden deden de boekwaarde van de vaste activa toenemen waardoor ook de afschrijvingsbasis toenam. In de resultatenrekening komt dit duidelijk tot uiting in de groei van de afschrijvingslasten. Voor het boekjaar 2010 zijn deze opgelopen tot 2.157.782 EUR. Ondanks een toename met 27,8% t.o.v. 2008 blijven de afschrijvingslasten sterk onder het begrote niveau (-14,48% t.a.v. BG 2010). Vertraging in de uitvoering van bepaalde investeringsprojecten ligt hieraan ten grondslag.

5.2.1.3. De resultaten

Onderstaande tabel toont de globale samenstelling van het resultaat van het boekjaar. Het resultaat 2010 ontstaat voor meer dan 90% uit het bedrijfsresultaat en voor 8 % uit het financieel resultaat. Het uitzonderlijk resultaat beïnvloedt het resultaat negatief.

Winst / Verlies van het boekjaar		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)			2008	2009	2010	2010
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-)	70/64	3.028.086	4.663.170	3.344.952	1.157.439
Financieel resultaat	(+) / (-)	75/65	732.749	294.778	301.483	247.529
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-)	76/66	125.373	22.483	(38.154)	(5.482)
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	3.886.208	4.980.431	3.608.281	1.399.486

Winst / Verlies van het boekjaar		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(% aandeel in winst / verlies van het boekjaar)			2008	2009	2010	2010
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-)	70/64	77,92 %	93,63 %	92,70 %	82,70 %
Financieel resultaat	(+) / (-)	75/65	18,86 %	5,92 %	8,36 %	17,69 %
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-)	76/66	3,23 %	0,45 %	- 1,06 %	- 0,39 %
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	100,00 %	100,00 %	100,00 %	100,00 %

5.2.1.3.1. Het bedrijfsresultaat

Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)			2006	2007	2008	2009	2010
. Bedrijfsopbrengsten		70/74	24.345.139	28.701.196	33.400.424	38.101.400	38.741.901
. Bedrijfskosten		60/64	24.075.463	26.254.489	30.372.338	33.438.230	35.396.949
Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies		70/64	269.676	2.446.707	3.028.086	4.663.170	3.344.952
. Jaarlijkse absolute wijziging				+ 2.177.031	+ 581.379	+ 1.635.084	- 1.318.218
. Jaarlijkse relatieve wijziging				+ 807,28 %	+ 23,76 %	+ 54,00 %	- 28,27 %

Per einde 2010 bedraagt de overgedragen winst 37.619.268 EUR en zijn er bestemde fondsen aangelegd voor 1.715.694 EUR. In totaal betekent dit een stijging met 36,3% tegenover het gecumuleerde resultaat van einde 2007 (27.596.930 EUR). De uitvoering van de eerste fase van het groeipad 2007-2009, waarbij de sociale toelagen in 2007 werden opgetrokken tot 208,31 EUR (t.o.v. 168,86 EUR in 2006) per financierbare student op 1 februari 2005, leidde tot een significante toename van de opbrengsten die echter slechts ten dele aangewend werd voor de werking. In 2008 en 2009 volgden de tweede en derde fase van het vooropgestelde groeipad. De sociale toelage werd verder opgetrokken tot 250,01 EUR per financierbare student in 2008 en 291,38 EUR in 2009. In 2010 bleef het bedrag ongewijzigd 291,38 EUR per financierbare student. Waar het werkingsoverschot 2007 reeds 2.446.707 EUR bedroeg (t.a.v. 269.676 EUR in 2006), steeg de bedrijfswinst verder naar 3.028.086 EUR in 2008 en 4.663.170 EUR in 2009. In 2010 viel een lichte daling te noteren: 3.344.952 EUR. Blijkbaar hebben de vzw's STUVO bij een belangrijke verhoging van hun middelen enige tijd nodig om hun werking naar verhouding bij te sturen. Dit blijkt ook uit de evolutie van de verhouding van het bedrijfsresultaat tot de sociale toelage van de overheid.

Procentueel aandeel Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies in de Sociale toelage AHOVoS	JR - Boekjaar 2006	JR - Boekjaar 2007	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010
Procentueel aandeel	1,64 %	12,08 %	12,46 %	16,46 %	11,81 %

5.2.1.3.2. Het financieel resultaat

Financiële opbrengsten / kosten (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	BG - Boekjaar 2010
IV. Financiële opbrengsten	75	885.393	504.538	480.328	424.873
V. Financiële kosten	65	152.644	209.760	178.845	177.344
Financieel resultaat	(+) / (-)	732.749	294.778	301.483	247.529

De financiële opbrengsten bestaan in hoofdzaak uit "Opbrengsten uit vlottende activa". De STUVO's hebben in het verleden aardig wat liquiditeiten opgebouwd. Per einde boekjaar 2010 bedroeg de som van de geldbeleggingen (14.328.214 EUR) en van de liquide middelen (18.548.329 EUR) 32.876.547 EUR (23.909.251 EUR in 2007). Ondanks de stijging van de financiële reserves dalen de opbrengsten (in hoofdzaak intresten) die hierdoor gegenereerd werden. De daling van de intrestvoeten laat zich sterk voelen vanaf 2009.

Slechts drie STUVO's vermelden per einde 2010 openstaande investeringskredieten onder hun langetermijnschulden (in 2007: vier STUVO's). De STUVO's financieren hun investeringen bijgevolg in grote mate met eigen middelen. Dit verklaart het relatief geringe bedrag van de financiële kosten (2010: 178.845 EUR).

5.2.1.3.3. Het uitzonderlijk resultaat

Uitzonderlijke opbrengsten / kosten (eenheden euro)	codes	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010	BG - Boekjaar 2010
VII. Uitzonderlijke opbrengsten	76	139.749	27.067	22.776	5.500
VIII. Uitzonderlijke kosten	66	14.376	4.584	60.930	10.982
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-)	125.373	22.483	(38.154)	(5.482)

De uitzonderlijke opbrengsten en de uitzonderlijke kosten zijn per definitie zeer uiteenlopend van aard en hebben een eerder eenmalig karakter. Het bedrag ervan is evenwel niet van fundamentele betekenis voor de bepaling van het uiteindelijke resultaat.

5.2.1.3.4. Het resultaat van het boekjaar

Winst / Verlies van het boekjaar		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
(eenheden euro)			2008	2009	2010	2010
III. Bedrijfswinst / Bedrijfsverlies	(+) / (-)	70/64	3.028.086	4.663.170	3.344.952	1.157.439
Financieel resultaat	(+) / (-)	75/65	732.749	294.778	301.483	247.529
Uitzonderlijk resultaat	(+) / (-)	76/66	125.373	22.483	(38.154)	(5.482)
IX. Winst / Verlies van het boekjaar	(+) / (-)	70/66	3.886.208	4.980.431	3.608.281	1.399.486

Het boekjaar 2010 wordt afgesloten met een globaal overschot van 3.608.281 EUR . Het uiteindelijke resultaat is kleiner dan de beide vorige boekjaren en valt veel gunstiger uit dan dan begroot (+ 2.208.795 EUR).

Het gerealiseerde bedrijfsoverschot (3.344.952 EUR) vormt de kern van het globale resultaat en is bijgevolg bepalend voor de evolutie van dit resultaat.

De bijdrage van het financieel resultaat (financiële opbrengsten – financiële kosten = 301.483 EUR) neemt in betekenis af.

De bijdrage van de uitzonderlijke verrichtingen aan het globale resultaat is voor 2010 licht negatief (-38.154 EUR). Gezien het eenmalige karakter van de hier geboekte verrichtingen en relatief geringe bedrag ervan is deze rubriek niet van wezenlijke betekenis voor het gerealiseerde resultaat.

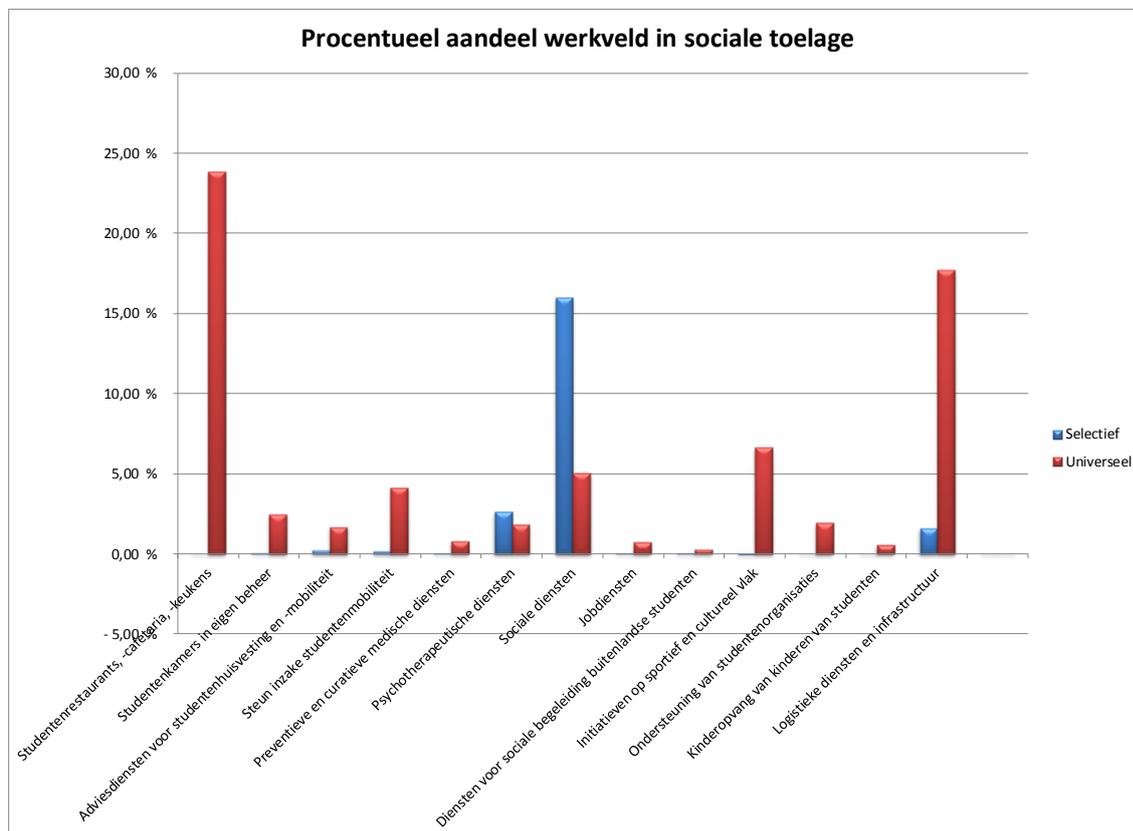
Ondanks de vaststelling dat drie vzw's STUVO het boekjaar 2010 afsloten met een negatief resultaat (in totaal - 88.064 EUR), laat het door de sector gerealiseerde resultaat nog steeds heel wat financiële ruimte voor een duurzame uitbreiding van de werking.

5.2.1.4. Analytische indeling van de kosten en de opbrengsten (boekjaar 2010)

Decretaal zijn er 13 werkvelden voorzien binnen welke een vzw STUVO haar beschikbare middelen kan/mag besteden. Onderstaande tabellen en grafiek geven de besteding weer van de sociale toelagen 2010 per werkveld op basis van de resultatenrekening. Per werkveld zijn de 'netto bestedingen' weergegeven. Dat zijn de bedrijfskosten verminderd met de eventuele bedrijfsopbrengsten, excl. de sociale toelagen van de overheid. In de eerste tabel werd zowel het procentueel aandeel van elk werkveld t.a.v. de sociale toelagen van de overheid als t.a.v. de totale netto besteding berekend. In de tweede tabel en in de grafiek worden de netto bestedingen opgedeeld in selectieve en universele voorzieningen.

Analytische indeling (volgens de decretaal vastgelegde werkvelden) - Bedrijfswinst/-verlies <i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	codes	JR - Boekjaar			% aandeel in sociale toelage	% aandeel in netto besteding
		2010				
		Opbrengsten	Kosten	Resultaat		
Bedrijfsopbrengsten/-kosten (exclusief sociale toelage)						
1. Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens		6.236.181	(13.030.601)	(6.794.420)	23,82 %	26,98 %
2. Studentenkamers in eigen beheer		2.853.313	(3.571.481)	(718.168)	2,52 %	2,85 %
3. Adviesdiensten voor studentenhuysvesting en -mobiliteit		11.628	(555.850)	(544.222)	1,91 %	2,16 %
4. Steun inzake studentenmobiliteit		24.135	(1.257.526)	(1.233.391)	4,32 %	4,90 %
5. Preventieve en curatieve medische diensten		7.774	(244.085)	(236.311)	0,83 %	0,94 %
6. Psychotherapeutische diensten		73.667	(1.348.509)	(1.274.842)	4,47 %	5,06 %
7. Sociale diensten		87.300	(6.072.663)	(5.985.363)	20,98 %	23,77 %
8. Jobdiensten		14.652	(230.844)	(216.192)	0,76 %	0,86 %
9. Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten		5.189	(89.806)	(84.617)	0,30 %	0,34 %
10. Initiatieven op sportief en cultureel vlak		699.455	(2.581.914)	(1.882.459)	6,60 %	7,47 %
11. Ondersteuning van studentenorganisaties		15.153	(568.163)	(553.010)	1,94 %	2,20 %
12. Kinderopvang van kinderen van studenten		0	(166.070)	(166.070)	0,58 %	0,66 %
13. Logistieke diensten en infrastructuur		183.692	(5.679.425)	(5.495.733)	19,26 %	21,82 %
		0	0	0	0,00 %	0,00 %
Bedrijfsopbrengsten/-kosten (exclusief sociale toelage)		10.212.139	(35.396.937)	(25.184.798)	88,28 %	100,00 %
- Sociale toelagen Vlaamse Gemeenschap	7030			28.354.580		
- Sociale toelagen, bijdrage hogeschool (en andere)	7031			175.184		
Sociale toelage	703			28.529.764	100,00 %	
Bedrijfswinst	70/64			3.344.966	11,72 %	
Bedrijfsverlies	64/70			0	0,00 %	

Procentueel aandeel werkveld (selectief/universeel) in de sociale toelage	codes	JR - Boekjaar		
		2010		
		Selectief	Universeel	Totaal
Netto bedrijfsopbrengsten/-kosten (exclusief sociale toelage)				
1. Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens		0,00 %	26,98 %	26,98 %
2. Studentenkamers in eigen beheer		0,09 %	2,77 %	2,85 %
3. Adviesdiensten voor studentenhuysvesting en -mobiliteit		0,27 %	1,89 %	2,16 %
4. Steun inzake studentenmobiliteit		0,20 %	4,69 %	4,90 %
5. Preventieve en curatieve medische diensten		0,04 %	0,90 %	0,94 %
6. Psychotherapeutische diensten		2,99 %	2,07 %	5,06 %
7. Sociale diensten		18,07 %	5,69 %	23,77 %
8. Jobdiensten		0,04 %	0,82 %	0,86 %
9. Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten		0,02 %	0,32 %	0,34 %
10. Initiatieven op sportief en cultureel vlak		-0,02 %	7,50 %	7,47 %
11. Ondersteuning van studentenorganisaties		0,00 %	2,20 %	2,20 %
12. Kinderopvang van kinderen van studenten		0,00 %	0,66 %	0,66 %
13. Logistieke diensten en infrastructuur		1,79 %	20,03 %	21,82 %
		0,00 %	0,00 %	0,00 %
Netto bedrijfsopbrengsten/-kosten (exclusief sociale toelage)		23,50 %	76,50 %	100,00 %

De vzw's STUVO besteedden in 2010 de sociale toelagen van de overheid vooral in de werkvelden 'Studentenrestaurants, -cafeteria en -keukens' (26,98%), 'sociale diensten' (23,77%) en 'logistieke diensten en infrastructuur' (21,82%). Ook in het werkveld 'studentenkamers in eigen beheer' was er veel activiteit (cf. de gemaakte kosten), maar hier werden de kosten in hoge mate gecupereerd (cf. de geïnde opbrengsten) zodat uiteindelijk slechts in beperkte mate vanuit de sociale toelagen hieraan werd bijgedragen.

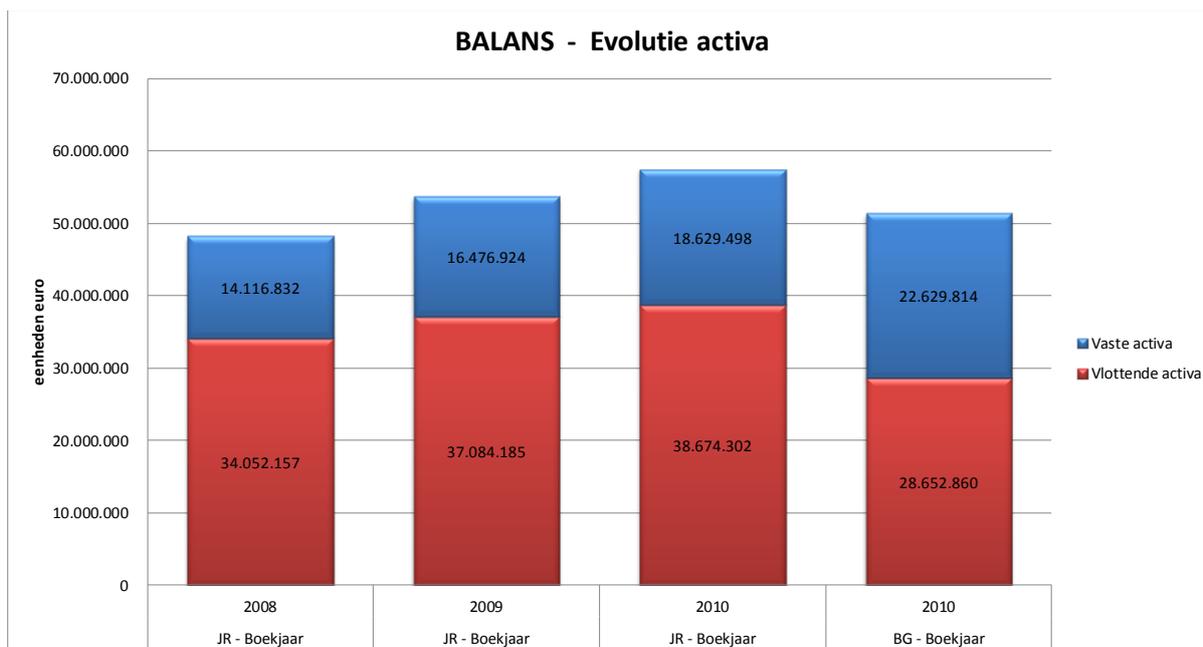
De besteding ging vooral naar universele voorzieningen (76,50%) en in veel mindere mate naar selectieve voorzieningen (23,50%).

In bovenstaande overzichten zijn de voorschotten op de studietoelagen van de Vlaamse Gemeenschap of renteloze leningen aan studenten niet inbegrepen. Deze komen immers niet tot uiting in de resultatenrekening. Het saldo van de uitstaande vorderingen op studenten per einde boekjaar is terug te vinden in de balans, rubrieken |2915| (lange termijn) en |415| (korte termijn). Voor 2010 bedroeg het saldo van deze rubrieken respectievelijk 222.975 EUR en 341.088 EUR. Dit is uiteraard slechts een momentopname op 31 december van het boekjaar en geeft geen informatie over de bedragen die in de loop van het jaar verstrekt en terugbetaald worden.

5.2.2. Geaggregeerde balans

5.2.2.1. Activa

ACTIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2010	2010
VASTE ACTIVA	20/28	14.116.832	16.476.924	18.629.498	22.629.814
I. Oprichtingskosten	20	0	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	21	109.666	101.592	107.780	232.863
III. Materiële vaste activa	22/27	13.959.012	16.309.785	18.427.786	22.254.835
A. Terreinen en gebouwen	22	8.678.992	9.903.000	10.206.880	13.227.903
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	22/91	6.872.300	8.251.567	8.610.706	10.844.856
2. Overige	22/92	1.806.692	1.651.433	1.596.174	2.383.047
B. Installaties, machines en uitrusting	23	1.994.422	2.662.438	4.332.396	3.769.130
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	23/1	1.994.422	2.662.438	2.473.600	3.769.130
2. Overige	23/2	0	0	1.858.796	0
C. Meubilair en rollend materieel	24	1.576.637	1.710.959	1.639.537	2.616.312
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	24/1	1.576.637	1.710.959	1.639.537	2.616.312
2. Overige	24/2	0	0	0	0
D. Leasing en soortgelijke rechten	25	370.973	355.401	339.828	339.828
E. Overige materiële vaste activa	26	844.159	1.211.636	1.181.969	2.295.448
1. Die volle eigendom zijn van de vereniging	26/1	482.454	904.515	921.172	1.523.345
2. Overige	26/2	361.705	307.121	260.797	772.103
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen	27	493.829	466.351	727.176	6.214
IV. Financiële vaste activa	28	48.154	65.547	93.932	142.116
A. Verbonden entiteiten	280/1	20.001	20.001	20.001	20.001
1. Deelnemingen in verbonden vennootschappen	280	20.001	20.001	20.001	20.001
2. Vorderingen	281	0	0	0	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	282/3	0	0	0	0
1. Deelnemingen	282	0	0	0	0
2. Vorderingen	283	0	0	0	0
C. Andere financiële vaste activa	284/8	28.153	45.546	73.931	122.115
1. Aandelen	284	0	0	0	0
2. Vorderingen en borgtochten in contanten	285/8	28.153	45.546	73.931	122.115
VLOTTENDE ACTIVA	29/58	34.052.157	37.084.185	38.674.302	28.652.860
V. Vorderingen op meer dan één jaar	29	431.339	526.339	1.196.403	1.645.621
A. Handelsvorderingen	290	246.384	256.868	279.110	248.121
B. Overige vorderingen	291	184.955	269.471	917.293	1.397.500
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	2915	184.955	184.702	222.975	97.000
VI. Voorraden en bestellingen in uitvoering	3	115.886	106.299	120.311	117.894
A. Voorraden	30/36	115.886	106.299	120.311	117.894
1. Grond- en hulpstoffen	30/31	23.171	18.977	24.575	82.833
2. Goederen in bewerking	32	0	0	0	0
3. Gereed product	33	0	0	0	0
4. Handelsgoederen	34	92.715	87.322	95.736	35.061
5. Onroerende goederen bestemd voor verkoop	35	0	0	0	0
6. Voortuitbetalingen	36	0	0	0	0
B. Bestellingen in uitvoering	37	0	0	0	0
VII. Vorderingen op ten hoogste één jaar	40/41	4.176.544	3.242.898	3.920.586	2.823.683
A. Handelsvorderingen	40	1.857.398	1.922.378	2.318.998	1.875.146
B. Overige vorderingen	41	2.319.146	1.320.520	1.601.588	948.537
<i>waarvan niet-rentedragende vorderingen of gekoppeld aan een abnormaal lage rente</i>	415	1.345.081	249.727	341.098	347.728
VIII. Geldbeleggingen	50/53	16.101.325	19.215.804	14.328.214	17.038.816
IX. Liquide middelen	54/58	12.862.328	13.584.621	18.548.329	6.792.217
X. Overlopende rekeningen	490/1	364.735	408.224	560.459	234.629
TOTAAL DER ACTIVA	20/58	48.168.989	53.561.109	57.303.800	51.282.674

De activa geven uiting aan de aard en de omvang van de bezittingen van de STUVO's.

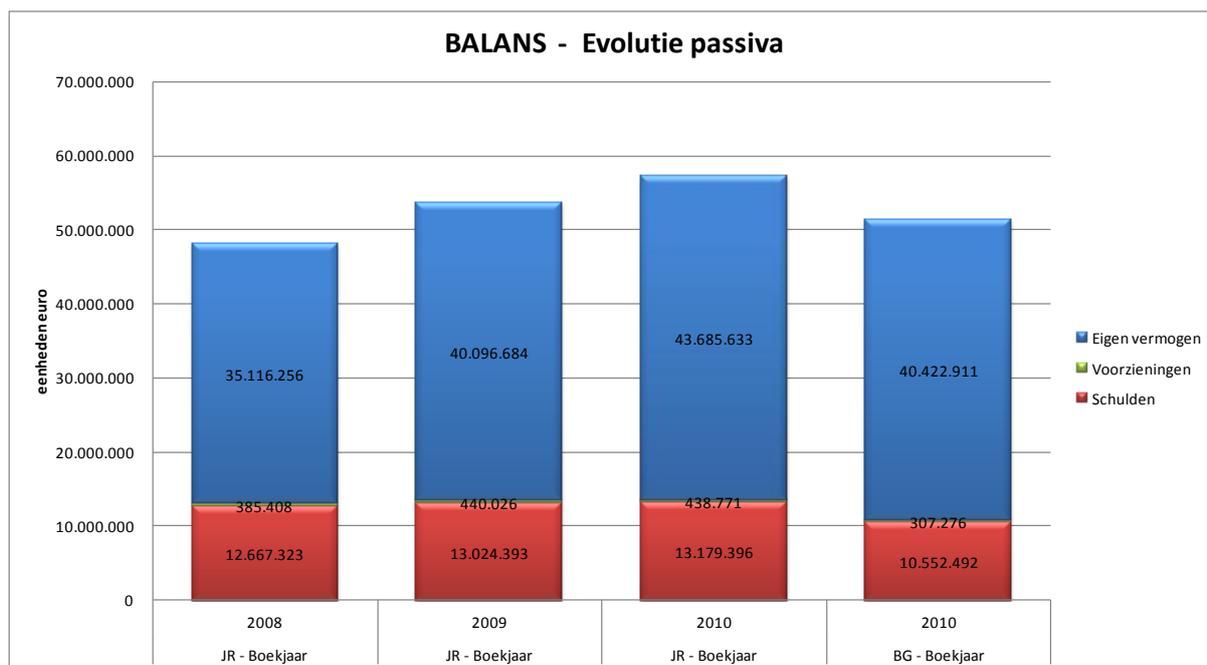
Als gevolg van de tijdens de periode 2008-2010 verrichte investeringen steeg niet alleen de boekwaarde van de vaste activa tot 18.629.498 EUR (per einde 2010), ook het aandeel van de vaste activa in het balanstotaal groeide (van 29,31 % in 2008 tot 32,51 % in 2010). Eén STUVO deed een zeer grote investering in "installaties, machines en uitrusting" waardoor het aandeel van deze rubriek binnen de materiële vaste activa een grote sprong voorwaarts maakt (2008: 4,14% - 2010: 7,56%).

De vlottende activa eisen nog steeds het leeuwenaandeel (2010: 67,49 %) van het totaal actief op. Toch is er sprake van een licht verlies aan relatief belang in vergelijking met 2008 (70,69 %) en dit is in hoofdzaak toe te schrijven aan de evolutie van de som van de geldbeleggingen en de liquide middelen. Hoewel het bedrag ervan in absolute termen in 2010 hoger ligt dan in 2008, volgt het niet het groeiritme van het totaal actief waardoor het relatieve belang ervan terugvalt. Men mag hierbij echter niet uit het oog verliezen dat de sector in de periode 2008-2010 12.227.241 EUR eigen middelen aanwendde ter financiering van uitgevoerde investeringen, wat de groei van de liquiditeiten uiteraard sterk afremde. Met een aandeel van 57,37 % blijft de som van de geldbeleggingen en van de liquide middelen (per einde 2010: 32.876.543 EUR) veruit het belangrijkste bestanddeel van de activa. De liquiditeit van de sector valt dan ook bijzonder gunstig uit. Naarmate echter de STUVO's deze financiële reserve zullen aanwenden om hun toekomstige investeringen zoveel mogelijk met eigen middelen te financieren, mag verwacht worden dat het aandeel ervan in het balanstotaal verder zal teruglopen en dat de vaste activa verhoudingsgewijze verder aan belang zullen winnen.

5.2.2.2. Passiva

PASSIVA	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2010	2010
EIGEN VERMOGEN	10/15	35.116.256	40.096.684	43.685.633	40.422.911
I. Fondsen van de vereniging	10	4.351.209	4.351.209	4.350.671	4.351.211
A. Beginvermogen	100	4.351.209	4.351.209	4.350.671	4.351.211
B. Permanente financiering	101	0	0	0	0
III. Herwaarderingsmeerwaarden	12	0	0	0	0
IV. Bestemde fondsen	13	15.694	155.694	1.715.694	105.694
V. Overgedragen winst	140	30.749.353	35.589.781	37.619.268	35.966.006
Overgedragen verlies (-)	141	0	0	0	0
VI. Kapitaalsubsidies	15	0	0	0	0
VOORZIENINGEN	16	385.408	440.026	438.771	307.276
VII. A. Voorzieningen voor risico's en kosten	160/5	385.408	440.026	438.771	307.276
1. Pensioenen en soortgelijke verplichtingen	160	0	0	0	0
2. Belastingen	161	0	0	0	0
3. Grote herstellings- en onderhoudswerken	162	358.132	412.750	408.303	280.000
4. Overige risico's en kosten	163/5	27.276	27.276	30.468	27.276
B. Voorzieningen voor schenkingen en legaten met terugnemingsrecht	168	0	0	0	0
SCHULDEN	17/49	12.667.323	13.024.393	13.179.396	10.552.492
VIII. Schulden op meer dan één jaar	17	4.032.882	3.830.533	3.638.917	3.639.223
A. Financiële schulden	170/4	4.032.882	3.830.533	3.638.917	3.639.223
1. Achtergestelde leningen	170	0	0	0	0
2. Niet-achtergestelde obligatieleningen	171	0	0	0	0
3. Leasingschulden en soortgelijke schulden	172	355.690	339.352	323.426	323.732
4. Kredietinstellingen	173	3.677.192	3.491.181	3.315.491	3.315.491
5. Overige leningen	174	0	0	0	0
B. Handelsschulden	175	0	0	0	0
1. Leveranciers	1750	0	0	0	0
2. Te betalen wissels	1751	0	0	0	0
C. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	176	0	0	0	0
D. Andere schulden	179	0	0	0	0
1. Rentedragend	1790	0	0	0	0
2. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	1791	0	0	0	0
3. Borgtochten ontvangen in contanten	1792	0	0	0	0
IX. Schulden op ten hoogste één jaar	42/48	8.519.288	8.697.674	9.240.752	6.834.501
A. Schulden op meer dan één jaar die binnen het jaar vervallen	42	227.332	202.389	191.353	191.311
B. Financiële schulden	43	0	0	0	0
1. Kredietinstellingen	430/8	0	0	0	0
2. Overige leningen	439	0	0	0	0
C. Handelsschulden	44	5.647.893	5.914.726	6.701.339	4.660.104
1. Leveranciers	440/4	5.647.893	5.914.726	6.701.339	4.660.104
2. Te betalen wissels	441	0	0	0	0
D. Ontvangen vooruitbetalingen op bestellingen	46	23.548	24.129	47.249	909
E. Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	45	708.720	824.517	850.622	732.163
1. Belastingen	450/3	20.247	28.970	89.419	19.589
2. Bezoldigingen en sociale lasten	454/9	688.473	795.547	761.203	712.574
F. Andere schulden	48	1.911.795	1.731.913	1.450.189	1.250.014
1. Vervallen obligaties, coupons en borgtochten ontvangen in contanten	480/8	118.786	139.759	159.749	190.015
2. Rentedragend	4890	1.062	1.162	1.076	0
3. Niet-rentedragend of gekoppeld aan een abnormaal lage rente	4891	1.791.947	1.590.992	1.289.364	1.059.999
X. Overlopende rekeningen	492/3	115.153	496.186	299.727	78.768
Correctie wegens afrondingsverschillen		2	6	(0)	(5)
TOTAAL DER PASSIVA	10/49	48.168.989	53.561.109	57.303.800	51.282.674

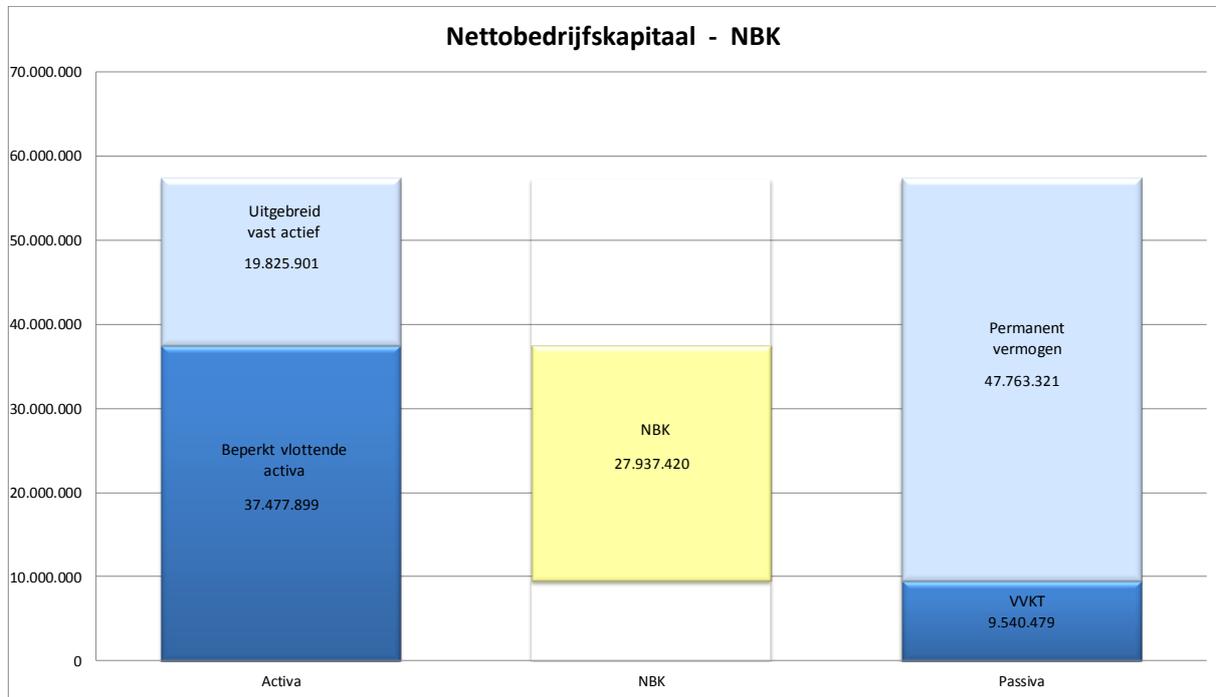
De passiva geven uitdrukking aan de aard en de omvang van de bronnen waarmee de activa van de STUVO's gefinancierd zijn.

Een eerste vaststelling is de systematische aangroei van het balanstotaal. Dit betekent in essentie een stelselmatige verruiming van het financieringspotentieel. Het balanstotaal groeide in de periode 2008 - 2010 aan met 11,74 % tot een bedrag van 57.303.800 EUR.

Een tweede vaststelling is dat de STUVO's zich nog steeds in belangrijke mate financieren met eigen vermogen (2010: 76,24 %). De sector scoort dan ook bijzonder goed op solvabiliteitsvlak. Dit is in hoofdzaak te danken aan de gerealiseerde overschotten, m.a.w. aan middelen die in het verleden aan de werking werden onttrokken. De mate waarin de STUVO's voor hun financiering een beroep deden op vreemd vermogen (2010: 23 %) was bijgevolg eerder beperkt. De meeste STUVO's financierden hun investeringen uitsluitend met eigen middelen. Slechts een beperkt aantal ervan diende hiervoor als gevolg van de omvang van het te realiseren project een beroep te doen op investeringskredieten. Per einde 2010 hebben slechts drie STUVO's lange termijnleningen lopen.

5.2.2.3. Balansstructuur

Schematisch kan de balansstructuur als volgt worden weergegeven:

Nettobedrijfskapitaal		codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
(eenheden euro)			2008	2009	2010
(1)	Permanent vermogen (= EV + VVLT)	10/15 + 16 + 17	39.534.546	44.367.243	47.763.321
(2)	Uitgebreid vast actief	20/28 + 29	14.548.171	17.003.263	19.825.901
(1) - (2)	Nettobedrijfskapitaal (zonder correcties) = NBK		24.986.375	27.363.980	27.937.420
(3)	Beperkte vlottende activa	29/58 - 29	33.620.818	36.557.846	37.477.899
(4)	Vreemd vermogen korte termijn	42/48 + 492/3	8.634.441	9.193.860	9.540.479
(3) - (4)	Nettobedrijfskapitaal (zonder correcties) = NBK		24.986.377	27.363.986	27.937.420

De grafiek geeft aan:

- in het donkerblauw: dat tegenover de op korte termijn vervallende schulden minstens evenveel beperkt vlottende activa staan die kunnen vrijgemaakt worden om de betalingsverplichtingen na te komen;
- in het lichtblauw: dat de investeringen op lange termijn (vaste activa) gefinancierd worden met permanente middelen (eigen vermogen of vreemde middelen op lange termijn), wat een voorwaarde is voor een gezonde financiële structuur.

De buffer tussen beide componenten (het netto-bedrijfskapitaal) is zeer ruim en vertoont een stijgende evolutie. Hij vormt een financieringsbron voor de werking van de STUVO's: hij stelt de STUVO's in staat om onvoorziene omstandigheden (eventuele vertragingen in de inning van de openstaande vorderingen, verlies van voorraden, ...) probleemloos te kunnen opvangen.

5.2.3. Geaggregeerde investeringen en financiering

De onderstaande tabel geeft op geaggregeerde basis de investeringen van de STUVO's tijdens de periode 2008 -2010 en de daaraan gekoppelde financieringswijze weer.

Bruto investeringen en financiering	codes	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	BG - Boekjaar
<i>(eenheden euro)</i>		2008	2009	2010	2010
I. Oprichtingskosten	8002	0	0	0	0
II. Immateriële vaste activa	802	140.143	78.178	110.799	216.118
III. Materiële vaste activa	816	3.441.344	4.199.977	4.192.519	7.986.892
A. Terreinen en gebouwen		1.937.469	1.576.290	681.797	3.151.145
B. Installaties, machines en uitrusting		848.387	1.451.358	2.627.322	2.255.766
C. Meubilair en rollend materieel		533.414	620.482	427.900	1.454.581
D. Leasing en soortgelijke rechten		7.508	0	0	0
E. Overige materiële vaste activa		66.921	547.022	184.547	1.125.400
F. Activa in aanbouw en voortuitbetalingen		47.645	4.825	270.953	0
IV. Financiële vaste activa	836/858	7.343	22.579	40.335	58.185
A. Verbonden entiteiten		0	0	0	0
B. Andere vennootschappen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat		0	0	0	0
C. Andere financiële vaste activa		7.343	22.579	40.335	58.185
Bruto investeringen		3.588.830	4.300.734	4.343.653	8.261.195
I. Eigen middelen		3.588.827	4.300.736	4.343.653	8.261.195
II. Vreemde middelen		0	0	0	0
III. Kapitaalsubsidies		0	0	0	0
IV. Andere		0	0	0	0
Financiering		3.588.827	4.300.736	4.343.653	8.261.195

Na een zekere terugval van de investeringen in 2005 en 2006, is het bruto investeringsbedrag vanaf 2007 (3.341.664 EUR) geleidelijk gaan toenemen (2010: 4.343.653 EUR). Onderstaande tabel weegt het investeringsvolume af tegenover de door de Vlaamse overheid toegekende sociale toelagen. Dit lijkt een bruikbare indicator voor het relatieve belang van de verrichte investeringen.

Procentueel aandeel investeringen in de Sociale toelage AHoVoS	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2006	2007	2008	2009	2010
Sociale toelagen Vlaamse Gemeenschap	16.419.947	20.256.066	24.310.974	28.333.792	28.333.792
Bruto investeringen	2.645.322	3.341.664	3.588.830	4.300.734	4.343.653
Procentueel aandeel	16,11 %	16,50 %	14,76 %	15,18 %	15,33 %

Gelet op de gerealiseerde overschotten (cf. punt 2.1.3.4 hierboven) ziet het er naar uit dat minstens een aantal vzw's STUVO de bijkomende middelen van het groeipad 2007-2009 niet zozeer aangewend hebben voor bijkomende activiteiten en voorzieningen in de verschillende werkvelden (of uitbreiding ervan), maar wel voor duurzame investeringen. Alle investeringen werden met eigen middelen gefinancierd. Gelet op de ruime financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) waarover de STUVO's thans beschikken ligt het niet direct in de lijn van de verwachtingen dat dit beeld in de eerstvolgende jaren fundamenteel zal wijzigen.

Gemiddeld investeerde de sector in de periode 2008-2010 jaarlijks per STUVO 185.352 EUR. Voor 2010 bedroeg het gemiddelde investeringsbedrag 197.439 EUR. Nochtans kunnen de individuele investeringsvolumes sterk afwijken van het gemiddelde. Zo was in 2010 één STUVO verantwoordelijk voor 41,92 % van het investeringstotaal.

Bruto investeringen en financiering per vzw STUVO - Boekjaar 2010

<i>(absolute bedragen in eenheden euro)</i>	Bruto investeringen		Eigen middelen			Vreemde middelen			Kapitaalsubsidies			Andere		
	Bedrag	% Ag St	Bedrag	% Ag St	% Inv	Bedrag	% Ag St	% Inv	Bedrag	% Ag St	% Inv	Bedrag	% Ag St	% Inv
VZW SOVO Arteveldehogeschool	181.600	4,18 %	181.600	4,18 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVEhB	42.837	0,99 %	42.837	0,99 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVOHA	98.643	2,27 %	98.643	2,27 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVOREG	499.689	11,50 %	499.689	11,50 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW Hogeschool Sint-Lukas Brussel SOVO	1.688	0,04 %	1.688	0,04 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVOWENK	566.728	13,05 %	566.728	13,05 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW Stuvo Howest	130.287	3,00 %	130.287	3,00 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW KdG Stuvo	104.926	2,42 %	104.926	2,42 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW STUVO KHBO	17.981	0,41 %	17.981	0,41 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVO Katholieke Hogeschool Kempen	182.911	4,21 %	182.911	4,21 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW Studentenservice KHLeuven	0	0,00 %	0	0,00 %		0			0			0		
VZW STUVOOR	148.041	3,41 %	148.041	3,41 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
STIP Lessius MECHELEN	174.688	4,02 %	174.688	4,02 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVO KAHO Sint-Lieven	28.785	0,66 %	28.785	0,66 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW STUVO-FONDS KATHO	193.743	4,46 %	193.743	4,46 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
STIP Lessius ANTWERPEN	6.205	0,14 %	6.205	0,14 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVO PLANTIJN	96.274	2,22 %	96.274	2,22 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOCIUS	28.096	0,65 %	28.096	0,65 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW INTER S	3.218	0,07 %	3.218	0,07 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW STUVO HUB	1.821.279	41,93 %	1.821.279	41,93 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW STUVOX	13.630	0,31 %	13.630	0,31 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
VZW SOVO Hogere Zeevaartschool	2.404	0,06 %	2.404	0,06 %	100,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %	0		0,00 %
Aggregatie vzw STUVO	4.343.653	100,00 %	4.343.653	100,00 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Rekenkundig gemiddelde	197.439		197.439			0			0					
Laagste waarde	0	0,00 %	0	0,00 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %
Hoogste waarde	1.821.279	41,93 %	1.821.279	41,93 %	100,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %	0	0,00 %	0,00 %

% Ag St = procentueel aandeel van de rubriek in het geaggregeerd bedrag van de vzw STUVO

% Inv = procentueel aandeel van de rubriek in de bruto investeringen van de vzw STUVO

De opdeling van de investeringen naar het werkveld waarop ze betrekking hebben, levert voor 2010 het volgend beeld:

INVESTERINGEN - Investering en desinvesteringen per werkveld			
Investerings- en desinvesteringen	JR - Boekjaar 2010		
	Bruto investeringen	Des-investeringen	Netto investeringen
<i>(eenheden euro)</i>			
1. Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens	2.653.111	362.175	2.290.936
2. Studentenkamers in eigen beheer	437.102	372	436.730
3. Adviesdiensten voor studentenhuizing en -mobiliteit	4.344	3.809	535
4. Steun inzake studentenmobiliteit	55.374	0	55.374
5. Preventieve en curatieve medische diensten	1.435	0	1.435
6. Psychotherapeutische diensten	7.051	399	6.652
7. Sociale diensten	94.929	31.134	63.795
8. Jobdiensten	4.227	0	4.227
9. Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten	0	12.774	(12.774)
10. Initiatieven op sportief en cultureel vlak	69.136	1.385	67.751
11. Ondersteuning van studentenorganisaties	3.981	350	3.631
12. Kinderopvang van kinderen van studenten	0	0	0
13. Logistieke diensten en infrastructuur	1.012.965	32.396	980.569
	0	100	(100)
Totaal investeringen	4.343.655	444.894	3.898.761

Bovenstaand overzicht illustreert duidelijk dat de investeringen zich concentreren binnen drie werkvelden: "Studentenrestaurants, -cafeteria, -keukens", "Studentenkamers in eigen beheer", en "Logistieke diensten en infrastructuur". Op zich is dit niet verwonderlijk omdat dit juist de domeinen zijn waar zware onroerende investeringen voor de hand liggen. De andere werkvelden hebben eerder een dienstverlenend karakter en vergen minder infrastructuur.

5.2.4. Geaggregeerde cashflow

De onderstaande tabel geeft op geaggregeerde basis de cashflow van de STUVO's tijdens de periode 2008-2010 weer. Het kasstroomoverzicht geeft, in tegenstelling tot de resultatenrekening, de geldstromen weer die feitelijk in het desbetreffende boekjaar hebben plaatsgevonden.

GEAGGREGEERDE CASHFLOW			
	JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010
<i>(eenheden euro)</i>			
LIQUIDITEITSBRONNEN EN -AANWENDING - CASHFLOW (uitgebreid)			
Winst/Verlies van het boekjaar (+/-)	3.886.208	4.980.431	3.608.281
Afschrijvingen (+/-)	1.685.970	1.928.984	2.159.689
Voorzieningen (+/-)	328.944	54.618	(1.255)
Andere niet-kaskosten (+/-)	16.538	10.022	16.659
Andere niet-kasopbrengsten - Kapitaalsubsidies (prorata afschrijvingen) (-)	0	0	0
Cashflow van het boekjaar	5.917.660	6.974.055	5.783.374
Mutatie werkmiddelen (na correctie waardeverminderingen)	2.621.108	1.474.084	(497.745)
(1) OPERATIONELE CASHFLOW	8.538.768	8.448.139	5.285.629
Investerings en desinvesteringen in vaste activa	(3.219.881)	(4.289.076)	(4.317.457)
Mutatie vorderingen op meer dan één jaar	(57.586)	(95.000)	(670.064)
(2) CASH FLOW UIT INVESTERINGEN	(3.277.467)	(4.384.076)	(4.987.521)
Leningen	5.851	40	(263)
Aflossingen (Schulden op méér dan één jaar die binnen het jaar vervallen vorig boekjaar) (-)	(198.136)	(227.332)	(202.389)
Externe aangroei van het vermogen	703.470	0	(208.804)
Overige	(718.091)	0	189.470
(3) CASH FLOW UIT FINANCIERING	(206.906)	(227.292)	(221.986)
(4) NETTO-CASHFLOW VAN HET BOEKJAAR = (1) + (2) + (3)	5.054.395	3.836.771	76.122
Geldbeleggingen + Liquide middelen bij het begin van het boekjaar	23.909.253	28.963.653	32.800.425
(5) GELDBELEGGINGEN + LIQUIDE MIDDELEN BIJ HET EINDE VAN HET BOEKJAAR	28.963.648	32.800.424	32.876.547

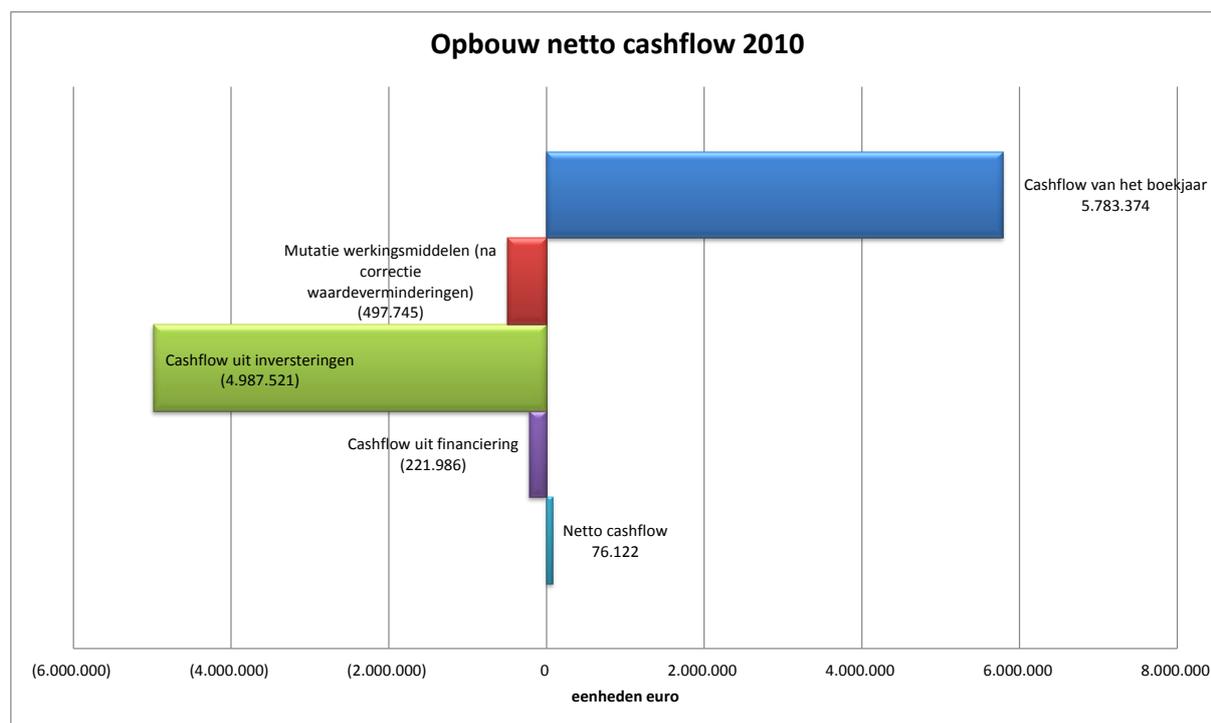
De STUVO's genereren uit hun operationele activiteiten een grote positieve geldstroom, de cashflow van het boekjaar. In 2009 werd een recordwinst van het boekjaar gerealiseerd van bijna 5 mio EUR. In datzelfde jaar piekten de via de werking gegenereerde financiële middelen tot bijna 7 mio EUR.

De mutatie in de werkmiddelen geeft de evolutie weer van de vorderingen en de schulden (exclusief financiële schulden). Zo zorgt de inning van vorderingen voor een bijkomende kasstroom en zorgt de betaling van handelsschulden voor een uitgaande geldstroom. In 2008 en 2009 veroorzaakte de mutatie in de werkmiddelen telkens een positieve, dus bijkomende geldstroom.

Per saldo leidt de operationele cashflow (som van cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkmiddelen) tot een financieringsbron van +/- 8,5 mio EUR in 2008 en 2009 en 5,3 mio EUR in 2010.

Deze operationele cashflow volstond ruimschoots om de financieringsbehoeften uit investeringen en uit de contractueel vastgelegde aflossingsverplichtingen op voorheen onderschreven investeringskredieten te dekken. De sector had in de periode 2008-2010 bijgevolg geen nood aan het onderschrijven van nieuwe investeringskredieten.

Uiteindelijk sloot de sector de boekjaren 2008 en 2009 af met een ruime positieve netto cashflow (resp. 5.054.395 EUR en 3.836.771 EUR). In 2010 was de netto cashflow merkkelijk lager (76.122 EUR). De liquiditeiten (geldbeleggingen + liquide middelen) namen met hetzelfde bedrag toe en liepen per einde 2010 op tot een bedrag van 32.876.547 EUR.

5.2.5. Ratioanalyse

De ratioberekening reikt instrumenten aan om de financiële gezondheid van de sector te meten. De hiernavolgende conclusies geven een oordeel over de sector in zijn geheel. Niets sluit evenwel uit dat de toestand van een individuele vzw STUVO beduidend minder rooskleurig is dan het beeld van de sector.

5.2.5.1. Liquiditeit

Financiële ratio's - Liquiditeitsratio's		JR - Boekjaar 2008	JR - Boekjaar 2009	JR - Boekjaar 2010
Netto werkmiddelen (in eenheden euro)		24.660.338	27.134.136	27.635.698
	Beperkt vlottende activa	33.241.734	36.252.939	37.131.213
	- Vreemd vermogen op korte termijn	(8.581.396)	(9.118.803)	(9.495.515)
Quick ratio		3,87	3,98	3,91
T	Beperkt vlottende activa	33.241.734	36.252.939	37.131.213
N	Vreemd vermogen op korte termijn	8.581.396	9.118.803	9.495.515
Liquiditeit van de werkingsschulden (in aantal dagen)		95 dagen	89 dagen	96 dagen
T	Werkingschulden op ten hoogste één jaar x 365	2.061.480.945	2.158.874.990	2.445.988.735
N	Inkopen inclusief BTW	21.678.051	24.163.113	25.378.458

De liquiditeitsratio's geven een beeld van de mate waarin de sector in staat is om zijn betalingsverplichtingen op korte termijn na te komen.

5.2.5.1.1. Netto-werkingsmiddelen

Voor het boekjaar 2010 realiseren de STUVO's te zamen een positief bedrag aan netto-werkingsmiddelen³⁵ van 27.635.698 EUR. D.w.z. dat tegenover de korte termijn vervallende schulden minstens evenveel vlottende activa staan die kunnen vrijgemaakt worden om de betalingsverplichtingen te kunnen nakomen. Deze buffer is in de loop der jaren alsmaar gestegen.

5.2.5.1.2. Quick ratio

De componenten van de netto-werkingsmiddelen kunnen ook relatief worden uitgedrukt (= quick ratio). Dat resulteert voor het boekjaar 2010 in een geconsolideerde waarde van 3,91. Wanneer men weet dat theoretisch een quick ratio groter dan één wijst op een goede liquiditeitspositie, dan kan gesteld worden dat de liquiditeit van de sector ruimschoots de behoeften overtreft.

5.2.5.2. Solvabiliteit

Financiële ratio's - Solvabiliteitsratio's			JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
			2008	2009	2010
Graad van financiële onafhankelijkheid			72,90 %	74,86 %	76,24 %
T	Eigen vermogen		35.116.256	40.096.684	43.685.633
N	Totaal der passiva		48.168.987	53.561.103	57.303.800
Algemene schuldgraad			37,17 %	33,58 %	31,17 %
T	Vreemd vermogen		13.052.731	13.464.419	13.618.167
N	Eigen vermogen		35.116.256	40.096.684	43.685.633

De solvabiliteitsratio's geven weer in hoeverre de sector in staat is al zijn financiële verplichtingen na te komen, zowel op korte als op lange termijn dus. Ze bieden dan ook een zicht op de mate waarin er ruimte is om eventueel bijkomend vreemd vermogen aan te wenden voor nieuwe investeringen.

5.2.5.2.1. Graad van financiële onafhankelijkheid (EV/TV)

De graad van financiële onafhankelijkheid wordt berekend als de verhouding tussen het eigen vermogen en het balanstotaal. Hoe groter deze ratio, hoe minder de sector afhankelijk is van vreemd vermogen. De evolutie van deze ratio is stijgend. In het boekjaar 2010 financiert de sector al 76,24% van haar activiteiten met eigen middelen. In de context van non-profit organisaties, die slechts in beperkte mate hun eigen vermogen kunnen opkrikken, dient naar een 50-50 verhouding gestreefd te worden. De financiële onafhankelijkheid van de sector voldoet dus ruimschoots aan deze norm.

5.2.5.2.2. Algemene schuldgraad (VV / EV)

De algemene schuldgraad drukt de verhouding uit van het vreemd vermogen tegenover het eigen vermogen. Deze ratio bedraagt voor het boekjaar 2010 31,17 %. Dat betekent dat tegenover elke 100 EUR eigen vermogen er 31,17 EUR schulden staan. Deze ratio kent een gunstige evolutie want de schuldgraad daalt.

³⁵ Bij de berekening van de netto-werkingsmiddelen werden de over te dragen kosten en de over te dragen opbrengsten niet in de berekening opgenomen. Dit is wel het geval in de berekening van het netto bedrijfskapitaal (cf. punt 3.3 hiervoor).

5.2.5.3. Rentabiliteit

Financiële ratio's - Resultatenratio's		JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
		2008	2009	2010
Netto marge (1)		9,07 %	12,24 %	8,63 %
T	Bedrijfswinst/-verlies	3.028.086	4.663.170	3.344.952
N	Bedrijfsopbrengsten	33.400.424	38.101.400	38.741.901
Netto marge (2)		11,26 %	13,01 %	9,41 %
T	Winst/Verlies uit de gewone bedrijfsuitoefening	3.760.835	4.957.948	3.646.435
N	Bedrijfsopbrengsten	33.400.424	38.101.400	38.741.901
Netto marge (3)		11,64 %	13,07 %	9,31 %
T	Winst/Verlies van het boekjaar	3.886.208	4.980.431	3.608.281
N	Bedrijfsopbrengsten	33.400.424	38.101.400	38.741.901
Bedrijfswinst/-verlies tegenover werkingsuitkeringen		12,31 %	16,27 %	11,72 %
T	Bedrijfswinst/-verlies	3.028.086	4.663.170	3.344.952
N	Werkingsuitkeringen	24.593.374	28.653.715	28.529.764
Cashflow van het boekjaar tegenover werkingsuitkeringen		24,06 %	24,34 %	20,27 %
T	Cashflow van het boekjaar	5.917.660	6.974.055	5.783.374
N	Werkingsuitkeringen	24.593.374	28.653.715	28.529.764

De resultatenratio's weerspiegelen de resultaten die voor de sector als geheel over de ganse lijn positief zijn.

De uitvoering van het groeipad 2007-2009 leverde de sector heel wat bijkomende middelen op die slechts ten dele werden aangewend. Dit resulteert in bijzonder ruime marges. Vanaf het boekjaar 2010 hebben de STUVO's hun werking kennelijk aangepast aan de hogere toelagen waardoor de marges een duidelijke daling vertonen. Toch kan gesteld worden dat er in de sector nog ruimte is voor een duurzame uitbreiding van de werking.

Liquiditeitsratio's

	Netto werkingmiddelen <i>(eenheden euro)</i>			Quick ratio			Liquiditeit van de werkingsschulden <i>(aantal dagen)</i>		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
VZW SOVO Arteveldehogeschool	1.568.240	1.438.268	1.233.731	4,07	2,54	2,86	25	17	26
VZW SOVEhB	842.481	830.250	836.795	1,61	1,47	1,36	333	469	543
VZW SOVOHA	1.724.532	2.100.662	2.485.058	8,94	11,43	12,66	57	44	46
VZW SOVOREG	5.351.540	4.851.301	4.179.325	3,97	3,33	4,52	164	140	81
VZW Hogeschool Sint-Lukas Brussel SOVO	298.487	348.251	388.813	5,94	15,14	18,32	91	31	31
VZW SOVOWENK	907.637	1.091.938	490.403	3,74	3,31	3,01	22	24	11
VZW Stuvo Howest	567.708	952.535	1.134.798	3,60	6,30	5,76	105	97	101
VZW KdG Stuvo	286.711	378.007	538.560	1,95	2,15	2,80	92	87	73
VZW STUVO KHBO	1.011.447	1.311.231	1.569.617	40,68	14,34	17,70	13	48	42
VZW SOVO Katholieke Hogeschool Kempen	1.851.321	2.379.900	2.745.789	10,69	6,36	7,22	39	76	70
VZW Studentenservice KHLeuven	1.397.157	1.871.287	2.232.633	4,77	13,37	12,67	158	58	60
VZW STUVOOR	1.027.901	1.296.351	1.355.076	3,88	5,11	5,91	103	82	60
STIP Lessius MECHELEN	1.298.117	1.683.485	2.035.303	8,63	23,90	8,16	123	38	119
VZW SOVO KAHO Sint-Lieven	1.143.627	1.492.071	1.735.709	9,44	5,68	6,42	19	87	72
VZW STUVO-FONDS KATHO	1.162.329	(44.064)	328.059	3,10	0,89	1,93	79	37	35
STIP Lessius ANTWERPEN	1.130.222	1.253.062	1.361.054	6,53	7,89	6,85	57	96	120
VZW SOVO PLANTIJN	260.309	364.251	443.297	3,12	4,53	4,93	100	62	43
VZW SOCIUS	415.118	533.888	750.176	1,45	3,10	2,85	19	24	75
VZW INTER S	282.585	291.075	313.744	6,72	3,28	2,67	36	40	42
VZW STUVO HUB	1.224.809	1.668.507	385.567	4,05	4,57	1,30	74	61	238
VZW STUVOX	892.121	999.505	1.019.149	5,18	6,45	9,97	82	57	30
VZW SOVO Hogere Zeevaartschool	15.939	42.375	73.042	1,50	4,37	5,86	163	68	90
Aggregatie vzw STUVO	24.660.338	27.134.136	27.635.698	3,87	3,98	3,91	95	89	96
Rekenkundig gemiddelde	1.120.924	1.233.370	1.256.168	6,53	6,80	6,62	89	79	91
Laagste waarde	15.939	(44.064)	73.042	1,45	0,89	1,30	13	17	11
Hoogste waarde	5.351.540	4.851.301	4.179.325	40,68	23,90	18,32	333	469	543

Solvabiliteitsratio's

	Graad van financiële onafhankelijkheid			Graad van financiële afhankelijkheid			Algemene schuldgraad		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
VZW SOVO Arteveldehogeschool	65,59 %	61,66 %	65,51 %	34,41 %	38,34 %	34,49 %	52,47 %	62,19 %	52,65 %
VZW SOVEhB	43,07 %	38,45 %	33,13 %	56,93 %	61,55 %	66,87 %	132,18 %	160,10 %	201,88 %
VZW SOVOHA	89,56 %	91,78 %	92,60 %	10,44 %	8,22 %	7,40 %	11,65 %	8,95 %	7,99 %
VZW SOVOREG	76,71 %	74,16 %	83,41 %	23,29 %	25,84 %	16,59 %	30,37 %	34,85 %	19,90 %
VZW Hogeschool Sint-Lukas Brussel SOVO	79,48 %	93,41 %	94,58 %	20,52 %	6,59 %	5,42 %	25,81 %	7,05 %	5,74 %
VZW SOVOWENK	79,23 %	74,93 %	83,14 %	20,77 %	25,07 %	16,86 %	26,22 %	33,47 %	20,29 %
VZW Stuvo Howest	86,82 %	90,83 %	89,29 %	13,18 %	9,17 %	10,71 %	15,18 %	10,10 %	11,99 %
VZW KdG Stuvo	82,90 %	83,73 %	83,18 %	17,10 %	16,27 %	16,82 %	20,63 %	19,43 %	20,21 %
VZW STUVO KHBO	98,32 %	94,89 %	95,64 %	1,68 %	5,11 %	4,36 %	1,71 %	5,38 %	4,56 %
VZW SOVO Katholieke Hogeschool Kempen	90,60 %	84,40 %	86,99 %	9,40 %	15,60 %	13,01 %	10,37 %	18,49 %	14,95 %
VZW Studentenservice KHLeuven	79,00 %	92,29 %	91,80 %	21,00 %	7,71 %	8,20 %	26,58 %	8,35 %	8,93 %
VZW STUVOOR	79,60 %	84,81 %	87,25 %	20,40 %	15,19 %	12,75 %	25,63 %	17,91 %	14,61 %
STIP Lessius MECHELEN	90,60 %	92,48 %	89,39 %	9,40 %	7,52 %	10,61 %	10,38 %	8,13 %	11,87 %
VZW SOVO KAHO Sint-Lieven	57,03 %	59,17 %	62,34 %	42,97 %	40,83 %	37,66 %	75,35 %	69,00 %	60,42 %
VZW STUVO-FONDS KATHO	26,91 %	36,40 %	44,96 %	73,09 %	63,60 %	55,04 %	271,56 %	174,72 %	122,42 %
STIP Lessius ANTWERPEN	88,69 %	90,24 %	88,06 %	11,31 %	9,76 %	11,94 %	12,75 %	10,82 %	13,56 %
VZW SOVO PLANTIJN	90,99 %	93,05 %	92,98 %	9,01 %	6,95 %	7,02 %	9,91 %	7,47 %	7,55 %
VZW SOCIUS	55,18 %	82,34 %	76,28 %	44,82 %	17,66 %	23,72 %	81,24 %	21,45 %	31,10 %
VZW INTER S	86,06 %	70,69 %	63,51 %	13,94 %	29,31 %	36,49 %	16,20 %	41,46 %	57,46 %
VZW STUVO HUB	79,64 %	80,90 %	64,37 %	20,36 %	19,10 %	35,63 %	25,56 %	23,61 %	55,35 %
VZW STUVOX	88,05 %	89,13 %	93,24 %	11,95 %	10,87 %	6,76 %	13,57 %	12,20 %	7,25 %
VZW SOVO Hogere Zeevaartschool	63,08 %	84,94 %	86,19 %	36,92 %	15,06 %	13,81 %	58,54 %	17,74 %	16,02 %
Aggregatie vzw STUVO	72,90 %	74,86 %	76,24 %	27,10 %	25,14 %	23,76 %	37,17 %	33,58 %	31,17 %
Rekenkundig gemiddelde	76,23 %	79,30 %	79,45 %	23,77 %	20,70 %	20,55 %	43,36 %	35,13 %	34,85 %
Laagste waarde	26,91 %	36,40 %	33,13 %	1,68 %	5,11 %	4,36 %	1,71 %	5,38 %	4,56 %
Hoogste waarde	98,32 %	94,89 %	95,64 %	73,09 %	63,60 %	66,87 %	271,56 %	174,72 %	201,88 %

Resultatenratio's

	Netto marge (1)			Netto marge (2)			Netto marge (3)			Bedrijfswinst/-verlies tegenover werkingsuitkeringen			Cashflow van het boekjaar tegenover werkingsuitkeringen		
	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010	2008	2009	2010
VZW SOVO Arteveldehogeschool	24,09 %	9,64 %	- 3,04 %	24,51 %	8,84 %	- 3,04 %	24,51 %	8,84 %	- 2,98 %	27,45 %	11,21 %	- 3,85 %	33,37 %	14,82 %	2,42 %
VZW SOVEhB	- 7,02 %	- 0,79 %	- 0,02 %	- 6,40 %	1,68 %	0,70 %	- 6,40 %	1,68 %	0,70 %	- 16,00 %	- 1,69 %	- 0,05 %	- 5,77 %	10,03 %	8,66 %
VZW SOVOHA	13,37 %	13,91 %	16,64 %	16,51 %	16,79 %	17,91 %	16,56 %	16,79 %	17,91 %	16,41 %	16,96 %	20,60 %	24,08 %	23,24 %	25,57 %
VZW SOVOREG	4,77 %	- 0,55 %	- 1,67 %	9,68 %	0,46 %	- 0,07 %	9,65 %	0,85 %	- 0,07 %	7,77 %	- 0,84 %	- 2,53 %	26,26 %	12,53 %	11,70 %
VZW Hogeschool Sint-Lukas Brussel SOVO	9,84 %	17,57 %	13,14 %	10,81 %	17,94 %	13,93 %	10,81 %	17,94 %	13,93 %	12,84 %	23,60 %	16,81 %	18,83 %	17,77 %	17,97 %
VZW SOVOWENK	7,38 %	8,26 %	6,36 %	10,48 %	8,61 %	7,31 %	10,51 %	8,61 %	7,31 %	10,68 %	12,16 %	9,51 %	21,16 %	19,13 %	17,89 %
VZW Stuvo Howest	7,77 %	27,25 %	15,10 %	8,40 %	28,72 %	16,70 %	7,73 %	28,58 %	16,77 %	8,15 %	27,90 %	16,06 %	16,40 %	36,23 %	26,97 %
VZW KdG Stuvo	1,79 %	6,56 %	0,74 %	2,73 %	6,95 %	1,10 %	2,91 %	7,14 %	1,00 %	1,87 %	6,93 %	0,79 %	13,14 %	16,76 %	13,29 %
VZW STUVO KHBO	20,79 %	27,06 %	21,84 %	25,86 %	29,05 %	23,61 %	25,86 %	29,05 %	24,77 %	21,82 %	30,07 %	24,73 %	32,38 %	37,17 %	32,94 %
VZW SOVO Katholieke Hogeschool Kempen	19,55 %	23,06 %	19,53 %	21,70 %	24,22 %	20,76 %	21,71 %	24,22 %	20,68 %	28,81 %	33,27 %	29,71 %	33,93 %	37,80 %	35,97 %
VZW Studentenservice KHLeuven	24,42 %	32,57 %	23,44 %	29,34 %	34,51 %	25,13 %	29,34 %	34,51 %	25,13 %	24,43 %	33,24 %	23,71 %	29,44 %	35,28 %	25,73 %
VZW STUVOOR	11,08 %	17,32 %	4,93 %	14,20 %	18,38 %	6,27 %	14,20 %	18,38 %	6,27 %	15,49 %	24,02 %	7,00 %	25,62 %	32,35 %	16,00 %
STIP Lessius MECHELEN	26,81 %	26,31 %	24,43 %	28,93 %	26,94 %	25,20 %	36,21 %	26,94 %	23,13 %	27,80 %	27,96 %	28,47 %	48,74 %	38,52 %	27,57 %
VZW SOVO KAHO Sint-Lieven	7,12 %	19,65 %	11,91 %	7,34 %	21,14 %	13,81 %	11,04 %	21,21 %	13,43 %	8,21 %	22,55 %	13,84 %	39,70 %	30,39 %	21,91 %
VZW STUVO-FONDS KATHO	12,89 %	18,78 %	23,21 %	11,25 %	15,03 %	19,83 %	11,51 %	15,03 %	19,83 %	22,69 %	29,53 %	33,31 %	27,97 %	33,91 %	38,88 %
STIP Lessius ANTWERPEN	12,13 %	7,35 %	1,03 %	18,35 %	9,72 %	3,39 %	18,24 %	9,71 %	3,59 %	12,61 %	7,90 %	1,11 %	32,45 %	22,31 %	15,13 %
VZW SOVO PLANTJN	11,00 %	14,73 %	9,90 %	12,21 %	15,23 %	10,35 %	12,18 %	15,23 %	10,35 %	11,20 %	15,33 %	10,49 %	21,40 %	24,66 %	19,76 %
VZW SOCIUS	- 10,13 %	2,41 %	6,18 %	- 9,20 %	3,08 %	6,20 %	- 9,18 %	3,06 %	5,70 %	- 21,10 %	4,73 %	12,92 %	1,71 %	24,15 %	26,01 %
VZW INTER S	12,98 %	0,04 %	2,91 %	15,55 %	0,68 %	3,72 %	15,55 %	0,68 %	3,72 %	12,99 %	0,04 %	2,94 %	17,14 %	2,44 %	5,40 %
VZW EHSO	10,50 %	22,18 %	15,62 %	12,98 %	23,11 %	17,05 %	12,98 %	23,11 %	16,69 %	11,81 %	26,50 %	19,39 %	16,44 %	30,15 %	31,72 %
VZW STUVOX	- 1,41 %	3,28 %	- 0,65 %	0,88 %	4,00 %	- 0,25 %	0,81 %	3,88 %	- 0,02 %	- 2,38 %	5,51 %	- 1,11 %	9,27 %	16,37 %	7,13 %
VZW SOVO Hogere Zeevaartschool	- 0,59 %	17,66 %	25,20 %	- 0,03 %	18,23 %	25,79 %	- 0,03 %	18,23 %	25,79 %	- 0,59 %	17,78 %	25,31 %	7,61 %	24,29 %	32,26 %
Aggregatie vzw STUVO	9,07 %	12,24 %	8,63 %	11,26 %	13,01 %	9,41 %	11,64 %	13,07 %	9,31 %	12,31 %	16,27 %	11,72 %	24,06 %	24,34 %	20,27 %
Rekenkundig gemiddelde	9,96 %	14,28 %	10,76 %	12,09 %	15,15 %	11,61 %	12,58 %	15,17 %	11,53 %	11,04 %	17,03 %	13,14 %	22,33 %	24,56 %	20,95 %
Laagste waarde	- 10,13 %	- 0,79 %	- 3,04 %	- 9,20 %	0,46 %	- 3,04 %	- 9,18 %	0,68 %	- 2,98 %	- 21,10 %	- 1,69 %	- 3,85 %	- 5,77 %	2,44 %	2,42 %
Hoogste waarde	26,81 %	32,57 %	25,20 %	29,34 %	34,51 %	25,79 %	36,21 %	34,51 %	25,79 %	28,81 %	33,27 %	33,31 %	48,74 %	38,52 %	38,88 %

5.3. Personeel

Het aantal medewerkers tewerkgesteld bij de vzw's STUVO kent een belangrijke groei. In de periode 2008-2010 is er een toename met 21,9%. Sinds 2007 (225,95 VTE) bedraagt de groei zelfs 28,6%. De grootste expansie deed zich voor in het boekjaar 2009. De verklaring hiervoor is allicht te vinden in het groeipad dat de sociale toelagen kenden sinds 2007.

Van alle medewerkers staat in 2010 ruim 54% op de loonlijst van de vzw's STUVO. De overige 46% bestaat uit medewerkers die elders (meestal in de hogeschool) als werknemer zijn ingeschreven en die gedetacheerd worden naar de vzw's STUVO. De toename van het aantal medewerkers is het sterkst in deze groep. De vzw's hebben hiermee wellicht geanticipeerd op de plannen tot integratie van de sociale voorzieningen in de hogescholen die in die periode ontstonden en die vanaf 1 januari 2013 hun beslag krijgen.

Personeelsbezetting	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	Wijziging
<i>(in VTE - 2 decimalen)</i>	2008	2009	2010	JR2009 / JR2010
Personeel aangeworven door de vzw Stuvo	144,62	152,57	158,10	+ 5,53
Personeel niet aangeworven maar tewerkgesteld bij de vzw Stuvo	93,83	134,79	132,56	- 2,23
. Kosten worden doorgerekend aan de vzw Stuvo	87,57	126,39	124,79	- 1,60
. Kosten worden niet doorgerekend aan de vzw Stuvo	6,26	8,40	7,77	- 0,63
Totale personeelsbezetting	238,45	287,36	290,66	+ 3,30

Procentueel aandeel in de totale personeelsbezetting	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar	JR - Boekjaar
	2008	2009	2010
Personeel aangeworven door de vzw Stuvo	60,65 %	53,09 %	54,39 %
Personeel niet aangeworven maar tewerkgesteld bij de vzw Stuvo	39,35 %	46,91 %	45,61 %
. Kosten worden doorgerekend aan de vzw Stuvo	36,72 %	43,98 %	42,93 %
. Kosten worden niet doorgerekend aan de vzw Stuvo	2,63 %	2,92 %	2,67 %

De tewerkstelling van de medewerkers van de vzw's STUVO is overwegend van contractuele aard.

Personeelsbezetting	JR - Boekjaar	
<i>(in VTE - 2 decimalen) - (% aandeel in de totale personeelsbezetting)</i>	2010	
Statutairen (*)	86,29	29,69 %
Contractuelen (*)	197,74	68,03 %
Jobstudenten (*)	6,63	2,28 %
Totale personeelsbezetting	290,66	100,00 %

(*) personeel betaald door vzw Stuvo / hogeschool of derden (met of zonder recuperatie van de loonkost)

Door het groeipad 2007-2009 van de sociale toelagen is het relatieve gewicht van de totale personeelskost³⁶ stelselmatig gedaald, ondanks de toename ervan in absolute termen, ten aanzien van de beschikbare middelen.

³⁶ Eigen personeel, gedetacheerden en jobstudenten

5.4. Conclusies

- Per einde 2010 bedraagt de overgedragen winst 37.619.268 EUR en zijn er bestemde fondsen aangelegd voor 1.715.694 EUR. De uitvoering van het groeipad 2007-2009, waarbij de sociale toelagen fors werden leidde tot een significante toename van de opbrengsten die echter slechts ten dele aangewend werd voor de werking. Tot 2009 nam het bedrijfsoverschot alsook het resultaat van het boekjaar jaar over jaar toe. Eerst in 2010 daalt het bedrijfsoverschot en het resultaat. Blijkbaar hebben de vzw's STUVO bij een belangrijke verhoging van hun middelen enkele jaren nodig om hun werking naar verhouding bij te sturen.
- Het boekjaar 2010 wordt afgesloten met een globaal overschot van 3.608.281 EUR. Het uiteindelijke resultaat valt veel gunstiger uit dan begroot (1.399.486 EUR). Het gerealiseerde bedrijfsoverschot (3.344.952 EUR) vormt de kern van het globale resultaat en is bijgevolg bepalend voor de evolutie van dit resultaat. Sinds de financiële crisis heeft toegeslagen is de bijdrage van het financieel resultaat (financiële opbrengsten – financiële kosten = 301.483 EUR) sterk afgenomen. Ondanks de vaststelling dat drie vzw's STUVO het boekjaar 2010 afsloten met een (licht) negatief resultaat, laat het door de sector gerealiseerde resultaat opnieuw heel wat financiële ruimte voor een duurzame uitbreiding van de werking.
- In vergelijking met drie jaar geleden is er weinig veranderd in het bestedingspatroon van de vzw's STUVO. Op basis van de gerapporteerde bestedingen blijken de vzw's STUVO (op netto basis: kosten – opbrengsten) ook in 2010 nog steeds vooral actief geweest te zijn in de werkvelden 'Studentenrestaurants, -cafeteria en -keukens', 'sociale diensten' en 'logistieke diensten en infrastructuur'. Ook in het werkveld 'studentenkamers in eigen beheer' was er veel activiteit maar hier werden de kosten in hoge mate gerecupereerd zodat uiteindelijk slechts in beperkte mate vanuit de sociale toelagen hieraan werd bijgedragen. De vier werkvelden waaraan minder dan 1% van de sociale toelagen wordt besteed, zijn ongewijzigd gebleven: "Preventieve en curatieve medische diensten", "Jobdiensten", "Kinderopvang van kinderen van studenten" en "Diensten voor sociale begeleiding buitenlandse studenten".
- Zoals van ouds ging de besteding in 2010 ook vooral naar universele voorzieningen (76,50%) en in veel mindere mate naar selectieve voorzieningen (23,50%).
- De netto bestedingen vallen duidelijk lager uit dan de sociale toelagen die de sector van de Vlaamse overheid ontvangen heeft. Per 100 EUR ontvangen sociale toelagen rapporteerde de sector in 2010 88,28 EUR netto werkingskosten (in 2007: 89,26 EUR). In deze cijfers zijn de verleende voorschotten op de studietoelagen van de Vlaamse Gemeenschap of de renteloze leningen aan studenten niet inbegrepen. Deze komen immers niet tot uiting in de resultatenrekening.
- Voor hun werking deden de vzw's STUVO in 2010 een beroep op 290,66 VTE medewerkers. Tegenover 2007 is dat een forse groei met 28,6%. De grootste expansie deed zich voor in het boekjaar 2009. De verklaring hiervoor is allicht te vinden in het groeipad dat de sociale toelagen kenden sinds 2007.

- Van alle medewerkers staat in 2010 ruim 54% rechtstreeks op de loonlijst van de vzw's STUVO. De overige 46% bestaat uit medewerkers die elders (meestal in de hogeschool) als werknemer zijn ingeschreven en die gedetacheerd worden naar de vzw's STUVO. De toename van het aantal medewerkers is het sterkst in deze groep. De vzw's hebben hiermee wellicht geanticipeerd op de plannen tot integratie van de sociale voorzieningen in de hogescholen die in die periode ontstonden en die vanaf 1 januari 2013 hun beslag krijgen.
- De investeringen in het boekjaar 2010 bedroegen 4,34 miljoen euro en werden volledig met eigen middelen gefinancierd. Gelet op de ruime financiële reserves (geldbeleggingen en liquide middelen) waarover de vzw's STUVO thans beschikken ligt het niet direct in de lijn van de verwachtingen dat dit beeld in de eerstvolgende jaren fundamenteel zal wijzigen.
- De operationele cashflow (som van de cashflow van het boekjaar en van de mutatie in de werkmiddelen) volstond ruimschoots om de financieringsbehoeften uit investeringen en uit de contractueel vastgelegde aflossingsverplichtingen op voorheen onderschreven investeringskredieten, te dekken. De sector had in 2010 geen nood aan het onderschrijven van nieuwe investeringskredieten. Uiteindelijk sloot de sector het boekjaar 2010 af met een positieve netto cashflow (76.122 EUR), waardoor de liquiditeiten (geldbeleggingen + liquide middelen) per einde 2010 met hetzelfde bedrag toenamen tot 32.876.547 EUR (einde 2007: 23.909.152 EUR).
- Uit de ratio-analyse blijkt dat de sector zowel op het vlak van liquiditeit als solvabiliteit bijzonder goed scoort. Enerzijds beschikt de sector over een ruime reserve aan liquiditeiten, anderzijds biedt de hoge solvabiliteitsgraad ruimte om bijkomend vreemd vermogen aan te wenden. De marge om nieuwe investeringen uit te voeren, zonder de kredietwaardigheid in het gedrang te brengen, is dan ook vrij ruim.
- De resultatenratio's weerspiegelen de resultaten die voor de sector als geheel over de ganse lijn positief zijn. De uitvoering van het groeipad 2007-2009 leverde de sector heel wat bijkomende middelen op die slechts ten dele werden aangewend. Dit resulteert in bijzonder ruime marges. Vanaf het boekjaar 2010 hebben de STUVO's hun werking kennelijk aangepast aan de hogere toelagen waardoor de marges een duidelijke daling vertonen. Toch kan gesteld worden dat er in de sector nog ruimte is voor een duurzame uitbreiding van de werking.
- De financiële toestand van de sector studentenvoorzieningen is fundamenteel gezond. Deze gunstige beoordeling houdt evenwel geen garantie in dat er zich geen problemen kunnen stellen in individuele vzw's STUVO.
- In 2010 waren er 290,66 VTE aan medewerkers tewerkgesteld bij de vzw's STUVO. Tegenover 2007 is dat een groei met 28,6%. De grootste expansie deed zich voor in het boekjaar 2009. De verklaring hiervoor is allicht te vinden in het groeipad dat de sociale toelagen kenden sinds 2007.
- Van alle medewerkers staat in 2010 ruim 54% op de loonlijst van de vzw's STUVO. De overige 46% bestaat uit medewerkers die elders (meestal in de hogeschool) als werknemer zijn ingeschreven en die gedetacheerd worden naar de vzw's STUVO. De toename van het aantal medewerkers is het sterkst in deze groep. De vzw's hebben hiermee wellicht geanticipeerd op de plannen tot integratie van de sociale voorzieningen in de hogescholen die in die periode ontstonden en die vanaf 1 januari 2013 hun beslag krijgen.